

БАЁВИ
ФОЛКЛОРИ
ТОЧИК

1

АКАДЕМИЯИ ФАНҲОИ РСС ТОҶИКИСТОН
ИНСТИТУТИ ЗАБОН ВА АДАБИЁТИ ба номи Рӯдакӣ

БАЁЗИ
ФОЛЬКЛОРИ
ТОҶИК

ИБОРАТ АЗ ШАШ ҶИЛД

АКАДЕМИЯИ ФАНҲОИ РСС ТОҶИКИСТОН
ИНСТИТУТИ ЗАБОН ВА АДАБИЁТИ ба номи РӯДАКӢ

БАЁЗИ ФОЛЬКЛОРИ ТОҶИК

Тартибдиҳандагон:

Р. Амонов, Ш. Умарова, Н. Азимов, Т. Исроилова

Мухаррирони масъул

С. Фатхуллоев, Ҷ. Рабиев ва Киrom Остон

5 17 Баёзи фольклори тоҷик: иборат аз шаш ҷилд (АФ РСС Тоҷикистон. Ин-ти забон ва адабиёти ба номи Рӯдакӣ).— Душанбе: Ирфон.

Ҷилди I (Тарт.: Р. Амонов, Ш. Умарова, Н. Азимов, Т. Исроилова). 1985.

288 с.

Ба ҷилди якуми баёзи шашҷилдаи фольклори тоҷик бехтарин рӯбино байтҳои халқӣ, ки дар шӯъбаи фольклори Институти забон ва адабиёти ба номи Рӯдакӣ АФ Тоҷикистон нигоҳ дошта мешаванд, дохил шудааст.

Дар ин рӯбино байтҳо, ки дар ҳар давра замон ба ҳаёти халқ алоқав гузастанашаванда доштанд, мақсаду маром ва орзую омили мардум гармии дили ошикону охи сарди дилшикастагон, шавку рағбат ва хашму раичурии дар лаҳзаҳои ҷилди зиндагӣ, тавлидшуда инъикос ёфтаанд, ки касро имрӯз ба некию наққорӣ мардию ҷавонмарди барин хислатҳои хуби хоси инсон ҳидоят мекунанд.

Сокровищница устного творчества: В 6-ти т. Т. I.

70403 - 45 - 113- 85
М 501(13)-85

ББК 82,3 Тоҷик-в
Тоҷик Ф

© Нашриёти «Ирфон», 1985

АЗ ТАРТИБДИҲАНДАГОН

Шуъбаи фольклори Институти забон ва адабиёти ба номи Рӯдакӣи АФ РСС Тоҷикистон ба ҷоп ҳозир қардани мунтахаботи шашҷилдаи фольклори тоҷикро ба зимма гирифт. Ба ин ҷилдҳо аз байни ҳазорон асарҳо миқдори калони намунаҳои эҷодиёти даҳанакии халқ, ки дар фонди фольклори Институти маҳфузанд, дохил хоҳанд шуд. Ҷилди якум рубоӣ ва байт, ҷилди дуюм зарбулмағал ва ҷистон, ҷилди сеюм афсона ва латифа, ҷилди чорум сурудҳо, ҷилди панҷум достонҳои қаҳрамонӣ ва ҷилди шашум нақлу ривоят, бозӣҳои бачагон ва асарҳои ифодакунандаи ақиқаҳои қадимии халқро дар бораи табиғат, зиндагӣ ва амсоли инҳо дар бар мегирад.

Инак, ҷилди якуми мунтахабот манзури хонандагони мӯхтарам мегардад, ки қисми аввали он — рубоӣ ва дубайтихоро Раҷаб Амонов ва Шодиғул Умарова, қисми дуюм — байтхоро Нурулло Азимов ва Тоҷигул Исроилова ба ҷоп ҳозир қардаанд.

Дастнависи ин маҷмӯро шоирон Лоиқ Шералӣ ва Бозор Собир, инчунин фольклоршиносон Б. Тилавов, Б. Шермуҳаммадов, Ф. Зехниева, Р. Аҳмадов ва дигарон мутолиа қарда, фикру мулоҳизаҳои пурқимат изҳор намуданд, ки ба сифатан беҳтар шудани китоб мусоидат қард.

Рубоӣ ва байтҳои ба ӯн ҷилд дохилшуда аз забони ғӯяндаҳои солиқабу савияшон ғуноғун навишта гирифта шудаанд: якеҳо ба забони адабӣ ғуфтаанд, дигарҳо дар лаҳҷаҳои ҳеш. Ғайр аз ин бисёр байту рубоҳои ё аз тарафи одамони босавод ба забони адабӣ ва ё дар асл, дар лаҳҷа эҷод шудаанд. Ҳодисаҳои низ мушоҳида қардан мумкин аст, ки қаринаи ӯн ва б он рубоии ба забонн адабӣ ғуфташуда ҳусусияти лаҳҷавӣ гирифтааст ё баръакс. Ба ин китоб асарҳои фольклорӣ чи навъ ки аз забони ғӯяндаҳои навишта гирифта шудаанд, айнан бетаҳриру бетағйир дохил шудаанд. Мумкин аст, ки хонандагони шоиртабъ ва борикбин дар баъзе байту рубоҳои нуқсонҳои вазнӣ ё мантиқиро мушоҳида қунанд. Азбаски асарҳои манзуми халқӣ тавассути сароидан иҷро мешаванд, дар замири оҳанг иллатҳои вазнӣ зоҳир намегарданд, бинобар аз ин нуқтаи назар низ ба матн даст задан

лозим доишта нашуд, аеро аз назаря фольклоршиносии хама гуна тахрири матни асли ноҷоиш аст.

Баёзи фольклор имконият медиҳад, ки дар асоси маводи дар бар кардаи он минбаъд китобҳои бо тахриру тасҳеҳ ба ҷоп ҳозиркардашудаи намунаҳои нази халқӣ манзури хонандагон гарданд.

«Баёзи фольклори тоҷик» мақсадн онро дорад, ки ба дӯстдорону ташнагони намунаҳои эҷодиёти бадеия даҳанақӣ умдатарин асарҳои халқиро дастрас гардонад. Аз ин рӯ, дар баёз баёзе хусусиятҳои ҷопи илмӣ, ки дар як қисми маҷмӯаҳои пешина ба чазар мерасанд, ба эътибор гирифта нашуд. Алаҳусус таснифи тематикӣ, овардани маъхазҳои асарҳои навиштагирифташуда, тавзеҳоти илмӣ, шарҳу эзоҳи гуногун сарфи назар карда шуд. Хусусиятҳои лаҳҷаҳо мувофиқн имконияти алфавити забони адабии тоҷик ва бе истифодаи транскрипция нигоҳ дошта шудаанд.

Баёзе рӯбию байтҳое, ки ба ақли қалам тааллуқ дошта, муаллифонишон маълуманд, ба сабаби дар байни халқ хеле машҳур буда, вариантҳои гуногун пайдо карданишон ба маҷмӯа дохил гардиданд. Яъне ба ин чилд рӯбиҳо, байтҳои китба, ғазал, маснавӣ, мухаммас ва ҳикоятҳои китобӣ ворид гардиданд, ки дар солҳои гуногун аз маҳалҳои гуногун навиштагирифта шудаанд. Онҳо ҳамчун ифодакунандаи завқи оммаҳои васеъ, робитаи фольклор ва адабиёт, ҳамчун далели таъсири мутақобилаи фольклор ва адабиёт аҳамияти махсус доранд ва ба назари мо барои хонандагон низ шавқоваранд.

Дар байни мардум, хусусан водии Зарафшон, бисёр байтҳое паҳн шудаанд, ки дар рӯбиҳо низ ба назар мерасанд. Ин байтҳоро аз як ҷиҳат порчаҳои рӯбой шуморидан мумкин аст, вале аз тарафи дигар гумон меравад, ки баёзе рӯбиҳо дар натиҷаи-илова карда шудани мисраъҳои дигар ба ин байтҳо пайдо шудаанд. Ва ё ҳодисаи ба ҳам васл шуда, ба рӯбой мубаддал шудани ду байт рух додааст. Ба эътибори он, ки ин қабил байтҳо ва рӯбиҳо васеъ паҳн шудаанду ҳатто қаринаҳо пайдо кардаанд, аз онҳо сарфи назар кардани мо мумкин нашуд. Дар маҷмӯа баёзе рӯбиҳое ҳам дохил шудаанд, ки дар онҳо ҷе аз хусусиятҳои фольклор — контоминация дида мешавад, яъне мисраъҳои алоҳидаи як рӯбой бо мисраъҳои рӯбиҳои дигар васл шудаанд, ки ин ҳодиса бо тақозои завқ ва рӯҳияи ғунда ба амал омадааст.

Дар баёз оид ба хусусияти ҳар жанр мухтасаран маълумот дода мешавад. Дар ин чилд хонандагон мақолаҳои Р- Амонов ва Н. Азимовро мутолиа хоҳанд кард.

Тартибдиҳандагон зимнан боварӣ доранд, ки ин қабил маҷмӯаҳо дар оянда низ ба хонандагон пешниҳод карда мешаванд ва бинобар ин аз дӯстдорони эҷодиёти халқ ҳар ҷи зудтар ва ҳар ҷи бештар ҷамъ карда гирифтани асарҳои фольклориро умедворанд. Илтимос дорем, ки асарҳои навишта шуда ба Институти забон ва адабиёти ба номи Рӯдакии Академияи Фанҳои РСС Тоҷикистон, шӯбаи фольклор (Душанбе, хиёбони Ленин, 21) фиристода шаванд.

РУБОЙ

Рубой яке аз қадимтарин намудҳои назми даҳанакии халқ аст. Адабиёти китобии тоҷик, ки таърихи бештар аз 1000-сола дорад, дар оғози арзи вучуд қардани худ рубоиро ба таври васеъ истифода қард ва намояндагони бузурги он дар ин жанр ба оламиён шоҳасарҳо пешниҳод намуданд.

Ба ин тарик, рубой ҳам дар назми халқ ва ҳам дар назми китобӣ мавқеи муҳим ишғол намуд, вале инкишофи он дар ин ду соҳаи каломии бадеӣ роҳи равиши хос дошт.

Рубоии халқӣ дар ҳама замонҳо бо ҳаёти маишӣ, иҷтимоӣ ва таърихии аҳли меҳнат робитаи бисёрҷониба пайдо қарда, фикру андеша, фаръеду нидо, гилаву эътироз ва ҳашму кинояҳои шахсони музтарибу мутаассирро дар бар қарда омадааст. Он гувоҳномаи орзуҳо, дардҳо, шодихо ва ноқомӣҳои мардуми замонҳои гуногун аст.

Ба воситаи рубоӣҳо одамон ҳамдигарро аз ҳоли худ огоҳ ва ба якдигар дил ҳолӣ қардаанд, мақсаду муддаои ҳудро арз намудаанд, якдигарро водор намудаанд, ки ба атрофиёнашон бо диққати бештаре муносибат кунанд, ба хоҳири риояи урфу одатҳои андӯҳвар яке ба дигаре фишор наоваранд.

Рубой гармии дилҳои ошиқон ва охи сарди дилшикастагонро ба идроки мардум мерасонад, эътирозу рашк, шавқу рағбат ва ҳашму ранҷи дар лаҳзаҳои қиддии зиндагӣ тавлидшударо акс менамояд, ба воситаи тасвири қайфияти шахсӣ, ғояҳои умумичамъиятӣ ва муборизаҳои иҷтимоиро намудор месозад.

Рубоӣҳо ба некӣ ва нақӯқорӣ даъват мекунанд ва чунин фикрро пеш мееронанд, ки одамон бояд ҳамдам, ғамхор ва дилсӯзи якдигар бошанд, якдигарро эҳтиёт кунанд, нагузоранд, ки ҳиссиёти нозуки инсонӣ помол шавад, дилҳои шикастаро дармон чӯянд, «навдаҳои ҳамгашта», «қабкони ярадор» ва «қабӯтарони тоқа»-ро меҳрубон бошанд.

Фольклоршиносон рубоӣҳои халқии тоҷикро аз рӯи масъалаҳои чамъиятӣ ва оилавию маишӣ, ки онҳо дахл қарданд,

тасниф намуда, ба чунин хулоса омадаанд, ки аксарияти рубоиҳо масъалаҳои ишқ ва муносибатҳои оилавино дар бар гирифтаанд. Дар рубоиҳои зиёде мухаббат ва орзуи дидор изҳор мешавад ва вобаста ба ин илтимосу гила, хитобу саволҳои бечуръатона ва ё тезу тунд, умед ва аҳду паймон баён мегардад.

Қисми зиёди рубоиҳои ишқӣ хузнангез ва шикоятomezанд. Дар онҳо аз азоби ишқ, ғами фирок, душвории расидан ба дидори ёр, бетоқати дил ва монанди инҳо сухан меравад. Ошиқон худро чигарсухта, дардманду рангзард, саргардону девона, булбули нолон ва Мачнуни зору ҳайрон номида, аз азоби интизорӣ, беҳобӣ, бекарорӣ меноланд.

Рубоиҳои ишқӣ поку самимино ситоиш мекунанд. Онҳо гаштаву баргашта мефаҳмонанд, ки ба қадри ин гавҳари арзанда расидан лозим аст. Ваҳшитабиат ва золимонанд онҳое, ки ишқро зери по мекунанд ва ошиқро чазо медиҳанд.

Дар -рубоиҳои ҳарорати рӯҳбахши дили одамоне туғён дорад, ки айёми ишқро аз сар гузаронида, ба олам ва атрофиёни худ бо шавқи тоза назар карда, аз насими пурфайз, рангу бӯи гул, хониши булбул, қаҳ-қаҳи мурғони хушилхон лаззат ҳустанд.

Аз рубоиҳои манзараҳои чашм ба раҳи ёр шуда нишастани дилдодагон, ба тамошои ёри бепарво ва ё бевафо аз лаби бом, сари чашма, назди дарвоза, сари теппа, лаби ҷӯй бо дили пурушӯб андармон шудани онҳо ба пеши чашм меояд, сурати дилошӯби маҳбуб ва ё маҳбуба дар партави назари ёр тасвир мегардад:

Хангоме ки офтоб ба сари деҳа нури худро паҳн мекунад, ёр аз пеши назар гузашта мераваду ба ҷӣ сабабе ба сӯи ошиқ нигоҳе намекунад. Ин воқеа дар як рубоии машҳур бо оху афсӯс нақл мешавад:

Офтов задай дар сараки Кундонӣ,
Ҷӯра, межавӣ, рута намегардонӣ.
Дилат ба ману хотират ҷои дигар,
И чигари сухтагима мерезонӣ.

Духтар чашм ба хонаи боло дӯхта, намоён шудани маҳбубаш — ҷавони тоқисурхро интизорӣ мекашад, вале ҷавон нисбат ба ӯ бепарвост:

Ма садқа шавум хонаи руболора,
И бачаи тоқисурхи бепарвора.
Бепарвора, ба сар набурд корора,
И ғамои беҳудаша додай мора.

Гила аз ёри бепарво ва бевафо мавзӯи рубоиҳои зиёде қарор гирифтааст. Дар зимни гила дарду ҳасрат изҳор мегардад ва аз машаққатҳои тоқатшикан сухан меравад, ба сабабҳои ҷамъиятии ин ҳодиса ишора мешавад. Яке аз сабабҳои озод набудани

шахс имконияти ихтиёран ишқ варзидан ва оила ташкил карданро надоштани ӯ буд.

Маълум аст, ки то Инқилоби Кабири Социалистии Октябр, дар натиҷаи ҳукмрон будани ҷаҳолати феодалӣ занони тоҷик аз ҳамаи ҳуқуқҳои инсонӣ маҳрум буданд. Маҳрумии зан аз ҳуди оила шуруъ мегардид ва занҳо аз ҳаёти ҷамъиятӣ бакуллӣ дар канор ниғаҳ дошта мешуданд. Н. А. Кисляков дар асари худ «Оила ва никоҳи тоҷикон» қайд кардааст, ки «дар гузашта беҳуқуқӣ, мазлумӣ, хорию зории занон ва дар муносибатҳои оилавӣ ҳукмрон будани мард, ки нисбат ба зан ихтиёри **беҳуде** дошт, хусусияти хоси оилаи тоҷиконро ташкил меод. Ба замми ин навъ беҳуқуқӣ, хонанишинии занон, хурдсолонро зӯран ба шавҳар додан, қалингириӣ, бисъёрзанӣ, ҳуқуқ доштани мардон барои бе ҳеҷ асосе ба зани худ талоқ додан, аз тарафи шавҳар ҳар вақт муомилаи дағал дидан ва шаллоқ хӯрданҳои зан ҷорӣ буд»¹.

Ба ташкили оила ҳуқуқ надоштани духтарон бадбахтиҳо ба миён меовард. Камбағалон маҷбур мешуданд, ки ба занҳои солхӯрда, маъйубу маслуқ хонадор шаванд, мардони пир ё **зан**«дору зандидаи бадавлат духтарони наврасро ба занӣ мегирифтанд.

Ин ҳодиса дар фольклоршиносии тоҷик никоҳи маҷбури номида мешавад. Дар рӯбиҳои мардумони Кӯлоб, Ғарм, Дарвоз, Бадахшон, Ҳисор ва ҷойҳои дигар воқеаҳои марбути никоҳи маҷбури васеъ тасвир шудаанд. Дилдодагон бо дарду алам фурухта шудани ёрашонро таъкид кардаанд, аз камбағалӣ ва нодорӣ шикоят намудаанд. Камбағалӣ дар шароити никоҳи маҷбури барои бисъёр ҷавонон фочиаи мудҳисе буд. Рӯбиҳои лаҳзаҳои гуногуни зухуроти ин фочияро намудор месозанд:

Ма хов будум, яг барги савзум додӣ,
Бедор шудум, яг бӯса қарзум додӣ.
Дар гур бирава мучаррата камбағалиш,
Як бӯса ҷӣ буд, ба тарсу ларзум додӣ?!

Ёрум ба тарафи Евон мехмонӣ рафт,
Доғуш ба синаи ма пинҳонӣ рафт.
-Меғум, биравум, савдоша бигардонум,
Хайфи гули киматум, ба арзонӣ рафт.

Шавҳари дилноҳоҳ ва номуносибро дар рӯбиҳо зоғ номидаанд. Ҳоли раҳмоваре дорад он ҷонваре, ки ба ҷанги зоғ гирифтор мешавад:

Ҳар хона, ки бечароғ бошад, хайфай!
Маъшука, ки бедимоғ бошад, хайфай!

¹ Н. А. Кисляков. Семья и брак у таджиков. Изд. АН СССР, Л.—М., 1959, с. 242:

Харгиз сухани талха ба маъшук натӯй,
Тутӣ, ки ба чанги зоғ бошад, хайфай!

Рубоихо ҳашму ғазоби ошиқони ноком ва нафрати онҳоро
ба шавҳарони номуносиб баён мекунанд:

Рӯе дорӣ, табак-табак гул реза,
Шӯе дорӣ, модасағир мегреза.
Мегӯм, бирам, қорд занум ё назанум,
Шояд ки тура раҳо куна, бигреза.

Эй бачаи чакмансиё, ба боғи ма нағзар,
Ғар мегзарӣ, саракта паст карда гузар.
Шӯе дорум, ай сағи гиранда батар,
Моро мекуша, туро ай куштан батар.

Бисъёр рубоихоро духтарони беилочу бечора ва занони аз
дасти шавҳарони дилнохоҳ азобдида гуфтаанд. Духтарон ба
падару модарашон илтиҷо мекунанд, ки онҳоро ба дилхоҳашон
диханд: «Ёре, ки ба дил набоша, нобудануш бех! Он себе турш
боша, нохурдануш бех!».

Норизоӣ аз қори падару модароне, ки аз рӯи қоидаҳои ни-
қоҳи маҷбури амал мекарданд ва эътироз бар зидди рафтори
онҳо мавзӯи як силсила рубоихо қарор гирифтааст. Мана, як
намӯна аз он рубоихо:

Афтов задай дар тахаки долонум,
Коре кардай и модари нодонум.
Чое, ки дилум буд, сар паст кардак,
Чое, ки дилум набуд, баркаст кардак.

Шикоятӣ духтарон, чи навъ ки аз рубоии боло низ маълум
аст, аламангез ва дилхарош аст. Онҳо гирифтори асорат ва бад-
бахтии яқумрӣ шудани худро таъкид намуда, дилхоҳона арзи
ҳол мекунанд, айёми духтарӣ ва ҳонаи падарро ба ёд оварда,
аз ҳешовандони худ мадад металабанд ва худро ғарибу бена-
сиб мешуморанд:

Боло меравум, ру-руи гули гандум,
Хайрон шудум дар хавлиной мардум.
Нумоли калон боша, ба сар бандуме,
Хавлии падар боша, беғам гардуме!

Рубоие машҳур аст, ки дар он заҳрхандаи омехтаи хузну
алам баланд садо медихад:

Як ёр дорум, саду бистсола чувон,
Дар сози дахон ягон надора дандон.
Ай дунаи пиндуна бимонум дандон,
То дар дилақум дигар намона ормон!

Никоҳи маҷбури ду ҳодисаи дигарро тавлид кардааст, ки
яке дар рубоихо «бадномӣ» номида мешавад. Ҷавононе, ки ба

дидори якдигар майл мекарданд, бадном мешуданд. Дар рубоихо аз бадномшавӣ натарсида, урфу одатхоро риоя накардани ошиқон ҳамчун зухуроти марди ва диловари қайд мегардад. Суханони бадномшудагон зиддиятҳои рӯҳӣ ва фоҷиаҳои зиндагиро барҷаставу пуртаъсир ифода менамояд:

Аз кӯча гузар нақун, ки мо дар бомем,
Бар мо сухане нақун, ки мо бадномем.
Хар боре тура бинем, пушт гардонем,
Дар дил нагирӣ, ки сухтаву бирӣёнем.

Доғи бадномӣ, пеш аз ҳама, насиби духтарон мегардид. Вале рубоихое ҳам дучор мешаванд, ки онхоро ҷавонписарон гуфтаанд. Маълум мегардад, ки ҷавонони ошиқ низ аз таъқиби ҳомиёни. никоҳи маҷбури халосӣ надоштаанд, ҷавоне аз маъшукаи бочуръаташ илтиҷо менамояд, ки ӯро аз бадномӣ эҳтиёт кунад:

Ман шишта будум, қулхчаборон омад,
И куртасафед дар лабн бом омад.
Э куртасафед, қулхчаборон нақун,
Душман дорум, маро ту бадном нақун.

Ҳодисаи дигар бедилӣ мебошад. Шахсони ба қасони номаҳбуб дода шуда ва аз шавхарони худ норизо аз ноумедихо ва аз ҳоли раҳмовари худ шикаҷт доранд. Рубоии зерин як намунаи он асарҳое, ки дар ш мавзӯ гуфта шудааст:

Боми ҳама бому боми мо дар пасти,
Ери ҳама ёру ёрн мо албастӣ.
Мардум меган: «Ба албастӣ дил бастӣ»,
Тақдирӣ худо будай, задем дар пасти.

Никоҳи маҷбури ҷудоихо ва оворағҳои зиёд ба амал мегард. Н. А. Кисляков дар ҳамон китобаш қайд мекунад, ки марди тоҷик барои он, ки зан гирад, маҷбур мешуд, ки аз маҳалҳои дурдасти қӯҳӣ барои бозёфте ба шаҳро рафта, дар заводҳои пахтазакунӣ ба қор дарояд, мардикорӣ, савдогарон ва боён шазад.

Илова бар ин бояд гуфт, ки дар натиҷаи зулму истисмори феодалӣ, шароити душвори зиндагӣ, ҷанғҳои хонумонсӯзи байни феодалон, ҳучумҳои доимӣ ва ғоратғарҳои истилогарони хоричӣ тарки ватан қарда, дар мулкҳои бегона азоби ғарибиро аз сар гузаронидани меҳпатқашони тоҷик аз замони қадим то Инқилоби Октябрь давом дошт.

Ҳамаи ин боиси ба амал омадани як қисми муҳими сурудҳои халқӣ гардидаанд ва рубоихое, ки дар ин ҳусус гуфта шудаанд, «ғарибӣ» ном гирифтаанд.

Рубоҳои ғарибӣ мувофиқи мазмунашон, пеш аз ҳама, ба ду гурӯҳ ҷудо мешаванд: як гурӯҳ ба тасвири ҳасби ҳоли худӣ

мусофирон — ғарибон баҳшида шудаанд. Гурӯҳи дигар ҳолу аҳволи ҳешу табор ва ёру ошноҳои ғарибонро намоён мекунанд.

Ғарибон дар рубоихо диёри ҳудро «мулки падар» ва ё «ватан» номидаанд. Аз рубоихо бармеояд, ки тарки ватан қардан дар ҳаёти меҳнатқашони тоҷик аламноктарин воқеа буд. Дар аксарияти рубоихои дар ин хусус гуфташуда дар бораи чашми пурнам ва ғаму ғусса суҳан меравад:

Мо кавгонем, элчаи мо дар камарай,
Мо меравем, очаи мо беҳабарай.
Очама бигу, куртаи ғам пора куна,
Шав дар. тай сар мунаву руз нола куна.

Манзараи бо дидаи пуробу дили бирён аз хона ба қӯи мусофирӣ қадам гузоштани марди камбағал рикқатовар аст:

Ай хуна буромалум, чашмум банамай,
Чашмум банаму дилаки ман пураламай.
Мардум меган: «Дар дили ту чӣ аламай?»
Ин доғи мусофирӣ гирдови ғамай!»

Бисъёр мусофирон, одатан, аз сихату саломат баргаштани худ умедашонро меканданд, бинобар ин бо ёру ошнохояшон кайрухуш қарда, дар бораи ҷудоии абадӣ суҳан меронанд:

Биродархо, шумо бошен саломат,
Қи мо рафтем ай ҷаври маломат.
Худо хоҳад биёсем ё наёсем,
Ватан дар ғуру ваъда дар киёмат.

Дар шароити гузашта ба мусофирони камбағали тоҷик ба рои аз як маҳал ба маҳали дигар расидан, махсусан, аз кӯҳистон ба шарҳои Бухорою Самарқанд, Қўқанду Фарғона ва Тошканд сафар қардан ва аз он ҷойҳо баргаштан роҳи дуру дарозро, одатан, пиёда тай намудан лозим мешуд. «Халқи меҳнатӣ, — навиштаанд М. Турсунзода ва А. Н. Болдырев, дар китоби «Фольклори тоҷик» чандин моҳҳо, солҳо дар шаҳрҳои мусофирӣ қор қарда, ба музди хеле кам пайдо қардаи худ асбобу анҷоми дарқорӣ зиндагониро харид қарда, пой пиёда, ду-се пуд борро ба дӯши худ бардошта, аз ағбаҳои баланд, дараҳои чуқур, бо пайраҳои борик аз пуяҳои ларзонаки қазои муаллақ гузашта, ба ватани худ меоманданд».

Аз рубоихо мо дар бораи ҳолу аҳволи мусофирон дар ин ҳел роҳҳои пурхатар тасаввуроте ҳосил мекунем. Ба мо инчунин маълум мешавад, ки ғарибон зери деворҳо, қунҷи бому гӯшаи дашту саҳро бо хорию зорӣ, ба марду номард мӯҳтоҷ шуда ва ранг зард қарда рӯз мегузаронидаанд.

Орзуи ягонаи ғарибон ра?idан ба дидори ёру дӯст ва баргаштан ба ватан будааст:

Э аспи сиё, маро ба боло барӣ-чӣ,
Камчин занум, ба тахти даръё барӣ-чӣ!
Нукра харум, сумбота гулкорӣ кунум,
Як бори дигар пеши рафико барӣ-чӣ!

Сарчашмаю боғи булбулонай ватанум,
Хушбоду ҳавою бӯстонай ватанум.
Як бор агар бод барад бар ватанум,
Дил пора кунум, ёди ғарибӣ нақунум.

Дар бисёр рӯбоихо ба ин орзу нарасида мурда рафтани ғариб кайд мегардад, яъне мавзӯи як қатор рӯбоихо марғ дар ғурбат аст. Аз ин рӯбоихо бармеояд, ки сабаби асосии марғи ғариб чун дар повести С. Айни «Одина», ки қахрамони он дар Тошканд ба бемории сил гирифтор шуда, вафот мекунад, зиндагии номӯътадил ва азобу машаққат будааст. Ғарибони дар дами марғ бо ёди ватан ва бо оху ҳасрат аз чаҳон чашм ме-пӯшидаанд:

Дар ғурбат агар марғ расад бар бадани ман,
Оё кӣ канад ғӯру кӣ дӯзад кафани ман.
Тобути маро сӯи баландӣ бибароред,
Шояд кӣ расад бӯи ватан бар бадани ман.

Хар гоҳ бимирам, хок кунед зуди ба зуд,
Хоктудаи ман нақш кашед нилу кабуд.
Корвон гузараД, бипурсад: «Ин хоки кӣ буд?»
«Ин хоки ғарибӣ навчувон», — гуед зуд.

Барои ӯ ватан аз тахти бузургтарин ва машхуртарин подшоҳону пайғамбарон, аз ҳама гуна боғу чаманҳои бихиштосозизтару зеботар аст:

Андар назарум ватан шакар метова,
Хоки ватанум канду асал метова.
Наълат ба касе, ёди ғарибӣ бикӯна,
Ови ғарибӣ лахти чигар мекова.

Хоки ватан аз тахти Сулаймон хуштар,
Хори ватан аз лолаю райҳон хуштар.
Юсуф кӣ ба Миср подшоҳӣ мекард,
Сад кош гадо буд ба Канъон, хуштар.

Наълат ба касе, ки ай ватан қанда шава,
Афта ба ғарибю ба кас банди шава.
Аҳти фалаке шава, биёя ба ватан,
И мурдаи садсола мағам зинда шава.

Рӯбоихое, ки аз номи хешу ақрабо дар бораи ғарибон гуфта шудаанд, низ изтиробомезанд. Ба ким-кучо мусофир шуда рафтани фарзанд падару модарро азоби зӯре будааст. Модаре изҳор кардааст, ки чудой аз фарзанд бадтар аз марғ аст. «Худат рафтӣ, маро ранчур кардӣ, Диламро хонаи занбӯр кардӣ», — гуфтааст зане дар ёди шавҳари мусофираш.

Зани дигар ба холи раҳмовари худ ишора карда, гуфтааст:

Ерум рафтаи, ба лаб намехандум ман,
На сар мешум, на курта мепушум ман.
Корвони Ҳисор омад, пурсидум ман,
Гуфто, ки надндум, амешносум ман.

Ёрони ғарибон худро ба паррандаи беканот, тули пажмурда ва кабки тоқа монанд кардаанд:

Дар сараки санг шинум, тура ёд кунум,
Монандаки кавги тоқа фаръёд кунум.
Кавго хама чура-чура кардан парвоз,
Ма чураи чон гуюму фаръёд кунум.

Хохар низ холи хароби бародарашро дар мулки мусофирӣ тасаввур намуда, ба ӯ ёриё расонида натавонишонашро изҳор карда, ғам меҳӯрад. Модар ғам меҳӯрад, ёру дӯст, ҳешу табор ғам меҳӯрад, ғам мавзӯи асосии ин гуруҳи рӯбоиҳост.

Рӯбоиҳо маргро низ тасвир кардаанд ва дар ин маврид шиддати ғамро барҷастатар зоҳир гардониданд. Рӯбой аз беморӣ сар карда, то маросими дафн, рӯзҳои пуркулфати баъди дафн ва давраҳои азодориро тасвир менамояд. Хохар дар бораи шамоли шадид сухан ронда, арз мекунад, ки акаи ормониаш дар бистари марг аст:

Шамоли пушта куҳхора меларзона,
Нолиши акам чигарма мерезона.
Хавар кунен холаи роҳдурима,
Биёя, бина акаи ормонима.

Бародарро аз марг халосӣ нест ва хоҳар ин аҳволро бо оху афсӯси дилҳароше изҳор кардааст:

Дар хирмани, тоза донае нест акама,
Ачал омадай, баҳоиле нест акама.
Ачал омадай, чони акам дар тапу тез,
Сад вою дарег, мишонае нест акама.

Ӯ манаҳи бастаи акашро дида, қабристон ва дарахти пири дар он чо рӯидаро ба пеши назар меоварад:

Дар рӯи мазор дарахти танабаста,
Як акаи ормоним манабаста.
Либоси як акама дар тоқ мондем,
Як акаи нозанинма, дар хок мондем.

Баъзе рӯбоиҳо ғаму алами модарро ифода кардаанд:

И ру-токай, у ру ниҳоли токай,
Рухсораи сурхи бачачон дар хокай.

Хокай, хокай очаюш ғамнокай,
И очай носудаш гиревончокай.

Аз дасти ачал духтарон низ ба дод омадаанд:

Дар кутали мазоро як дулона,
Марг омадай, отама металбона.
Металбона, дар хичрахош мешнона,
И чигари садпорама месузона.

Марг дар рубоихо чун ҳодисан хонумонсӯз кайд гардидааст. Одам ба сад дарду алам тоқат карда метавоная, вале фочиае, ки марг ба миён меоварад, аз хамаи ин дарду аламҳо зӯртар аст. Хама чизи нобудшуда дубора пайдо мешавад, вале одам, ки аз ҷаҳон рафт, дигар барнамегардад:

Эй лола, ба гулзор меой боз,
Эй сабза, ба марғзор меой боз.
Моён, ки рафтем, наоём дигар,
Эй мавсими навбахор, меой боз.

Мардуми ғамзада аз тақдир нолидаанд ва фалакро сабабгори хама фалокату нокомиҳо дониста, ба унвони он саҳт эътироз кардаанд:

Фаръёд зи дасти фалаки бебунъёд,
Ҳаргиз гирехи бастаи қорам нақушод.
Гуфтам, ки равам, доғи дила тоза қунам,
Сад доғи дигар бар сари ин доғ ниҳод.

Вале мардум пай бурдаанд ва ҳатто дидаанд, ки зулм бар онҳо дар рӯи замин дар ҳуди ҷамъият ба амал меояд. Дар ин ҷо зӯрӣ ба қор бурда, фарзандонро аз модарон, хоҳаронро аз бародарон ҷудо мекунанд:

Ай шухакзамин кавги хилолма бурдан,
Ай ҳешу табор, наводанихолма бурдан.
Мардум мега: «Чита чувонта бурдан?»
Озодаҷувони ҷуҷадорма бурдан.

Мардум бар зидди золимонэътироз кардаанд ва ба мубо-риза даъват намудаанд:

Аз хона баромадум бозӣ-бозӣ,
Баста бурдан мара сағони қозӣ.
Тирдон бошаю қўшакамоне созӣ,
Бар синаи золимон тир андозӣ.

Ҷунон ки мебинем, дар рубоихои халқӣ рӯзгори мардум ва бисёр ҳодисаҳои замонҳои дуру наздик, зимнан аксари ин ҳодисаҳо, ба ҳиссу фикри одамон нақши равшане дорад.

Дар рубой бештар аҳволи ашхосе ифода гардидааст, ки

хиссиёти шахсӣ ва майлу орзуи онхоро калингири барин якв аз намудҳои нанговари никоҳи маҷбури помол карда буд. Маҷмуи рӯбоиҳо — ин кассаи доманадори ишки пурфочиа, тафсилоти саргузашти ошикони нокому номурод, кассаи ашхоси аз хуқуқҳои муқаррарии инсонӣ маҳрум аст.

Рӯбоии халқиро аксар одамони оддӣ ва меҳнатпешае гуфтаанд, ки ба олам, табиат ва зиндати аз рӯи тақозои муқаррарии инсонӣ, эҳтиёҷоти моддӣ ва маънавии худ муносибат мекунанд ва аз ин рӯ хисси пок, фикри равшан ва ҷаҳонбинии хориҷ аз мавҳумоти хурофот доранд.

Ба ин навъи назми халқ ақидаҳои фалсафии адабиёти классикӣ таъсири муайян дорад, ин ақидаҳо барои пурқувват шудани ғояҳои иҷтимоӣ дар он роле бозидаанд, вале бо вучуди ин рӯбоии халқ, пеш аз ҳама, ифодакунандаи фикру хиссу мулоҳизахоест, ки бевосита, бо таъсири ҳаёти харӯза ва аз гузашти рӯзгор ба амал омадаанд.

Аз рӯбоиҳо ҳам тапиши дили духтаракони маъсумаи шармгину беибо, ҷавонони пуршавки «кабки маст», ошикони вафодор ва дилдодагони умедвору интизор ва ҳам хиссу ҳаяҷони замони «по дар меҳи ҷафо», хохарони дилсӯзу меҳрубон, модарони ҷашм ба раҳ чор, оворагони кӯи ғарибӣ ва бенавой идрок мешавад. Рӯбой маҳсули шавқу ҳаваси реалии мардумест, ки дар дил орзуҳои самимӣ ва хоксоронае доранд.

Домани интишори рӯбой хеле васеъ аст. Аз Ҳисор то Бадахшон, аз Кӯлоб то сарғаи Зарафшон, дар Фарму Қаротегину Дарвоз ва Самарқанду Бухоро рӯбоиэҷодкунӣ ва рӯбоисароӣ анъанаи устувор ва бардавом будааст.

Дар замони мо, дар шароити ҳаёти нав ва муносибатҳои нави иҷтимоӣ дар мундариҷаи рӯбоиҳои халқӣ тағйироти муҳим ба амал омад. Аввалан, бисёр рӯбоиҳои нав гуфта-шуданд. Сониян, бо таъсири рӯзгори имрӯз таҷдид ёфтани мазмуни рӯбоиҳои халқӣ ба як ҷараёни устувори доманадор мубаддал шуд.

Ба шарофати барҳам хӯрдани мулки хусусӣ, ташкил гардидани колхозҳо ва ҷорӣ шудани меҳнати коллективӣ мардуми меҳнаткаш аз қайди гурӯснагиву мӯхтоҷӣ озод гардид. Ходисаи дар ҷустуҷӯи қор ба ҷойҳои дигар сафар карда, азобу машаққат дидани аҳли меҳнат ба таври абадӣ аз байн рафт. Дар натиҷаи дароилаӣ блродарии халқҳои Иттифоқи Советӣ ба роҳи сохтмони коммунистӣ дохил гаштани халқи тоҷик, мустақкам шудани муносибатҳои зичи иқтисодӣ ва маданӣ дар байни халқҳои мамлақати сермиллати мо мафҳум ва маънои ватан комилан тағйир ёфт. Агар мардум дар гузашта ватан гуфта танҳо зодгоҳи худро фаҳмида бошанд, дар солҳои Хокимияти Советӣ ин калима барои онҳо тамоми мамлақати социалистии моро ифода мекардагӣ шуд. Бинобар ин ба сабаб-

хои гуногун: барои қору хондан, хизмат қардан ба сафи Армияи Советӣ ва ҳатто аз кӯҳсор — ҷойҳои танги камзамин ба пахноҳои ҳамвори сероб кӯчида рафтани мардум дар рӯбоиҳо беҳузну изтироб баён мешаванд.

Дар ҳама ҷо, алаҳқусус, дар синаи кӯҳҳои сар ба фалак сохта шудани роҳҳои мошингард, роҳҳои оҳан ва ҳавоӣ мардуми тоҷикро аз азобу хатари роҳ раҳоӣ дод. Дар натиҷа ба таври васеъ ҷорӣ шудани воситаҳои гуногуни алоқа, почта, телеграф, телефон, ба ному дарак дар мулкҳои дури бегона гум шуда рафтани барин ҳодиса ва вобаста ба ин дар назми имрӯзаи халқӣ изҳори шикоятӣ мусофирон ва ҳешовандони онҳо барҳам хӯрд.

Тадбирҳои Ҳокимияти Советӣ доир ба тартиби никоҳу талок барои аз реша дигар шудани муносибатҳои оилавӣ дар шаҳру деҳот ва аз байн бардошта шудани урфу одатҳои фочиянғези замонҳои гузашта мусоидат кард. Муносибати ҷавонон ва ҷавондухтарон дар асоси баробарҳуқуқӣ ҷорӣ шуд. Акнун ҷавонон бо як навъ ифтихор ва сарфарозӣ изҳор мекунанд, ки дар интиҳоби ёр ба онҳо ҳеч чиз монанди шуда наметавонад.

Оина ба дасти рост мегирум ма,
Ер аз тарафи шумост, мегирум ма!
Не муфтию не қозию не ҷуфти гувоҳ,
Еракма руирист мегирум ма!

Рӯбоиҳо чунин як ҳодисаи навро тасвир мекунанд, ки баъри ҷавонон муносибати ёрашон ба меҳнат, донишомӯзӣ, ободкорихо, кӯшишҳо ба манфиати умум аҳамияти хос дорад:

Ёри мана бин, кимхову баҳмалпуш аст,
Дар хондану қор ғайраташ дар ҷӯш аст.
Мафтунӣ чунин ниғор баишам ҳама умр,
К-андар раҳи ободӣ ба ман ҳамдӯш аст.

Симои зани озоду соҳибҳуқуқ, ки қору ҳаёти ӯ ба дил шавқу сурур мебахшад, дар як силсила рӯбоиҳо мавриди диққат аст. Дар рӯбоиҳо бо шодиву ифтихор таъкид мешавад, ки ҳаёти зан бо ҳаёти ҷамъият маҳкам пайвастааст. Сарвар, зан сардори бригада. аст ва ба як гурӯҳ раҳнамоӣ мекунад. Зери роҳбарии ӯ қор қардан ва ӯро ҳар рӯз дидан аҷаб гуворот

Эй духтараке, бароят деҳқонӣ қунам,
Дар бирғади ту дарому ҷуфтроӣ қунам.
Ҳар гоҳ ҷӯра, бар сари қорам оӣ,
Аз шавқӣ дил ба ту ғазалқонӣ қунам.

Аз рӯбоиҳои замони советӣ сурати ҷавонони аз қору бори худ, аз ҳаёти худ розию сарфарозе, ки «тоқӣ сари абрӯ, қалам дар даст» ва «қитоб зери бағал» саргармӣ қоранд ё ҷавонони хизматнишондодае, ки сари синашонро муқофотҳои ҳуқуматӣ

оро медиханд, ба пеши чашм меояд: «Бача, бача, токии нав дар саракут, Ду медали аскарӣ дар пеши барут».

Манзараи мулокоти дилдодагон низ тағбир ёфтааст. Он манзара чун «боло», «таги дарвоза», «сари кӯхи баланд», «сари чашма», «лаби бом» ва ғайра дигар маъноӣ рамзӣ надорад. Холо тасвири дидорҷӯҳои ошихон асоси ҳаёти пайдо кардааст. Ин майдони қор, сари замини қолхоз ва умуман ҷойҳоест, ки дар шароити озодии пурраи қанон қавонон бе монеа ва душворӣ мулоқот қарда метавонанд:

Хезен-хезен, ниғах кунен теппачара,
Заминой киштории қотиббачара.
Қотиббачае, аспӣ қизилта садқа!
Қамчинзаниҳои руи зинта садқа!

Рубоҳои нав на фақат тағбироти бузургеро дар ҳаёти моддӣ ва маънавии мурдум, инқишофи шуури иҷтимоӣ ва ҷаҳонбинии оммаи меҳнатқашро ифода мекунанд, балки дар баробари ин, бисёр аломатҳои наҷибро ақс менамоянд, ки дар ҳислат ва рафтори одамони имрӯза зохир ғардидааст. Духтар имрӯз сарфароз аст ва аз он ифтихор дорад, ки ёрашро ҳудаш интиҳоб қардааст ва ба дидорҳо мулоқотҳои онҳо қасе монеш шуда наметавонад:

Ери мана бин, мошиаша мерона,
Румолчаи сари дасташ меларзона.
Румоли сари дағша ҳудум духта будам,
Аз минаи шофиро ҳуш қарда будум.

Рубоии халқӣ дар тасвири воқеаҳои зиндагӣ ва қайфияти одамай услуби махсусро соҳиб шудааст. Мо дар он банду бастии ҳос ва як идда тавсифу ташбеҳ, истироаву кинояро мушоҳида мекунем, ки ҳамчун санҷатҳои бадеӣ ва воситаҳои тасвир аҳамият ва мақоми баланд доранд.

Рубоҳо, алалҳусус қамзро зиёд истифода мекунанд. Ин санҷат дар ифодаи маъноҳои амиқ ва қилваҳои манзараҳои зиндагӣ ва табиат бисёрҷониба хизмат қардааст.

Ба дарки маъноӣ қамздо мундариҷаи аслии бисёр рубоҳои халқӣ бо тамоми вусъат ва амиқиаш ошқор намеғардад. Ағар қас маъноӣ қамзии ғулқинӣ, «себ додану себ ғирифтан», «сари қӯхи баланд», «боло» ва «қоён», «таги қанор», «бед», «соия бед», «дарё», «ағба», «қабк» «бод», «қола» ва монанди инҳоро нағмад, ба асли маъноӣ қисми муҳими рубоҳо сарфаҳм намеравад. Барои қисол рубоии зеринро аз назар меғузаронем:

Оғтоб бирафт, сояш бимонд минаи дашт,
И ақои ман қули Қалъаи Хумба ғузашт.
Харқанд давидему давидем, қи нағашт,
Доғе ба дилум бимунду ағбара ғузашт.

Дар назари арвал чунин менамояд, ки дар ин рубоӣ чой ва вақти ба амал омадани воқеа аниқ тасвир ёфтааст: бегоҳӣ, ҳангоме ки офтоб менишинад ва кӯҳҳо сояи худро ба рӯи замин паҳн мекунанд, шахсе хохари худро танҳо монда, аз дарё гузашта, ба ағба баромада меравад. Дар назари аввал чунин менамояд. Вале асли маъноӣ рубоӣ ин хел не,ст. Хоҳар «офтоб» гуфта бародарашро дар назар дорад ва худаашро «соя» номидаст ва дашту дарёю ағба рамзи ҷудоист: офтоб — бародар, соя — хоҳар дар миёни дашт аз ӯ ҷудо хайрону харосон монд, Мисоли дигар:

Боло меравӣ, боло шамоло дора,
Гул мешукуфа, лола тамошо дора.
Савдогара бин, молаша савдо дора,
Пурғам месуза, беғам ҷӣ парво дора.

Дар байти аввали ин рубоӣ гӯё табиати кӯҳсор тасвир шудааст: гулу лола шукуфтааст, насими фораму ҳаловатбахш вазида, бӯи хушero ба машом мерасонад. Дар байти дуом мебоист инкишофи минбаъдаи ҳамин мавзӯ ба назар расад. Вале ба чои ин дар хусуси савдогар, фурухта шудани моле ва бадбахтию ноумедӣ суҳан меравад. Гап дар сари он, ки ин чо унсурҳои табиат маъноӣ рамзӣ дошта, барои акс намудани ҳолати инсон хизмат кардаанд. Ошиқи бечораю номурод мегӯяд, ки маҳбубаи мисли гулу лола зебо ва мисли шамол роҳатбахши ӯро хешовандонаш мефурушанд ва ӯро мачбур мекунанд, ки тамоми умр дар кӯраи ишки бебарор сӯзад.

Ҳамин хел баҳор, гули садбарг, ҷӯйҳои сероб ва сабзидани алаф, нури ситораҳо, офтобу моҳ, лаби бом, сари кӯҳи баланд, сояи бед, таги чанор рамзи ишқу муҳаббат ва ширинии лаҳзаӣ мулоқот қарор гирифтаанд. Садбарги шукуфон, меваи пухта, сабзаӣ тоза, оби зулол, чизҳои сурх, аргувонӣ рамзӣ тару тозагӣ, зебоӣ ва саломатист. Лонаи паррандаҳо, ситораҳои ҷуфт, ба ҳам печидани растаниҳо, дарвозаҳои кӯш, суфаҳои қатор, нишастӣ булбул ба шоҳи гул, тору пуд дар матоъ — ҳамаи инҳо образҳои рамзие мебошанд, ки орзуи ташкили оила ва хушбахтии аҳли онро ифода мекунанд.

Саёхати боғ, дашт ё водӣ, гашту гузори соҳили дарёё, тамошоӣ чашмасор, сайри гулу лола, сари чашма, сари кӯҳ, орзуи мулоқот ва дидорро дар замир дорад:

Сар то сари ёлаҳо гузар мекардум,
Чинда гули торуна бағал мекардум.
Ҳар чо, ки шиштум, даҳанма тар мекардум,
Ай ёраки майдаҳақ ҳазар мекардум.

Ниҳоле, ки реша давонда, дарахт шуда, шоҳу навда паҳн мекунанд, аз мустаҳкам шудани оила дарак медиҳад. Дар бисёр рубоӣҳо вақте ки суҳан аз ошиқи бетоқат ва ташнаи мулоқот

меравад, себ зикр меёбад. Додани себ рамзи изхори мухаббат ва садокат ва гирифтани себ рамзи қабули мухаббат аст.

Инҳо ҳама машхуртарин ббразҳои рамзӣ мебошанд, ки шодиву сурур, умеду орзу, роҳату хушбахтиро ифодамекунанд. Дар рубоӣҳо мавқеи нисбатан бештареро образҳои рамзии бадбахтӣ, ғаму ғусса ва ноумедию маъюсӣ ишғол мекунанд. Масалан, ба охир расидани баҳор, пажмурдашавии гулҳо, ниҳол, шохчаи шикаста, дарахти решакан, торикӣ, хушкӣ, занг ҳамчун рамзҳои ифодакунандаи номуродиҳо машхур шудаанд. Себи пӯсида ё пажмурда рамзи бекарорӣ дар ишқ аст;

Чӣ шаб? Махтоб дорад ё надорад?
Ду чашмат хоб дорад ё надорад?
Ҳамон себе, ки дорӣ, ёр, дар даст,
Надонам, об дорад ё надорад?

Азоби ишқу фироқ ба воситаи мафҳумҳои аз чуфти худ чудо шудани қабк ё қабӯтар, аз гул дур афтодани булбул, шохчаи аз дарахт буридашуда, моҳии аз об берунафтода, тирамоҳ ва рехтани барги дарахт, хушк шудани чӯй ё даръё, дарахти беҳосил, даръёи васеъ, кӯҳи баланд, девор, қабристон, мор, шоҳи баланди чанор тасвир мешаванд:

Дайро чола, миёни дайро чола,
Дайро овард чанори панҷохсола.
Бишката шоҳи чанор афғорум қард,
Ишқи бачаи мардум ба ин ҳолум қард.

Дар рубоии мазкур даръё рамзи чудоӣст, чола фоҷиаро ифода менамояд, решакан шудани чанори солхӯрда ба рӯй додани бадбахтии азиме далолат мекунад, шикастани шоҳи он ба миёни омадани харобиеро мефаҳмонад. Чунон ки мебинем, як қатор рамзҳо ба ҳам зам шуда, шиддати азобро намудор қардаанд.

Дар хусуси ишқи пурфоҷиаи Лайлию Мачнуи, Тоҳиру Зӯхро, Юсуф ва Зулайҳо дар давоми асрҳои зиёд афсонаву дostonҳои бешумор ба вучуд омадаанд, ки бо таъсири онҳо номҳои мазкур дар рубоӣҳои халқӣ низ рамзи ишқи бекарору фоҷиадор қарор гирифтааст.

Ғаму андӯх, азоби рӯҳӣ, чудоӣ ва изтиробу ҳаяҷон дар рубоӣ инчунин ба воситаи оташу дуд, боди саҳт, борону жола, торикии мудҳиш, хунокии саҳт ва монанди инҳо ифода мегардад. Аксарияти ин рамзҳо дар тӯриқҳои гуногун гаштаву баргашта тақрор мешаванд.

Канда шудани ситора, фуру рафтани офтоб, торикӣ, абри сиёҳ, ҳавои бад, дарахти солхӯрда рамзи маргу аҷал ва занг задан, мағор бастан, пӯсидан, пажмурда шудан, ҳазон гардидан рамзи бадбахтӣ ва номади қор аст. Хор одатан вазъи шаҳсеро ифода мекунад, ки холи вазнину ногуворе дорад: «Сарчаш-

маю гулзор хама хор гирифт, Умад хабаре, ки бевафо ёр гирифт.

Булбул чун дар адабиёти китобӣ рамзи ошике мебошад, ки бо орзуи расидан ба гул умр ба сар мебарад. Вале он дар назми халқӣ инчунин симои шахси ғариберо акс мекунад, ки аз зодгоҳи азизи худ, аз чамани шукуфони худ дур афтода, азоб мекашад:

Мо булбули мастем, чаман нест моро,
Мо марди мусофирем, ватан нест моро,
Ин умри дароз, ки беватан мегузарад,
Кардем сафари дур, омадан нест моро.

Дар рубоихои халқӣ ошиқро бештар ба кабк, кабӯтар, мурғобӣ, гунчишк ифода мекунад. Мана яке аз ин рубоихо:

Гунчишкаки бекарор кардай ту мара,
Шинандаи ҳар ниҳол кардай ту мара.
Шармандаю таънасор асло набудам.
Шармандаю таънасор кардай ту мара.

ЗОР ҳамчун рамзи шавҳари номуносиб дар рубоихо оид ба никоҳи мачбурӣ зиёд истифода мешавад.

Сарв — рамзи қаду қомати зебо ба рубоиёти халқӣ аз адабиёти китобӣ гузаштааст. Дар назми халқ ба ҷои он ҷизҳои оддии ба тасаввури мардум наздик, аз ҷумла, ниҳол ва беда баланд мустаъмаланд.

Рамзҳо, чунон ки мебинем, ҳамчун яке аз воситай асосии тасвир дар рубоихо мақоми ҳосе доранд. Дар рубоихои халқӣ инчунин мавқеи ташбеҳ, тавсиф, истиора, ташҳис барин санъатҳои лафзӣ хурд нест. Банду басти ин намуди назми халқӣ низ бисёр ҷиҳатҳои ҷолиб пайдо кардааст.

* * *

Ин китоб намунаҳои умдаи рубоихои халқиро дар бар мегирад, ки дар замони мо ба тавассути экспедицияҳои фольклорӣ ва бо сабаи дӯстдорони фольклор аз маҳалҳои гуногуни тоҷикнишини Осиёи Миёна навишта гирифта шуда, дар фонди фольклори тоҷики Институти забони ва адабиёт нигоҳ дошта мешаванд. Ба он матнҳои рубоихои интихобшуда, ба истиснои таҳрири имлоӣ ва баъзе ислоҳҳои ҷузъӣ, ки барои барқарор намудани вазну мантӣ зарур шуд, айнан дохил шудаанд. Ин гуна ислоҳҳо фақат дар асоси нусхаҳои дигар ба амал омаданд, яъне аз тарафи тартибдихандагон ва муҳаррирон, чунон ки дар сарсухан гуфта шуд, ба мазмун ва таркиби рубоӣ дахлат нашоудааст. Ба ин зарурате ҳам вучуд надошт, зеро

тартибдихандагон имконият доштанд, ки аз байни чандин нусхаи як матни рубоӣ сахтгаринашро интихоб кунанд.

Ба интихоб ва ба даст овардани рубоӣҳо аз фонди фольклори тоҷик кормандони Институти забон ва адабиёти, ба номи Рӯдакӣ, номзадҳои фанҳои филология Муяссара Шукурова ва Файзали Муродов ва инчунин Суфӣбек Марҳамов иштирок карданд, ки тартибдихандагон аз онҳо миннатдоранд.

Раҷаб Амонов.

РУБОИҶО

Чашмам зи фирок дам ба дам мегирьяд,
Аз фарқи сарам то ба қадам мегирьяд.
Мегирьяму зор меназисам нома,
Аз гирьяи зори ман калам мегирьяд.

Аз дурии дурихо чигар гашт кабоб,
Аз дидаи интизор мерезад об.
Тақдира бубин, тарҳи чудоӣ дорад,
Пайғом ба қоғаз асту дидор ба хоб. .

Руют гула мемона, танат мохира,
Раҳгаштанакот боди сахаргоҳири.
Ҳар ҳар ки ту пушӣ куртаи шохира,
Девона кунӣ мусофириро рохира.

Эй чураи чон, бе ту чахонро чӣ кунам,
Бе ту гули сурхи арғувонро чӣ кунам?
Бе ту гули сурхи арғувон бисъёрай,
Дил майли ту дорад, дигаронро чӣ кунам?!

Чонона, баҳори хуррамира чӣ кунум,
Ма бе ту ҳаёту зиндзгира чӣ кунум?
Мардум ай худо умри дароз металабан,
И умри дарози ғамқатирра чӣ кунум?!

Ман руи тура бинум, Навруз кунум,
Шавма ба сари санги сиё руз кунум.
Шавум ба сари саири сиё руз нашуд,
Чонакма фидои ёри дилсуз кунум.

Навруза ба навбаҳор кай мебинам,
Гулҳора ба шаш қатор кай мебинам?

Гулҳора ба шаш қатор дар фасли баҳор,
Дунъёра ба як қарор кай мебинам?!

Наврӯз шуду лолаи хушранг баромад,
Булбул ба тамошои дафу чанг баромад.
Мурғони ҳаво чумла бикарданд парвоз,
Мурғи дили мо аз қафаси танг баромад.

Ай мавсими навбаҳор наврӯзии ман,
Ай ёраки бадқавл чигарсузии ман.
Ман пеши худо хамин мурод металабам:
Лаъли лабат осуда кунад рузии ман.

Эй, бе ту маро баҳору Наврӯз мабод,
Эй, бе ту маро умри ба як рӯз мабод.
Умре, ки маро бе ту худо бахшидаст,
Як лаҳзаву як соату як рӯз мабод.

Ман булбуламу баҳора дӯст медорам,
Себаргаю лолазора дӯст медорам.
Себаргаю лолазор дар боғи шумо,
Ҷонона, фақат шумора дӯст медорам.

Ларзон-ларзон барги наистон диламе,
Озурда шудааст аз ин кӯхистон диламе.
Ман гуфта будам, сарам бигирам, биравам,
Побанд шудааст ба номусулмон диламе.

Имрӯз ҳавои боғ дорзд дили ман,
Савдои ту дар димоғ дорад дили ман.
Савдои ту аз димоғ берун наравад,
Мисли гули лола доғ дорад дили ман.

Кафтарбачаро ба боғ мебиам ман,
Ҷӯлидаву бедимоғ мебинам ман.
Кафтарбачаро ба ҳуни дил парвардам,
Имрӯз ба чанги зоғ мебинам ман.

И ҳунаи пешору ба мун ҳуна шудай,
Ҷам дар дили мун анори пурдуна шидай.
Мардумо меган: «Ҷами беҳуда махур»,
Чун ғам нахурум, ки ёрум бегуна шидай.

- а) Ту гул шавию аз лаби чу канда гирам,
Ошиқ шудию доғи ҷудогит ба дилам.
Шаҳрои мусофири ба ман хона шудааст,
Ҷам дар дили ман ҳазору як дона шудааст.

Айвони баланд дорӣ, пешаш богай,
Ду зулфи сиёҳ дорӣ, днлам доғай.
Дилам доғай, дили кабодам доғай,
Ҳайфи тани нозукат, ба чанги зоғай.

Ҳар хуна, ки бечироғ боша, хайфай,
Ҷонона, ки бедимоғ боша, хайфай.
Хубони чиён баҳри тамошо рафтан,
Тутӣ, ки ба чанги зоғ боша, хайфай.

- a) Маъшук, ки карашманок боша, хайфай,
Ошиқ зи паяш ҳалок боша, хайфай.
Охуи сафед ба дасти зангии сиёҳ,
Тутӣ, ки рафики зоғ боша, хайфай.

Ман меравуму намерава амраи ман,
Бевақт шидай, чулу биёбон раи ман.
Шерони ҷаҳон наъра занан бар сари ман,
Ман наъра занум: «Кичо шидай амраи ман?!»

- a) Ман меравамӯ намеравад ҳамраи ман,
Торикшабаю дашту биёбон раи маи.
Фаръёд кунам, намешнавад модари ман,
Зоғони ҷаҳон ҷамъ шуданд бар сари ман.

Дар куҳи баланд нуқраи тар гум кардум,
Шоҳини сафеди резапар гум кардум.
Шоҳини сафеди резапар ёфт нашуд,
Фарзанди падар, лаҳги ҷигар гум кардум. .

Як села кабутарем, як села ҷидо,
Порина ба ҳам будем, имсол ҷидо.
Порина ба ҳам будем, ба ҳам мегашгем,
Имсол-ҷидо шидем, ба ғам пайваستم. -

Моем-моем, дилгиру нолон моем,
Дар гирия мисоли абри борон моем.
Рӯи ҳама хешу қавми олам ба ватан,
Дур аз ватану ҷудо зи ёрон моем.

- a) Дар шӯразамин Вулбули нолон моем,
Дар гирия мисоли абри борон моем.
Ҷашми ҳама кофиру мусулмон ба ватан,
Дур аз ватану ҷудо зи ёрон моем

Ай хона баромадум, ҷашмум банамай,
Ҷашмум банамаю дилақум пураламай.

Мардум мега: «Дар дилут чӣ аламай?»
Кулбаи мусофирим гирдови ғамай.

Дар дашт будум, зилзилаи чанг омад,
Шамшери муғул ба гарданум танг омад.
Мардбача будум, гурехтанум нанг омад,
Хуни чигарум ба ҳар сари санг омад.

Дулонаи латтабанд дар майдонай,
Як чураи хуб дорум, дар поёнай.
Дарпоёнай, чигарум бирьёнай,
Ови ду дидам мисоли новардонай.

Як дастаи гул дорум, дар поёнай,
Як акаи хуб дорум, дар Гирмонай.
Мардум мега: «Рабочикӣ осонай»,
Ранги зардум ай ситами Гирмонай.

И кухи баланда сар ба сар мебинум,
Аскарбачара сари сафар мебинум.
Аскарбачара чанги Гирмон бурдан,
Дилуш пури' хун, дидаи гирьён бурдан.

Ин беда баланд нукуш қалам овардай,
Дустои ширин, дилум алам овардай.
Чое нестай, аламома гап бизанум,
Ай рузи азал маро ба ғам овардай.

Эй очаи чон, чува калонум кардӣ,
Ширум додӣ, ситам ба чонум кардӣ?
Аввал ба азизгиё калонум кардӣ,
Дуюм ба ғарибиё равонум кардӣ.

Эй очаи чон, ки лолӣ-лолӣ кардум,¹
Ҳокистари кучата кулолӣ кардум.
Ҳаҷдаҳ сари сол хоната бонӣ кардум,
Ҳолӣ меравум, хоната холӣ кардум.

Боло меравум, ру-руи гули гандум,
Ҳайрон шудум дар ҳавлинои мардум.
Нумоли калон боша, дар сар бандум,
Ҳавлини падар боша, беғам гардум.

Зулфакум сиёҳ, сараки зулфакум сиёҳ,
Дар поёни зулфакум як холи сиёҳ.

¹ *Лолӣ кардан* — дӯстдорӣ, навозиш кардан.

Очам мега: «Бура, духтарма биёр»,
Акам мега: «Бахтаки духтарут сиёх».

Ин кутали ру ба рӯя чӣ гуфта баром,
Ин хонаи бебачара чӣ гуфта даром?
Ин хонаи бачадор — майлихона,
Ин хонаи бебача — ғурбатхона;

Дулунаву дулунаву дили зорум,
Акам мега: «Мерам, хуварма миёрум».
Янгам мега: «Ай.дидоруш безорум»,
Очам мега: «Ҳақ чигарой ғилболум».

И пуштаву у пушта' пушти дастум,
Маночаи Баҳриҷони кавги мастум.
Мастум, мастум, кавгак парид ай дастӯм,
Дар кучаи Курғонтеппа хоки пастум.

Эй очаи чои, дам ба дам месузум,
Монандаки чуби тар ба нам месузум.
Фаръёд бизанум, гирди вилоят гардум,
Шояд ки ба гуши ту раса овозум.

Оча, ту биё ба раҳаки шахчазамин,
Оча, ту биё, аҳволи духтарта бубин.
Шинохта бикун, куртаи рангин дора,
Як чехраи зарду дили ғамгин дора.

Сумбул соя, дарахти сумбул соя,
Кошки мешудам ба очачон ҳамсоя.
Ҳар ғоте сарам ба руи болин оя,
Ширин очачон аз дарам бидроя.

- а) Сумбул соя, таҳаки сумбул соя
Ормон дорум, духтар шава ҳамсоя.
Ҳамсоя шава, дар ҳавлиним будроя,
Чашмум бубина, руи дилум букшоя.

Ай хона баромадум, самандар мерам,
Ман — аврати бефарзанд, кадом дар мерам.
Ин аврати бефарзанда руи шумуш,
Ҳар шому сахар каловаи саргумуш.

И беи баланди пайдавоном бурдан,
Фарзанди ширини меҳрубном бурдан.
Дустои ширин, ика эродум нагирен,
Ай банди дилум кашида ҷонма бурдан.

Ситорара бин, ки дар хаво сесаду бист,
Бача, ки сафар мекард, модар бигирист.
Эй модари чон, маънои гиристанут чист,
Ҳама сари сол биёя, мо рузаки бист?!

- а) Осмон-осмон, ситорахот яксаду бист,
Мо азми сафяр кардем, модар бигирист.
Эй модари чон, маънии гирияи ту чист,
Ман меравуму духтари дустдори ту кист?!

Дуде, ки аз ин хона бадар меояд,
Ман мунтазирам, аз ту хабар меояд.
Ман мунтазирам, ачаб қаноат кардам,
Аз сухтаи дил буи чигар меояд.

Эй ови Элок, бо ту аламҳо дорум,
Садбарги сафед ба хафи дарёе дорум.
Дар у руи ов сараки танҳо ёрум,
Дар и руи ов сараки танҳо дорум.

- а) Э ови Сурхов, ба ту аламҳо дорум,
Яг даста гуле болои дайро дорум.
Яг даста гули баставу яг нобаста,
Яг додари раҳдурии танҳо дорум.

Дугунаи чун, биё, ки мо чуфта равем,
Розои дила ба якдигар гуфта равем.
Розои дила бо якдигар гуфта нашуд,
Як даста алов дар ин диёр мунда равем.

Дуконча баланд, ҳар думо шиста будем,
Рози дили худ ба якдигар гуфта будем.
Худ гуфта будем неку бади дунёро,
Аз баҳри чудой бо ту кай гуфта будем?!

Дар пушта будум, марг омад ай пасум,
Эй марг, ту бимон, ки ман ба хонам бирасум.
Ай хона бароя модари пурҳавасум,
Сар дар бағалуш монум, бароя нафасум.

Шамоли пушта куххора меларзона,
Нолиши очам чигарма месузона.
Хавар кунеди апаи раҳдуриша,
Биёя, бина хувари ормуниша.

Ай куҳи баланд мефароя модар,
Дар ҳичра ба ноз мефароя модар.

Мардум гӯянд: «Ака хубай ё модар?»
Ака ҳам хубай-ку, зеби духтар модар.

Нумоли сарум ғунчагули олуҷа,
Ҳаргиз нарава меҳри дилум ай оча.
Мардумо меган: «Янга хубай ё оча?»
Янга ҳам хубай, гарданбаландай оча.

Ситораи рузи равшанум— очаи чон,
Сутуни даруни дилакум — отаи чон.
Ай бахшаки як оина мерам ҳар су,
Оинаи пеши руи ман — бачаи чон.

Ай барги гули лола духтум чодар,
Ҳар гоҳе ба фук задум, гуфтум: «Модар!»
Мардумо меган: «Оча хубай, моиндар?»
Мара бикӯша дар хоки пой модар.

Олуҷаву олуҷаву зардолуҷа,
Нракма касал меган, зиқум, оча.
Гуфтум, биравум, ай болинуш бардорум,
Нолиш мекуна, тоқат надо'рум оча.

Модар, модар, ба чон баробар модар,
Ҳеч холаву ҳеч амма намешад модар.
Мардум меган: «Хола ба чои модар»,
Фандум нақунен, сузйши модар дигар.

Дарёи ғама гузаштуму тар нашудум,
Нолиши бачама шунидум, қар нашудум.
Нолиши бачам зи тири сузон батарай,
Тири сузона хурдуму хавар нашудум.

Охе бикашам, дили кабутар суза,
Дар сояи санг сунбули тар суза.
Як бор агар ба ёди ту нола кунам,
Аз нолаи ман барги санавбар суза.

Э очаи чон, бахчӣ калонум қардӣ,
Кузача додӣ, ба об равонум қардӣ.
Гуфтум, об гирум дар кузачай ҳушрӯякут,
Кузача шикаст, мунгилидавонум қардӣ.

Ин шонаи шамшодӣ миёнаш қанда,
Як очаю як духтари дилбарқанда.

• *Мунгилидавон* — муштқубӣ.

Хат рой кунум ма ба дасти банда,
Очам намега, духтар мурдаи ё зинда.

Дар лаваки об як беда ларзон моем,
Як очаву як духтари хайрон моем.
Ақлмона худо гирифт, хушро банда,
Дар минаи душмано шудем шарманда.

- а) Ай хона баромадум канда-канда,
Не фараи гап доруму не ай ханда.
Акама биге, миёнша маҳкам банда,
Дар мобайни душмано нашем шарманда.

Афтов задай дар сараки дулона,
Додар омадай, апаша металбона.
Мегум: «Додзре, биё, бишин дар хона,
Мо бан-даи мардумем, худо медона».

Акаи худум чомаи авлон дора,
Поён мерава, қади намоён дора.
Сунбул бичиен, соя кунен роҳора,
Афтов назана як акаи танҳора.

Хезен-хезен, ниғаҳ кунен болора,
Хамбидани аскарони лави даръёра.
Курчак бигирен, бурувен барфора,
Сармо набара поҳои аскарора.

И раҳаки борикира бар-бар мерам,
Тушам таи каш, пешаки аскар мерам.
Аскар мега: «Тушаи мо бисъёрай,
Як парча хати шумо ба мо даркорай».

И раҳаки Душанбе буръёпушай,
Акаи худум чувони камзулпушай.
Пуша-пуша, нави ба нав мепуша,
Ситора шудай, гирди ҷаҳон мечуша.

- Ман садқа шавум чангали серзаргуша,
Ин додари майдаҳаки камзулпуша.
Камзул пуша, рангобаранг мепуша,
Ман ойна шавум, додар бубина руша.

Дандонакум дард мена, болош курсӣ,
Поён мерӣ, ай додари ман пурсӣ.
Шинохта нашуд, чоми амири дора,
Бо рангакӣ зард доғи ғарибӣ дора.

Додар дурай, хат равонуш бикунум,
Хатхора ба дасти кӣ равонуш бикунум?
Як қавза гулум чинда, як ночинда,
Чонма ба даруни хат равонуш бикунум.

Ай раҳаки дур додарум меоя,
Ай синаи раҳми модарум меоя.
Хабаръёру хабарбари духтар — додар,
Остини пури кулчаи модар—духтар.

Хушум поюн, хушу хаёлум поюн,
Садбарги сафеди дилкашолум поюн.
Мардум мега: «Акаи хубут дар поюн».
Шамол шавум, печум ба суни поюн.

Дар пуштаки хонамон дол афтодай,
Дар гардани акачон хол афтодай.
Хол афтодай, холи сиё афтодай,
Ду сол шидай, ай мо чидо афтодай.

Дар раи Кулоб ду арчаи бар ба барай,
Акама дигар намебинум, дар сафарай.
Гул чинуму гул резум гирди камаруш,
Шояд ки ба буи гул бубинум асаруш.

Як қавза гулум дар сари новардонай,
Парлуча¹ шудааст, дар ҳаваси боронай.
Мардум меган: «Аври сиё боронай,
Акагиву додарӣ — ҳамаш давронай».

Дар гушаи бунг шагнами борунум расид,
Дар хона будум, алами бохчунум расид.
Дастум дар хамир, акаи шерум бирасид:
«Хохар, бихез, ки боди сузунум расид».

Гундушкаки майдаҳаки сангодавакум,
Ин акаи майдаҳаки Тошкенравакум.
Тошкен наравӣ, раҳаки Тошкен дурай,
Б.аргашта биё,

қимати модар зурай.

Эй очаи чон, ба руи ту зор шудам,
Дар ҳасрати дидори ту бемор шудам.
Ман шукри туро накарда будам ҳаргиз,
Охир ба ҷазои худ гирифтор шудам.

• *Парлуча* — пажмурда.

И севаки сурха накш кашидай заргар,
И додари ғалатима бурдан асқар.
Командири чон, торои муят ханчар,
Як тавл бизан, шояд бигардад асқар.

Маскав ябара, поёни Маскав ябара,
Телфон занен, асқара поён набара.
Поён бара, хамаша якбора бара,
Ин акаи беотама танҳо набара.

Аз ғирии¹ Оби Гарм буромад ду савор,
Бурен, бинен, пулчинай ё повискабиёр.
Агар пул буга, сад хазоруш метум,
Номи бачама нага, надорум осор.

Э қуи калон, туро камар мебояд,
Фарзанди азиз, туро падар мебояд.
Ҳарчанд ки амак ба ноз мепарварадат,
Ду дасти мубораки падар мебояд.

Санчитбутара нуқакуш хамзадағӣ,
Муаллимбачара домануш барзадағӣ.
Муаллимбачара соати дастуш мешам,
Сесада гули ошиқира дар сар задағӣ.

- а) Болои Ҳисор як тана бодом дидум,
Дехқонбачаи чавони нодон дидум.
Дехқонбачая доманош барзадағӣ,
Сесада гули ошиқони печон дидум.

И таҳаки дарвозаи мо салқинай,
И додари раҳдурии мо ғамгинай.
Ғамгин мабош, амри худо хаминай,
И зиндачудой бар сари чандинай.

Э додари чун, ту гулаки чубдуна,
Шаҳут кардум дар дараки корхуна.
Э хешу табор, бибаре бар хуна,
Ма ҳавз шавум, додаразизум суна²!

Бачам ба сафар рафтаӣ, қушоя сафаруш,
Шояд ки ба ҳурсандӣ биёя хаваруш.
Ҳатули, ки биёя, гул бичошум ба рахуш,
Худуш, ки биёя, чун ба қурбони саруш.

¹ *Ғири* — баландӣ, теппа.

* *Суна* — мурғоби

Борун гирифт, чилчаи борун гирифт,
И додари ман раҳаки поюна гирифт.
Ай шодии рафтанош рухсат нагирифт,
Гиристаму нолидам, сардардум гирифт.

Олуча, ки гул кардай, гул карданша бубин,
Аскар, ки сафар кардай, рафтанша бубин.
Аскар, ки сафар кардай дар ҳусни пуго,
Дар соати нухуним паноҳуш ба худо.

Ин раҳои Оби Гарм пайча-пайча,
Аскарони рафтагӣ ҳамаш бача.
Аскар мега, ки: «Ғам нахурӣ, оча»,
Дар чишмойи пури овут чони оча.

Як даста гули сафеда даст кард акачон,
Омадану рафтаноша бас кард акачон.
Гуфтам, ки равам, гила кунам ай акачон,
Ай гилаи мо саракша паст кард акачон.

- а) Ин кугали рупарура тай кард ёрум,
Румолчаи гулдузӣ ҳавас кард ёрум.
Румолчаи гулдузира додум ёрма,
Омадани хонамона бас кард ёрум.

Я апаву я хувар дар пушта будем,
Бо шонаи шамшодӣ сар шуста будем.
Сар шуста будем, ба якдигар бофта будем,
Сирои дила хануз ногуфта будем.

Дугонаи чон, чанори давлат бошӣ,
Гулҳои шукуфтаи вилоят бошӣ.
Гулҳои шукуфтаи вилоят ману ту,
Ҳар ҷо бошӣ, соку саломат бошӣ.

Дугонаи чон, аҷаб гули хушнозӣ, ,
Ай шеваи раҳгардит ошиқбозӣ.
Ду қоши сиёта сар ба сар андозӣ,
Бачаҳои кишлоқира чанг андозӣ.

Дугонаи чон, биё, бишӣ дар савза,
Қади базебут мисоли гул меларза.
Муҳои сарта қавза кунум дар дастум,
Дугонаи ман ба вилоят меарза.

Акаи худум аспдавонӣ дора, -
Кордои сафеди балҷувонӣ дора.

Кордуш ҳамза, тупаки кордуш ҳамза,
Акаи худум ба вилоят мearза.

Акаи худум ай хама боло шиштай,
Муи сарша ба оби тилло шуштай.
Муи сарша ҳалқа кунум дар гушум,
Бозор бибарум, савдо-кунум, нафрушум.

Эй очаи чон, ягон-ягон ёдам кун,
Хокистари қуи ту шудам, бодам кун.
Хокистари қуи ту шудам, боди фано,
Аз мулки ғарибӣ гиру озодам кун.

- а) Эй чураи чон, ҳар замон ёдам кун,
Аз боми баланд фурую фаръёдам кун.
Аз боми баланд фуру, ки фаръёд нашуд,
Хокистари кучаят шавам, бодам кун.
- б) Эй дӯст, фаромӯшам макун, ёдам кун,
Хокистари кӯчаат шудам, бодам кун.
Ғар бад бошам, наълати дунё ба сарам,
Ғар нек бошам, ягон-ягон ёдам кун.

Шинум ба баландӣ, ман тура ёд кунум,
Оюм ба гузарғаҳи ту, фаръёд кунум.
Оюм ба, гузарғаҳут, чавобум надихӣ,
Хоқои чаҳона дар сарум бод кунум.

Дар сараки санг шинум, тура ёд кунум,
Монандаки кавги тоқа фаръёд кунум.
Кавго хама села-села фаръёд кунан,
Ман, чураи чон, гуюму фаръёд кунум.

Дар боғи падар ниҳоли пасмунда манум,
Дар зоти падар сочи- чигарсухта манум.
На падару на модар, на ҳонаи хуб,
Дар раҳаки дур миёни раҳ монда манум.

- а) Дар боғи падар ниҳоли пасмонда будум,
Дар ҳонаи ёр оваки шавмонда шудум.
Ай дастум гирифт, ба дасти нокас додум,
Яг бори дигар нагуфт, ки духтар дорум.

Дар қади ниҳоли навниҳолат чонам,
Дар руи сафеди беғуборат чонам.
Не ҳонаи хуб дорию не шуи бадил,
Дар умри дарози пуразобат чонам.

Эй ёри азиз, ман хоки рохат бошам,
Қурбони ду чашмони сиёхат бошам.
Ханчар бикашу бизан миёни дили ман,
Дар бегунаҳӣ худам гувоҳат бошам.

Дар сояи бед шиштай, бед зарбедай,
Ду зулфи сиёт монанди мачнунбедай.
Ду зулфи сиёт халқа задай, хуй додай,
Ай шиштани пешорут дилум баъмедай.

Афтов заду сараки куҳ зардӣ кард,
Номардака нумолма аз гардӣ кард.
Отам мешид, тахти зарринум мекард,
Акам, ки будак, дар ҳақум номардӣ кард.

Кангурт хунокай, шамоли Кангурт хунокай,
Дар боғут намедаром, қуртам тунукай.
Овакта намехурум, соф ай шулукай,
Бачата намегирум, дилум хунокай.

Ман ёр гирум бачаи у пуштагира,
Дар туюм биёра гуспанди куштагира.
Ин гуспанди куштагира биръён нақунен,
Ин чураи хушкардама гириён нақунен.

Аз хона баромадам, сиёҳӣ дидам,
Як тоқасавори чомашоҳӣ дидам.
Остинма дароз карда, салом пурсидам,
Аз шарфаи пои душманон тарсидам.

а) Дар лаваки ов будум,

даст мешушгум,

Омадани ҷураҷонма ман медидум.
Остинма такидуму салом талбидум,
Ай шалфаи пои акахом тарсидум.

Себе, ки ба ман додӣ, тамомаш холай,
Аҳде, ки ба ман кардӣ, дилам абғорай.
Аҳде, ки ба ман кардӣ, худат медонӣ,
Бадахдӣ кунӣ,

дар охират дармонӣ.

а) И севи самарқандира ёр овардай,
Дар фикр будум, ба чанд хаёл овардай.
И сева, ки ту додӣ,

тамомуш холай,
Ширинтар ай и холои лаби ёрай.

Ман садқа шавам хечай¹ сангодавака,
Он духтари қадбаланди девлохравака².
Девлох наравӣ, ки гарди рохут мезана,
Шамоли хунук ба руи мохут мезана.

Хонай лави бора чӣ дуде дора,
Пайғоми нумози шом чӣ суде дора?
Ин чо, ки бӯдум, харгиз намекардӣ ёд,
Баъди рафтани гила чӣ суде дора?!

Чашмон дорӣ, мисоли чашми кафтар,
Кошони сиёҳ дорӣ, шохи духтар.
Ман гуфта будум, тура бигирум дар бар,
Муи сарта бишум ба оби кавсар.

Очама бигу, маълима думод бигира,
Як даста гули сафеда савғот бигира.
Як даста гули сафед дар навдаи бед,
Умадани маълимчон ларзидани бед.

- а) Дар пасаки хонамон ҳавзи овай,
Дар даруни хонамон маълим ховай.
Очама бугу, маълима думод бигира,
Як даста гули сафеда савғот бигира.

Маълимбачаяк, такъя ба устал дорӣ,
Ду қоши сиё навишта дафтар дорӣ.
Ма гуфта будум, худақма дус медорӣ,
Дил чои дигар, маро чӣ махтал дорӣ?!

Боло рафтӣ, турфа нигор овардӣ,
Поён рафтӣ, сангу сафол овардӣ.
Ту гуфта будӣ, духтара хуш карда гирум,
Апакадура³ ба чӣ хаёл овардӣ?!

Ман хоб будум таги чанори падарум,
Бедор шудум, осақол омад ба сарум.
Эй падари чон, ай и қорот беҳабарум,
Як қуртаву як латта⁴ шудааст дарди сарум.

Ман сайл кунум, сайл кунум Ромита,
У чита гулай, панча задай тоқита?

¹ *Хеча* — лона, хонаи паррандагон.

² *Девлох* — айлоқ, чароғохи тобигона.

³ *Апакаду* — саллакаду.

⁴ *Латта* — матоъ. ба маънои чизҳои арӯсӣ

У гула мара бите, ки парварда¹ кунум,
Гул панча зана, душмана шарманда кунум.

- а) Аз пуштаки хонатон гул канда кунум,
Дар дараки хавлинмон парварда кунум.
Мардумо меган: «Гули ту бар нагира»,
Гул панча зана, душмана шарманда кунум.

Шероз мебофум, чормехаву чонона,
Хат мекунум, муаллимчон бихона.
Бихонаву нахона, ҷавоб гардона,
Мора нагирифт, дидаву руш мемона.

Эй духтараке, дар кади пастут чонум,
Муаллима шавӣ, дар таги дастут хонум.
Журнала гирум, варақ-варақ гардонум,
Адреси туро наёфта саргардонум.

Эй мурғи сафеди тори боми қозӣ,
Ма мурғи хилол нестум, ки тир андозӣ.
Сайёди аҷал ворӣ сари рахма нагир,
Охир ки мерай ай паи кинғолбозӣ.

Айвони баланду пешакаш шерозӣ,
Дастат шиканад ба он кулухандозӣ.
Аз дастат гирам, барам ба пеши қозӣ,
Сад дурра хурӣ аз пушти ошукбозӣ.

— Садбарги сафеди ман, чаро зард шудӣ,
Е дил ба касе додӣ ё калб шудӣ?
— Не дил ба касе додаму не калб шудам,
Ғамҳои туро хӯрдаму рангзард шудам.

Имшав чӣ шавай, алови лал месузум,
Котиббачара чомаи нав медузум.
Сузанум шикаст, ба хору хас медузум,
Ресмон камӣ кард, ба муи сар медузум.

Хезен-хезен, ниғаҳ кунен теппачара,
Заминои киштқории котиббачара.
Котиббачае, аспӣ қизилта садқа,
Қамчивзаниҳои руи зинта садқа.

Духтар-духтаре, садаф гирифтӣ дар бар,
Ороста кардӣ худта мисоли кафтар.

¹ *Парварда* — кӯчат қардан.

Шохин шаваму туро бигирам аз чар,
Соэе бигирам, аз ту нарезад як пар.

Эй дӯст, агар меҳри ту бар мо бошад,
Моро зи раҳи дур чӣ парво бошад.
Ҳоки раҳи ту шавем рузе сад бор,
Гар гушаи хогири ту бар мо бошад.

Эй чони касе, чони касе, чони касе,
Моро набувад ғайри ту армон ба касе.
Ҳичрони ту оташ асту мо ҳамчун хас,
Месузему дам намезанем пеши касе.

Чашмони ту охубаррара мемона,
Руют гули шабнамзадара мемона.
Ҳар кас, ки ба болини ту сар мемона,
Дар нозу карашмаи ту дармемона.

Чашмони шумо ба чашми оху монад,
Рухсори шумо ба ранги олу монад.
Рӯзе ки шумо аз назарам дур шавед,
Ранги руҳи ман ба ранги коку монад.

Садбарги сафеди сахарӣ руи шумо,
Бо нуки қалам кашида абруи шумо,
Бар ошики бечора муяссар бошад,
То боз бинад ба зиндагӣ руи шумог

Эй ёраки чон, гул ба дастори шумо,
Бо нуки қалам кашида абруи шумо.
Ҳар чое равед, худо ниғаҳдори шумо,
Ин ошики бечора дуогуи шумо.

Ман гуфта будам, шумо ба ман ёр шавед,
Аз рузи сиёҳи ман хабардор шавед.
Аз рузи сиёҳи ман хабардор нашудед,
Болина баланд монеду бемор шавед.

Биё-да, бирем, боғчара гулкорӣ кунем,
Сангои дари боғчара марворӣ кунем.
Сангои дари боғчара марворӣ нашуд,
Биё-да, бирем, тарки ватандорн кунем.

Шуроширинак, худо бута чазота,
Дил додану по кашидани бечота.
Як моҳ мешава, ки мехурум ғамота,
Аҳволи дилум кур куна чашмота,

Чормағзаки дукушаи лаби гандум,
Бачаи мардум, қошои сиёхта гардум.
Айби падарут набоша, шарми мардум,
Парвона шуда, гирди сарут мегардум.

а) И духтари сарҳадӣ, мағзи гандум,
Ма ай ту чудо шидум ба лавзи мардум.
Ма ай ту чудо шидум, дилум девона,
Шарм ай падарут дорум, таън ай мардум.

Ин булбули маста аз Бухор овардан,
Ин ошиқи дилтанга ба дор овардан.
Дар гарданакош завлию дасто баста,
Шереро даруни марғузур овардан.

Зулфи сияхат ҳаво гирифтаст, чӣ кунам,
Атрофи туро бало гирифтаст, чӣ кунам?
Гуфтам, биравам, дар бағалат руз кунам,
Инсофи туро худо гирифтаст, чӣ кунам?!

Чонона, ба дарди дил давое нашидӣ,
Бегуна будӣ, ачаб балое бишидӣ.
Бегуна агар вафо куна як дамаке,
Монанди таоме, ки надора намаке.

Чойлоби баланд аз ҳар бараш бод ояд,
Бераҳмбача, бе ман туро хоб ояд?
Гар хоб кунум, меҳри ту дар ёд ояд,
Ин чогахи навдохта ба фаръёд ояд.

Ман омадани куи туро бас кардум,
Ман дастма ба домони ту, нокас, кардум.
Ту кас набудӣ, ба нокасо дил бастӣ,
Гар қибла шавӣ, намозро бас кардум.

Дар гушаи бом шину чилим барпо кун,
Ай мо гузару ёри дигар пайдо кун.
Ай мо гузарӣ, ёри дигар пайдо нест,
Ҳуснеро ба ту додай, назар бар мо кун.

Аз рафтани ту ду пой ман дар дом аст,
Чашмам ба раҳу забони ман пӯрсон аст.
Нисфи чигарам пухтаву нисфаш хом аст,
Нисфи дигараш ба тоvae бирён аст.

Эй,чураи чон, биё, лави об равам,
Руймоли тура курпа кунем, хоб равам.

Дар курпаи румолӣ мара хоб набурд,
Биё, дасти ба даст кунему Кулоб равем,

Дар гузари мо пистара тар мефрушан,
Бачазанако буса ба зар мефрушан.
Худо бигира қашшокию камбағалӣ,
Ҳамсоя моем, чои дигар мефрушан.

Гашнич ба -даруни пиёз дона-дона,
Кахдуди сиёҳ шудам даруни хона.
Ку дустии ширин, дари мара хуй мона,
И дуди сиёҳи ғам барод ай хона.

Чиликаку борикаку дандонаки мор,
Ҳар чо меравӣ, ҳаял нақунӣ зинҳор.
Мо дар ҳақи ту кабоби дегдон гаштем,
Ту дар ҳақи мо чавр нақунӣ зинҳор.

Поён меравӣ, ёри азизи чонум,
То омаданта ма мембурум, нимчонум.
Мактуби навиштата буте, бухонум,
Ҳарфакша ғалат кардум, буроя чонум.

-) Маълимбача, ишқут балои чонум,
Ту муллову ман омӣ, пешут хонум.
-Ҳар гоҳе савақ диҳӣ, ман дармонум,
Я нуқта ғалат кунум, барояд чонум.

Офтов задай дар чинии рупушум,
Ман чураи у маълими кастумпушум.
Як гап нагуфт, ки бигирум дар гушум,
Ай бахшаки у каландари дарвешум.

Дар боғ даром, сайли гули лола кунам,
Булбул шаваму ҳазору як нола кунам.
Дар хондани дарс, агар ба ёдам бирасӣ,
Момам сабақа, дарди туро нола кунам.

Ай хона баромадум оста-оста,
Ай думбаки маълимбача мерам хота.
Маълим мега: «Оста бимон поҳота,
Ба чени поҳот миёрум кавшота!»

Ман булбуламу мегум баҳора садка,
Замини калони сабзазора садка.
Дар кишлоки мо чандин чавон мегарда,
Олуфтачавони илмдора садка.

Ойнара ба дасти рост мегирем мо,
Хушкардара руирост мегирем мо.
Не аз мулло метарсему не аз муфти,
Парвона, ки сухт, қасос мегирем мо.

а) Оина ба дасти рост мегирам ман,
Ер аз тарафи шумост, мегирам ман.
Не муллову не хучаву не чуфти гуво,
Дилхостаро руирост мегирам ман.

б) Оина ба дасти рост мегирум ман,
Мехонуму ихтисос м*егирум ман.
Ай ғайбати ҳамсоя надорум парво,
Хушкардама руирост мегирум ман.

Мактаб мерам, дар пеши ёр мехонум,
Э ёри азиз, дарду балот дар чонум.
Э ёри азиз, лотиниро медонӣ,
Маро гириву дар пеши худ хононӣ.

Ман дуст дорум ай и хуна болора,
У кастумсиёи минай коргарора.
Дар пуштаки мактабо куфтум мехча,
Дар хақаки у бача сухтум, оча.

Ин кафтараки сафедаки парканда,
Сипобачаи шакарлаби пурханда.
Наълат ба касе, ки бо сипо дил банда,
Сипо бирава, дилаки мо хун банда.

а) Дар руи дарат садаву баргаш майда.,
Наълат ба касе, ки дил ба зандор банда.
Зандор гапи хуш дораву лавзи ганда,
Гапат мезанаду мекунад шарманда.

Ай боми баланд афтию афгор шавӣ,
Ҳичит нашава, як хафта бемор шавӣ.
Дилум, ки намешава дуоюг бикунум,
Ёрут бимира, ба гам гирифтгор шавӣ.

Эй мардаки дузана, мазорут бизана,
Чубҳои хаданги бешуморут бизана.
Харчанд дилум нашуд, дуоюг бикунум,
Сад ғам ҳама дар синиай ёрут бизана.

Боло меравӣ, худо ба болот набара,
Зангир шавӣ, худо ба савдот набара.

Гар шодй кунй, шодита ғам гардона,
Чодари арусита кафан гардона.

Ай тахаки сафилут¹ чигас мекардем,
Ай сузиши дил сафила пас мекардем.
Ай сузиши дил сафила пас карда нашуд,
Ошикии дурузата бас мекардем.

Офтоби паси ағба пано кард маро,
Як хандаи ширинат адо кард маро.
Як хандаи ширинат ба чое нарасид,
Тақдири худо будаст, худо кард маро.

Ман кади тура майда кунум, нафрушум,
Ду зулфи тура халқа кунум дар гушум.
Мардум мегц: «Халқара чан мефрушӣ?»
Бо чонум баробарай, чонма нафрушум.

Румоли сарут бирешими шаҳри Бухор,
Хусни ту ба монанди гули фасли баҳор.
Мегум, ки ту ракс равӣ дар зери дутор,
Дидори мубораки ту кард одама зор.

Дар хонаи ту бодоми шириндона,
Ду булбули чур шишта ғазал мехона.
Гуфтум, биравум, канор гирум ларзона,
Худо бигира аврати гавгардона.

Хавлини калон дорем, гул мекорем,
Ғамҳои тура ба буи гул мерорем.
Шабҳои дароз такья бар деворем.
Ай ёраки бадқавл аламҳо дорем.

Дар руи дзрут суфа катор афтодай,
Дар тори ришут чангу ғубор афтодай.
Гуфтум, ки бирам, дар он суфа сар монум,
Гуё ки дар он суфа мазор афтодай.

ДУРРУ садафу садаф ба дайро ташна,
Ай дасти садаф булбули раъно ташна,
Мо, ташналавон, миёни ов афтодем,
Ов ай сари мо гузашту лаво ташна.

Мо булбули боғ будем, ай боғ мондем,
Кардем сафари Ҳисор, ай ёр мондем.

¹ Сафил — девори баланд.

Гуфтем, ки Ҳисор равем, беғам гардем,
Дар синаи худ хазору як доғ мондем.

Ман садка шавум ай хонамон болора,
У духтари қадбаланди қачақдора.
Қачақдорае, ура надодан мора,
Худо намуна тухми асақолора.

Эй беди баланд, соя ба бедат бошам,
Печида ба гардани сафедат бошам.
Печида ба гардани сафедат то кай,
То рузи қиёмат ба умедат бошам.

Аспакалае, аспакта метозонӣ,
Алақай¹ дасторақта меларзонӣ.
Алақай дасторақта ман тофта будум,
Ай минаи сад чавон тура ёфта будум.

Эй чураи дуторию дутор сари даст,
Назар ба дутор қардум, дуторут бишикаст,
Ҳам пули дутор метуму ҳам бусай маст,
Эй чураи нозанин, ба фаръодам рас.

Дил дар сари зулфи дилбарон аст ханӯз,
Ин қиссаи ишқ дар миён аст ханӯз.
Гуфтем, ки мову дил яке пир шавем,
Мо пир шудем, дил чавон аст ханӯз.

То чон дорам, аз ту ҷудой накунам,
Ҷуз ғайри ту бо қас ошноӣ накунам.
Бо ваъдаю паймони ту шинам сад сол,
Сад соли дигар аз ту ҷудой накунам.

Э мирзо, нишастай, ки сетор сари даст,
Дар гушаи сетори ту булбул шуда маст.
Ман бачаву ту бача, ҳар ду бачамаст,
Ҳар ду бачаро никоҳ мебояд баст.

Эй ёраки майдаҳаки гулгунпушум,
Ай нумози шом биё, бишӣ дар пешум.
Ай нумози шом биё то субҳи саҳар,
Гир бусаву гир қанору хез ай пешум.

Қадди ёрақум ниҳолаки пайвандӣ,
Ин дил чӣ дилай, ба ёри мардум бандӣ?

1 *Алақа* — гӯша, гачим.

Эй дил, ту агар охану пулод шавӣ,
Обуг мекунам дар кураи чаҳмандӣ.

- а) И раҳои Мучихарф шишабандӣ
Духтарои Мучихарф кошпайвандӣ.
Эй дил, агар охану пулод шавӣ,
Обуг мекуна духтари кошпайвандӣ.

Дар сар дорӣ токияки симдузӣ,
Мо гуфта будем, чура, биё нимрузӣ.
Дар сар мезанем гулакои наврузӣ,
Мо ҳам меравем, ту мондаю месузӣ.

Эй духтари ҳамсоя, маломатрузӣ,
Дар сар задай дастагули наврузӣ.
Ду қоши сиёҳ ба сурма мена бозӣ,
Охир ту маро ба сад алам месузӣ.

- а) Эй духтари ҳамсоя, маломатрузӣ,
.. Ту нумола қач бастӣ, маро месузӣ.
Дар лаби нумол панҷараҳой симдузӣ,
Кофар, ту маро ба сад алам месузӣ.

— Эй духтараки сафедаки чингиламу,
Ҳайдама буге, падар тура додай ба шу.
— Не парвои падар дорум, не парвои шу,
Як бусаи ошиқӣ баҳои сад шу.

Эй беда баланд, соя лаби дуконӣ,
Эй хирмани гул, рута намегардонӣ.
Гар абр шавӣ, қиблара меларзонӣ,
Меборӣ, намеборӣ, чӣ метарсонӣ?!

Ин қадаки борикакта меларзунӣ,
Гулҳора ба сар задай, мерезунӣ.
Гулҳора ба сар задай, завқум додӣ,
И чигари садпорама мерезунӣ.

Аз омаданат агар хабар медоштам,
Дар руи раҳат гули суман мекоштам.
Гул мекоштам, гули гулоб мекоштам,
Ҳоки кадамат ба дида мебардоштам.

Дар мобайни маърака сад кас боша,
Сад кас боша, дилаш ба як кас боша.
То зинда манам, орзуи рӯят дорам,
Наълат ба касе, ошиқи ҳар кас боша.

Ошикї накун, ки ошикї бадбахтай,
Ошиқ ба мисоли чомаи наврахтай.
Ошиқ, ки шудї, мегуй, дуньё ба манай,
Гоҳе бинї, гоҳе набинї, сахтай.

- а) Ошук нашавї, ки ошукї бадбахтай,
Гоҳе бинї, гоҳе набинї, сахтай.
Ошукї мисоли чомаи ориятї,
Пушидануш хуб, ёфтануш кори сахтай.

Чалам нигина, пушти мазор мегардум,
Ай паи бачаи очадор мегардум.
Очаша буге, тоқаниҳолуш нақуна,
Бахтибачаша пеши мулло мебандум.

Пудинаи лави ов шудай меваи тар,
Ру чониби ман дорию дил чої дигар.
Ношугрї накун аз мани гулғунчаї тар,
Овора нашав аз паї беаҳди дигар.

Кутал қуша, миёни кутал қуша,
Дар миёни кутал гули дуқуша.
Мардум мега: «Ёри ту кадомишай?»
Фандум нақуне, ҳамон гули хушбушай.

Боло меравї, ба ман гули лола биёр,
Дар қоғази сурх мушка печонда биёр.
Дар қоғази сурх мушка печонда нашуд,
Бо дасти адаб гиру нарезонда биёр.

Духтар ба дуруни боғ мекард бозї,
Як духтари кулобї, якташ роғї.
Ай духтари кулобї надорум гилае,
Моро қуштаї ду зулфи чанги роғї,

Ай хона баромадї бозї-бозї,
Румоли калон дорї, тоб мендозї.
Гуфтум, ки равум, пешут шинум нимруз
Чашмони сиё дорї, ба хоб мендозї.

Булбул шаваму рафта шинам бумгушат,
Чаҳ-чаҳ занамо, шояд расад бар гушат.
Гушатба расад, хезию берун ої,
Огаҳ шавию таклифкунї бар пешат.

Дар Балх гулай, дар Бухоро наргис,
Ма руи тура серї надидум ҳаргиз,

Худо мегуме, маргум бута дар майлис,
Курум, ки куна, бе ту нагардум харгнз.

- а) Дар боғ гул аст, дар Бадахшон гашниз,
Ман руи туро серӣ надидам харгиз.
Ман руи туро қиблаи тоат кардам,
Ғамта хурда, ба дил қаноат кардам.

Эй ёри азиз, майл ба хар хас дорӣ,
Ту шавку ҳавас ба ёри хар кас дорӣ.
Ту боғи қасон омада гул металабӣ,
Дар боғи худат як гули наврас дорӣ.

Ёракма бубин, куртаи атлас дора,
Дар хар мичаюш ҳаёли сад кас дора.
Ман пеши қасе намеравум гулталабӣ,
Боғи рафиқум гулҳои наргас дора.

Ман омадаам, туро бубинам, биравам,
Розои дилам ба ту бигӯям, биравам.
Розои дилам гуфта шавад ё нашавад,
Дар шабнамӣ лола рӯ бишӯям, биравам.

Махтоби шабасту ман ба кӯят нарасам,
Аз хандаи ширини ту ман дар ҳавасам.
Ман дар ҳавасам, чу булбули дар қафасам,
Оё ба муроди дил расам ё нарасам?!

Дар таҳаки долони ту айвон дорум,
Як лаҳза ба шиштани ту ормон дорум.
Як лаҳза бишину бишкана ормонум,
Сар дар бағалут монум, шавад дармонум.

- а) Зардолуй зарду чигарой бирьёнум,
Як лаҳза ба шиштанот ормон дорум.
Ормон дорум як ҳафтаю соли дароз,
Ба дил нагирӣ, дар хона мехмон дорум.

Эй чураи чон, дуру ба дур гаштанакот,
Дар гушаи бом шиштанаку хестанакот.
Ман хайкали сурхи минаи синаякот,
Намозаки шом чигӣ-чигӣ гуфтанакот,

Дар дастут камон, дар миёнут ханчар,
Бо нозу карашма меравӣ лаб-лаби чар.
Ру чониби мо дорию дил чои дигар,
Ай хотири ту местум се соли дигар,

Пеши гули садбарг саломи бисъёр,
Ерам дили омадан надорад имсол.
Ман медонам, қахроша бар мо кардай,
Бар қахрои кардагиш саломи бисъёр.

Аз чониби ман рафта ба он ёр бигу,
Ин нолаи булбула ба гулзор бигу.
Аввал рафтӣ, ёрам мана мепурсад,
Ту ёри мана саломи бисъёр бигу.

Кишлоко ба кишлоко кофтӣ ту мара,
Беаҳд будай, бача, партофтӣ мара.
Партофтӣ мара, худо напартоя мара,
Ере мегирум, ба дида бардора мара.

Аз ёраки бевафо чудой бехтар,
Аз давлати нобуда гадой бехтар.
Ере, ки надорад заррае мехру вафо,
Бо у накунад кас ошноӣ, бехтар.

Ай боло нигоҳ мекунум Сударара,
Ин бачаи тоқисурхи борунзадара.
Хама мечинан гулои сурхи сарара,
Мора метан ин гули офтобзадара.

ЁДИ ту кунам, сари забонам сузад,
Гар сабр кунам, тамоми чонам сузад.
Сиррест, ки пеши кас натонам гуфтан,
Мағзам ба даруни устухонам сузад.

Аввал ба ту, бевафо, чаро дил бастам,
То аз ту чудо шудам, ба ғам пайвастам.
Дидам, ки намешавад муродам ҳосил,
Охир ба дилам санги қаноат бастам.

Рӯзе, ки фалак нишонаи тирам кард,
Афтода ба зулфи ёр занчирам кард.
Ҳостам, ки дар ин замона беғам гардам,
Доғаи замона оқибат пирам кард.

- а) Имрӯз фалак нишонаи тирам кард,
Оварда ба зулфи ёр занчирам кард.
Кошке, ки ман аз модар намерӯидам,
Ман кӯдаки серӯза будам, пирам кард.

Э кухи баланд, тура ба боло бинум,
Маҳтоб, буро, шуълаи даръё бинум.

Чанд вахт шидай, зиндачидо мегардум,
Яг бори дигар руи рафико бинум.'

Як бор напурсидӣ, ки ҳолат чун аст,
Хобат чӣ тариқ асту хаёлат чун аст.
Як соати шаб, ки инчунин дуру дароз,
Рузу шабу хафта, моху солат чун аст?!

Зебосанамо, номи ту аз насрин аст,
Дар пеши барат анори шаҳри Чин аст.
Монандаки қоғази фарангӣ баданат,
Монанди найшакар лабат ширин аст.

Ин фатири кунчитий параи дегдунум,
Ин духтари бологӣ шудай бохчунум.'
Гуфтум, биравум, духтара бинуму биём,
* Ай еухтани дил духтара байт мемунум.

Маҳтовшавай, бинум лави равзанта,
Азроил шавум, бигирум чуни занта.
Худум худта механдуму мардум занта,
Худо бугира кадуи бегарданта. >

И аври сиё талоши борун дора,
Наълат ба касе, ки ёри нодун дора.
И аври сиё гирумагир афтодай,
Зебозани нағз ба шуи пир афтодай.

Шинам-шинаму дилам тапидан гирад,
Ман мича занам,* об чакидан гирад.
Ман мича занам, об чакад чӯй ба чӯй,
Дар сар-сари чӯй сабза дамидан гирад.

- 1) Шинум-шинум, дилум тапидан гира,
Хун ай дили зори мун чакидан гира.
Ҳар қатраи хуне, ки чакад ай муни зор,
Реза ба замин, сабза дамидан гира.

Ай хуна баромадум, чашмум чорай,
Поҳакма кучо монум, ки олам хорай.
Хорай-хорай, душманум бисьёрай,
Дар руи замин ай хама ширин ёрай.

Ай раҳаки дурам як дуое бифирист,
Номакта ба ҳар шоҳу гадое бифирист.

І Бохчук — палюч,

Номакта ба ҳар шоҳу гадо хайф нақун,
Ай хоки дари худ тутиёе бифирист.

Ай боло миёй, омаданота садка,
Чашмони сиё, роҳгаштанота садка. .
Роҳ мегардӣ, дилакма ғам мегира,
Кошке ки набинӣ, бача, ғамхурира.

Қади бачачон ниҳоли ар-ар ворӣ,
Раҳ мегарда боди сар-сар ворӣ.
Хона миёя, чамоли духтар ворӣ,
Берун мероя, сурати кафтар ворӣ.

Ёрум худутӣ, ҳам дилу чинум худутӣ,
Ситора баланд, болой бомум худутӣ.
Як зайл биё, ҳеч кас надона, худутӣ,
Уштока баланд бикаш, ки донум, худутӣ.

Чашмонат сиёх, суратат кабги дарӣ,
Рухсора чу моҳ кардаю менигарӣ.
Бар мо манигар, мо ғарибему равӣ,
Касро бинигар, ки доимаш менигарӣ.

Ситора ба боми мо қатор омаду рафт,
Як духтари шуҳи беқарор омаду рафт.
Як соату як замон пешам нанишаст,
Монандаки абри навбахор омаду рафт,

- а) Ин куртасафеди беқарор омаду рафт,
Ду кузаи обуш ба қанор омаду рафт.
Гуфтум, биравум, кузаи обуша гирум,
Монандаки абри навбахор омаду рафт.
- б) Ситора ба боми мо қатор омаду рафт,
Шоҳзода ба боми мо шикор омаду рафт.
Мардумо меган: «Вай чӣ қор омаду рафт?»
Ғамгин шуда буд, дидани ёр омаду рафт.

Чашмони сиёх намекунад маст маро,
Дил мекашаду намерасад даст маро.
Имруз ба хизмати ту дер омадаам,
Яқин бидон, ки як залул ҳаст маро,

Дар таҳаки тут як тути баргдорай,
Ту токита қач мондай, дилум ғамдорай.
Мардумо меган: «Рафиқут ёр меора»,
Еруш бумбра, худакма дуст меора.

Зулфи сияхут ба ру дурозӣ мекард,
Кади алифут ба курта бозӣ мекард.
Метарсидум, дар куча ҷодут накунан,
Ин куча ба гашгани ту шодӣ мекард.

Дастум, ки ба дасти ёр бозӣ мекард,
Дасти дигарам пиёладорӣ мекард.
Як беваи зол раҳнамоӣ мекард,
Ду гули шукуфтара чудой мекард.

Эй гули бунафша, дар биёбон чунӣ,
Тоҷи саракои навҷувонон, чунӣ?
Мо зинда дар ин диёр ғамкушта шудем,
Ҳоли ту дар он диёр бе мо чунӣ?!

Аз омадани баҳор гул шодӣ кард,
Булбул ба сари чайор ободӣ кард.
Булбул ба сари чанор мезад чаҳ-чаҳ;
«Овозаи гул дарозу умраш кутаҳ».

Аз ранги рухат нишони атлас пурсам,
Аз ҷашми ҳушат ҳумори наргас пурсам.
Сад руз набинию напурсӣ зи касе,
Як лаҳза набинамат, зи сад кас пурсам.

- а) Ситора миёни осмон омад рост,
Моро ҳаваси дидани дидори шумост.
Рузе ки набинамат, зи сад кас-пурсам,
Сад руз ки набинӣ, намеғуй, кучост.

Аз куча гузар ман аз барои ту кунам,
Наззора ба ҷашмони сиёҳи ту кунам.
Дидам, ки нишастай миёни сад кас,
Сад касро салом ман аз барои ту кунам.

Ман садқа шавум ду ҷашми мағнаи ту,
Ду ҷашмисарум мудом дар хонаи ту.
Як гап назадӣ, ки дили ман сард шава,
То канда шава пой ман аз хонаи ту.

Медавӣ ай назарум, ёд кунум ё накунам,
Ин дили ғамзадара шод кунум ё накунам.
Ин дили ғамзадара ғамзадагон медонанд,
Ин рафики кухнара ёд кунум ё накунам?!

Дар боғут даром аз барои навдаи пуш,¹
Духтар дидум, сурҳи задай дар бари руш.

Хостум, биравум, буса гирум ай бари руш,
Фелидуму чар шидум ай тарсаки шуш.

Ин куртаи ту путмапуту торуматор аст,
Остини ту гаждуму гиребони ту мор аст.
Хар кас, ки гирад туро-як шаб ба канораш,
Дар боғи гуле ғалтаду бинад ду анораш.

- а) Ин куртаи ту гулмагулу торматор,
Остини ту каждуму гиребони ту мор.
Хар кас ки туро гирад боре ба канор,
Хочӣ шаваду Макка равад сесада бор.

Дар гушаи бум нишаста моро дидӣ,
Аз дур салом кардамат, фаҳмидӣ.
Сад дод аз дасти рақибони шумо,
Монандаки барги бед меларзидӣ.

Парвонаяму суи чароғ омадаям,
Мачнунаму Лайлира суроғ омадаям.
Ман булбуламу майл надорам ба чаман,
Бо буи бунафша сайли боғ омадаям.

- Э себи самаркандӣ, рухат пайдо нест,
Э лаъли бадахшонӣ, дилат бар мо нест.
Ханчар задай дар чигари афгорам,
- Хун мечакаду чароҳаташ пайдо нест.

Қалпоки сарат чигдагули чубдуна,
Пешобағалат анори шириңдуна.
Шириңдунае, халку халок дуна,
Вақти гули гандум асту ёр девуна.

Ман булбуламу ру ба гулистон дорам,
Не ғами баҳору не зимистон дорам.
Хар чавру чафое пеш ояд ба сарам,
Ман такья ба пирони куҳистон дорам.

Дар лаваки бунг шиштай, эй Одинамо,
Руят суни душмано, пуштат суни мо.
Эй Одинамо, рута бугардон суни мо,
И дуди сиёҳ канда шава ай дили мо.

Поён равӣ, дуо бигу ёри мара,
Қаҷмираву качабру харидори м-ара.

: *Пуш* — номи дарахти кӯҳӣ.

Ёракма бигу, ки соз куна кори мара,
• Аз доми бало халос куна чони мара.

Ман садқа шавум ай хонамон болора,
" У ^ачаи тоқисурхи бепарвора.
Бепарвора, ба сар набурд корора,
Ин ғамои беҳудаша додай мора.

Имруз надидаям гули норамро,
Садбарги сафеди нозбардорамро.
Гуфтам, ки равам, пухта кунам корамро,
Аз дасти .ракиб чудо кунам ёрамро.

Шомта садқа, намози шомта садқа,
Дуторзаниҳой гушаи бомта садқа.
Номакта гирум, чан касон мефаҳман,
Номи «бачай фалон касон»-та садқа.

а) — Шомут бинум, намози шомут бинум,
Дар аспаки хуши қушлаҷомут бинум.
Номакта гирум, чанд касон мефаҳма,
Ҳаму «бачаи фалон касон»-ут бинум.

•— Эй духтараки сафедгули зардолу,
Як буса буте, ба дарди дилма дору. •
•— Як буса наметиюм, ки ту раҳгузарӣ,
Шаҳрора ба шаҳр занию овоза барӣ.

а) — Дар лаваки бб чураи дилпораи ман,
Як лаҳза бишин барои як зораи ман.
— ЯК лаҳаз намешинам, ки ту роҳгузарӣ,
Овбзаи ман ба шаҳри Хучанд бибарӣ^

б) Эй куртасафед, рута напӯшӣ, чӣ шавад,
Моро сари зулфи худ насӯзӣ, чӣ шавад?
Мо раҳгузарем, ба роҳи худ мегузарем,
Ай раҳгузарон рӯта напӯшӣ, чӣ шавад?!
Ту ру ба даре шиштаӣ, хуш менигарӣ,
Шояд ки дили раҳгузарора бубарӣ.
— Ту дузд нестӣ, вале зи дуздон батарӣ,
Дузд мола бара, ту чони ширин мебарӣ.

Дар наздики ҳавлинат анорай, чура,
Ту ноз накун, коро кашолай, чура.
Ту ноз накун, болини сармонӣ нест,
Ошиқ шудай, чои пушаймонӣ нест.

Як себаки сурхи арақӣ дорем мо,
Як ёраки хуби ғалатӣ дорем мо.
На пастаю на баланд, табъи дили мо,
Сухтай дили чанд касо, доғай дили мо.

Шиштагӣ будум, ай у ру овоз омад,
Ширинчурам ай раҳи Дарвоз омад.
Аспаш гул-гул, тамоми аспаш гул-гул,
Бо футаи кошонӣ, дастор пури гул.

Э бачаи тоқисурхи токилола,
Кастум ба танат, чигарма кардӣ пора.
Мо шинавидем, бача, шидай қинғола,
Ай сузиши дил такъя занем девола.

Ман хоб будам таги чанори убара,
Бедор шудам, куртасафед мегузара.
Э куртасафед', куртата бод бара,
Дар минаи синаҳот мара хов бара.

- а) Ман хоб будам таги чанори дубара,
Бедор шудам, шоҳу гадо мегузара.
Э шоҳу гадо, сафар муборак бодо,
Паймона, ки пур шавад, казо мегузара.

Гул нотобай, баргаки гул нотобай,
Дар руи дилум лахчаҳаки алобай.
Гуфтум, ки равум, хабар гирум нимрӯзӣ,
Руош ба мисоли кулчаи маҳтобай.

Ин кутали рупарура боғ андохтем,
Ангури сиёҳа дар шароб андохтем.
Ангури сиёҳ хурдани ҳар нокас нест,
Мову ту хурем, дигарша захр андозем.

Ерум туркай, туркӣ надонум, чӣ кунум,
Хиргоҳша занум, намаг наёвум, чӣ кунум?
Феъли турко — ҳар пагоҳ кучбандӣ,
Ман тоқати роҳгардӣ надорум, чӣ кунум?!

Духтар-духтар, чӣ гуфтӣ, ранчондӣ мара,
Ба туркию узбакӣ нафаҳмондӣ мара.
Ҳар ғоте нигат кардум, песондӣ мара,
Гирди пупаки тоқит нагардондӣ мара.

Кулобу миюни ду вилоят фарқай,
Ун чо, ки туй, себаргазори Балхай.

Ун чоє туй, мана кардан ай ту чудо,
Ин чоє манум, умри ширинум талхай.

Он чо, ки туй, ситоразори Балхай,
Ин чо, ки моем, хамеша шоммон талхай. .
Ҳар гаҳ ки маро хумори руют гира,
Андар назарум замину осмон чархай.

Дарвозаи рубару ду духтар дорад,
Ду духтари қадбаланди дилбар дорад.
Гуфтам, ки равам, ба хурдияш бозӣ кунам,
Кофир дилакам, майли калониш дорад.

Бача, бача, ду хол дорӣ, бача,
Бо хавдӣи мо чӣ кор дорӣ, бача,
Бо хавлини мо чандин чавон мегузара,
Ту дил дорӣ, харҷӣ надорӣ, бача.

Афтов баромадай, махтови ту ку,
Эй чура, ту омадай, савғоти ту ку?
Дар киссаи ту баҳои як сузан нест,
Бархезу бирав, ки чои истодан нест.

Эй ёраки чон, бало будӣ, донистум,
Ту дилбари пурчафо будӣ, донистум.
Ай рузи азал чи дустакут медоштум,
Охир ки ту бевафо будӣ, донистум.

Нумол ба сарут ҳаво-ҳаво мегардӣ,
Монандаи гул қиматбаҳо мегардӣ.-
(Мо дар паи хизмати туем, навданихол,
Ай мо чӣ шунидаӣ, чидо мегардӣ?)!

Руймоли сарум яг гул зиётӣ дора,
Ишки ману ту дар куча бозӣ дора.
Гуфтам, биравум, қатиякут роз бигум,
Ту зан доштаӣ, қонун намебардора.

- a) Руймоли сарум яг гул зиётӣ дора,
Мегум, гирумут, қонун намебардора.
Ман садқа шавум Ҳуқумата қонуноша,
Қонун бурора, хар кас гира дилхоша.'
- b) Куртаи танат ҳазор-ҳазор гул дора,
Ман туро гирам, қонун намебардора.
Худо бигира инсофи дильёвита,
Ишки ману ту дар куча бозӣ дора.

Намозаки шом шудасту мо дарбадарем,
Ёрам сари болишту мо пушти дарем.
Чашмак зада мо ба ҳамдигар менигарем,
Эй ёр, ту хуш бош, ки. мо раҳгузарем.

Аз дур саломи ман ба ёрам кӣ барад,
Як нукта гапа аз дили зорам кӣ барад?
Аз хуни чигар дастаи гул месозам,
Дастагулама ба пеши ёрам кӣ барад?!

Сабзиначувон, ки дар чумолут мастум,
Харгиз нарасад гирди канорут дастум.
Ма дар ҳаққи ту чӣ некиё мекардум,
Сад хайфу дареғ, намак надоштай дастум!

- а) Себе, ки ту додаӣ, ба буюш мастум,,
Дар ваъдаи кардагит сад сол ҳастум.
Дар ваъдаи кардагит айбе набувад,
Курут куна, намак надоштай дастум.

Дар дашт будам, қатраи оташ дидам,
Аз ёраки раҳдурӣ хабар нашнидам.
Хайдагир омад: «Ёракта дар раҳ дидам»,
Ман нимаи умри худ ба у бахшидам.

Э чураи чон, дар сарут сунбул дорӣ,
Сар то кадамут хазору як гул дорӣ.
Мо панҷу даҳем, мегардем аз дунболут,
Ту донӣ худо, кадомша дар дил дорӣ?!

Дартун занудо, имшаб шаби тобистун,
Чотуна аник кунед, худам ёбамтун.
Чотуна аник кунед, худам ёбамтун,
Дарди дили бачагима баъд мегумтун.

Ай хона баромад санами гулқарақошГ
Даспона ба даст дораду зулфо чапу рост.
Гуфтам: «Санаме, зулфи ту якташ тани мост»,
Хандиду ба ғамза гуфт: «Ин моли балост»,

Ай хуна баромадум, ребум додӣ,
Дастагма дароз кардум, себум додӣ.
Себе, ки ту додаӣ, да нумолум,
Пучала шидай, ба хуни дил менолум.

- а) Себут метиюм, тамоми себум холай,
Пучала шудай, дар гушаи румолай*

Пучала шудай, дар бувакош мо мастем,
Бо ваъдаи додагит ханузам хастем.

Эй чураи чон, аз ту самар мегирум,
Дастум бираса, аз ту хабар мегирум.
Аз дастаки норасо чӣ созум чора,
Дар ғамои ту сухтаву дар мегирум.

Ин моха бубӣ, ки мерава лав-лави чар,
Ай сӯзиши дил пора шидай руи чигар.
Мардум меган: «Чигари садпората дуз!»
Медузуму пора мешава чои дигар.

Шуғ дар мина, шуғи калон дар мина,
Ҷурам шиштай, руша намегардуна.
Мегум: «Ҷурае, рута бигардун, бинум,
Фардо меравем, дидаю рут мемуна».

Имшаб чӣ шабай, ситора зил-зил мекуна,
Ин ёраки мо аспи черан зин мекуна.
Аспуш ба ҳавою қамчинуш дунаи нор,
Ҷангуш накуне, ки мерава гушнаи зор.

Дар ишки ту кас ёди саломат накунад,
Андешаи фардои қиёмат накунад.
Ҳар кас, ки зи дарди ишқ дорад аламе,
Саргаштаи ишқро маломат накунад.

Чашмони сиё ба ноз мегардонӣ,
Моро зи сари бурида метарсонӣ.
Мо, ки зи сари бурида метарсидем,
Дар кучаи ошиқӣ намеғалтидем.

Ҳамчун гули зард заъфарунум зи ғамот,
Ҳамчун гули лола ғарқи хунум зи ғамот.
Ҳамчун гули садбарг шидам садпора,
Монанди анор сарнагунум зи ғамот.

Боло хунае, поён кабутархуна,
Кум-кум мекуна ду кафтари бегуна.
Шав дар таи долунему руз дар хуна,
Мо марди мусофирем, надорем хуна.

-) И ру хона, у ру кабутархона,
Кум-кум мекуна кабутари бегона.
Бегона манум, нав гирифтум хона,
Ман, 1и рафтум, хона ба кӣ мемона?!

Ман мераваму нигори ман мемона,
Ғам дар дили беқарори ман мемона.
• Чуғзе ба сари Қулбаи ман омаду гуфт:
«Ин қулбаи вайрона ба ман мемона!»

Дар гузари мо пудинаҳо — барги чанор,
Ма шиनावидум, гирифтаи, нокас, ёр.
Хар ғоте¹ ки ёри нава гири ба канор,
Нути сината гаждум газа, чигарта мор.

Сабзинабача дар ишқакум дар гири,
Мо истодаем, ту ёри дигар мегири.
Гар лахча шави, пуфут кунум, дар нагири,
Себарга шави, обут бутум, бар нагири.

- а) Эй ёраки чон, токита аз сар нагири,
Охи мани сухтагира дар бар нагири.
Алов шави, пуфут кунум, дар нагири,
Баъди сари ман ёр гири ё нагири.

• Дар пеши дарут ҳавзаю ма мурғови,
Ери ту маюм, қучо мерай ёрқови?
Ҳарчанд қови, ёри ба дил наёви,
Саргаштаи оламо, насиби мой.

- а) Дар хавлинум ҳавзай, мо мурғови,
Қарчиғай манум, ту чида зан меқови?
Ҳарчан бикови, зани ба дил наёви,
Сад соли дигар паи маро меқови.

Ин дойраи ман чихо-чихо мегӯяд,
Бо ҳар занчир чудо-чудо мегӯяд.
Пӯсташ пӯсти бузғола, чӯбаш аз бед,
Ҳар шому сахар: «Дилбар, биё», — мегӯяд.

Эй бачаи резмарезу гулрез, биё,
Аспут гули бодому чилаврез, биё.
Дар шаҳри шумо бухонаҳо бисъёр аст,
Як қора бухона қарда барҳез, биё.

Ту кади баланд дорию румол ай мо,
Дил чои дигар дорию безор ай мо.
Безор ай мо, ҳаргиз наёи сини мо,
Ту гард шави,
бирези ай домани мо.

• *Fom*—вакт, хангом.

Аспи сиёҳу лав-лави майдон^ бачачон,
Шорағзасиёҳ, бахмалгиребон, бачачоп.
Шаха бурдан, шахсуворон, бачачон,
Шахбози сари дастӣ чувонон, бачачон.

Варзобдара, хавои Варзобдара,
Руймоли нигор шавум, обум бубара.
Обум бубара, пешаки ёрум бубара,
Сар дар бағалуш монум, хобум бубара.

Себ омаду рафт, буяки себ омаду рафт,
Зебосанаме бар таги бед омаду рафт.
Зебосанаме, ман ба холат мастам,
Холҳои лабат ҳамраҳи себ омаду рафт.

- а) Сев омаду рафт, бухаки сев омаду рафт,
Акаи ширинум, салласафед, омаду рафт.
Мардумо меган: «Акат чӣ омаду рафт?»
Қинғола буду хонаша сайл омаду рафт.

Дар лабаки бунг чигас қадаи гул воре,
Чолбанд ба қадат дастаи сумбул воре.
Чанд сол будак, ҳардумон қаҳри будем,
Биё, ошті кунем саъбаву булбул воре.

- а) Остин ба қадут дастаи сумбул воре,
Лабу даханут забони булбул воре.
Ма пеши худо хамин мурод металабум,
Кай чура шавем, саъбаву булбул воре. ~

- б) Қаде дорӣ, навдаи торун ворӣ,
Раҳгаштанакот шир-шири борун ворӣ.
Биё, ошті кунем, Лайливу Мачнун ворӣ,
Душман суза, қабббӣ дегдун ворӣ.

Эй куртагулӣ, гула хиёли ту кунум,
Сар то сари ёлахо шикори ту кунум.
Сар то сари ёлахову овои хунук
Ман моҳии ташнаюм, суроғи ту кунум.

Моҳӣ шавуму гузар кунум даръёра,
Шоҳин шавуму сайл кунум саҳрора.
Булбул шавуму ҳазору як нола кунум,
Бедор кунум ёраки наврузгора.

Аспакта савор шавӣ, рикобат бошам,
Қалам, ки ба даст, ман китобат бошам.

Гар хоб кунӣ, такъяи хобат бошам,
Бедор шавӣ, чангу рубобат бошам.

— Ерум, ки намегириӣ, чӣ одам бошӣ;
• Бадқавлӣ кардай, мудом дар ғам бошӣ.
— Бадқавлӣ намекунам, илло саракут,
Сад ёри дигара мекунам садқаҳакут.

Э чураи чон, куртаи чити тунукут,
Дар гур бирава руи сиёҳи хунукут.
Дилум, ки намешава, дуоют бикунум,
Дар дахани дарвоза бигира зунукут.

Ман хоб будум, парида бедор шудум,
Ман бачча будум, ба бева хушдор шудум.
Хушдор шудум, ба ғам гирифтор шудум,
Се руз нагузашт; ай бева безор шуду*.

Ҷонакма фидоятмекунам, латтадароз,
Ғоҳе ба карашма меравӣ, гоҳе ба ноз.
Як бори дигар ишорати хона бисоз,
Ман донаму лабҳои ту шабҳои дароз.

Афтов расид шоҳаки анчиранда,
Тире бизад пояки нахчиранда.
Хунаш бичакид пиёлаи шириранда,
Ҳайфи бачазан, канори. он пиранда.

Боми хама бому боми мо дарипастӣ,
Ёри хама ёру ёри мо албастӣ.
Мардумо меган: «Ба албастӣ дил бастӣ»,
Тағдирум ҳамин будай, задум дар пастӣ.

Аз боғи паси пушта ба мо хӯша расид,
Аз мобайни бачаҳо ба мо кӯса расид.
Ҳам кӯсаю ҳам хӯсаю ҳам сурхи палид,
Лабаш ба лабам расиду хобам бипарид.

Духтар-духтаре, зинҳор зандора нағӣ,
И бачаи занмурдаи аламдора бигӣ.
Зандор мерава, ба зани худ гап мезана, >
Садсола умри ширинта барҳам мезана,

Сар то сари ёлаҳо бирешум натанӣ,
Ҷонҳоя барои ёри мардум наканӣ.
Ёри мардум як шав ёрӣ мекуна,
Ай шави дига чоғета холӣ мекуна.

И себи самарқандира ёр овардай,
Хушбу гули синчита шамол овардай.
Хушбу гули синчитай.хушранг гули хор,
Хушру духтари мардуму нозуш бисъёр.

Хушру гули сунчитай, хушру гули хор,
Хушру бачаи кишлоқа мегирум ёр.
Хушру бачаи кишлок,*хушру номуш,
Хушру каду комату лаву дандонуш.

Аз хона баромад махи марчонаки ман,
Дар пушти лабуш паяки дандонаки ман.
Кучо меравӣ, чонаку чононаки ман,
Ҳар чо, ки равӣ, доғи ту дар чонаки ман.

- а) Ай хона буромадӣ, дурру марчонам,
Дар лаваки ту монда паи дандонам.
Ҳар кас ки туро-чанг куна, чонаки ман,
Дар руи алав чигарша мебиръёнам.

Дар даҳани дарвоза ба кӣ гуфтӣ роз,
Хуни чигарма об кардӣ аз бегах боз. .
Молакта бутум, худма қунум ай ту халос,
Дар пеши назарут меқунум шуваки соз.

- а) Дар лаваки ов шиштӣ, ба кӣ гуфтӣ роз,
Бо ёраки пешинат ошно шудӣ боз?
Ман шунидам, ки ёри дигар кардаӣ ту,
Дар дилам алов рехтай ай бегах боз.

Эй кафтараки сафеди зарбахмали мо,
Ку болу паре, ки бо ту гардам ба ҳаво,
Хушдори маро духтари ҳамсоя гирифт,
На ҳавои у шикасту на ҳавои мо.

Аз қалъа баромадем сайли Рувзай,
Чонона нишастааст дар боғи Нусай.
Овози баланд дораму монандаи най,
Аввал дилу чон сузаду охир рағу пай.

Ман хов буд-ум, ба хотирум ёр расид,
Ин чигари сухтама қаламхор расид.
Рузе ки тани ман ба тани ёр расид,
Ду булбули чулида ба гулзор расид.

Ман об шавум, ба чую полез равум,
Гундишк шавум, ба шохи гулрез равум, ;

Ман пеши худо ҳазор муродо дорум,
Парвоз кунум, ба пеши дилсуз равум.

Ҷонона маро ишорати мижгон кард,
Дегакша бимонд, гандумаш бириён кард.
Дегаш бишикаст, гандумаш пок бирехт,
Ёре, ки ба чанг омада буд, боз гурехт.

Ёрам сари дар, худам сари дарвоза,
Ёрам гули сурх, худам панири тоза.
Ҳар кас ки дар он панир даст андоза,
Дасташ шиканад панир монад тоза.

Қаддат ба хирочи мамлакат меарзад,
Кокул ба миёни борикат меларзад.
Кокул ба миёни борикат панча задай,
Мобайни ду абруят арақ мерезад.

Ситораи осмонира байт мемонум,
То тура нагирум, бача, намомонум.
Боаҳд бошӣ, илоҳӣ садсола шавӣ,
Беаҳд бошӣ, илоҳӣ нимкола шавӣ.

Ин куртаи сон ба қади ёр зебанда,
Дер омаданош да назди мардум ганда.
Бача биёя, гила кунум бо ханда:
«Ту ёраки нав дорӣ, умедум канда».

- а) Ин куртаи сон ба қади ёр зебанда,
Кулоб рафтаӣ, дер омаданош ганда. >
Гуфтум, ки равум, чаҳтуш кунум бо ханда,
Тармарга бубин, ай ма дига дил канда,

Афтов задай дар сараки Қундонӣ,
Қарчиғай шидем, буромадем осмонӣ.
Дар ҳар сари қуҳ тиру танов мендозӣ,
Дар турмезадем, намешидем ормонӣ.

Ишқут мара қушт, таноби ишқут мара қушт,
Қастуми сиё, қайиши сустут мара қушт.
Қастумут сиё, қайишақут масковӣ,
Ду қоши сиёи чурабозут мара қушт.

Ин моҳа бинен, мерава лав-лави теғ,
Дастум нарасид, моҳа гирум ай лави тер.
Ё домани моҳ гирему ё домани теғ,
Умри мани носуда гузашт, вой, дарег.

Ай рафтанакои ту касалманд шудам,
Дар доми мухаббатат задам, банд шудам.
Худо бигира рафтани дерумаданот,
Имруз ба мурданам розиманд шудам.

Даръё нилу нил, мавчаки даръё нилу нил,
Чита шаби бесоате додам ба ту дил.
Дил додаму дил гирифтаму банда шудам,
Ёрам, ки вафо накард, шарманда шудам.

Ох, бачаву ох, бачаву ох, гаштанакот,
Дар майлиси духтаро, ох, шиштанакот.
ГуфтумГбировум, бигирум ай кашталакот,
Ох, гирьяву ох, нолаву ох, зораҳакот.

Эй духтараки сафедаки якдона,
Бо тупаки қоши ту шудам девона.
Девона манам, халки худо медона,
Шояд ки туро насиби ман гардона.

- a) Рузе ки туро туй кунан, чонона,
Худма мекунум каландари девона.
Девона манум, тамоми халқ медонам,
Шояд ки туро насиби ман гардона.

Руят гулу муят гулу қадат гули газ,
Дар хасрати руи ту бимурдаст чан кас.
Ту ов нашудӣ, даст бишуйад ҳама кас,
Насибаи як одаму доғи чан кас.

Чашмон дорӣ, сиёҳтар аз боли магас,
Қадде дорӣ, ки ғамбарори ҳама кас.
Бадахд нашав, вафо бикун бо як кас,
Даръё нашав, ки даст бишуйад ҳама кас.

- ' Дар дашт будум, боша надоштум сари даст,
Дар фикр будум, турна ба болоям гузашт.
. Эӣ турнаи маст, биё, бишӣ дар сари даст,
"• Як накл бикун, ки хубии умр гуэгашт.

Ин дашти дарозу гул чудо, лола чудо,
Ай мурдан фаромушем, ай зинда чудо.
Гундишк шавем, пар занем тори ҳаво,
Хавар бигирем ай дустои зиндачудо.

-) Долони баланд дорем, пешуш баҳаво,
Ман садкаи у ёраки дури бевафо,

Гундушк шавум, пар бикашум тори хаво,
Хавар бигирум ай ёраки зиндачудо.

Як дастаи гул ай таи майдун кандем,
Холи лаби духтара ба дандун кандем.
Холи лаби духтара ба дандун ки нашид,
Ай боиси у духтар чӣ чунҳо кандем.

И моҳа бине, дар осмон ранг бизад,
Чил хушаи марворӣ саробанд бизад.
Ҳар кас, ки ба ёри мардумӣ чанг бизад,
Гул дар кафасай, пиёла дар санг бизад.

Офтоб задай дар таҳаки долонум,
Коре кардай падараки нодонум.
Он чо ки дилум набуд, побанд кардай,
Он чо ки дилум буд, баркасд кардай.

Бачазанаке, буса ба нодон нате,
Лабони ту киматан, арзон нате.
Дар нимаки шаб бача меояд ба умед,
Ту донӣ, худо дона, ки озор нате.

Зулфи сияхут гирех-гирех тоб задаст,
Абруи качут. хайма ба маҳтоб задаст.
Хуш давлати он касе ки шав дар бағалут,
Лабҳои туро макида дар хов задаст.

И маҳра бубин, айнаки осмунанда,
Шулға мезана минаи майдунанда.
Духтарора бин, Зиддии мастунанда,
Ғариб сар.акум чулу биёбунанда.

Тӯтӣ ба сари гулоб мебинам ман,
Худро ба дили хароб мебиёам ман.
Эй тӯтии сабз, туро кадом бод овард,
Ин ҳам ғалат аст, ба хоб мебинам ман.

Кабк аз лаби даръёи Хуросон хезад,
Дурр аз лабу дандони чавонон резад.
Ҳар субҳидамӣ мисоли мурғони хаво,
Ер аз бағалам гирёну нолон хезад.

Чанор хушай, сояи чанор хушай,
Як пиёла чой ба дасти он ёр хушай.
Мардум меган: «Гул ба дастор хушай»,
Гапо ғалатай, ёри вафодор хушай.

Э мохи баланд, ситораи рупушум,
Як гап назадӣ, бишнавам бо гушум.
Дар хасрати руг қаландари дарвешум,
Хурда-м ғами беҳуда, намондаӣ хушум.

Ман шишта будум, пираки садсола гузашт,
Сад сузу фирика карда бо нола гузашт.
Гуфтам: «Бобо, чӣ доғ дорӣ дар дил?»
Гуфто: «Баламе, умри ҷувоним бигузашт».

Ман шишта будам, ки ногоҳ овоз омад,
Ин бачаи ман ба ишваю ноз омад.
Гуфтам, ки равам, пеши худо шукр кунам,
Ин давлати саргаштаи ман боз омад.

Себарга бигуфт: «Дар замин савза манам»,
Бунавша бигуфт: «Ҷувони пурғамза манам»
Садбарг бигуфт: «Ту лофи беҳуда мазан,
Тоҷи сари ошукони пурғамза манам».

Дидам, ки бунафша дар лаби ҷуйборай,
Дар гирди бунафша кай гуле бисъёрай.
Монанди бунафша гул наруяд ба замин,
Аслу насаби бунафша аз кухсорай.

Садбарг бигуфт: «Аслу наслум покаӣ,
Ҳар ғамзадаро буи хушум таръекаӣ.
Савсан чӣ гулай, ки бар сарум теғ каша,
Ман ай арақи чабину у ай хокаӣ».

Гул гуфт; «Маро зи боғ охиста баред, »
Ман нозукаму маро ба гулдаста баред.
Дар маҷлиси ошиқон маро металабан,
Ман бегунаҳам, ҷаро маро баста баред?!»

Эй лоларухо, дареғу хасрат моро,
Афтода ба руй ту муҳаббат моро.
Пайкони ту дар синаву доғи ту ба дил,
Орзуи ту то рузи қиёмат моро.

Қадди ту ба қадди тор мемонад, ёр,
Руят ба гули баҳор мемонад, ёр.
Пайкони ту дар синаву доғи ту ба дил,
Ормони ту ёдгор мемонад, ёр.

Эй лолаи лолазор, мо ҳам мерем,
Эй ҷураи чашмхумор, мо ҳам мерем.

Бо хам, ки будем, чангу чидол мекардем,
Оби дида шашкатор, мо хам мерем.

- а) Себаргаву гул қатор, мо хам рафтем,
Моиндари дилозор, мо хам рафтем.
Ту кина ба мо кардию мо кина ба ту,
Ту бош дар ин диёр, мо хам рафтем.

Болои Хисор анор коштем, нагирифт,
Поёни Хисор анори нокишта гирифт.
Ў шох заду панча заду соя гйрифт,
Моро хаваси духтари хамсоя гирифт.

Садбарги сафеди сураи ёсинӣ,
Шоҳаври сиё шудаю мепесунӣ.
Афтови қароғ шудаю месузунӣ,
Чигарои садпорама мерезунӣ.

Ман шишта будум, кулухчаборун умад,
Чурама бубин, ба гӯшаи бум умад.
Гуфтам, биравум, бусаи қарзиша бутум,"
Дар хунаи килётаам мехмун умад.

- а)'Дар хуна будам, гурум-гурум асп умад,
Давида буром, чавонзани маст умад.
Гуфтам, ки баром, бусаи қарзима гирам,
Ба хонаи калотиам мехмон умад.

Қадакма бубин, қадӣ ту ҳастум ё не,
Рангакма бубин, рангӣ ту ҳастум ё не?
Биё-да бирем, дар як болиҷ сар монем,
Оё ки муносиби ту ҳастум ё не?!

Дидум санаме дар таи долони қалон,
Дар дасти чапуш навдаи садбарги ҳазон.
Гуфтам: «Санами шух, қаро ғамгинӣ?»
Гуфто: «Қадар андохт маро бар зиндон».

Дидам санаме, қӯза ба даст меояд,
Аз дидани у маро ҳавас меояд.
Гуфтам, ки: «Ба ман буса бидеҳ аз лаби **тар**
Хандиду ба ғамза гуфт: «Қас меояд»,

- а) Дидам санаме, қӯза ба даст меояд,
Аз омаданаи маро ҳавас меояд.
Аз баҳри вафо сухан талабгор шудам,
Хандида ба ишва гуфт: «Қас меояд».

Эй духтари Шуробод, номи ту Ҳаёт,
Дар гушаи латтаи ту як порча набот.
Худ гуфта будӣ, ки: «Ман туро мегирум»,
Чанги ману домони ту то пули Сирот.

Тӯтӣ ба гулистони ту пар мерезад,
Аз лаъли лабони ту шакар мерезад.
Ту худ шакару лаъли лабонат шакарай,
Раҳ гаштани ту канду асал мерезад.

- а) Кафтар ба сари чанор пар мереза,
Ай куббаи зулфи ёр зар мереза.
Ҳар кас, ки барад лаззати ошиқира,
Дар косаи у шарбати тар мереза.
- б) ЁДИ ту кунам, дилам шарар мерезад,
Тарки ту кунам, лаҳти чигар мерезад.
То охири умр агар ту бошӣ бо ман,-
Дар косаи оби ман шакар мерезад.

Ёри мана гу, сабаби озораш чист,
Аз ман, ки чудо шудас, вафодораш кист?
Аз ман, ки чудо шудас, ба пири нарасад,
Мисли манаки содиқ ғамхораш кист?!

Эй ёраки чон, садкаи номат мешам,
Гар хат кунӣ, садкаи саломат мешам.
Худ гуфта будӣ, то охир ёрат мешам,
Ман садкаи ваъдаҳои хомат мешам.

Эй чураи чон, биё, ба хам чура шавем,
Монанди ситора дар ҳаво куша шавем._
Монанди ситора дар ҳаво бисъёрай,
Шояд ки ба як либос пушида шавем.

Ман хов будум дар сояҳои деволут,
Бедор шудум ба нағмаҳои дуторут.
Ин нағмаи дутори ту мачнунам қард,
Дер омаданои ту чигархунам қард.

Эй чураи чон, баландҳавоӣ накунӣ,
Шаҳду шакарай, қиматбахой накунӣ.
Душман агар бо қади ту зар реза,
Ай зар гузарӣ, ай ман чудой накунӣ.

Шамолаки кадова дарахтҷунбонай,
И йигити рафтагӣ чигаррезонай.

Дарза-дарза, банди дилум меларза,
Касалуш наген, ки чигарум мереза. ,

У бараки ов лолазор афтодай,
Ғам-дар дилакум заб бекарор афтодай.
Гуфтум, биравум, чурама бинуму биём,
И ови калон дар миёнакол афтодай.

Пирӣ, ки ба мо омад, ризкам кам шуд,
Асо, ки ба даст омад, комат чанг шуд.
Комат чанг шуд, ки дидаам пурнам шуд,
Шодӣ, ки гузашт, навбати мотам шуд.

Эй лола, ба гулғузур меой боз,
Эй сабза, ба марғзор меой боз.
Моён равонему наоём дигар,
Эй мавсими навбахор, меой боз.

Эй доиразан, мақсади ин доира чист,
Фикри пасу пеш, гирьяи бефоида чист?
Дар зиндагӣ-ку кадрам намедонистӣ,
Баъди мурданам навҳаи бефоида чист!

Дайрои калун, меравӣ, як дам бест,
Дар шаҳри шумо ғариба пурсидан нест.
Дар шаҳри шумо ғариб агар мурда шавад,
Дар гушаи тобути ғариб мотам нест.

- а) Дар боғи шумо ниҳоли яктора манам,
Дар шаҳри шумо ғарибу бечора манам.
Дар шаҳри шумо ғариба пурсидан нест,
Дар пояи тобути ғариб мотам нест.
- б) Дар лаваки ов бедаи якреша манам,
Дар шаҳри шумо ғариби бетуша манам.
Дар шаҳри шумо ғариба пурсидан нест,
Беакаву бедодар дар гуша манам.

Ман хоб будум таги чанори обӣ,
Бедор шудум, шакарлаби мурғобӣ.
Мурғон ба ҳаво, мо миёни даръё,
Хешо ба ватан, мо ғариби танҳо.

И кули дарозу чуфти гови песа¹,
Говрона ба дасту мекунам андеша.

Песа — ало.

Пушокҳои бача дар хона хайронай,
Аруси бача канори дигаронай.

Ай хунаи пешору чироғ дафтар кун,
Аввалаки ошиқира бо духтар кун.
Аввалаки ошиқӣ бо духтар, ки нашуд,
Танта ба худо бутеву дилта сард кун,

Эй чураи чон, дар лави овут бинум,
Кокул пури гул, чура; қадовут бинум.
У ча чое нест, хеста канорут гирум,
Поюн меравӣ, чура, бахорут бинум.

Сад гул ба мисоли зулфи мушкинат нест,
Шакар ба мисоли лаби ширинат нест.
Худ ваъда карда, ки рафтаям, меоям,
Ҳич чӣ ба гапои дуруғи ширинат нест.

Ай хона баромадӣ сил-силаи маст,
Румоли дароз дорӣ, бачат сари даст.
Гуфтам, биравум, бачата гирум айгдаст,
Хуштомани зол дорӣ, қайсангили маст.

Қадатба мурам, қадиту паст афтодай,
Чашмони ту пурхумори маст афтодай.
Чашмони ту пурхумору пурхун дили ман,
Кай меҳри ту қанда мешавад аз дили ман.

Чонона, бухори лозазор охир шуд,
Гул дар сари навдаву бухор охир шуд
Мо "сайла ба гулҳои чаман мекардем,
Як гул нақандему бухор охир шуд.

Ман хов будум, дусто, мана мор газид,
Фаръёд ба гуши модари зор расид.
Мардум гуфтанд: «Мусофира мор газид»,
Ношукр будум, сарум ба девор расид.

Ҳар гоҳ бимурам, хок кунед зуди ба зуд,
Тобути маро нақш кашед нилу кабуд.
Корвон гузарад, пурсад: «Тобути кӣ буд?»
«Тобути ғариби навҷувон» — гуед зуд.

Ёрону бародарон, маро ёд кунед,
Тобути маро зи ҷӯби шамшод кунед.
Тобути маро қадам-қадам бардоред,
Дар хоки сияҳ монеду фаръёд кунед.

Дар ғурбат агар марг расад дар баданам,
Оё кӣ канад кавру кӣ дӯзад кафанам?
Тобути маро сӯи баландӣ монед,
Шодо ки расад бӯи ватан дар баданам.

- а) Дурай ватанум, дуру дарозай ватанум,
Садбарги сафеди панчарадорай ватанум.
Тобути маро суи баландӣ бигузор,
Шояд ки раса буи ватан бар баданум,

Дар хирмани тоза донae нест акама,
Ачал омадай, баҳонае нест акама,
Ачал омадай, чони акам дар тапу тез,
Сад вою дареғ, нишонае нест акама.

Дар дашт будум, бигир-бигирум кардаи,
Монандаки оху даст ба тирум кардан.
Монандаки оху даст ба тирум нарасид,
Монандаки харбуза тилимум кардан.

Дар даштаки Ғашъён париро куштан,
Сабзиначувони ҳақариро куштан.
Сабзиначувони ҳақарӣ, химчамиён,
Омад хаваре, кавги дариро куштан.

Фаръёд зи дасти фалаки бебокам,
Овора бикард гардиши афлокам.
Оё зи кадом чашма нушам обе,
Оё ба кадом гуша бошад хокам?!

Рузе, ки танам.ба хоки намнок равад,
Овози мурданам бар афлок равад.
Хат дар варақи даҳр бимонад сад сол,
Бечора нависандае, ки бар хок равад.

Шинум сари санг, чинум кучоки торон,
Бардошта шидам ай и вилоят, дустон.
Як чиллаву як бухору як товистон,
Ман булбули пошикаста дар чулистон.

- а) Кавгак сари сангу нолааш дар бустон,
Бечора сарам, чудо шудам аз дустон.
Як чиллаву як баҳору як тобистон,
Ман булбули саргашта дар ин кухистон.

Рафтум сари Навранга, кардум ғамза,
Чиндум сари зулфи ёра, бастум дарза.

Говрона ба даст то кай кунам-андеша?
Эй гург, биё, бихур мани дарвеша. .

Эй беди баланд, нукакут куббаи нур,
Ман ба тура чӣ рой кунум, ёраки дур.
Не аспи даванд дорум, не хотири зур,
Оҳ ай дили садпораю чавр ай раҳи дур.

Сабзиначавон, ачаб шамоле дорӣ,
Болои баланду навҳоле дорӣ.
Абруи сиёҳу чашми шахлот маро
Бурдан зи ҳушу боз саволе дорӣ.

Абруи качут качи камун овардай,
Лаъли лаби ту мара ба чун овардай.
Дар дилум набуд ай Кулоб умаданӣ,
Ишки ту мара кашун-кашун овардай.

Чайлови баланд, ягон-ягон бод ояд,
Муаллимакачон намозаки шом ояд.
Муаллимакачон, тахти китоб дар дастат,
Танҳо наравӣ, чурахот дар касдат.

Эй беди баланд, гоҳе-гоҳе ларзиданот,
Қамсамолбача, намозӣ' шом омаданот.
Дар намози шом наё, ки душман дорӣ,
Як чони шириӣГдар қастӣ куштан дорӣ.

Долони баланду чоӣ кошпарронӣ,
Эй хирмани гул, рута намегардонӣ."
Мову ту будем чураи дилочонӣ,
Кофар, ту маро миёни раҳ мемонӣ.

И себа ба савғоти лабат овардам,
Аз баҳши гапи динашабат овардам.
Ту соҳиби ноз будиву ман девона,
Бо хилаву зорӣ ба гапат овардам.

Ин себи нақшкардаро ёр овардаст,
Аз баҳши мани турфанигор овардаст.
Одам набудем, чавоби себро гуем,
Гуё ки мазор будему назр овардаст.

Маҳтовшаваӣ, ки мо биёем ба хавас,
Сев дар сари-остинаӣ, чон дар кафи даст.
Дар куча сагон дориву дар хона кас хаст,
Э наргиси пурҳумор, ба додам ту бирас.

Талак ба талак раҳи баробар дорад, "
Поёни талак дукончаи зар дорад.
Ҳар кас, ки мисоли ман дилбар дорад,
Ҳамчун дили ман дили каландар дорад.

Кафтарбачаи сафеди гардан гули хор,
Шаб қатраи боронию руз абри баҳор.
Ман қуввати омадан н-адорам имсол,
Аз ман хати бандагӣ, дуои бисъёр.

- а) Кафтарбачаи сафеди гардан гули хор,
Ман зинда дар ин диёру ту мегирӣ ёр.
Ҳар гоҳе бигирӣ ёри навта ба канор,
Сири мали кухнара нагуӣ зинҳор.

Як парча замин доруму нимуш шудгор,
Говони кӯхар¹ доруму дил ошуки зор.
Худо мегуме, ки бишкана охани кор,
Говон ба алаф раванду ман пешаки ёр.

Аз дур назора мекунам болора,
Айвони баланду дилбари раънора.
Духтар-Духтаре, усма нақаш қошора,
Бе усмаю бе сурма ту куштай мора.

- «; Ай дур нигоҳ мекунам болора,
Ин полизи сабзу қади Давлатмора.
Давлатмои мо сурҳӣ задай руҳсора,
Бе сурхию сафедӣ куштай мора.

Ман хоб будам таги ча-нори пургул,
Бедор шудам, ки нола дорад булбул.
Гуфтам: «Булбул, чӣ доғ дорӣ дар дил?»
Гуфто, ки: «Маро фалак чудо қард аз гул».

Булбул-булбул, ту ноларо камтар кун,
Аз оби ду дида барги гулро тар кун.
Аз оби ду дида барги гул тар нашава,
Бархезу биё,

ноларо аз сар кун.

Ман омадаам, ки ёри худро бинам,
Сабри дили беқарори худро бинам.
Гар реза кунад теғи чафо пайкари ман,
Дар хоки раҳаш ғубори худро бигам.

¹ *Кӯхар* — ало.

Занчири сари зулфи. ту мачнунам кард,
Нодидани руи ту чигархунам кард.
Ногаҳ назарам фитод бар холи лабат,
Холи лаби ту зи шаҳр берунам кард.

- а) Эй дӯст, муҳаббати ту мачнунам кард,
Нодидани рӯи ту чигархунам кард.
Аз дидани рӯи ту маро серӣ нест,
Савдои рухат зи шаҳр берунам кард.

Сабзиначувон, ишқут фано кард мара,
Як хандаи ширинут адо кард мара.
Як хандаи ширинут ба чое нарасид,
Ин боди хазон омад, ҷудо кард мара.

Ин беда баланд соя лаби ҷар бошад,
Дар сояи бед як села духтар бошад.
Ман мор шавам, халқа занам навдаи бед, ,
Бечора касе, ошики духтар бошад.

- а) Ин беда баланд соя лаби ҷар бошад,
Шохо сарнишеб, ҷояки дилбар бошад.
Дилбар бошаде, дилбар қарибтар бошад,
Ғамакша хурӣ, бӯсаш муяссар бошад.

Ман омадаям ба диданат, ҷонона,
Садбарги сафеди ман, баро аз хона.
Садбарги сафеди ман.баро, рухсат гир,
Боз омадани маро ҳудо медона.

Духтар, духтаре, ту нозанин омадай,
Себе ба даруни остин омадай.
Себи ба даруни остина ҷӣ кунам?
Ҳайфи қадамот, гул, ба замин омадай.

Ёрам рафтаӣ, дилам харобай имруз,
Дар хар мичаам қатраи обай имруз. ,
Мардум мега: «Хоб кун, ки дар хоб бинӣ»,
Эй беҳабарон, ҷӣ ҷои хобай имруз?!

Дар гушаи бом нишаста тоат мекард,
Бо гушаи румолаш ишорат мекард.
Ишорати бо румола фаҳмида нашуд,
Қаҳрона ба суи мо ҳақорат мекард.

Саллаи сарут хазор дол овардай,
Ишқи ту мана ба ин диёр овардай.

Ишқ овардай, ишқаки тез овардай,
Номарда бине, ру ба гурез овардай.

Ман булбули мастаму макон гум кардам,
Ман тири туфангаму нишон гум кардам.
Ман гирди ҷаҳон аз ин сабаб мегардам,
Як ёри азизи меҳрубон гум кардам.

Кафтар ба сари чанор, ман бандаи ту,
Бишқуфта гули сафед аз хандаи ту.
Моро мекушан бахшаки як хандаи ту,
Хуни мани бегуноҳ дар гардани ту.

Дурӣ зи ману зи ман саломат бодо,
Чону дили ман фидои номат бодо.
Ман бе ту нафас намекашам дар олам,
Бе ман ту нафас кашӣ, ҳаромат бодо.

Ай боло миёй, тоқии чоргул ба сарут,
Доғои мара задай дар пеши барут.
Доғои мара назан дар пеши барут,
Сад ёр гирӣ, доғи манай дар чигарут.

Аз поён нигоҳ мекунам болора,
Ин ғармаши¹ сурхи сари девлохора.
Ғармаш, ғармаше, на гул буку, на ғура,
Баъд аз сари мо на ёр бигӣ, на чура.

- а) Ман садқа шавам шамолаки болора,
И ғармаши сурхи сари девлохора.
Ғармаш, ғармаше, гул нақун, ғура нагир»
Баъд аз сари ман ёраки бегуна нагир.

Еракма -бигу, ки бевафой нақунад,
Бо ҳар хору ҳас ошноӣ нақунад.
То зинда манам, тура намонам ба касе,
Баъд аз сари ман ту дону ҳар хору ҳасе.

Эй моҳи лави теға, нигоҳи ту ба мо,
Қошони сиёҳ, руи сафеди ту ба мо.
Қошони сиёҳ, руи сафед зеби манай,
Ду пеши бари силсиладори ту ба мо.

Ин беда баланд саруш қалам овардай,
Дустои ширин, дилум алам овардай.

_____1

¹ *Ғармаш* — гули хайрӣ.

Дустои ширин, дилум аламҳо дора,
Ин пйчасиё кулбаи ғам овардай.

Духтар-духтар, сева ба дастам додӣ,
Монанди худат сурху сафедам додӣ.
Ин ваъдаи ту чӣ буд, ки бар ман додӣ,
Поям ба замин намерасад аз шодӣ?!

Духтар мегирум, духтари мулло боша*,
Сар то қадамӯш нуқраву тилло боша.
Берун бароя, чонвари гиро боша,
Хона биёя, булбули гӯё боша.

Як ёр дорам, азизтар аз чон бошад,
Аслу насабаш зи мулки Шугнон бошад.
Дар рохи фироки ӯ бисӯзам шабу рӯз,
Оби чашмам мисоли борон бошад.

Як ёр дорум, гузари боло ватануш,
Ай куртаи шохӣ менамоя бадануш.
Гуфтум, биравум, хирго занум дар ватануш,
Мурғовӣ шавум, худма занум дар бағалуш.

Чононаи ман ишва задай дар назарум,
Ай бахшаки ту сухтай лахти чигарум.
Набоша агар" номуси дунё ба сарум,
Як дидани рут баҳои мулки падарум.

Дар шохчаҳоко ягун-ягун гул дидум,
Дар шохи чанор ду чура булбул дидум.
Гуфтум, биравум, булбули гуёша гирум,
Булбул, ки парид, доға дар дил дидум.

Духтар, ки ту меравӣ ба дастут куза,
Охе, ки ту мекашӣ, дилум месуза.
Ай бахшаки охи ту гирифтум руза,
Сесад буғумум чудо-чудо месуза.

Дилдор маро гуфт: «Чаро ғамгинӣ,
Дар банди кадом Дилбараки ширинӣ?»
Баргаштаму оина ба дасташ додам,
Гуфтам, ки: «Дар оина киро мебинӣ?»

Чонона, дар ин диёр хастӣ ё не,
Бо лавзи худ эҳтибор хастӣ ё не?
Бадномзадаи куи ту кардан мора,
Бадномзадара ту ёр хастӣ ё не?!

Чонуна, кучо мерї, ман нун барамат, "
Косанда шаробу кабки бирьюн барамат.
Косанда шаробу кабки бирьюн нашуд,
Гар мунда шавї, тахти Сулаймун барамат.

Ай раҳаки дур омадай, меҳмонї,
Садбарги сафеду гули сурхро монї.
Мою ту будем чураи дилоҷонї,
Мо ки меравем, ру ба замин мемонї.

Ай хона баромадум, кадум пастї кард,
Ситораи рузум дар ҳаво мастї кард.
Гуфтум, биравум, душманта зердастї кунум,
Ҳарчанд кардум, душман завардастї кард.

Ҳоҷї шаваму тавофи кӯи ту кунам,
Зуцнора ба ғйрданам зи мӯи ту кунам.
Фардо, ки равїм назди худованди карим,
Сад нолаю фаръед ви шӯи ту кунам.

Ёрум рафтай, кадом раҳа тай бизанум,
Зардбви дилум чамъ шудай, чар бизанум.'
Зардови дилум куша гули сияхгушай,
Ҳайрон мондум, кадомша дар сар бизанум. >

И кутали рупарура чї гуфта баром,
И хонаи бегонаро чї гуфта даром?
Хона, ки даром, чурам ба хотир бираса,
Каҳдуд шавам, ба равзани хона- баром.

Фаръед занум, намераса овозум,
Дар гардани нозуки ту даст андозум.
Дар гардани нозуки ту дастум нарасид,
Дар хонаи душмани ту санг андозум.

И себакї сурхи пушти боми падарам,
Пучала шуду омаду зад дар бағалам.
Гиристаму нолидам, хун шуд чигарам,
Тағдирам хамин будай,
надонист падарам.

Ин ҳавзи калон, ки гирдакаш сум задағї,
Ҳолам чї шава бо мардаки зандидағї?
Бо мардаки зандидаи болиндидағї,
Ҳайфи мани сиёхпичаи рузнадидағї!

Чар задан — нештар задан.

Дар гузари мо яккапушол¹ афтодай, ч
Гулгунча ба дасти лавкашол афтодай.
Рузе, ки шава, лавкашол мурда шава,
Дар руюки гулгунча талошак мешава,

Руе дорӣ, тавак-тавак гул реза,
Шуе дорӣ, ай у саго мегреза.
Ман шуи тура корд занум ё найза,
Шояд ки туро бимонаву бигреза.

Як ёр дорум, саду бистсола чувон,
Дар сози даҳон ягон надора дандон.
Ай дунаи пундуна шинонум дандон,
То дар дилакум дига намуна армон.

Дар боғ даром, ангур хурум ё мева,
Ҳайрон шудиям, духтар гирум ё бева?
Боғат пури ангур асту ғурам додӣ,
Хонат пури духтар асту бевам додӣ.

Дар сабза нашин, ки сабза ҳучут мекуна,
Бевара нагир, ки хуру пучут мекуна.
Бевара нагир, ки гандагиш бисьёрай,
Духтара бигир, ба дида ҳучут мекуна,

Савзиназанак, ёри қаринут бошум,
Ту гандуми савзу мун заминут бошум.
Дар гандуми савз даравгарон бисьёран,
Мун марди фақири хушачинут бошум.

Ман ёри туам, намешавам ёри касе,
Дар доми туам, намешавам роми касе.
Ин косаи шарбате, ки бо ҳам хурдем,
Ҳаргиз нахурем шароб дар чоми касе.

Кадум пастай, қадма баланд мегирум,
Хушқардаи худма ай ватан мегирум.
Хушқардаи ман бачаи кулобияй,
Боло мерава,

дандонуш тиллоияй.

Ман ёр мегирам бачаи кишлокира,
Дар сар мекунам руймоли эронира.
Ин руймоли эронӣ даридан бигира,
Ин бачаи кишлоқӣ харидан бигира.

¹ Пушол — номи бутта.

Э духтараке, меравӣ пеш-пешум,
Ай кафои ту каландари дарвешум.
Линчакта газум ба дандонои пешум,
Ай рузи азал кати худут ма хешум.

Пудинаи лаби об гирифтай реша,
Наълат ба касе, мегира бачай хеша.
Бегона хубай, кӣ мекуна андеша,,
Хеш гап мезана мисли табару теша.

Ман шишта будум, ки як чувон пайдо шуд,
Дасто паси пушт, кутала руболо шуд.
Гуфтум, ки «Чувон, оста бирав», чакқон шуд,
Хиёли дилуш, ки зангири осон шуд.

Пудинаи лави ов намевоя мара,
И ёре падар додай, намефора мара.
И ёре падар додай, ба зурум додай,
Колахур будай, азоби гурум додай.

Эй.очаи чун, зеби сари дегдунум,
Мехмуни раворавай лави дукунум.
Мехмуни раворави рухсатталабум,
Ай гуфтугузори душмано пураламум.

Дар даҳани тиреза анорай, оча,
Дилам ба бачаи камсамолай, оча.
Мардумо меган: «Чита чувонай бача?»
Хушкарда -^ чувони навзамонай, оча.

Дар даҳани тиреза анор афтодай,
Ишқум ба бачаи камсамол афтодай.
Китобчаи камсамола мо мехонем,
Дар болини камсамол сар мемонем.

Аз дар, ки дароӣ, ман нигоҳи ту кунам,
Андеша ба чашмони сиёҳи ту кунам.
Ман моле надорам, ки закоти ту кунам,
Як ҷони азиз дорам, фидои ту кунам.

Дар лаваки бом шишгай, най метрошӣ,
Ман духтари қулобӣ, мара намешносӣ?
Гар бишносӣ, ай ман чаро мегрезӣ,
Охир, ки миёӣ, ба дастум ов мерезӣ.

Дар даштаки Душанбе рехтай жола,
Дар токии ёракум шукуфтай лола.

Лола-лола, ба дил сиёҳӣ дора,
Ёракма бубин, ай ман ҷудой дора.

Ман шамъаму оташ ба сарам месӯзад,*
Парвона шавам, болу парам месӯзад.
Доғе ту ниҳодай даруни дили ман,
То даври киёмат чигарам месӯзад.

Ин ҳавоя бин, шивоти' борон дора,
Бачая бине, сафари поён дора.
Гуфтам, ки равам, зора қунам борона,
Тараш накуна бачаи саргардона.

Ай тори ҳаво нусхаи зар мегирум,
Ай ҷураи раҳдурум хабар мегирум.
Ту рафтию ай мо хабаре нагрифти,
Сангои хунука дар чигар мегирум.

Холик, ту маро ду чашми пурнам додӣ,
Аз рӯзи азал ризки маро кам додӣ.
Ризки ҳамара кушоду хуррам додӣ,
Ризки мани носудара аз ғам додӣ.

Садбарг будам, зард шудам дар ғами дӯст»
Девонаву пурдард шудам дар ғами дӯст.
Монанди тамоқу дар чилим меСӯзам,
Хокистари аҳгар шудам дар ғами дӯст.

Эй ҷураи ҷон, сафар ба Рушон кардӣ,
Сарриштаи кори худ саранҷом кардӣ.
Сарриштаи кори ту саранҷом нашуд,
Аз рафтани худ маро пушаймон кардӣ.

Ҷонона, баҳор шидай, кай меоӣ,
Вақти гули хор шидай, кай меоӣ?"
Ту ваъда ба барфои замистон додӣ,
Барфо ҳгма ов шидай, кай меоӣ?!

Духтар-духтаре, ту доғ кардӣ мора,
Садбарги даруни боғ кардӣ мора.
Мо барфи сафед будем дар кухи балан-д,
Афтов шудию ту ов кардӣ мора.

Моро-моро, хароб кардӣ моро,
Дар оташи тез кабоб кардӣ моро.

¹ *Шивоти* борон — нам-нами борон.

Дар оташи хез кабоб харгиз напазад,
Мо санг будем, ту об кардї моро.

Эй чураи чон, ба санги мрамар наравї,
Намозаки шом ба таги ар-ар наравї.
Ар-ар хунукай, шамоли ар-ар хунукай,]
Ман ёри туюм, ту чои дигар наравї.

Охубараи сафедама гум кардам,
Худро ба дари хонаи мардум кардам.
Мардум мара меган, ки девона шудї,
Девона манам, ки ёрама гум кардам.

Ай сардарахо кабки хилолум рафтай,
Ай маъракахо навданихолум рафтай.
Мардум мегун: «Чита ниҳолут рафтай?» •
Озодачувони чучадорум рафтай.

И кули¹ дароз ов надора, чї кунум,
Ду чашми сарум хов надора, чї кунум?
Ду чашми сарум рохи тура менигара,
То умаданут чавр ай сарум мегузара.

Чархо, фалако, маро ба чарх овардї,
Кулоб будам, маро ба Балх овардї.
Кулоб будам, оби ширин мехурдам,
Саргашта маро ба оби талх овардї.

Наълат ба касе, ки аз ватан канда шавад,
Афтад ба ғарибию ба кас банда шавад.
Чархи фалаке гардаду ояд ба ватан,
Ин мурдаи садсола магарзинда "шавад.

Аввал кашидани каламро гўям,
Ё бахти сиёхи пураламро гўям-
Рўзе, ки худа козї шавад дар арасот,
Хайрон мундам, кадом аламро гўям?!

Сарчашмаи ови булбулонай ватанум,
Сад чашмаи ови зам-замай чашми тарум.
Дилакма наков, дуди кавобай чигарум,
Худакма худум кардум, сазои сарум.

Андар назарум ватан шакар метова,
Халки ватанум канду асал метова.

¹ Кул-дараи беоб.

Наълат ба касе, ёди ғарибӣ бикунa,
Оби ғарибӣ лахти чигар мекова.

Як дастa гулам, ки дар Яман месуза,
Печида сарам, ки дар кафан мепуса.
Нисфи чигарам барои дустони ширин,
Нисфӣ дигараш баҳри ватан месуза.

Ҷонона, баҳори мо ба ғам мегузара.
Шодӣ ба дили сухта кам мегузара.
Шодӣ ба дили сухта кам бошаю кам,
Хуш умри касе, ки дар ватан мегузара.

Булбул ба ҳаво нолақунон омад маст,
Ҳамбид, ба сари шохи гули зард нишаст.
Тӯтӣ ба забони шақаринаш мегуфт:
Ин доғи ҷудоғӣ ба сари одам ҳаст.

Имрӯз ҳавои абра парчин кардам,
Ин сайла барои дили ғамгин кардам.
Ин сайл барои дили ғамгин нашуд,
Бо зоғи сиёҳ шикори шохин кардам.

Ман мемураму шод шавад душмани ман,
Ғамнок' шавад дӯсти ману ҳамдами ман.
Эй душмани ман, ба мурданам шод мабош,
Не дӯст ба ман монаду не душмани ман.

Сад кӯ биравам, назар ба як дашт кунам,
Сад чашмаи оби ватана гашт кунам.
Сад чашмаи оби ватанам пасту баланд,
Ҳокаш ҳама тӯтиёву обаш ҳама қанд.

Ҳоки ватан аз-тахти Сулаймон хуштар,
Хори ватан аз лолаву райҳон хуштар.
Юсуф, ки ба Миср подшоҳӣ мекард,
Сад кош гадо буд ба Канъон, хуштар.'

Фаръёд зи дасти' фалаки бeбунъед,
Ҳаргиз гиреҳи бастаи қорам нақушод.
Гуфтам, ки равам, доғи дила тоза кунам,
Сад доғи дигар бар сари ин доғ ниҳод.

Ай хона баромадум, овора сарум,
И доғои ғарибӣ шидай дарди сарум.
Ку дустӣ ширин, мара бара бар ватанум,
Еди ғарибӣ кунум, наълат ба сарум.

- а) Наълат ба сарум ба ин мусофир шуданум,
Ин куи мусофирий шудай дарди сарум.
Як бори дига худо бара бар ватанум,
Савганд мехурум, ёди ғарибӣ накунам.

Эй беда баланд, баланд барой, чӣ шавад,
Фарзанди падар, аз дар дарой, чӣ шавад?
Аз дар ки дарой, хона пурнур шавад,
Дустон хама шоду душманон кур шавад.

Эй моҳи баланд, баланд намой, чӣ шавад,
Эй хирмани ғул, зи дар дарой, чӣ шавад?
Худ медонӣ, ки моили ҳамдигарем,
Хар чо биравӣ, зуд биёӣ, чӣ шавад?!

Чононаи ман нишаста дар гушаи боғ,
Чашмони сиёҳ дорад ҳамчун пари зоғ.
Номард касе, ки аз ачал бигрезад,
Паймона, ки пур шавад, чи Дарвоз, чи Роғ.

Эй моҳи баланд, дар осмон хонаи ту,
Эй сарви равон, ин бача девонаи ту.
Девона манам^ ки аз чамолат дурам,
Хуш давлати он касе, ки ҳамсоияи ту.

И моҳа бубин, сини дарун афтодай,
Ай шуълал вай савза банур афтодай,
Гуфтум, ки бирам, ба савзахо сар монум,
Савдои мани ғариб ба дур афтодай.

Ай хуна бурумад як чавуни гули нор,
Дастори калун дораю рангуш гули хор.
• Гуфтум, ки кучо мерай, чавуни гули нор?
Гуфто, ки мусофирему кулфат бисъер.

Имсол дар ин тағрбаи тангем мо,
Як села кабутари сари сангем мо.
Монанди кабутари сари санг нашавем,
Монандаи кабки сур дар чангем мо.

Гар ёри манӣ, биё, ба ман ёрӣ кун,
Мара мебаран, ту гирьяву зорӣ кун.
Мара мебаран, шаҳри дигар мёфрушан,
Гар зар дорӣ, чонма харидорӣ кун.

Ай боло миёӣ, лаби ту хандон нашава,
Ман ёр гирум, дили ту вайрон нашава.

Ман ёри дигар гируму ту ёри дигар,
Сад сол гузара, ишки ту пинҳон нашава.

- а) Аз дур биём, лаби ту хандон нашавад,
~ Ман ёр гирам, дили ту вайрон нашавад.
Сад ёр гирам, бо қаду андозат нест,
Сад хизмат қунад, хизмати якрузат нест.

-Эй дӯст, надонаме, макони ту кучост,
Ҷонам ба ту пайванду танам аз ту чудост.
Ту пси кушода дорӣ, гирд мегардӣ,
Занчири муҳаббати ту дар гардани мост.

- а) Эй дуст, муҳаббати ту дар хотири мост,
Дидори хушат мудом дар пешаки мост.
Монандаки абр меравӣ ҳар тарафе,
Занчири муҳаббати ту дар гардани мост.

Дар раҳаки баровар ман хор шудам,
Бр духтари қадбаланд гирифторм шудам.
Мардум тиеган: «Ба қадбаланд дил мабанд»,
Ишқаш ба дилам расиду бемор шудам.

Ҷн рафтанакот доғу мадоғум кардай,
Кулуғи хушут хуш бедимоғут кардай.
Ай рафтанакот сари дилум суҳт бәсе,
То омаданут назар накардум ба қасе.

Булбул ба ватан ҳамешагӣ бедор аст, ⁴
Аз беватанӣ ранги руҳи мо зард аст.
Мардум мегуд: «Дар ғарибӣ чунӣ?»
Болини ғарибӣ саҳттар аз санг аст.

Рафтам ба сари куҳи баланди баҳаво,
Дилгир шудам, ҷура, хабаргирим биё.
Ду пой маро бастан дар меҳи ҷафо,
Ту пой кушода дорӣ, барҳезу биё.

Ай хона баромадум, оҳе кардум,
Сини ватани падар нигоҳе кардум.
Сини ватани падар шуқуфтаи лола,
Беақл будум, худма мусофир кардум.

Рафтам сари Навранга, дидам ватана,
Гулҳои шуқуфта, сайли боғу ҷамана.
Гуфтам, биравам, як бор бинам ватана,
Афсус хурдам, дигар надидам ватана.

Шинам сари Яғуру бинам Дарвоз,
Дандони ту марворию чашмони ту боз.
Ман эча кунам шохи чинори Дарвоз,
Шояд ки маро бинию пас гардй боз.

- а) Як села кабутарем, кардем парвоз,
Нисмон ба Қаротегин, нисмон Дарвоз.
Эй бори худо, кабутари савзам соз,
Қанат бизанам руи чанори Дарвоз.
- б) Кавгак сари санг кунаме қакра ба ноз,
Ёрум ба раворавай, чунум ба гудоз.
Ё бори худо, кабутари сабзум соз,
То Ҳича гирум почи чанори Дарвоз.
- в) Кавкак сари шуҳ қакра мезад ба ноз,
Акам сари раворав, чонам ба гудоз.
Худои ширин, авра ба осмон бидоз,
И акай раворавма мехмон бисоз.
- г) Аз қалға баромадй тӯ сайли Дарвоз,
Дандони ту марворию чашмони ту боз.
Эй бор худо, бар осмон абр андоз,
Ин ёраки рафтани ба ман маътал соз.

Ман хов будам таги чанори Фаркако,¹
Бедор шудам, ду лоларух шуд пайдо.
Дар сар қасаба дора, дар по кавшо,
Чонам садқа, банди гиревон бикшо. >

Эй беда баланд, дар лаби дарьёй,
Шйштам ба умед, ки рафтай, мея.
Гар меой, бахти ману давлати ту,
Зоеъ нашава ранчи ману мехнати ту.

Эй чураи чон, хуш ҳақарй мегардй,
Дар лаваки бом мисли парй мегардй.
Дар лаваки бом мисли парй бисьёрай,
Монандаки кавги сахарй мегардй.

Чухтак² заду хамак³ заду гул соя гирифт,
Моро ҳаваси духтари ҳамсоя гирифт,
Ҳамсоя бало, духтари ҳамсоя бало,
Ҳаргиз накуна духтари ҳамсоя вафо;

¹ Фаркако — номи деҳа.

• Чухтак задан — рост шудан.

* Хамак задан — ҳам шудан.

Ишки ту маро ба дӯстон душман кард,
Ду печиши мӯ таноба дар гардан кард.
Қумрӣ бигузашт, бидид ахволи маро,
Ӯ ҳам намади сиёха дар гардан кард.

- а) Ту мегузарӣ ба и раи дарвоза,
Ишки ту мана ба дарди дил андоза.
Ишки ту мана ба дустон душман кард,
Ду зулфи сиё таноба дар гардан кард.

Эй куртасафед, илоҳӣ садсола шавӣ,
Дар хавлини мо ғалтию ҳамсоя шавӣ.
Ҳамсоя шавӣ, бар сари мо соя кунӣ,
Шояд ки насиби мани бечора шавӣ.

То кай ба ту тоқату ба мун савр бувад,
Ин қор барои муну ту чавр бувад.
Барбод бишуд умри чувони муну ту,
Бахти муну ту мисли сиёҳавр бувад.

Ман омадаму лаби ту хандун гарда,
Қанду асалу навог арзун гарда.
Ҳар бор, ки бар замин расад поҳоят,
Санго ҳама лаълу дурру марчун гарда.

Авре ба сари ағба гузашт, боронай,
Рухсораи ёр мисли гули торонай.
Мардум меган: «Ошуқӣ осонай»,
Осон чӣ бувад, як чизи бедармонай.

- а) Боло наравӣ, боло севистунай,
Ишки бачаи мардум балои чунай.
Мардум мега, ки ошиқӣ осунай,
Ҳок осунай, алови даргирияунай. .

Аз орази ту чаман-чаман гул резад,
Аз кокули ту дастаи сумбул резад.
Ҳар бор агар ба ёди ту нола кунам,
Хун аз чигари ҳазор булбул резад.

Хуш мегузарӣ ба ин раҳи руфтаи ман,
Оташ мезанӣ ба чигари сухтаи ман.
Оташ мезанӣ, месуза ҳар хору ҳасе,
Месузему мевречем¹, намегем ба касе.

¹ *Вречдан* — печутоб хӯрдан, киноя аз азоб
кашидан.

а) Дутор симу сим, бандаки дутор симу сим,)
Дутор назанед, эй ёраки сабзоширин.
Ду-тор назанед дар хавлии руфтаи ман,
Тире назанед дар чигари сухтаи ман.

*-> Махтобшаб аст, ки аз дарат мепоям,
Аз таспи замин сухт кафи पोҳоям.
— Курбонаки пот шавам, ки ман бедорам,
Сар аз бағали модар читу бардорам?!

Қадди бачачон ниҳоли майдон ворӣ,
Дасти бачачон мурвати гардон ворӣ.
Мардум меган: «Гандачувонай бачате»,
Дар назаракум тумори гандум ворӣ.

*г- Себат медиҳам, себаки Фалғар боша,
Линчакта газам, чу лолаи тар боша.
— Линчакма нагаз, ки модарам мебина,
Дастакма бнгаз, ки зери остин боша. * *

Ман шишта будум, аврати гирдпаст омад,
Бо куртаи тика-тика баркасад омад.
Гуфтум, ки: «Бира, куртаи искотита пуш»,
Як дам нагузашт, нумола качбаст, омад.

Чағдона тафуш набоша, аз гармӣ чӣ суд,
Ере ки бағал надод, аз буса чӣ суд?
Хушбу гули сунчит асту хушранг гули хор,
Ин лола, ки бу надод, аз сурхӣ чӣ суд?!

Чашмони сиёи азалита садка,
Қошои сиёи қаламита садка.
Мисли ту чавон ҳаргиз наруяд ба замин,
Он чо, ки нашастай, заминта садка.

Чашмам ба раҳи омаданат чор шудааст,
Гулҳои ҷаҳон дар назарам хор шудааст.
Гулҳои ҷаҳона бу кашам, буи ту нест,
Шаҳрора ба шаҳр паштам, монанди ту нест,

Яг ёраки майдаҳаки махваш дорум,
Ай бахшаки у сина дар оташ дорум.
Ҳарчан қадум, ура надодӣ бар ман,
То рузи Қиёмата кашокаш дорум.

. Дар қадӣ ниёли навниёлут чонум,
Дар руи сафеди беғуборут чонум. .

Халкои чиён маро ба ту бад меган,
Дар гардиши чашми пурхуморут чонум.

Умадану рафтанот кудурат бошад,
Ёр ай ёр чудо кардан чӣ сурат бошад?
Ёр ай ёр чудо кардан корест душвор,
У рузе чудо кардан, киёмат бошад.

Куртакаламира ёр мегирам ман,
Аз шохи чанор анор мегирам ман.
Ин шохи чанор барги парешон дорад,
Дар сояи гул қарор мегирам ман.

- а) Ай тори чанор анор мегирум ман,
Ай бахшаки у тумор мегирӯм ман.
Ай бахшаки у тумор гирум, нашава, -
Дар синаи у қарор мегирум ман.

Даръё чола, миёни даръё чола, .
Даръё овард чанори панҷохсола.,
И шохи чанор шикаста, афгорум қард,
Ишки духтари мардум зангорум қард.

Сабзинабача, мара ба нанг овардӣ,
Бозӣ-ббзӣ мара ба чанг овардӣ.
Худ гуфта будӣ: «Духтар, тура ром кунумУ,
Ман ром шудум, ба 'дил чӣ нанг овардӣ?!

Мурғовира бин, лав-лави чу парвоз қард,
Гирди қаҷакош гаштем, кофар ноз қард.
Гирди қаҷакош гаштем рузе сад бор,
Дилуш, ки ба мо набуд, баланд парвоз қард.

Як ёр дорум, қалъаи боло рафтаӣ,
Исте́за ба ман қардаю танҳо рафтаӣ.
Гуфтам, биравам, сараки роҳуша гирум,
Мурғовӣ шудай, қад-қадӣ даръё рафтаӣ.

- а) Ангуштарини дастам ба дайро рафтаӣ,-
Ширинписари холам ба савдо рафтаӣ.
Рафтаӣ-рафтаӣ, Балху. Бухоро рафтаӣ,
Исте́за ба мо қардаю танҳо рафтаӣ.

Ин кутали қачмоқачу болош дамгир,
Эй ҷураи майдахак, биё, дастам гир.
Ан бахшаки ту дами саҳар хурдам тир,
Хунолу шудам, қанори бекуртам гир.

Аввал биравай, назар **ба** чашмонаш кун,¹
Дуюм ба лабу сеюм ба дандонаш кун.
Чорум бинигар, **ки хол дорад ё не,**
Панҷум бинишину чонта қурбонаш кун.

Аз Парраи Селхо менамояд хунат,
Хоят гуям, даву баро айвунат.
Дар ваъдаи кардагит нишастам то руз,
Эй ваъдахилоф, илоҳӣ сузад чунат.

Эй чураи чон, пурчафой накунӣ,
Ман ёри туям, бевафой накунӣ.
Ман ёри туям, мудом дар фикри туям,
Ту чои дигар фикри чидой накунӣ.

Қади"алифи.алифнамота садқа,
Дандони сафеди ширнамота садқа.
Раҳ мегардӣ, мисоли гул меларзӣ,
Раҳгаштанаку хавои. пота садқа.

Эй чураи чон, садқа шавум чашмота,
Раҳгаштанакои хуби беҳамтота.
Ай бахшаки ту дуст медорум хешота,
Ҳам падару ҳам модари бепарвота.

Тутак¹ найча, миёни тутак найча,
Тутак мекаша бачаи тоқиалача.
Рузе ки биёя чураҳои бача,
Ғаҳ дастаи гул мешаму ғаҳ гулғунча.

- а) Деволи баланд дорем, сархор арча,
Ду зулфи сиёҳ дорем, парча-парча.
Ҳар боре.ниго кунад ёри бача,
Ё дастаи гул шавем ё гулғунча.

Дар косаи нилобӣ нил андохтум,
Маълимбач>ара ба дарди дил андохтум.
Маълимбачае, такья ба устал дорӣ,
Ду қоши сиёҳ болои журнал дорӣ.

Ин пуштаки осиева мавличунай,
Ишқи духтари мардум балои чунай.
Чунай-чунай, гирди лабуш марчунай,
Ду холи сиёҳ дора,- балои чунай.

¹ **Тутак (тутик)**—най.

Ин беи баланду соя гардон-гардон,
Соя мекунад ба руи гандумдаравон.
Гандумдаравон, дос кашен бо дилу чон,
Як чон дорам, фидои гандумдаравон.

Дар дашти калон даравгарӣ мекардам,
Кулах ба сарам, қаландарӣ мекардам.
Медонистам, ту, бевафо, ёри манӣ,
Сад соли дигар мучарратӣ мекардам.

Дар пасаки бунг будуму чангум кардӣ,
Ман назчаи сев будуму чангуӣ кардӣ.
Ман навчаи сев будуму ҳамаи ғура,
Тармаргут куна, хуш ноумедум кардӣ.

Рухсорай сурхи хунчаконе дорӣ,
Аз мушки сиё хуш абрувоне дорӣ.
Аз мушки сиё хуш абрувонат ба қалам,
Ошиқ ба туям, ҳеч гумоне дорӣ?!

Ин боми баланда мебуроюм, ба ту чӣ,
Бо нозу карашма мефуроюм, ба ту чӣ?
Ай шаҳду шакар' ширин. лабонум, ба ту чӣ,
Ай мушк сиёхай абрувонум, ба ту чӣ?!

Э чураи чон, ранги гули тарбузӣ,
Қаракчӣ шавум, тура барум бо дуздӣ.
— Қаракчӣ нашав, мара набар бо дуздӣ,
Ё нимаки шаб биё ва ё нимрӯзӣ.

Ман руи туро ба мохи тобон надихам,
Лаъли лаби ту ба дурру марчон надихам.
Лаъли лаби ту агар ба дастам ояд,
Кимат хараму баҳои Шугнон надихам.

Чашмон дорӣ, мисоли ангури сиёх,
Дар бодияи ишқи ту гуду кардем рох.
Дилро назанед, ки дил надорад гуноҳ,
Айби чашмай, ба ҳар тараф кард нигоҳ.

Эй чураи чун, ки мармарут мебинум,
Печида ба шохи ар-арут мебинум.
Худ гуфта будӣ: «Ошно, тура мегирум»,
Дуруғу будай, ба ҳар дарут мебинум.

Дар даштаки Шуробод сесад сангаӣ,
Дар ҳар сари санг кабутари ҳафтрангаӣ.

Мардум меган: «Ёри шумо чӣ рангай?»
— Сабзинаю сурхинаю гандумрангай.

Дарвоза ба дарвозаю кушдарвоза,
Овои равон, ачаб чувони тоза.
Чувона биген, бисьёр даст нандоза,
Мо сев нестем, дар кисаюш андоза.

Шабро дидам, сиёҳтар аз муи ту нест,
Рузро дидам, сафедтар аз руи ту нест.
Дар боғ даром, ниҳол бо кади ту нест,
Дар дидаи ман бишин, замин чои ту нест.

Э боди сабо, назар ба ун дашт бикун,
Як бори дигар ба мулки мо гашт бикун.
Ун чо биравӣ, чурама танҳо бинӣ,
Бар гардани зебош яке даст бикун.

Дар ишки ту дард мекунад дандонам,
Монанди таноби чарх саргардонам.
Ман пилта шавам миёни ангуштонат,
Шояд ба ваноғи¹ ту барояд чонам.

Заргарбачае зи хуш беҳушам кард,
Дастам бигирифту халқа дар гушам кард.
Гуфтам, ки зи дарди гӯш фаръёд кунам,
Лабро ба лабам ниҳоду хомӯшам кард.

Гандум лола, миёни гандум лола,
Ошиқ шудаам ба духтари қинғола.
Ин духтари қинғола ба мо дил дора,
Қошони сиё, забони булбул дора.

Абрешими қирмизии торат бошам,
Эй бачаи помирӣ, ёрат бошам,
Ерат бошам, даргилу¹ зорат бошам,
Шаб то ба саҳар дар канорат бошам.

Духтар-духтаре, дар талошут бошум,
Дар соли бухор савзаи ошут бошум.
Дар соли бухор савзи ош бисьёрай,
Як даста гули болои кошут бошум.

- а) Бача-бачае, ай ними ростут бошум,
Дар кадуи нукрагц носут бошум.

¹ *Ваноғ* — ресмон шуда ба дук печидани шохӣ.

¹ *Даргил* — паэмон шудан.

Дар кадуи нукрагӣ нос бисьёрай,
Як даста гули болои қошут бошум.

Ёракма бигу, бе мо дами хуш назана,
Ҳарфои маро ба ёри беҳуш назана.
Мо себаки ширинем дар у гушаи боғ,
Дандони худша ба себи туруш назана.

Эй дуст, биё-да, бишинем таи соя,
Тутик бикашем, дуди дилмун буроя.
Не тутикум мефора, не таи соя,
Дустум боша, баҳри дилум мешкоя.

Ҳой салласафед, ру ба боло дорӣ,
Яктаҳи сафед ба кади раъно дорӣ.
Ман дар ҳақи ту ҳалоки беҳуда шудам,
Ту бо дигарон ишқу тамошо дорӣ.

- а) Ёракма бубин, ки ру ба боло дора,
Токии саруш буридагулҳо дора.
Беҳуда манум, ки дар ғамош месузум,
Бо ёри навуш кайфу тамошо дора.

Ин танаи току танаи афгорам,
Ин чураи фариштаи беозорам.
Дар дилам набуд, ҷудо шавам аз ёрам,
Бо кардаи таййшри худо ночорам.

Рафтум, дидӣ, ағба гузаштум, дидӣ,
Ҳуни чигарма ба об шуштум, дидӣ.
Ҳуни чигарум ба об покиза нашид,
Ай баҳшаки ту худакма куштум, диди.

Ошик, зи маломатои бисьёр натарс,
Дар сояи гул бишину аз, хор натарс.
Ҷои ҳама ошикон таи дор бувад,
Мардона қадам бимон, аз дор натарс.

Гандумаки худруй дарав мекардум,
Рузи рафтагим ёрма хавар мекардум.
Рузи рафтагим ёрум хавардор нашид,
Сангои ҳунока дар чигар мекардум.

Эй бибизанон, мо нигор овардем,
Хулбуи лаби ҷӯя баҳор овардем.
Наккош будем, хона пури накш бастем,
Дар хонаи пурнакш нигор овардем.

Қалпоқнақшин, ба гаштанат зорам ман,
Қалпоқи туру ба зар харидорам ман.
Қалпоқнақшин, қимати қалпоқата гӯй,
Охир- ба маломатат гирифтагорам ман.

- а) Чомабеқасаб, ба гаштанот зор шудам,
Бо пупаки тоқиат гирифтагор шудам.
Қошот чандай, баҳои қошот. чандай,
Қошони туру ба зар харидор шудам.

Аз хона баромадию охи дили ман,
Қаҷ бастанӣ рӯмолат алоби дили ман.
Рӯмола баҳо қунед, харидораш ман,
То даври қиёмат ошуқи зораш ман.-

' Ман садқа шавам ду чашми фаттони туру,
Рую мую даҳону дандони туру.
Бӯс^м раҳи рафтуомадатро сад бор,
Молида ба чашм гарди домони туру.

Ман садқа шавам лаъли Бадахшони туру,
Рухсораи гулранги гулистони туру.
Меҳмони туям, ду бӯса армон дорам,
Ман садқа шавам лабони хандони туру.

Рӯят гула мемона, агар об тий,
Зулфат зара мемона, агар тоб тий.
Як бӯса агар бар мани бетоб тий,
Гӯё ки хазор ташнаро об тий.

Аз бом паридему ба бомем ханӯз,
Сад банда харидему ғуломем ханӯз.
Сад аспӣ даванд дорем, ҳамаш балачом,
Дар орзуи тои навлаҷомем ханӯз.

Пудинаи лави ов чӣ буе дора, ч
Сабзинаҷувон чӣ гуфтагуе дора.
Сабзинаҷувон, қад ҳамели писта,
Дар мобайни бачаҳо шумо гулдаста.

Ситораи осмона шумурдам саду бист,
Эй ҷӯраи чон, барою тангкучаба ист.
Тангкуча баромадам, наёфтам паяха,
Аз муи сарам зиёда хурдам ғамата.

Аз хунаи мо баландтарак хунаи кист,
Ин духтари куртаалача духтари қист?

Эй духтари куртаалача, кучаба ист,
Аз холи лабат буса гирам сесаду бист,

Дар боғ даромадӣ ба буи кашниз,
Андешаи хотирам накардӣ харгиз.
Ин ёри нават муборак, эй ёри азиз,
Мо тозагулем, ба дил нагирем харгиз.

Ду зулфи сиёҳ дорию хар душ халка,
Ин шиштани пешорут куштай халка.
Мо донистем, ки қахра бар мо кардӣ,
Бо хар сари қахракот сад бор. садқа.

Даръёи калон гули ачиб овардай,
Беморӣ маро пеши табиб овардай.
Бемории қўҳнаро табобат накунен,
Монен маро, ачал қариб овардай.

Ин рахаки рупару харобум кардай,
Ин наводанихол чйгаркабобум кардай.
Як су ғами мурданай, як су ғами ту,
Мурдан чй ғаме, ғами ту обум кардай.

Имруз ҳавои абр парчин кардай,
Ин абри сиё дилакма ғамгин кардай.
Ғамгин шудаям, ғубори дил мешуям,
Хуноби дилам замина рангин кардай.

Ёракма бубин, ки кутала тай заду рафт,
Меҳри дилакам ба доманаш барзаду рафт.
Чанд вақт шуда буд, меҳри дилам кам шуда
Боз омаду оташа ба чонам заду рафт.

Биёй ғамум нест, харгиз наёй, ғамум нест,
Гундишки паррандаюм, дурахтум кам нест.
Ҳар шохи гуле ба сарум соя куна,
Сарум, ки ҳаёт боша, ёрум кам нест.

Долони баланд дорию пешаш якатут,
Ду қоши сиёҳ дорию чашмони кабуд.
Ҳар кас, ки маро аз ту чудоғй фармуд,
Хонаш пури оташ асту гураш пури дуд.

-) Дар хавлинакам як тана бед, ду тана тут,
Як зоғи сиё омаду ду ғулбакабуд.
Ҳар кас, ки маро аз ту ч^дой фармуд,
Гураш пури оташу лаҳадаш пури дуд. ,

Се моҳ шидай, ба якта хушдор шидам,
Хурдам ғами бехудара, афгор шидам.
Як хичраи танг боша, бихонам ду **ғазал**,
Ай чони ширини худ ма безор шидам,

Дар гушаи бом шиштай, най метрошй,
Дар назари ман чувони қаламкошй.
Гуфтум, биравум, бинум, ба дилум **бошй**,
Дилум, ки нахост, ба чои акам бошй.

Рафтум бари ёр, ёр хабардор нашид,
Сад чарх задум, у гавр ведор нашид.
Сад чарх задум барои ёри мардум,
Ёри мардум ба ман вафодор нашид.

И себаки сурх дар вучуди банда,
Зоеъ накунй умра.ба ёри ганда.
Ёри гандара худо бута чазоша,
Куруш букуна, набина пеши поша.

Як шу кадай, гандахури гандамичоз,"
Чашмони чуқур дораду лингои дароз.
Ай лингош бигй, дар каври кухнаш бундоз,
Ту донию ман донаму шабҳои дароз.

- Зулфи сияхатро бод бурдан гирад,
Олам ҳама бӯи мушку анбар гирад.
Ҳар кас, ки ту, нозанина дар бар гирад,
Наълат ба сараш, ки ёри дигар гирад.

Ман садқа шавам якка-якка гаштанакот,
Бо кавши сиёҳ сари по шиштанакот.
Гуфтам, ки равам буса қунам аз лабакот,
Ман садқа шавам ба неву не гуфтанакот,

Дар тори чанор элча мондай кафтар,
Монанди анор сина мондай духтар.
Ман чӯй кашам, об диҳам кафтарро,
Як шаб ба канори худ гирам духтарро.

- а) Дар шохи чанор лона мондай кафтар,
Монанди анор сина мондай духтар;
Модар дорад, падар надорад духтар,
^Мо месузем, хабар надорад духтар.

Маҳтобшаб аст, ки ман ба қонум гирумут,
Пайваста ба мағзи устухонум гирумут.

Пайваста ба мағзи устухонум нашава,
Дил пора кунум, даруни чонум гирумут.

- Ай тори ҳаво борон чакидан гира,
Ай таҳи замин сабза дамидан гира.
Ҳар гоҳе мара хумори дилбар гира,
Охе мекашум, руи ҷаҳон дар гира.

- a) Қаддат зира, гардиши қаддат зира,
Зебат мета кастуми сабзи хира.
Ҳар гаҳ ки мара хумори руют гира,
Охе бикашум, сабзаи тар дар гира.

Қаддот зира, қадди ниҳолот зира,
Аз мо ки чудо шудӣ ту, дардот гира.
Дардот гираву дардаки саҳтот гира,
Морот бигаза, раҳота қаддот гира.

Ғашниҷ қабуд, гулаки ғашниҷ қабуд,
И ёри мара маҳали зангириш набуд.
И ёри мара душманош зан додан,
Дар соли бухор дили мара ғам додан.

Имрӯз ҳаво ба ранги миҷғони манай,
Ҳар ҷо биравӣ, доғи ту дар ҷони манай,-
Ҳар ҷо биравӣ, оби равон пеш ояд,
Ин оби равон дидаи гириёни манай,

- . Ёрум-ёрум, дар ғамот беморум,
Пажмурдагуле дар сари ҳар деворум.
Ҳуд гуфта будӣ, «Тирамоҳ меоюм»,
Ҷоршанбею панҷшанбе ҷашми ҷорум.

- a) Ёрум, ёрум, дар ғамот беморум,
Ҷун қавги рамида дар сари деворум.
. Ҳун, шуд ҷигарум, ба остином мемолум,
Аз дарди дилум ҳабар надора ёрум.

Ҷашмони сиёи срда дорад ёрам,
Пешобағали қушода дорад ёрам.
Модар дорад, падар надорад ёрам,
Гӯё дили санга хора дорад ёрам.

Ҷомет ҷиликӣ, бандаки ҷомет ҷиликӣ,
Сад ёри ҷувон садқаи ёри пиракӣ.
Ёри пиракӣ боша, танҳой қунем,
Сад қуха ба қуха зада, ошноӣ қунем.

Дар сардарае ду мори печун дидум,
Гирди сари ёр арақ парешун дидум.
Гуфтум, биравум, аракоша тоза кунум,
Дар баргаки гул шабнами борун дидум.

- а) Дар сардарае ду мори печон дидам,
Дар куртуки ёр хакику марчон дидам.
Гуфтам, биравам хакику марчонша гирам,
Аз феъли бадам ёрма гурезон дидам.

Обам доӣ,-пиёла мунд дар дастам,
Беақл манамо, ба ту муҳаббат бастам.
Медунистам, ту ёри беоқубатӣ,
Аз рузи бино мехри хунук мебавтам.

И шав чӣ шавай, ду дидаи бедорум,
Болини баланду чогаи беёрум.
Ман бедорум, шав то руз бедорум,
Дар касали ёр задам, ғамбеморум.

Ай беда баланди босафо тарсидум,
Ай ёри азизи бевафо тарсидум.
Эй ёри азиз, илоҳӣ беёр шавӣ,
Дар хандаи ёри мардумо зор шавӣ.

Қаддат ба карашма нархи чон мешиканад,
Озурда дилам, ки аз фиғон мешиканад.
Тири ҳама ошиқон ба мақсад бирасад,
Навбат, ки ба ман расид, камон мешиканад.

Қаддат ба мисоли ар-арай дар назарум,
Дил чоӣ дигар додаӣ, ман беҳабарум.
Ман беҳабарум, дар ишқут садбарги тарум,
Эй кофири ноинсоф, сухтай чигарум.

Эй беда баланд, хазонаи барг аз ту,
Ҳарчанд кунам, дилам нашуд сард аз ту.
Ман аз ту ҷудо намешавам то дами марг,
Ҳар гаҳ бимирам, ҷудо кунад марг аз ту,

Шинум-шинум, ёд кунум шабҳора,
Шабҳои дароз шиштани якҷора.
Шабҳои дароз хаёли ширин доштем,
Шабро ёбӣ, дигар наёбӣ мора.

Дар пушта будуму дар тагов афтодум,
Гулғунча будуму дар азов афтодум.

Садбарг будум, ки хар пагоҳ мешкуфтам,
Монанди ҳақиқ дар алов афтодум",

Бо куча гузар накун, ки мебинумта,
Аҳволи дили сухтара мепурсумта.
Аҳволи дили сухтара пурсида нашуд,
Дар сад бирави, охир мегирумта.

Боло мерави ба бунай кавгуша,
У раъноя гу, буроя, бинум руша.
Руша-руша, сери надидум руша,
Аз барги гули санчит бигирум буша:

- а) Рафти-рафти, яке бигардон рута,
Бо тахтаи пешони хами абрута.
Ин бодаки боло биёра бута,
Бута чи кунум, сери надидум рута.
- б) Чонона гузашту мо надидем руша;
Нумола кашид то хами абруша.
Як дардаки алой бигира шуша,
Ба бокаи касали бубинем руша.

Ман бачаи хушрӯваки нозук ҳастам,
Ман ошиқи ун барнои кабки мастам.
Билло ба худо, ки рост мегуям ман,
Ангуштарини таваррукиш дар дастам.

Дар гушаи бом шиштай кавги ярадор,
Дил месуза, чигар кавовай бари ёр.
Мардум меган: «Хешу таворут бисъёр»,
Сад хешу тавора мекунум садкаи ёр.

Дар сабза нашин, ки сабза гулзори манай,
Бар хар сари сабза манзили ёри манай.
Хар чо рафти, дарахти пургул бини,
Сангуш назани, ки сурати ёри манай.

- а) Дар сабза нашин, ки сабза гулзори манай,
Хар сабза зи хуни дили афгори манай.
Хар чо ки равию чои сергул бини,
Он чо манишин, ки манзили ёри манай.

Дар боғ даром, буи ту аз боғ ояд,
Гулро биканам, ранги рухат ёд ояд.
Гулро биканам, варақ-варақ гардонам,
Ёд аз ту кунам, дилам ба фаръёд ояд.

Дар руи рахут анор монум, бправум,
Себарга ба гул катор монум, биравум.
Себарга ба гул катор монум, нашава,
Доғи ту дар ин диёр монум, биравум.

Эй дӯст, ба кӯи ту расидан мушқил,
Пой аз сари кӯи ту кашидан мушқил.
Ҷон дар ҳаваси рӯи ту додан осон,
Ҷон додану рӯи ту надидан мушқил.

Дар санги сиёҳ алиф кашидан мушқил,
Хубона ба сӯи худ кашидан мушқил.
Хубона ба сӯи худ кашидан, ки нашуд,
Ери каса дар сина гирифтагӣ мушқил.

Мо булбулему ай гул чудо мегардем,
Лабташна ба дашти Карбало мегардем.
Мо пеши худо ачаб гуноҳе кардем,
К-аз ёраки худ зиндачудо мегардем.

Ман булбуламу зи гул чудо мегардам, •
Гирди сари ёри бевафо мегардам.
Гирди сари ёри бевафо фоида чист,
Дар сояи давлати шумо мегардам.

Эй дуст, биё, ҳардумон нола кунем,
Ай хуни чигар пиёларо мола кунем.
Ай хуни чигар пиёларо мола нашуд,
Эй дуст, биё, ки аҳди садсола кунём.

Эй дилбар, агар майли ту бо мост, бигӯ,
Бар мо сухани мухтасари рост бигӯ.
Гар дил ту ба ҷои дигар андохта'ӣ,
Айб аз тарафи шумост ё мост, бигӯ.

Эй дилбари ман, дар дили ту чист, бигӯ,
Ҷуз ман дигаре ошиқи ту кист, бигӯ.
Гар ҳаст, бигӯ, нест, бигӯ, рост бигӯ,
Моро ғами ту, туро ғамӣ кист, бигӯ?!

- а) Аз хона баромадам, хабар чист, бигу,
Ранҷидани хопири ту аз кист, бигу?
Ранҷидани хопири ту аз ман бошад,
Ман дар ғами ту, туро ғами кист, бигу?!

Дар даҳани дар набест, ёр, беҳуда,
Мара ба ту наметан, эй носуда. -

Мову ту канори ҳамдигар ноида
Овоза шудай, даҳони халқ олуда.

Ин чалаи нукрагин шудай гушпорум,
Ин бачаи кишлокӣ шудай хушдорум.
Ай бачаи кишлокӣ ҳазор безорум,
Ман бачаи районира дуст медорум.

Севут додум ай тори болохона,
Ишки ману ту дар кучаҳо мемона.
Ҳар кас, ки мара ай ту чудо гардона[^]
Сесада ғами талха дар саруш резона.

Ситора баланду моҳ баландай имшаб,
Ай баҳти бадам фалак ба чангай имшаб.
Ҳар шаб сари зулфи ёр болиштам буд,
Болиштимани ғариб сангай имшаб.

Як даста гули сафеда дар чар дидум,
Мисли ту рафиқи бевафо кам дидум.
Ай таҳти дилут Даромадум, санчидум,
Гар қибла шавӣ, мазор шавӣ, ранчидум. -

Дилакма наков, ки дилакум хун шава,
Ай хуни дилум замин гулгун шава.
Хуни дили ма биреза дар руи замин,
Дар руи замин ду чӯра булбул шава.

Дар ҳавлий отам сурфаи сангӣ дорум,
Дар руи отам як ёри қарзӣ дорум.
Ёракма бӯта, қулуғу миннатдорум,
Ёракма ната, гилаи бисёр дорум.

„ Ин кутали пешору — боғи дилакум,
Як ҷой надодан ба муроди дилакум.
Як ҷой надодан, бишкана ормонум,
То даври қиёмат аз падар нолонум.

Ёрум рафтай, ба лаб намехандум ман,
На сар мешум, на курта мепушум ман. •
Корвони Ҳисор омад, пурсидум ман,
Гуфто, ки: «Надидаму намешносум ман».

Ку дидаи равшане, ки созут бинум,
Як бори дигар марҳами розут бинум.
Қурбон созум ҷони азизи худро,
Шукронаи он рузе, ки бозут бинум.

Ҳар шаб зи ғамат тоза азобе бинам,
Дар дида ба ҷои хоб обе бинам.
В-он гаҳ ки ҷу наргиси ту хобам бибарад,
Ошuftатар аз зулфи ту хобе бинам.

Дар гушаи бом дутор занум, гуш дорӣ,
Эй ҷураи чон, ба холи рум хушдорӣ..
Ман дутор занум, ту худта мечунбонн,
Бо ҳар ниғаҳат ошиқа месузонӣ.

Эй яктасафед, ки яктахут гул дора,
Ғулакта бигӣ, бира, биш^, дар соя.
И ғулаки ту тори бирешим дора,
Як ҳарфе бизан, дуди дилум биброя. •

Куртаалача, қади баландта садқа,
Раҳгаштанакой кучаи тангта садқа.
Дар кучаи танг қадбаланд бисъёрай,
Ду қоши сиё, зулфои чангта садқа.

Бача-бачае, қадут ниёли арча,
Ҷахтут мекунам ай даҳани дарбача.
Ҷахтут мекунам, намешнави овозма,
Худо гирифтаи инсофи дилта, бача.

Эй ёраки хушруваки аҳли дилакум,
Андохт худо меҳри туро дар дилакум.
Рузе ки шава кунчи лаҳат манзилакум,
Кирмо бихуран меҳри туро аз дилакум.

Ситора баромадай, қариби рузай,
Дар гузари мо нигори баҳмалдузай.
Мардум меган: «Ошиқӣ чан рузай?»
Хубаш сари сол, гандаш се рузай.

Эй ҷураи чон, ҳар дуямон якназарем,
Ҳар лаҳза ба суи якдигар менигарем.
Ту болои дукон бишӣ, ман поғаи дар,
Билло ба худо, мувофиқи якдигарем.

Дар гушаи бом шиштаӣ, бале, бача,
Дар сар дорӣ токии сабзи парча.
Рузе, ки шунидум зан гирифтаи, бача,
Дар руи дилум рехтаи алови лаҳча.

Хуш буи бунафша дар ҷаҳон афтодаст,
Дил дар паи ёри меҳрубон афтодаст.

Дил мехоҳад, ки ҳар замонаш бинад,
Ин роҳи дароз дар миён афтодаст.

Имшав чӣ шавай, медавонӣ ту маро,
Ай лаъли лават намечашонӣ ту маро?
Ай лаъли лават ташна ба дайро рафтам,
Ай сухтани дил Қуқан тамошо рафтам.

Ошиқ набудум, ошиконум кардӣ,
Садбарг будум, заъфаронум кардӣ. ,
Садбарг будум, ҳар сахар мешкуфтум,
Номард будӣ, дар ғам ниҳонум кардӣ.

- a) Ошиқ набудам, ту ошиконам кардӣ,
Ман мушк будам, ту заъфаронам кардӣ.
Ман мушк будам ба коғази печида,
Шармандаи дӯсту душманонам кардӣ.

Ҷонона, дар ин диёр ҳеч ёрам нест,
Ошиқ ба туам, забони гуфторам нест.
• Ҳар вақте баранд маро ба сахрои ҷаҳон,
Сахрои ҷаҳон бе ту даркорам нест.

- Ту об шавӣ, гузар ба ҷуят накунам,
~¹ Ту. хур шавӣ, нигаҳба суят накунам.
Як дастаи гул шавию афтӣ ба замин,
Аз баҳри савоб¹, гирифта бӯят накунам.

- a) Гар моҳ шавӣ, назар ба рӯят накунам²
Гар об шавӣ, кӯза ба ҷуят накунам.
Гар дастаи гул шавию афтӣ ба замин,
Билло ба худо, гирифта бӯят накунам.

Маҳтовшав асту ман паси хонаи ёр,
Бар гушам расид овози дасмонаи ёр.
Мурғони ҳаво дар талаби донаи ёр,
Ман дар талаби канори мастонаи ёр.

Ман бед шавам, қади туро соя кунам,
Булбул шаваму-ҳазору як нола кунам.
Ман чуб шавам, равам ба пеши усто,
Шамшод шавам, зулфи туро шонам кунам.

И духтари ҳамсоя маро фанд бидод.
Аз муи сараш гирифта тағбанд¹ бидод. •

¹ Тағбанд — миёнбанд,

Тағбанда чӣ ко кунам, миёнам борикай,-
Яг буса бите, даруни дилам торикай.

- а) Ай боло қуланг омаду кӯшмурғобӣ,
Ошиқ шудаам ба духтари қулобӣ.
Ин духтари қулобӣ маро фанд бидод,
Аз милаи муш гирифта тағбанд бидод.

Аз хона баромадӣ, эй хушҳаракат,
Остино ба қад кашол, қонум садқат.
Не падари хуб дорӣ, не модари хуб,
Яг чони азиз дорум, сад бор садқат.

Ёри мара бин, ай -ма "ҷудо мегарда,
Ай ма чӣ шунид, қаҳринамо мегарда?
Ма мургаму дона мечинам ай лави бом,
У сайд шудай, тори ҳаво мегарда.

Қафтарбачаи тори ҳавоӣ, чӣ кунам,
Қанду асали қимматбахой, чӣ кунам?
Дар назаракам ширин-ширин метобӣ,
Ёри сараиву бевафой чӣ кунам?!

Ай дур назораи лави бом кунум,
Худма ба ту, бевафо, чӣ бадном кунум.
Як дуст надорум, ба ту пайғом кунум,"
Сазои сарум, ишқа ба нодон кунум.

Эй мохи баланд, дар осмон ҳайронӣ,
Ду қоши сиёҳ кашида дар пешони.
Эй бор худо, дилма худут медонӣ,
Дилхоҳи мана насиби ман гардонӣ.

Дар ҳавлини мо ду буттаи найшакарай,
Дар хонаи мо як духтари лабшакарай.
Хобуш бурдаӣ, дастакош зери сарай,
Бедоруш накун, ки ошиқӣ дарди сарай.

Чашмони сиё дорию мо ҳам дорем,
Ту ноз накун, ки мо намебардорем.
Ту ноз накун, ки мо ҳанӯз хурдтаракем,
Ту дастаи гул бошӣ, мо бехтаракем.

- а) Қошони сиё дорию мо ҳам дорем,
Ту ноз накун, ки мо намебардорем.
Ту гандуми сурх шавию афти ба замин,
Мо кабк шавем, дона намебардорем.

Ман хов будам, як барги савзам додӣ,
Бедор шудам, як буса қарзам додӣ.
Дар гур равад мучаррада камбағалиш,
Як буса чӣ буд, ба тарсу ларзам додӣ?!

Эй чураи чон, ай сарат мегардам,
Ай халқаи гуши дилбарат мегардам.
Ту лоиқи ман бошию ман лоиқи ту,
Ай лаъли лаби мунавварат мегардам.

Эй чураи чон, аз ту надорам озор,
Дар гушаи кошони ту кардам бозор.
Се мохи зимистону се мохи баҳор,
Гул дар ғами боронай, мо дар ғами ёр; -

Қадди ёрма аз чиғаи¹ дар дидум,
Дар пеши баруш ду тугмаи зар дидум.
Гуфтум, биравум, ай тугмахош якта гирум,
Ишқи ҳамара ба вай муяссар дидум..

Ай хуна бурумад гулистон ёрум,
Лавпиставу марворидандон ёрум.
Руи хубуш фасли баҳора муна,
Хуи бадуш чиллаи зимистон ёрум.

Духтар-духтаре, бо каду болот хурдӣ,
Ай хурдит натарсидӣ, дилма бурдӣ.
Гуфтум, ба дари хонат осакол монум,
Худакта ба кабудии осмон бурдӣ.

Э бачаҳаке, шиштаю заршуй қадӣ, "
Як шаб пеши мо шиштаю хушгуй қадӣ.
Хушгуии ту барои хандидани мо,
Ба риши сиёт садка, дуруғгуй қадӣ.

Духтар, духтаре, нумоли гардӣ ба сарут,
Қасам мехурум ба хайкалой пеши барут.
Падарта бигу, ки қолаша кам бикуна,
Ман — бача ғуломи зархариди падарут.

-) Ай хона баромадӣ, нумол ба сарат,
Ду чура анори тоза дар пеши барат.
Падарта бигу,
- ки мара думод бигира,
Ман қуҳнағуломи зархариди падарат.

¹ *Чиға* — роғ, шикофии миёнаи ду табакаи дар.

Як даста гулум дар лави Ёв туда шудай,
Гаперо ба ёр задум, овоза шудай.
Гуфтум, биравум, пухта кунум гапора,
Ду занакӣ зол дар раҳум тарвоза шудай. ;

Бедут бошум, такья ба бедут бошум,
Чорубкаши қалъаи сафедут бошум.
Чорубкаши қалъаи сафед бисъёрай,
Дар минаи синаи сафедут бошум.

Ситора залилу заъфаронай имшав,
Парвин ба миёни осмонай имшав.
Парвин, ту бирав, ба ҷои худ сокин бош, '
Ин қиссаи ошиқо дарозай имшав.

Зардаи Зухраву заъфарунаи Зухра,
Сурхай гули лола, ғарқи хунаи Зухра.
'Мардум ба тамошои гули садбарганд,
Садбарг шукуфту сарнугунаи Зухра.

Эй лола, ту ҳамранги руҳи ёри манӣ, ^ч
Эй ғунча, ту чун даҳони дилдори манӣ.
Эй моҳ, агар мисли шакар ханда кунӣ,
Гуям, ки нигори шахғуфтори манӣ.

Ай дургӣ нигоҳ карданот маъниш чӣ,
Ангушта ба лаб газиданот маъниш чӣ?
Ангушта ба лаб газиданот маъниш рост,
Дил додану по кашиданот маъниш чӣ?!

Ин бедӣ баланда с-аргяш зард шудай,
Поям ба вилояти дигар банд шудай.
Дар банд шудай, рангу руҳам зард шудай,
Рухсатма бите, ки дилакум сард шудай[^]

Эй духтаракон, салом дорем ба шумо,
Пайғоми намози шом дорем ба шумо.
Пайғоми намози шом бар мо нарасад,
Як бўсаи нотамом дорем ба шумо.

Ғурбат накунед, мусофири раҳгузарем,
Имруз-пага аз ин ватан мебуравем.
Мо мебуравем, армон ба дил мемонад,
Ин ёри азизи мо ба кӣ мемонад.

Сар то сари ёлаҳо гузар мекардум, •
Чинда гули торона бағал мекардум, ""

Ҳар чо шишта даҳанма тар мекардум,
Ай ёраки хурдакак ҳазар мекардум.

Эй духтари ҳамсоя, мара ёр бигир,
Савғоти мара ай сари девор бигир.
Имшав, ки мара чои дигар металабан,
То омаданум худакта бедор бигир.

Қади алифат ҳамеша дар ёди ман аст,
Лаъли лабакат машрабаи оби ман аст.
Ҳар шому сахар сар бимонам ба замин,
Ҳар ду хама абруи ту меҳроби ман аст.

Қади ту чи мӯътадил: на болову на паст,
Чашми ту на хушёру на маҳмуру на маст.
Ҳар кас, ки ба кошонаи дил менигарад,
Мисли ту набудасту набудасту на ҳаст.

Рафтам ба даруни боғу кандам як гул,
Дидам қадахи нағма ба дасти булбул.
Булбул ба чаман, нолаи булбул ба чаман,
Аз нолаи булбул батарай нолаи ман.

Ин су манигар, ки шахсаворони манай,
Шаҳбози сари дасти чавонони манай.
Мардум мега: «Муносибат ҳаст ё не»,
Дехконбачаи мулки Хуросони манай.

Боло меравӣ, дуо бигу гулбадана,
Бодомбуттаи сафеди ширинсухана.
Ҳарчан кардум, ура надодан ба мана,
Ай бахшаки у килет кардум ватана.

- а) Боло меравӣ, дуо бигу гулбадана,
У духтари майдаҳаки хушрусухана.
Ай бахшаки у килет кардум ватана,
Фардо чӣ мега чавоби ҳешони мана?!

Дар гушаи бом шиштай, эй сунаи' мо,
Чаҳдуд мекунем, намешинӣ хунаи мо.
Бишиниву нашинӣ, бадномум кардӣ,
Ай бахшаки ту килет шудай хунаи мо.

Сабзинаҷувон, дар фиروقут сухтум,
Нумолаки сони зард ба номут духтум.

Нумолаки сони зард дастлуча¹ шидай.
Мо зиндахаёт, чои дигар чура шидай.

- а) Эй акаи чон, дар фирокут сухтум,
Нумолаки гулдузӣ ба номут духтум.
Нумолаки гулдузӣ фарсуда шудай,
Хунаҳои акаҷон хоктуда шудай.
- б) Эй куртасафед, дар ғамут хуш сухтум,
Руймоли сари бозор ба номут гуфтум.
Тақдири азал будай, гаштак сари ман,
Ту зинда будӣ, чои дигар чашм духтум.

Эй чураи чон, чӣ булхавас мегардӣ,
Дар минаи бачаҳо ба тарс мегардӣ.
Битарсиву натарсӣ, шудай овоза,
Монандаи кабки дар кафас мегардӣ.

Себе, ки ба ман додӣ, ба буяш мастам,
Аҳде, ки ту бастай, ба аҳдат ҳастам.
Кавле,»ки ту додай, пушаймон нашавӣ,
Ман банда ба чашмони хум"ори мастам.

Бача-бача, такья ба устал дорӣ,
Ду чашми сиёҳ ба руи дафтар дорӣ.
Ду чашми сиёхта нил кашум ё лахча,
Сад ғам бихурӣ, насибум нестӣ, бача.

Ере мегирум, бачаи дар бист боша,
Ёре мегирум, навқари раис боша.
Ере мегирум, ки ёри ёрон боша,
Дар минаи сад чавон намоён боша.

Дар табақи биринҷӣ кашидум оша,
Фаръёд кардум бачаи қаламқоша.
Ере мегирум, ай ҳама боло боша,
Намемонуме, замин бубина поша.

Ман мавҷаму мавҷи ман зи даръё боша,
Ман резаму рези ман зи борон боша.
Ёре мегирум, ай ҳама боло боша,
Боло, ки нашуд, баробари мо боша.

Ин шабаки чо*ршанбе хоби мастум,
Бедор шудум, сурати ёр дар дастум.

¹ Дастлуча — дастзада, қўхна.

Сурата гирум, гирди вилоят гардум,
Духтарои кишлокӣ задан дар қасдум.

Яг даста гулум ай и вилоят рафтаӣ,
Бирешими савзи бенихоят рафтаӣ.
Гуфтум, биравум, шахро суроғуш бикунум,
Хайрун мундам, кадом вилоят рафтаӣ.

И хунаи пешору саравзоли мунай, ,
У бачаи рафтагӣ дилдори мунай.
У бачаи рафтагӣ рангзард шидай,
Рангзардии ӯ ҳамаш аламои мунай.

Ҳар чо равӣ, чура, хабардор кунӣ,
'Себат тиямо, ту тушаи роҳ кунӣ.
Ҳар бор газӣ, чура, мана ёд кунӣ,
«Во чураи сухта!» — гуфта фаръёд кунӣ.

Рафтӣ-рафтӣ, ачаб ғарибум қардӣ,
Ай лаъли лабут чӣ бенасибум қардӣ.
Ай лаъли лабут ташна зи дунё рафтум,
Бо тирӣ мухаббатут шаҳидум қардӣ.

Э духтари ҳамсоя, нигорем маву ту,
Булбулаки шуҳи навбахорем маву ту.
Дар айни баҳор ту гул шавӣ, ма булбул,
Гунчишкаки зору беқарорем маву ту.

Дасти чапата ҷониби дарвоза нақун,
Ту ёри мана дидӣ, ҳамбӯза нақун.
Вай ёри манай, муносиби ман дорад,
Хулқи хушаша ба ҳар кӣ овоза нақун.

Боми ҳама бому боми мо дар соя,
Ёри ҳама дуру ёри мо ҳдмсоя.
Наълат ба қасе, ки ёри ҳамсоя гира,
Чашмуш ба дарай, ки ёр қай меброя.

Се -буми қатору буми мо • дар со'я,
Ёри ҳама дуру ёри мо ҳамсоя.
Ҳамсоя, биё, ки мо шинем дар соя,
Ҳосил шавад муроиди чандинсола. •

Ёри ҳама ёру ёри ман дони анор,
Ёрони ҳама ба ёри ман хизматгор.
Болишти қалои, сара монем ману ёр,
; Ёр аз сари ман гардаду ман аз сари ёр.

- а) Ери хама ёру ёри мо донаи нор,
Ери хама пеши ёри мо хизматгор.
Хар кас, ки ёри мора гира ба канор,
Даствагша ғундал газа, зувонакша мор.

Чашмони сиёи сода сумбул хуши ту,
Ё нарғиси пурхумори оламкуши ту.
Мардум мегун: «Кучо шуд ақлу хуши -ту?»
Ақлу хуши ман пеши чамоли хуши ту.

- * Камчин чилучор, тупаки камчин чилучор,
Ин даштаки Тутқавул ҳуб чои шикор.
Худо мегуме, чурам биёя ба шикор,
Ҳам буи биҳишт биёя, ҳам буи баҳор.

- а) Зулфут чилу чор, тамоми зулфут чилу чор,
Поюни сари зулфи ту майдуни шикор.
Хар кас ки ба майдуни ту ояд ба шикор,
Орзу бикунад, ки мун бигирум ба канор.

Сарчашма ҳазор, сараки сарчашма ҳазор,
Ов хурда наметонум ай хайбати мор..
Кай бошаю кай биёя у кавги айёр,
Овум бития, худакма гира ба канор.

Чашмони туро хумор мебинам ман,
Зулфони туро ду тор мебинам ман.
Дар сояи зулфи ту шукуфтаи лола,
Даврони туро баҳор мебинам ман.

Ёрун-ёрун, шумо ачаб ёрунед,
Ера мебаран, шумо намегардунед.
Гар гардунед, дар пешакум бишнунед,
Ман медонум, шумо мусулмонунед.

Ерум рафтаи, ғамгусорум рафтаи-
Себ ай бағалу гул ай канорум рафтаи.
И хона агар биҳишту чаннат боша,
Безорум ай и хона, ки ёрум рафтаи.

Як ёр дорум, ай и ча ғофил шуду рафт,
Бо мардуми поёнӣ моил шуду рафт.
Гуфгум, биравум, ёрма суроғе бикунум,
Чапкучаву росткуча мусофир шуду рафт,

- а) Эй **дастаи** гул, чӣ гуна ғоиб шудай,
Бо мардуми бегона чӣ моил шудай?

Рафтум сари Рохарв, наомад хабарут,
Гуё ба кадом куча мусофир шудай.

Эй дида, чаро бахори пурнам шудай?
Эй дил, ту чаро хазинаи ғам шудай?
Эй сина, чаро ту гаштай пораю реш?
Эй қомати зебо, ту чаро хам шудай?!¹

Эй дӯст, биё, дӯст, биё, дӯст, биё,
Пурсидани дӯсти худ ҳар рӯз биё.
Пурсидани дӯсти худ айбаш набувад,
Ҳар соату ҳар замон, ҳар рӯз биё.

<я>

Ҳич кӣ дидаст сувори тозунӣ мана,
Шорағзасиёҳ¹, бахмалгиребуни мана?
У, ки бурдаст ақлу ҳушу чуни мана,
Фардо чӣ бига ҷавоби ҳешуни мана?!¹

Ай хона баромадум, гумут кардум,
Гули мучаха хиёли руют кардум.
Ту гули мучах шавию тоҷи сари мо,
Мо ай ту гузар кунем, хок дар сари мо.

Кафшом дарид ай гаштани бом ба бом,
Ай боиси як лоларухи химчамийён.
Эй химчамийён, ту зираку ман нодон,
Коре накунӣ, да куча монем ҳайрон.

Абру ба мисоли мохи нав хамзадагӣ,
Рухсор ба мисоли гули шагнамазадагӣ,
Аз рузи азал девонаи бебокам,
Савдои сари зулфи ту дар сар задагӣ,

Зулфат ба мисоли химча хам бошаду хам,
Ҳам дар дили ман хамеша ғам бошаду ғам.
Дунёра агар ҳазор ғилбор кунӣ,
Монанди мани ғамзада кам бошаду кам.

Аз куча гузар накун, ки мо дар домем,
Беҳуда сухан нагу, ки мо бадномем.
Ҳар бор туро бинем, пушт гардонем,
Дар дил нагирӣ, ки сухтаву бирёнем,

Токиарабӣ, ишқи ту бадномум кард,
Акам, ки шунид, дучори зиндонум кард.

1 *Шорағза* — шалворе, қв аз матои пашмиа
, целӯзанд.

Дар гушаи зиндонуш худо мегуфтум,
Сухтагӣ будум, дубора бирьёnum кард.

Ман руи туро накш кашум бар девор,
Рузе ба саломии ту биёnum сад бор.
Сад бор биёnumу набинум як бор,
Армон ба дилум монаву накш бар девор.

Кордат гули нор, миёни кордат гули нор,
Шуғнон меравӣ ту, дер наоӣ зинҳор.
Ту косаи шарбативу мо ташнаи зор,
Бар ёру рафиконам саломии бисъёр.

Аз хона баромадам, дучори ту шудам,
Ошук ба ду чашми пурҳумори ту шудам.
Ту сабзоширин будаӣ, ҳушдор шудам,
Охир ба маломатат гирифтор шудам.

Дар гушаи бом шиштаӣ руймолқамарут¹,
Дар остиног чӣ дорӣ? — Анчиру мурут,
Анчиру муруту сурхиёии бари рут,
Дил қанда наметонум ай чехраи рут.

Аз хона бадар шудӣ ба сад дарду алам,
Як даст ба китоби сабз, як даст ба қалам,
Ҳар ғоте китоби сабза хондӣ ба алам,
Об аз ду дидам бирехт, хун аз чигарам,

Эй чураи чун, чунақум дар чунут,
Марворӣ кашум гирди лави хандунут.
Як дуст йаёфтум, ки кунум пайғумут,
Дар«баргаки шафтолу навиштум нумут.

-) Эй додари чон, чонақум дар чонут,
Дилгир шудаям ай рафтаноӣ поёнут.
Ҳеч кас наёфтум, хат кунум бо номут,
Дар барги гули санҷит навиштум номут,

Шинам-шинаму аз ту, санам, ёд ояд,
Ман ох кашам, ки аз фалак дод ояд.
Дарди дилақам агар ба санго гуям,
Аз дарди дидам санг ба фаръёд ояд,

Гунчишкаки беқарор қардӣ ту мара,
Шинандаи ҳар диёр қардӣ ту мара,

• *Руймолқамарут* — руймоли шол.

Шармандаю таънасор харгиз набудам,
Шармандаю таънасор кардӣ ту мара.

Сад вой, ки хар думо дар ин куҳ доғем,
Чонона ба мисли гандумай, мо зоғем.
Мурғони ҳаво ҳамаш ба сахро меран,
Ду булбули подшкаста дар як боғем.

Ман шишта будам, идаки Курбон омад,
Булбул ба сари навчаки бодом омад.
Тиранш бирасид, шалфаи пайкон омад,
Хунаш бичакид, буи гулистон омад.

Эй дӯст, бирафтию надидем дидор,
Дар ҳасрати абруи камандат мани зор,
Ту фурсати омадад надорӣ имсол, -
Аз мо хати бандагӣ, дуои бисъёр.

Ин беда баланду ишки печидаи ман,
Биё, оштӣ кунем, чураи ранчидаи ман.
Нв дар тани ту гуноҳу не дар тани ман,
Он чо дили ту сиёҳу ин чо дили ман.

Худ рафтию тоза кардӣ доғи дили ман,
Бо рафтани ту мурд чароғи дили ман.
Бо рафтани ту хуш маро дар сар нест,
Он чо дили ту кабоб, ин чо дили ман.

Дар санги сиёҳ алиф кашам, лом ояд,
Шояд ки нигори ман лаби бом ояд.
Бо гирду ваноҳи худ бипошам дона,
Шояд ки ба буи дона дар дом ояд.

Эй беда баланд, чу беда ларзон нашавӣ,
Гар ёри манӣ, ба хона пинҳон нашавӣ.
Кори мана имрӯз ба фардо магузор, .
Аз ваъдаи кардагит пушаймон нашавӣ.

Рафтам ба дара, ба бонаи химчаи тар,
Дидам санаме нишаста хамроҳи падар.
Гуфтам: «Духтар, буса бите ай лаби тар»,
Хандиду ба ғамза гуфт: «Мебина падар».

Э духтари амакӣ, бигу, номакта,
Марворӣ кашум банди гиревонакта.
Дилум, ки намешава дуоят бикунум,
Мулло шавум, курхат кунум рохакта.

Имшав чӣ шавай, никоҳ қардан Ёрма,
Ай пеши барам чудо қардан ёрма.
Рафтум дани дарвоза, чароғаш хира,
Ду беваи зол чудо қардан ёрма.

Болини баланди бархавора чӣ кунум,
Ма ёри азизи бевафора чӣ кунум?
Мардум меган: «Дӯсти пурут медора»,
Ма гапи дуруғи мардумора чӣ кунум?!

Нумоли бирешимин нагира хасро,
Зебиш натия либос ҳар нокасро.
Ман дар саракум гирум пари наргасро,
Ту бар саракум гири ҳар нокасро.

Чашмон дорӣ, бум шина, хуна куна,
Муҳон дорӣ, барахнара чума куна.
Ҳар боре биёя, модаруш шуна куна,
И бачаи раҳгузара девуна куна.

Дар лаваки ов шинам, сар шона кунам,
Ин бачаи тоқисурха девоя кунам.
Девона кунам, ишорати хона кунам, ;
Молакша гирам, худакша овора кунам.

Дар тахтараҳи сафед даст мендозӣ,
Ду зулфи сиёҳа ба шикаст мендозӣ.
Мардум меган, ки укқа хубам нестӣ,
Ду бачаи мардумира чанг мендозӣ.

- а) И руюву у руюда даст андозум,
Ду қоши сиёҳа сар ба сар андозум.
Таъриф нашава, хушруи бадам нестум,
Бачаҳои қишлоқира чанг андозум.

Саркӯҳи баланд қачақ-қачақ меборад,
Ширина бубин, тухми шақар мекорад.
Ту ҳуд шақарӣ, шақар чаро мекорӣ?
— Ё хӯшаи сарқашаида ё марворӣ.

Ғар ёр бигирум, ёраки духтар бигирум,
Дон дода ба дом мисли қабутар бигирум.
Ҷоюш бикунум наздики чон дар. чигарум,
Бо у сару по аз зару зевар бигирум.

Эй бандаи зулфу рую чашмонат ман, »
Қурбони -лабу даҳону дандонат ман.

Мичғони ту тиру абрувони тукамон,
Дилхастаи абрувону мичғонат ман.

Бе ваъда ҳамеша интизорат моем,
Дар сахтии умр ғамгусорат моем.
Дилбастаи зулфи тобдорат моем,
Сайёди вафо, сайди шикорат моем.

Дар лаваки ов шинум, овум набара,
Дар болини беёри ховум набара.
Ёрум боша, чоги калон мендозум,
Ёрум нестай, худма ба хов мендозум.

Сабзак лаби чу, ёраки нағзак лаби чу,
То тар нашава себарғаҳои лаби чу.
Ёри мана бин, хобуш набурдай лаби чу,
Мурғовӣ шавум, ғута занум чу ба чу. 4

Садбарги сафед даруни дарёе дидати,
Ормони дароз, умри кутӯҳ дидам.
Гул дидаму гул дидаму гулӯҳ дидам,
Як гул ба миёни боғ танӯҳ дидам.

Кӯхсор хуш асту оби кӯхсор хуш аст,
Ёсуману сунбул, навдаи хор хуш аст.
Мурғони ҷаҳон тавоф биоянд ин ҷо,
Кабкони дарӣ, ғизоли мушқбор хуш аст.

Эй булбули хушнаво, ки дар сахни чаман,
Ё нолаи ту хуш аст ё нолиши ман.
Ту аз бари гул бинолӣ, ман аз бари ёр,
Не гул ба ту кард вафо, не ёр ба ман.

Болои Ҳисор резабарги ҳадасӣ,
И духтари мардумӣ — кабги қафасӣ.
Гуфтум, бирам, буса гирум бо ҳавасе,
У гашту бигуфт: «Ҳеч ба мақсад нарасӣ».

- а) Поёни Кулоб каппаҳои мағасӣ,
Эй духтари кулобӣ — кабки қафасӣ.,
Мо гуфта будем, туро гирем бо ҳавасе,
Аз мо, ки чудр шудӣ, ба пирӣ нарасӣ.

Ман шишта будам, ёр гузашт ру-руи дашт,
Ҳарчанд давидаму давидам, нагашт.
Ман садқаи ду қошои у кавғаки маст,
Алов ба даруни дилам андохту гузашт.

Ин оба бинен, ки мерава нақши ба нақш,
Ёракма бинен, ки мерава пой ба кавш.
Ҳам еадкаи поҳошу ҳам садкаи кавш,
Ҳам садкаи устодаш, ки духтай ба дарафш.

Чашми сияҳат, ки мекунад маст маро,
Дил мекашаду намерасад даст маро.
Гуфтам, ки ба қуи ошиқӣ сад тавба,
То дида Ҷидид, тавба бишкаст маро.

І— Э духтараки латифаи буи баҳор,
Шухакта кушум, худта кунум беваи зор.
— Шухакма нақуш, худма нақун беваи зор,
Харбуза бихур, тура ба полиз чӣ кор?!

Зулфи сияҳат ҳамели марҷуни манай,
Лабу даҳанат лоиқи дандуни манай.
Ҳар бадғаразе дар пешакат бад гуяд,
Яқин ту бидун, ки душмани чуни манай.

Ошиқ набудам, чӣ гуна имсол шудам,
Бо навданиҳоли боғ гирифторм шудам.
Эй навданиҳоли навниҳоли лаби чу,
Аз холи лабат буса талабгор шудам.

Қадди ту ниҳол асту ниҳол асту ниҳол,
Руи ту ниғор асту ниғор асту ниғор.
Ман дар ҳаққи ту мисли намак.об шудам,
Як бор нагуфтӣ, ки убол асту убол. -

Дз кучаи танги ту гузар мекардум,
Бо қадди алифи туназар мекардум.
Донистум агар ки бевафой дорӣ, •
Андешама ай рузи азал мекардум.

Аз рафтанакот ғубор гирад дили ман,
Сад гирьяи зор-зор гирьяд дили ман.
Мардум меган: «Гирья макун, меоя!»
Кай ояду кай қарор гирад дили ман?!

И ёраки бевафора мунуш, бурава,
Пургамдилу пурчафора мунуш, бурава.
Хушуш ба ману дилуш ба чои дигарай,
Ҳар чое дилуш мехоҳа, мунуш, бурава.

Ман ҳӯд гуламу дар остином гул дорам,
Ман ошиқи он бачаи мӯйсардорам.

Качпахлу бизан, музахота буброрам,
Дар гардиши чашмои хуморат чонам.

Ман гушаи бом шинам, ёр дар боло,
Руяш бари дигарон, хушаш бари мо.
Монанди алоби даргирунай дилилло,
Кай амри худо шавад, равем пеши шумо?!

Чашмам мепарад, чашми чапу абрӯи рост,
Дил васваса мекунад, ки ёрам да кучост.
Ёрам да мазор, худам да беруни мазор,
Кай рахна шавад, ки ман даром дурни мазор?!

— Ёрум сари равораву ман гирья кунум,
Гулҳора чинум, дар сари роҳ туда кунум.
— Гулҳора начин, дар сари роҳ туда накун,
Ман умри чавон дорум, ту гирья накун.

Ин беи баланд, нукакуш куббаи нур, •
Овора касе, духтар диҳад раҳаки дур.
Не дасти дароз дорему не дилаки пур,
Обест раҳи дуру равонак раҳи дур.

Ин беи баланду нугакуш яктора,
Дарду аламот чигарма кардай пора.
Пора-пора, тура надодан мора,
Худо букша бачай асаколора.

Рушон мерам, тарафи Рушон мерам,
Харидани гул ба гулфурушон мерам.
Эй очаи чон, гул ба ман даркор нест,
Дилгир шудам, ба пеши чонон мерам.

Эй бод, биё, хабар биёр аз гули ман,
То пок шавад чангу ғубор аз дили ман.
Мардум гуянд ба дили худ: «Сабр бикун!»
Аммо чӣ кунам, тоқат надорад дили ман?!

Эй мох, ту буро, мо каду брло бинем,
- Парвин, ту буро, мо руҳи зебо бинем.
Ин Юсуфи саргашта ба зиндони ғамай,
Як бори дигар руҳи Зулайхо бинем.

Се сол шидай, хонам лави ов шидай,
Сандуқи дилум кузаи зардов шидай.
Сол дустӣ ширин, кузаи зардова гира,
Мағзум ба даруни устухон ов шидай.

- а) Имсол маро хона лаби об шудааст,
Мағзам ба даруни устухон об шудааст.
Кас нест, ки саҳрои дилам сайр кунад,
Саҳрои дилам косаи зардоб шудааст.

То қуввати по бувад, ба сӯят гузарам,
То дида дихад нур, ба рӯят нигарам.
Чун дида зи нӯру по зи рафтан монад,
Биншинаму чон дар орзӯят супурам.

И рафтани ту рафтани бозиргунай,
Дер омаданат ба ман балои чунай.
Обе бихурӣ, оби даруни киштӣ, >
Киштӣ ба даруни об саргардунай.

Аз хона баромадум бозӣ-бозӣ,
Баста бурдан маро сағони қозӣ.
Тирдон боша, қушакамоне созӣ,
Бар синаи золимон тир андозӣ.

Сар то сари ёлахо бенам набувад,
Ҳаргӣз дили ошиқон беғам набувад.
Пурғам дили кӣ бошад, беғам дили кӣ?
Беғам дили он касе, ки ошиқ набувад.

И боми қатор боми кияй? — Боми худум,
Абрудумимор ёри кияй? — Ери худум.
Абрудумимор, чома биёр, медузум,
То рузи киёмат дар ғамут месузум.

Дахлези баланд ачаб шамоле дорад,
Ин духтара бин, чӣ хуш ҷамоле дорад.
Дорам хавасе, ки ҳамнишинаш гардам,
Аммо чӣ кунам, дигар хаёле дорад?!

Кадди ту ниҳоли бесамар кард маро,
Ишқи ту гадои дар ба дар кард маро.
Гуфтам, ки равам, ишқи туро тавба кунам,
Руз омаду ишқи ту батар кард маро.

Ту духтари тупидузу ман тупихарам,
Ту чои нишаст дорию ман раҳгузарам.
Як буса агар бар мани муштоқ дихӣ,
Фардо сифати некита Маччоба барам.

Дар таҳаки дарвоза чӣ гуфтӣ ту мана,
Сад бори дигар садка шудӣ чони мана.

Сад бори дигар садқа нашав чони мана,
Дар пеши занут харгиз нағй номи мана.

- а) Дар лабаки чубор чӣ мегуфтӣ мара,
Курбони сарат худо кунад чони мара.
Бо номи худо бошаду арвоҳи расул,
Дар пеши касе гап назанӣ номи мара.

Ин чираи ман зард барои ту шудай,
Ҳокистари ман гард барои ту шудай.
Мардум ҳама сарчамъанд дар хонаи худ,
Ай хона дилам сард барои ту шудай.

Аз хона баромадаму овора сарам,
Худакма худам кардаму сазои сарам.
Худакма худам кардам, худо медона,
Бо ёраки хушкардам лаънат ба сарам.

Рафтум ба ғарибихо, ғарибӣ кардум,
Сад косаи оби талха ширин кардум.
Сад косаи оби талх ширин ки нашуд,
Бемор шудуму худма табибӣ кардум.

Худо мегум, ҳеч ғарибум накунӣ,
Бемори дарози бетабибум накунӣ.
Бемори дарози бетабиб хости худо,
Ай чони чувонӣ ноумедум накунӣ.

Дар дашт будам, пиёда дар домани дашт,
Кофар назаре накарду умрам бигузашт.
Умрам бигузашт чу гандуми зард ба дашт,
Хайфи тани нозукам, ки бе ёр гузашт.

Боғ афтодай, деволӣ боғ афтодай,
Ду булбули чулида тифоқ афтодай.
Ду булбули чулидаву як куббаи зар,
Хар чо, ки гулай, ба дасти хор афтодай,

Дар сари ёрум румоли чити дубара,
Дар руи сафед холи сиёҳи дусара.
Хар кас, ки аз ин холи сиёҳ баҳра бара,
Бар кучаи Андичуна овоза бара.

Ман шишта будум, кулухчаборон омад,
Ин куртасафед бар лаби бом омад.
Эй куртасафед, кулухчаборон нақун,
Душман дорум, мара ту бадном нақун.

- а) Дар шахча будум, кулухчаборон омад,
Нумолаки ёр ба боди гардон омад.
Нумолша бине, қалам-қалам гул дора,
Бачая бине, чои дигар дил дора.

Гул мегузара, мавсими гул мегузара,
Бархез Чувун, ки корвун мегузара.
Имсол гузара, соли дигар боз оя,
То соли дигар умри чувун мегузара.

Файрод, ки ёри ҳамдамум бедам шуд,
Пуштум, ки камони охани буд, ҳам шуд.
У дидаи равшане, ки мо медидем,
Зангол гирифтун рушноиш кам шуд.

Аз дарди дилам касе хабардор нашуд,
Кас вокифи асрори мани зор нашуд.
Рафтам зи ҷаҳон, касе суроғам нагирифт,
Ман хуфтаму бахти хуфта бедор нашуд.

Ёр ай ману ёр ай туву ёр ай мардум,
Ёракма калон кардум ба нони гандум.
Ма беҳабарум, ёрма бурдаи мардум,
Зинда дар қатори мурдаҳо мегардум.

Мун шишта будум, ҷурама поюн бурдан,
То қалъаи Шивара умуюн бурдан.
То қалъаи Шивара умед бисъёрай,
Як села кабутара ба осмун бурдан.

Дулони баста-баста мебоядма,
Шох ай чаману гулдаста мебоядма.
Як лаҳза ба пешакум намонанта,
Бархезу бирав, ки ҳоли мекованта.

Эй яктасафед, ба пеши долун нагузар,
Гар мегузари, саракта ҳам карда гузар.
Шуе дорум ай саги гиранда батар,
Мара мекуша, тура ай кушта батар,

Румоли сарат соя ба рухсорат кунад,
Нодида маро садкаи дидорат кунад.
Нодида маро ба ту маломат карданд,
Маломатгара ба ғам гирифтор кунад.

Нумоли сари дасти туро банда шавум,
Ширин лабу дандони туро садка шавум.

Дар дилум набуд, ки ман ба ту чура шавум,
Коре накунӣ, дубора шармаида шавум.

Дар дашт будам, ки лоларо шабнам зад,
Омад хабаре, ки нозанин барҳам зад.
Дар банди дилам ду доғ руи ҳам зад,
Қадам, ки камони оҳанӣ буд, ҳам зад.

Дар лаваки бом шиштай, эй кавги чарӣ,
Рухсорат арак кардай монанди парӣ.
Мо химчаи шулашем, гул, ҳилаг[^]рӣ,
Мо дар хаки тӯ сухтем, ту беҳабарӣ.

Дурему чудоему чудоем, дарег,
Бо мардumi ғайр ошноем, дарег.
Бо мардumi ғайр ошноӣ нашава,
Дар хасрати дидори шумоем, дарег.

Эй дуст, ба дидори ту хочатмандам,
Буи ту ба ман расад агар, хурсандам.
Метарсам аз он руз, шавам аз ту чудо,
Монандаки кабки хонагӣ дар бандам.

Ин кутали рупарура мером ҳолӣ,
Сесад ғазалу ду байда мегум ҳолӣ.
Мардум мегад: «Боисти чӣ менолӣ?»
— Ерум рафтай, канорум мондаӣ ҳолӣ.

Сабзоширинак, дилам гирифтори ту шуд,
Сар то ба қадам моили рафтори ту шуд.
Айбе ба мани ғариби бечора магир,
Айб аз тарафи модари бадкори ту шуд.

Рафтам* ба Қаротегин, анор овардам,
Сесад гули сурхи панҷадор овардам. :
Садуш баста, сади дигаш нобаста,
Сади дигаша назри мазор "овардам.

Чашмони сиёт мусалсалои дили ман,
Лаъли лабакат гирахкушои дили ман.
Ман дйл надихам ба кас барои дили ту,
Ту дил надихӣ <Ба кас барои дили ман.

Ёрум рафтаӣ, ман шунидум дина,
Лаби ману дандони ту дорад кина.
Эй чурай ҷон, ҷоют кунум дар сина,
Кай дур мешавад доғои парергина?!

Дар беҳаки шуғ нумола бар сар гири,
Охе мекашум, қатӣ нумол дар гири.
Тар дар гири, ду даста бар сар гири,
Еди мо кунӣ, ғариб шавӣ, сар гири.

Сухтай чигарам бари ту дар соли баҳор,
Мунандаи'гулбаҳор бастӣ дастор.
Мунандаи барги бед абру'хам-хам,
Дар мазҳаби ишқи ту шудам ман бембр.

Эй дуст, биё, сеторчата соз кунем,
Рубоба тариқи мулки Дарвоз кунем.
Дарвоз равем, бо ту ачаб ноз кунем,
Дар шоҳаки гул шинему овоз кунем.

Нумоли сарут ғунчагули дулуна,
Гирди ду лабут анори шириндуна.
Як бусая шав бите, як рузуна,
Гашти сафарум шидас, мерам хуна'.

Шом омадаям, намози шом омадаям,
Аз баҳшаки ту мисли ғулом омадаям.
Шомро чӣ кунам, намози шомро чӣ кунам,
Аз хоби хушам хеста салом омадаям?!

Э себаки сурх, ман талабгори туам,
Дар орзуи дидани дидори туам.
Дар мулки шумо мусофири беватанам,
Як бор ба забони худ бигу: «Ери туам!»

Боло мерай, хуш бачаи нодонӣ,
Кулоб мерай, мара ба кӣ мемонӣ?
Кулоб мерай, ба кулобӣ дармонӣ,
Билло ба худо, минаи раҳ мемонӣ.

Сар то сари деворат гул коштам, ёр,
Гулма бурдӣ, бунавшаи тар биёр.
Пеши назарам ёр гирифтӣ, эй ёр,
Пеши назарат ёр гирам, тоқат ор.

- а) Дар таҳаки долонут гул коштум, ёр,
Гулма ки барӣ, бунафшама тоза биёр,
Ту ёр м-егирӣ дар пеши мо сесад бор,
Мо ки ёр гирем, чураи чон, тоқат ор.

Эй куртасафед, ту куртаро бод мадеҳ,
Даврони гузаштаро ба ман ёд мадеҳ.

Гар куштани ошикон ба дасти ту бувад,
Ту худ бидушу ба дасти чаллод мадеҳ.

Офтоб, ки расад, сояба хобам мебод,
Ташна шудаам, косаба обам мебод.
Чононаи ман, косаба об хочат не,
Аз дасти ту як чоми шаробам мебод.

Эй ёри азиз, чашми хуморат мана кушт,
Гӯш андохтам, гирьяи зорат мана кушт.
Дорам талабе, туро канорамба гирам,
Ду қоши сиёҳ, холи қаторат мана кушт.

Дар ма-йдони қор қилваю қавлон дорам,
Як туда рафиқи қуртаавлон дорам.
Авлон мана кушт, қуртаи авлон мана кушт,
Гушвори ба гуши Зирагулқон мана кушт.

Дар болои'қишлоқмон як қунда мурут,
Дар даруни қишлоқмон як қуртақабуд.
Эй қуртақабуд, аҳди қардағит қӣ буд?
Бо аҳдақи қардағит маро хоб набурд.

Ин беқи баланди боқавора қӣ қунам,
Ин ёри рақи бевақора қӣ қунам?
Ёре, қи бирафт ай шаҳр, овора шава,
Бадқуқи қалқи оламора қӣ қунам?!

Саллалунгӣ, қими саллара тофтӣ,
Фашро ба қиуқи авруво партифтӣ.
Қар қо қи рафтӣ, ёри бафеълта ёфтӣ,
Тармаргут қуна, ба рақи зардум дохтӣ.

- а) Бача-бача, қуи сиёхта тофтӣ,
Тоқира ба зери абруят партифтӣ.
Мо меқонем, қани ба қилта ёфтӣ,
Дар қинаи душмано маро партифтӣ.

Олуца қата қардум, қадум нарасид,
Ба бачаи қандида зурум нарасид.
Оқам мега: «Қараи рута қӣ газид?»
— Анқури сафед будуму қанбур газид.

Дар тақақи бед қадакта қулқун қидам,
Лабакта қақик, қандунта марқун қидам.
Дар руи сафеди ту набошад айбе,
Дар қирди лабат қармақи қандун қидам,

Ин таҳаки тугу дилаки даркуфтум,
Хар бегохи руз чураи ширин гуфтум.
Харчанд гуфтум, ҳеч кас ба додум нарасид,
Дар ҳақаки духтарои мардум сухтум.

Чумчуқаки чур-чурӣ, чур-чур соя,
^инғолта бигӣ, бипар, бишӣ дар соя.
Кинғоли тура пупаки зар мевоя,
Овои равон, мулки падар мевоя.

Ин кутали пешору садазори манай,
Ин наводанихоли рафтагӣ ёри манай.
Мардум меган: «Наводанихол ёри ту нест»,
Билло ба худо, ёри вафодори манай.

"Чашмони сиёхуш бенаво карда мана,
Бадномзадаи халқи худо кард мана.
Бадномзадаи халқи худо бисъёрай,
Я хандаи ширинуш адо кард мана.

Духтар, духтар, мухош гулгул паси пушт,
Рухсораю руи хунчаконаш мана кушт.
Гуфтам, ки равам, ба модараш арз кунам,
Ин духтари шухи беқарораш мана кушт.

Чойлоби баланд ру ба чунбиш дорад,
Духтара бубин, дилуш гурумбиш¹ дорад.
Мо раҳгузарем, ба роҳи худ мегузарем,
Очаша бубин, сагора киш-киш дорад.

Мир омадаю сари пула тоза кунед,
Сад духтари нозанина кинғола кунед.
Духоба² гиред, қадашба андоза кунед,
Тилло рехта, махбубая розӣ кунед.

— Духтар, духтаре, чолора суст бофтаӣ ту,
Шукрона бикун, чувона муфт ёфтаӣ ту.
— Шукрона намекунам, чувон розӣ нест,
Дар чогаи ховум хандаву бозӣ нест.

Ёракма бигу, чӣ гуна ёруш форист,
Гулғунчара монду барги хоруш форист?

¹ *Гурумбиш* — хаяҷон.

² *Духоба* — баҳмал.

Гулғунча намона минаи рох харгиз,
Шоҳаври сиёҳи пурғуборуш форист?!

Дар гушаи мошина суворӣ, чурачон,
Қалам зихи гушу камсамолӣ, чурачон,
Мардумо меган, ту ёр надорӣ, чурачон,
Ёри ту ману хабар надорӣ, чурачон.

- а) Дар даштӣ калон.хона дора ёрум,
Қастуни сиёҳи чола дора ёрум.
Мардумо меган: «Дил надора ёрут»,
Дил дора, вале роҳбар надора ёрум.

Ин чуваки ар-арира дар мекардам,
Ин бачаи рафтагира шах мекардам.
Ман медонистам, бача мусофир меша,
Ин раҳаки таговара.маън мекардам.

И син беду у син беду мина гулӣ бед,
Мо ошики у бачаҳаки куртасафед.
Э куртасафед, куртаат баргаки бед,
Ҳама ба ту ошиқану мо ҳам баумед.

Ёрум рафтаӣ, дилум намегира қарор,
Ай сузиши дил такъя задум бар девор.
Мардум меган: «Духтари бесабру қарор»,
Бесабрира мо қардем, беаҳдира ёр.

Ин боми баланд чои назаргоҳи шумо,
Зангол гиран¹ наълои қавшои шумо.
Мо медонем, барои мо умадаед,
Мо сур.ма кашем хоки қадамҳои шумо.

Эй дуст, чӣ дидиву рамида аз ман,
Сарриштаи дустӣ бурида аз ман.
Ман чанга ба домони ту, нокас, қардам,
Ту домани безорӣ бурида аз ман.

Хобе дидам, ки хоби маҳкам дидам,
Худма ба қанори ёри маҳрам дидам.
Бедор шидам, ки ёр дар бистар нест,
Ерам,, ки набуд, худакма пурғам дидам.

Дар гушаи бом шишта занум сетора,
Маст қарда биёрум ман ҳамун барнора.

¹ *Зангол гирифт* — занг задан, ин чо ба маънои хӯрда, суда шудан..

Мегум, ки: «Биё, а*рғуш равем, чураи чон»,
Мега, ки: «Чӣ медонӣ ғами дуньёра!»

Харгиз нагира шохи чанор дулона,
Харгиз нашава ёри қадим бегона.
Мардум мега: «Нав хубай ё кухна?»
Нав рохати чон, қадрдонай кухна.

- а) Анчир дона, баргаки анчир дона,
Хеч го нашава ёри қадим бегона.
Мардум меган: «Ту ёри нав мегири?»
Нава чӣ кунум, чафо кашидай кухна.

Ту қади баланд дорӣ, нумол ай мо,
Дил ҷои дигар дорӣ, безор ай мо.
Безор ай мо, дигар наой сунӣ мо,
Ту гард шавӣ, бирезӣ ай домани мо.

Ман садқа шавум чолои пайвандита,
Дар хок намон поҳои дардмандита.
Гар бишнавам хабари чаҳмандита,
Дуо*мекунум духтари дастангита.

Гундушкаки чур-чурӣ, чур-чур сари хор,
Гох дар сари гул бишин, гох дар сари хор.
Зурут, ки намераса ба гирифтани ёр,
Ай дургӣ бесту паси каллата бухор.

Ин кутали қачмақачу се ҷуфти сувор,
Пешангияқаш ёри худам — мири Ҳисор.
Дар қанҷиғаи аспаш кашам нақшу нигор,
Се себи самарқандию савғоти Бухор.

Чашми бади кас ба чашм-и мастат нарасад,
Офат ба лабони майпарастат нарасад.
Ман пеши худо ҳамин мурод металабам,
Бар қадди муборакат шикасте нарасад.

Ман шишта будум, ки чурама лат қардан,
Беайбу гуноҳ номи мара бад қардан.
Дар ғам бузана худо душманора,
Дар гарданакум тухмати ноҳақ қардан.

И қастунсиёҳ сар-сари девол ёрум,
И шофири райпо шидай хушдорум.
Очам мега: «Ай у шофир безорум!»
Дугонаи чон, шофйра дуст мефорум!

Эй чураи чон, ба гаштанот хайронум,
Ду зулфи сиёҳ, качакот дар чонум.
Ду зулфи сиёҳ, качакот гул банда,
Охи дили«ман дар чигарот хун банда.

Кулоб меравӣ, бача, сартасадқа,
Ду чура китоби пеши барта садқа.
Ду чура китоб дорӣ, дарс мехонӣ,
Қошони сиёҳи сар ба сарта садқа.

- а) Сарта садқа, нумоли сарта садқа,
Ду чура анори пеши барта садқа.
Ду чура анор дорӣ, ғазал мехонӣ,
Сири дили чурата ту кай медонӣ.

Эй бачаи куртасурхи остинкалта,
Чаҳдӯт мекунум, биё, бишӣ дар парта.
Сирои дила бигем якта-якта,
Ту сузани патифон шаву ман қарта.

Дастмоли сари дастут гули олуча,
Лаву даҳанут шаҳтути тарай, бача.
Як гав мезанум, малол нашавӣ, бача,
Малолом шавӣ, очат нобобай, бача.

Гунчишк шавум, хеча кунум тори дарут,
Ду зулф шавум, чилва занум пеши барут.
Мачнун ману Лайлӣ ту, кофар падарут,
Парвона шавум, чарх занум гирди сарут,

Ёри ҳудакум заб ҳолати тангунда,
Ҳақов' шидай, шиштай сари сангунда,
Ҳақов нашав, нашин сари сангунда,
Сад сол гардӣ, охир занӣ чангумда.

Ошиқ мануму кира фиристум бари ту,
Ҳар кира фиристум, мешава додари ту.
Дар боғ равум, гула^фиристум бари ту,
Тарсум, ки гул ҳам нашава чоқари ту,

Эй духтараки сафедаки қачтоқӣ,
Ай мулки Ҳисор, ай қадум қишлоқӣ? ,

I Ҳақов — уқоб.

Ҳарчанд кардем, тура надодан бар мо,
Охир ки насибаи кадом пуслоқӣ.

Имшаб шаби якшанбе, ба хоби мастам,
Як лоларухе капид зи банди дастам.
Эй субҳ, надам, ки ман ба ин гул мастам,
То субҳ дамид, гул парид аз дастам. .

Кадди ту на паст, на баланд афтодай,
Абруи ту чун мори газанд афтодай.
Муште задӣ, ёр, дар аркани дардмандум,
Мушти ту ба ҷои бозубанд афтодай.

Эй беда баланд, ишка бархам назанӣ,
Дар бобати ошиқӣ ба кас дам назанӣ.
Дар бобати ошиқӣ шавад хунрезӣ,
Хунора ба об шуй, ба* кас дам назанӣ.

Ман омадаам, ки ёри худро бинам,
Сабри дили беқарори худро бинам.
Гар реза кунад теги ҷафо пайкари ман,
Дар руи раҳаш ғубори худро бинам.

Дар ҳавлинакум як қадбаланд мегарда,
Қачак бари ру, абрукаманд мегарда.
Гуфтум, биравум, ай қачақош тоқа кунум,
Ду булбули маст гирди ҷаман мегарда.

Сабзиназанак, шумо ба ҳавли боло,
Зебиш дорад камзули баҳмал ба шумо,
Пушида ягон-ягон ба пешам оед,
Ин ҷони азизи бача қурбони шумо.

Ин моҳа бубин, хиргоҳ задай осмонӣ,
Қошони акам камар задай пешонӣ.
Нумолуш дузум чорқаламӣ, пинҳонӣ,
Покиза куна арақакоӣ пешонӣ.

Нрам омад, сайлаки боғ қарду бирафт,
Ерам омад, дилакма доғ қардӯ бирафт.
Як сол шида буд, алови дил пас шида буд,
Боз омаду оташа ба ҷон қарду бирафт.

Қад-қади тағобу лолаҳои лошӣ,
Садбарги сафед, дар гучо хоб бошӣ.
Агар донам, ки ёри ҷонсузи манӣ,
Як лаҳза намунам, ки ту бе ман бошӣ.

Чашмат гули бодому қадат найшакар аст,
Рухсорай ту зи барги гул тозатар аст.
Дардат кашаму ғамат зи чон нӯш кунам,
Гӯё ки ғамат аз ту вафрдортар аст.

Биё, биравем, аз ин вилоят ману ту,
Ту дасти маро бигиру ман домани ту.
Чое бирасем, ки хар ду бемор шавем,
Ту аз ғами бекасию ман аз ғамӣ ту.

Сарчашмаю боғи булбулонай ватанум,
Хушбоду хаваю бустонай ватанум.
Як бори дигар бод бара бар ватанум,
Дил пора кунум, ёди ғарибӣ накунам.

Оча ба Каротегину духтар ба Хисор,
Оча гули арғувону духтар гули хор.
Кай боша, ки бишкана ҳаму қулфи Хисор,
И очаву и духтар бинан дидор.

Ай дур нигоҳ мекунум гулхора,
Хавлии кушоду модари танхора.
Эй модари чун, ту начӣ гулхора,
И сараки токагит сухтай мора.

Эй очаи чон, лав-лави даръё шавӣ-чӣ,
Монандаки моҳи нав пайдо шавӣ-чӣ?
Монандаки моҳи нав бинум рута,
Шамолои куҳистон биёра бута.

Ванчай, Ванчай, дйлам хумори Ванчай,
Гирдоби сафед ба руи оби Панчай.
Мардум мега, ки рангат ай чӣ зардай?
Бачам ай танам чудову рангам зардай.

Рав очама гу, ки духтарут беморай,
Рангуш ба мисоли каҳгили деворай.
Очама бигу, ки исту бесте накуна,
Чон дар кафи дасту маътали дидорай. •

Очам* бигу, бум-буми заргуш накуна,
Доғои мара дар сина сарпуш накуна.
Ман медонум, дар хона одам дора,
Одамша дида, мора фаромуш накуна.

Чиликаки борикаки мо дардмандай,
Мора ғами хичӣ нест, ғами фарзандай.

Мардумо меган: «Фарзанд чӣ кор меоя?»
Ин лаззати умри одамай фарзандай.

Куртаи дарози чилча¹ дорад очам,
Муҳои дарози химча дорад очам.
Мардум меган: «Чӣ айб дорад очат?»
— Айбаш хамин, ки бача надорад очам.

Наълат ба касе, ки бебародар бошад,
Дар руи замин чу мурғи бепар бошад.
Доман пури зар куню додар бихарӣ,
Ин додари зархарид чӣ додар бошад?!

Борони баҳору ғузаҳои лошӣ,
Э додари чон, ту дар кучоҳо бошӣ?
Бошӣ-бошӣ, соку саломат бошӣ,
Бо гардани качи мо бадавлат бошӣ.

Эй; додари чун, барги гула гард кардӣ,
Дур афтодӣ, ранги мана зард кардӣ.
Дур а-фтодӣ, ба кӣ фиристам пайғум,
Дарди дили озурдаи худма ба кӣ гум?Г

Тарки сараме чу қоғази дафтар суخت,
Нисфи чигарам барои як додар суخت.
Ай сузиши дил ман кади дайро рафтам,
Сангои кади дайро сар то сар суخت.

Аз ман салом додари дурира,
Е лолаи сурх ё гули сурира.
Доим ба тифокӣ хамдигар мегаштем,
Ҳоло чӣ кунем фироқи радурира?!

- а) Ман садка шавам бунафшаи кухира,
Апагию хохарии рахдурира.
Якчоя будем, чангу чидол мекардем,
Акнун мекашем а-зоби рахдурира.

Як апаву ду хохари чонӣ будем,
Дар ҳасрати руи зиндагонӣ будем.
Мо гуфта будем, чона ба чон мемонем,
Чӣ медонем, дар раҳи дур мемонем?!

Соли ману соли бачаам-гӯсфандай,
Чони ману чони бачаам пайвандай.

¹ *Куртаи чилча* — куртаест аз матои хол-хо-лак.

Мардум меган: «Бачаат чӣ рангай?»
— Чиликаку борикаку гандумрангай.

Э очаи чон, раҳаки дурум додӣ,
Хафт ёлара паст кардӣ, ба зурум додӣ.
Ду чоли сиёҳ ба дасти душман додӣ,
Колахур будӣ, азоби гурум додӣ.

Э зоғи сиё, гучо мерай, гушот кар,
Хавари муна ба пеши очама бубар.
Аввал рафтӣ, гирьяву зорима бугу,
Бовар, ки накард, доғои чудоғима бугу.

- а) Э зоғи сиё, ки меравӣ, гушот кар,
Пайғоми мана ба бачаи дурам бар. -
Аввал шину гу, ки модарат бемор аст,
Рангаш ба мисоли каҳгили девор аст.

Офтоб баромадай паси куҳи Вали,
Ерум муи сар мондай монанди парӣ.
Гуфтам, ки: «Кучо мерай, ёр, дар сахарӣ?»
Гуфто: «Повиска омад, мерам аскарӣ».

Афтоб задай дар таҳаки олучам,
Хат омадай ай номи аскарбачам.
Хатша бигирум, ба дида молум сад бор, •
Шодум, ки ба аскаро калонай бачам.

Болоҳаки Душанбе дуд меброя,
Аскарбачаҳо думби ба думб меброя.
Аскарбачаҳо остино барзадагӣ, •
Сесад гули аскарира дар сар задагӣ,

Акаи ҳудум мири Дарай Севоай,
Ай бобати хувардорӣ бепарвоай^
Э акаи чон, худо духтардорут куна,
Ай холи дили хувар хавардорут куна.

Барфе, ки ба тори ағба мебора, манум,
Хохар, ки.-суроғи ака меброя, манум.
Ку акаи дилсузум, бигуя: «Хохарум»,
Дар гушаи ғарибӣ рехтай чигарум.

Он чо, ки туй, расидани ман мушқил,
Ай рафтани.ту ҳазор мушқил дар дил.
Ту орзуи чӣ дорӣ, Э хоҳари ман,
Ман орзуи рут дорум, дидан мушқил.

Ин беги баланд соя надора, бишинум,
Акаи худум бача надора, битирум.
Подшохи карим, и акама те бача,
Сардас кунум, барум сарои куча.

- а) Ай лаваки ов я тугмаи зар ёфтум,
Хайдама бите, я янгаи нав ёфтум.
Ормон дорум, янгам бикунна бача,
Акам сари даст куна, бароя куча.

Эй додари чон, ай рахи дашт меоӣ,
Рубоб сари даст, чу кавги маст меоӣ.
Дар гушаи рубобут к-ашум марворӣ,
Пешут бумбурум, дига"чӣ ормон дорӣ?!

Фаръед мара, хамеша фаръед мара,
На хогири чамъу на дили шод мара.
Ку акаи шермард, ки мекофт мара,
Дар мулки ғарибиё меёфт мара.

Ма шишта будум, ки саллата мебасти,
То мича задум, ки ағбая бигзашти.
Ҳаргиз нарава ай дили зорум сахти,
У рузи хавои авр танхо рафти.

И дашти дуроз боди сабо мебаранум,
То гирия кунум, чабру чафо мебаранум.
То гирия кунум фироки рахдурира,
Фарзанди кучоюму кучо мебаранум?!

Не дӯсти қарин дораму не ёри бадил,
Дар мулки шумо мисоли ман неот фақир.
Дар шаҳри мусофири дилам гашт хичил,
Бечораи бекасам, биё, дастам гир.

Садбарги сафеда бин, чӣ холо дора,
Тағдири худора бин, чӣ коро дора.
Гуфтум, биравум, пеши фалак гирия кунум,
• Аз гирияи ман фалак чӣ парво дора?!

- а) Садбарги" сафеда бин, чӣ холо дора,
Тақдири худора бин, чӣ коро дора.
Гул мешукуфа, лола тамошо дора,
Мо месузем, ошиқ чӣ парво дора?!

Боло меравӣ, боло шамоло дора,
Гул мешукуфа, лола тамошо дора.

Савдогара бин, молоша савдо дора,
Пурғам менола, беғам чй парво дора?!

Ма мембурумуну гурум куне дар Заргар,
Бар сараки қаври ма биёя додар.
Додар чй куна хилаго дармони мара,
Кирмон бихура ду чашми бодоми мара. .

Дар туяки додарум ман ғамза кунум,
Монанди дарахти савз ман ларза кунум.
Шохй биёрен, арақма покиза кунум,
Лаълий биёрен, даҳанма бомазза кунум.

Сад хайфу дареғ, дашту биёбон мурдем,
Дур ай ватану чудо зи ёрон мурдем.
Як парча хате кунем ба чумла ёрон,
Дар хат бинависем, ки пурармон мурдем.

Дар руи замин як дам"дили шодум нест,
Дар руи замин гаштанум ба ёдум нест.
Э дустои шиштағй, маломат накунед,
Сухтай чигарум, куввати файродум нест. '

Як села кабутарем, гаридем, дареғ,
Дар гардани хирманчо расидем, дареғ.
Дар гардани хирманчо як тудай хок,
Ай тудай хок бахра набурдем, дареғ.

Хезен-хезен, вахти намозай, оча,
Балниса мерам, раҳум дарозай, оча.
Балниса мерам семоҳаву серуза,
Ин киссаи «илкасал дарозай, оча.

И руйву у руюда гулкорй кунум,
Ширинакама муллои бухорй кунум.
Чома бидузум,~ба кадакуш рост кунум,
Гулғунча шавум, дар туякуш бозй кунум. '

Ай буми баланд туша ба даст овардам,
Дар туи акам наргиси маст овардам.
Дар туи акам йаргиси маст хочат не,
Як чон доштам, дар кафи даст овардам.

Ай хуна барумадум, дидум Ғарма, ,
Поюни Қаротегин — Ови Гарма.
Чй дарде ҳалоҳале гирифтай сарма,
Ку дустии ширин, хавар куна модарма.

Сандукчай снми заргарун*ай модар,
Ҳар шому сухар хабаргирунай модар.
Не холаю не амма намешад модар,
Ҳар ду нарасад ба хоки пой модар.

Э куртасафед, курта муборак бошад,
Дар пушти лавут холо каторак бошад.
Ту гуфта будӣ: «Ераки хуб мегирум»,
И фохтаки нултосак' муборак бошад!

- а). Эй апаи чон, туют муборак боша,
Дар гирди чодар гулхо каторак боша.
Худ гуфта будӣ: «Дар туюм очам боша»,
'Ин туяки беочат муборак боша!

Борона бубин, шибӣр-шибир мебора,
Келина бубин, тухми шибит мекора.
Хуштомани хуб домода дуст медора,
Хуштомани гандара худо бардора.

Духтар-духтаре, хавот мастум кардай,
Хок бар сари бемолим, пастум кардай.
Моле'надорум, ки атата розӣ кунум,
Мубоф шавум, ба қади ту бозӣ кунум.

Эй духтараке, ай ту чизак металабум,
Ташнашидиям, намакчашак металабум,
Не ташнаву не гушна, не хурданӣ ов,
Дар даҳани дар як мачак металабум.

Ин бед чӣ бед, сояи бед чӣ бед,
Дар сояи бед "шиштай як салласафед.
Э салласафед, барги бедум кардӣ,
Чавон бимурӣ, ноумедум кардӣ. "

Чалам нигина, пуштаки чалам ниғица,
Чалам тағи ов шина, душман набина.
Душман бина,

хамара чанг меандоза,
Дар косаи ошиқим захр меандоза.

Эй бачахаке, ранги гули садбаргӣ,
Дар бобати ошиқӣ ачаб номардӣ.
Дар бобати ошиқӣ накун номардӣ,
Ошиқут манум, ту^дар кучо мегардӣ?!

¹ Нултосак — нултосида.

Э куртасафед, куртаат масковӣ,
Махтови шавай, дар у гузар метовӣ.
Дар хавзи кабут хайма задай мурғовӣ,
Мо ёри туем, чои дигар мековӣ.

Даръё, ки калон шавад, шинояш кӣ кунад,
Ду дил, ки яке шавад, чудояш кӣ кунад?
Ду дил, ки яке шавад, чудояш мушкил,
Чоне, ки ба лаб расад, давояш кӣ кунад?!

Дар боғ будам, ки гул ба дарвоза гузашт,
Ду деви сиёҳу як паризода гузашт,
Ман мушк наёфтам, аз паяш дуд кунам,
Дуди дилакам ба равзани хона гузашт.

- а) Дар боғ будум, ки гул ба дарвоза гузашт,
Зулфо пари зоғ, худуш паризода гузашт.
Ай бахшаки душмано накардум назаре,
Гуё ба дилум дарду алам дода гузашт.
- б) Дар дашт будум, ки як паризод гузашт,
Гуфтум ба дилум, махваши бедод гузашт.
Абруи качуш рост буридум ба қалам,
Лахти чигарум буриду озод гузашт.

Ай дургӣ салони кас наметонум кард,
Пайғома ба дасти кас наметонум кард.
Пайғом кунум, меган: «Девона шидай!»
Пайғом накунум, меган: «Бегона шидай!»

Муи сарта бод парешон кардай,
Ишки ту мара бесару сомон кардай.
У хеле аввал будӣ, ҳозир нестӣ,
„ Гуё ки тура кадом пушаймон кардай.

Як даста гуле аз Бадахшон моем,
Дур аз Ватану чудои дустон моем.
Дустора буген, ғами бисъёр нахуран,
Ай сафари кардагӣ пушаймон моем.

Ер шамъи дари хонаю ман парвона,
Гулғунчаи навбахору ман девона.
Сад бор мурам ба ҳалқаи чашмоиаш,
Мардум ҳама ошною ман бегона.

Сарчашмаи боғи булбулон хор гирифт,
Омад хабаре, ки бевафо ёр гирифт.

Гар ёр гирифт, баробари мо нагирифт,¹
Аз гул бигузашту домани хор гирифт.

- а) Авр умаду осмуна ба як бор гирифт,
Кавг умаду дунара ба минқор гирифт.
Умад хабаре, ки бевафо ёр гирифт,
Қай шод шаъва диле, ки зангор гирифт.

Сабзинабача, ки дилхавой накунӣ,
Ошикат манам, ту бевафой накунӣ.
Ошикат манам, дар ғамот месузам,
То марг наояд, чудой накунӣ.

Эй мурғи сафед, болои боми заргар,
Бачат бумбура, хонат бисуза, саъйгарЧ
Саъйгар, ба балои бад гирифтор шавӣ,
Ҳичӣ нашавӣ, як ҳафта бемор шавӣ.

Пудинаи лави ов, ниҳолум кардӣ,
Қаҳрӣ, ки будум, ошгӣ хаёлум кардӣ.
Он руз гули сурх будум, ёрум кардӣ,
Охир гули зард шудум, хорум кардӣ.

Пудинаи лави ов, ниҳолут кардум,
Ту зан доштаӣ, безан хиёлут кардум.
Ту зан доштаӣ, ай мо паноҳ медоштаӣ,
Як бусаи ошиқира дуст медоштаӣ.

Мох меравду ситора пас мемона,
Номарда бубин, ёрша ба кас мемона.
Номарда бигу, худақша мард бигира,
Гулғунчаи у ба хору хас мемона.

Қадоваи Балчувон санглохи дурушт,
Я товада зар коштем, я товада мушк.
Не парвои зар дорем, не парвои мушк,
И бачаи рафтагира ғамош мара кушт.

- а) Боляки Мадрушкат регои дурушт,
Як теппаша гул корем, як теппаша мушк.
Як теппаша мушк коштем, ҳосил нестай,
Холои сиёи думби қошат мана кушт.

Ай раҳи боло.миёй қалам сари даст,
Ту мурғи ало шавӣ, ма қавзаи хас.

¹ *Саъйгар*—миёнарав.

Кошони сиё, руи сафедут мара бас,
Ту бисузу ма бисузум, нафаҳма кас.

Махтобшаб асту гул миёни хирм^н,
Хуни чигарам. бирехт дар барфи Яман.
Эй барфи Яман, ту дил надодӣ бар ман,
Сад кас ба ту хушдору бадномзада ман.

Булбулаки чулида гадоюд бинум,
Шарманда ба даргаи худоюд бинум.
Ту бар мани бечора ситамхо кардӣ,
Занчира ба гардану ба поюд бинум.

Чонона, дар ин диёр чаро беҳабарӣ,
Шабҳои дароз дар талаби снму зарӣ?
Ай моли ҷаҳон наси^би мо як кафанай,
Он ҳам ба гумон, барӣ ё ки набарӣ.

Ин хонаи рубару- зиндони ман аст,
Ин хурду калон ҳамаш ниғаҳбони ман аст.
Эй хурду калон, маро маломат'накунед,
Як дарзаи оташе бар чони ман аст.

-) Ин хонаи пешору зиндони манай,
Одамони ин хона раҳбони манай.
Одамони ин хона, раҳбон нашаве,
Ситамои ин хона -дар чони манай.

Борони баҳору дидаи намноқум,
Борон, ту бибор, савза дамад ай хоқум.
Ку дусти ширин, ки савзара ов. тия,
Сад сол бизием, оқибат дар хоқум. _

И моҳа бине, дар руи ов афтодай,
Бовама бине, худша ба хов афтодай.
Меғум бовама: «Ай хов бедор шавӣ-чӣ?»
Дар чигари сухтагим алов афтодай.

Дар руи раҳат мисоли гард афтодам,
Аз хурдани ғамҳота ба дард афтодам.
Ғайр аз ғами ту ғами дигар нест маро,
Хурдам ғами ту, ба райги зард афтодам.

Дар каппаи камишӣ куштан маро,
Ай ови ду дидаи ту шуштан маро.
Ай гушаи дасторут кардан кафанум,
Дар хоки хунук бе ту намонан маро.

Зорут куштан, зори ба зорут куштан,
Дар ёли мазори арчадорут куштан.
Он чое туро куштан, кумистонай,
Хуни чигарут дуроки гундушконай.

- а) Он чое туро куштан, Хиндустонай,
Хуни чигарут хуроки гунчишконай.
Он чое туро куштан, коштан ғуза,
Аз пой муборакут кашидан муза.

Ситораи равшанма кучо кардӣ, фалак,
Субха ай миёнишав ҷудо кардӣ, фалак?
Моро ба фалак то киёмат гилае,
Ай акаи ширинум ҷудо кардӣ, фалак,

•Мо чор бародарем ай бобаи пир,
Мо чор камонкашему як дастаи тир.
Дар, об шиноварем, дар ку нахчир,
Дар чанг баходурем, бар марг асир.

Мо чор бародарони раъно будем,
Ай мулки Қаротегини боло будем.
Очама бигу, гирьяю зорӣ накуна,
Ай рузи азал насиби даръё-будем.

Офтоб баромад, сари куҳ ларзун шид,
Аскарбачае ба захми тир яксун шуд.
Очаш гуфт, ки: «Ҳоли бачам чун шид?»
— Бо куртаи карбосӣ ғарқи хун шид.

- а) Офтоб задай, гараки куҳ таспон шуд,"
Мирзомуҳиддин ба захми тир яксун шуд.
• Кордуш пури хун, дастаи кордуш пури хун,
Он кади алиф, риши сиёхуш пури хун.

• Дар гушаи кавристон гули сияхгушай,
Хайфи чурам, дар хичраи рупушай.
Гуфтум, бйравум кушода бинум руша,
Ай ҳа^ли замин ғубор гирифтай руша.

Он чой, ки тура куштан, як мир набуд,
Дар кисаи булғории ту тир набуд.
Дар кисаи булғории ту тири кабуд,
Он кас, ки туро куштаст, бадгири ту буд.

Фаръёд зи дасти фалаки чомакабуд,
Ёрони маро ягон-ягон омаду бурд.

Гар одати чарх ин бувад дар олам,
Имрузу паго навбати мо хоҳад буд.

Ман хов будум таги чанори Писта,
Бедор шудум, ки нола дошт гулдаста.
Панчуш баста, панчи дигаш нобаста,
Дилгир шудум ба хонахой дарбаста.

- а) Ман хоб будам таги чанори Писта,
Бедор нашуд чавонзани гулдаста.
Панчаш баста, панчи дигаш нобаста,
Рухсора залилу абрухо пайваста.

Болои мазор палакои пиёзум,
Поёни мазор хов акаи банозум.
Меғум, бирам, ба чинданои пиёзум,
Сухтай чигарум, намеброя овозум.

Боло бодай, хирмани боло бодай,
Мурғи дилакум ҳамеша дар фаръодай.
Додар боша, суҳбатаком оводай,
Додар нестай/умри ширин барбодай.

- а) Як даста гулум дар раи Файзободай,
Мурғи дили ман ҳамеша дар фаръодай.
Гуфтум, ки ғариб нашавӣ, камтар сузум,
Ғариб шудаӣ, бо сад алам месузум.

Гул дар куза, гули калон дар куза,
Ошиқ шудам ба ёри борикмуза.
Борикмуза, банди кафас медуза,
Чашмаш ба ману ғалат-ғалат медуза.

Ёрум, ки намегириӣ, чӣ одам бошӣ,
Беаҳд;будӣ, ҳамеша дар ғам бошӣ.
Ман дар ҳаққи ту монанди най месузум,
Ту, ки насузӣ, илоҳӣ пурғам бошӣ.

Себ дар камарай, решаи себ дар камаран,
Мо месузем; рафики мо беҳабарай.
Мардум мега: «И муаллим раҳгузарай»,
Охи дилам аз оташи дузах батарай.

Ин беда баланд дараки маълимхона,
Маълимбача шиштай, китоб мехопа.
Ду қоши сиёҳуш ба қалам мемоиа,
У мераваду ба мо алам мемона.

- а) Чомаалача, тирези остинат ман,
Сад ёра гири, ёри нахустинат ман.
Сад ёра гири ба қахру истезаи ман,
Ҳаргиз нарасӣ ба гашти якрузаи ман.

Ман санг чинам, раҳи гузар туда кунам,
Ҳар кас, ки ба боло бйравад, зора кунам.
Ин зори ман ба гуши ёрам нарасад,
Ҳанчар гирам, руи чигар пора кунам.

- а) Санчил¹ бичинум, гузар-гузар туда кунум,
Адрас бихарум, ба акама чома кунум.
Адрас чандай, баҳои адрас чандай,
Ин рафтани акашонма соли панчай.

Шабҳо хама шаб дарди туро нола кунам,
Дар кунчи лаҳад ёди ту, чонона, кунам.
Баъди сад сол агар ба хокам гузарӣ,
Буи ту ба ман расад, кафан пора кунам.

Ҳар гаҳ чамани куи туро ёд кунам,
Сад оху фиғон аз дили ношод кунам.
Дур аз гули руи ту чунонам ки дигар
Булбул шаваму ҳазор фаръёд кунам.

Пеши хонат оби равонай, духтар,
Сар то қадамат нукрагирунаё, духтар.
Ҳарчанд калинги ту гаронай, духтар,
Шоҳбача ба, пеши ту ғуломай, духтар.

Эй духтари ҳамсоя, аҳволи ту чист,
Бе бусаву бе канор шаб ёри ту кист?
Шаб ёри ту мо будем, дур афтодем,
Баъди сари мо ёри вафодори ту кист?!

Рафтӣ ба ғарибӣ, ғамот кушт маро,
Кардӣ ба даруни дил фаромушт маро.
Не хати хушат омад, не безорит,
Ин кинаи дусту душманро кушт маро.

Дар лаваки ов буттагули хор манум,
Давушта баланд нагир, аламдор манум.
Давушта баланд нагир,

дилум месуза,
Ай чигари сухтагит хабардор манум.

¹ Санчил — сангреса.

Дусто, хаматун шиштеи, ғарибум карден,"
Аз мулки падар бенасибум карден.
Аз мулки пйдар пугохи мардон хестем,
Чашмо пури ов, ду дида гирыён хестем.

Харгиз нагирад шохи сафедор ангур,
Харгиз нарава мехри ту аз дилам дур.
Ту куббаи зар шавӣ дар Хучаи Нур,
Мо санги фалахмонем, афтодем ду||Г.

Аз дур ба ман бас аст як дидани ту,
Монанди гули сафед хандидани ту.
Мардум ба саломи иди Одина раванд,
Сайли ману Одина як дидани ту.

Дар даҳани дарвоза аминат кардам,
Ба дастаки бозорчӣ таъинат кардам.
Ба дастаки бозорчӣ таъинам нарасид,
Андеша ба қадди нозанинат кардам..

Очат, ки тура мезад, ман мездидум,
Дар гушаи бунг чу мор мепечидум.
Гуфтум, биравум сараки химчаша гирум,
Ай очаи бадфеъли ту метарсидум.

Як ёр доруме, дар ёлаҳой Ёвонай,
Даҳмардаи харсувори гуспанбонай.
Очама мегум: «Ҷаҳтуш куне, мехмонай»,
Очам мега, ки калуғбачаи ҳайвонай.

Ин раҳои Файзобод регча-регча,
Омадану рафтанома барои оча.
Очам мега: «Ҷам нахур, сиёхпича»,
Ман ғам нахурум, диёри ғайрай, оча.

Болои сарум ағбаи барфай, оча,
Поёнаки пом кулфату ғамай, оча.
Очам мегае: «Ҷам нахур беҳуда»,
Мо ғам нахурем, ғамхур надорем, оча.

Мо.кабгонем, хечай мо дар камарай,
Мо беморем, очай мо беҳаварай.
Очама бигу, куртаи ғам пора куна,
Шав дар таи сар монаву руз нола куна.

Эй очай чон, обу адоюм накунӣ,
Хушкардама мегирум, дуоюм накунӣ.

Хушкардама мегирум, ба сад кавлу қасам
Мо кавкаки қушаем, чудоюм накунӣ.

Ситораи осмон будум, канда шудум,
Ман духтари беоча будум, ганда шудум.
Духтарои очадор дар шохи заррин,
Ман, духтари беоча, сарум ҳам ба замин.

- а) Мо духтари беоча, сар дар қафасем,
Духтаро оча меган, мо дар ҳавасем.
Духтарои очадор дар шохи заррин,
Мо, духтари беоча, шудем хоки замин.

Аз хона баромадум чунбон-чунбон,
Хафабанди сабз дорум, миёнаш марҷон.
Очам меган: «Кучо мерай, духтари чон?»
Дастум суни дарвоза, саломи акаҷон.

Аз хона баромадум чунбон-чунбон,
Хурдам ғами дунёира, рангум зардаи.
Рангум зардаи, ранги рухонум зардаи,
Бегона чӣ дона, дар дилум чанд дардаи.

Эй чархи фалак, ситам-ту бар мо кардӣ,
Моро ба чаҳон ғарибу танҳо кардӣ.
Коре кардӣ, ки душмане шод шуданд,
Кофар накунад, ту дар ҳақи мо кардӣ. ,

Дар хонаи уругӣ чароғ месуза,
Дар руи дилум пилтаи доғ месуза.
Ку дустӣ ширин, пилтаи доға бикуша,
*То даври қиёмат чои доғ месуза.

Бача-бачае, дилма ҳавоӣ кардӣ,
Сандуки дилма пур ай рубоӣ кардӣ.
Сандуки дилум пур ай рубоӣ нашуд,
Бегона будӣ, аҳди ҷудой кардӣ.

Ман байта намедонум, рубоӣ мегум,
Сесада ғазала баҳри ҷудой мегум.
Майли дилатон, ёдум куне ё накупе,
И байта барои ёдгорӣ мегум.

Дар лаваки ов булбули хушхон мана"м,
Бо ҳар сари санг лаъли Бадахшон манам.
Мардум гули сурха дар баҳорон бинам,
Садбарги шукуфтаи зимистон манам.

Эй чураи чон, махтова шинунда биё,
Занчири дари чорбоға ларзунда биё.
Занчири дари чорбоға ларзунда нашуд,
Ин хотири як чурара ранчунда нашуд.

Булбул шудамо, ту ғунча дар боғ шудй,
Ман лола шудам, дар назарам доғ шудй.
Ман, бачаи нодон, ба фироки руют, .
Кафтар шудамо, ту хамдами зоғ шудй.

Нашми ману абруи ту тоқ афтодай,
Ду булбули чулида тифок афтодай.
Ду булбули чулидаю як кумрии маст,
Суданамаке ки дар кабоб афтодай.

Ту тут бошй, такья ба тутут бошум,
Дар тахаки кастуни кавутут бошум.
Дар тахаки кастуни кавут хочат нест,
Ман садкаи ваъдахой дуруғут бошум.

Ёрум ба сини Кулоб мехмонй рафт,
Доғоша ба ман мондаку пинхонй рафт.
Гуфтум, биравум, савдоша баргардонум,
Хайфи гули қиматум, ба арзонй рафт.

Зашмон дорй мисоли кавги даштй,
Зуи падарут оиёх, ки ай мо гаштй.
Гаштй-гаштй, ба чан касо дил бастй,
Мурғовй шудй, гирди сарум гирд гаштй.

'Аз дур сиёхй мекунан чашмонут,
Андар назарум мисли садаф данданут.
Кавле кардай, бо сари кавлут бошй,
Бадқавли кунй, Каломи хақ дар чонут,

- а) Ай дургй сиёхй мекуна чашмонут,
Монанди садаф сафедихой дандонут.
Кучое равй, меравум ай дунболут,,
Килиғут хамин боша, намешам ёрут.

Сахнаи баланду кафтарой парвозй,
Ошиқ шудам ба духтари дарвозй.

Ин духтари дарвозира танхо сози,
Ду чашми сиёҳ ба мича дора **бозӣ**.

Рафтум ба сари болин, ки ёрум ховай,
Мича мезана, чашмой сиёш пуравай.
Гуфтум, биравум, ёракма бедор кунум,
Дамуш назанен, ки булбули маст ховай.

Як ёр дорум, аз гузари Шугновай,
Лабу даҳануш пудинаи серовай.
Гуфтум, биравум, катякуш роз бигум,
. Аммоҷи кунум, нозанин дар ховай.

Махтобшаб асту ман ба сахро ҳар шаб,
Дуди дили ман чу мавчи даръё ҳар шаб.
Ту бар сари давлативу корат.ба ривоч,
Ман мунта^иру ғарибу танхо ҳар шаб.

- в) Махтобшаб асту ман ба сахро ҳар шаб,
Дуди дили ман ба мавчи даръё ҳар шаб,
Осуда туй, ки ёр дар бар дорӣ,
Носуда манам, ғарибу Танхо Ҳар шаб.

Ин бачаи шиштагира чашмонаша бин,
"Бозгашта нигоҳ кардани ҳайронаша бин.
Ин бача агар аклу тамиз дошта боша,
Шабнамзадаи гирди гулидонаша бин.

Қаде, ки ту дорӣ, зираро роҳе нест,
Руе, ки ту дорӣ, дар фалак моҳе нест.
Ҳарчанд гаштум миёни узбеку дазоқ,
Мисли ту санам ба ҳеч хиргоҳе нест.

Кутал куша, миёни кутал куша,
Мо марди мусофирем, надорем туша.
Мо марди мусофирем, арз омадаем,
Серуза раҳа ба тарсу ларз омадаем.

Э беди баланд,.ки шохакот дугуша,
Духтара бубин, ки шишта гов мечуша.
Сарӣ беёрут боша, бидех як буса,
Каст¹ сафарум шидай, надорум туша.

Қад-қади тагобу мераванд сурху сафед,
Рухота газам, чувонзани латтасафед.

. 1 *Қаст* — максад, ният.

Эй латтасафед, латта қафо мекунӣ ту,
Ин чавра ба чони мо чаро мекунӣ ту?

Дурем зи якдигар, чудоем, эй чон,
Наздик ба ҳамдигар кай оем, эй чон.
Рузе ки никохи осмонӣ бирасад,
Мову ту ба як курпа дароем, эй чон.

Дар гушаи бом шинию алвон ба сарут,
Ду куша анор афтод дар пеши барут.
Гуфтум, биравум, арзӣ ба пеши падарут:
«Арзи ма ҳамӣ, ки хушма бурдаи духтарут!»

- а) Эй чураи чон, ай ҳад гузаштаи аламут,
Хушма бурдаи қошои сиёҳи қаламут.
Дастакта гирум, барум ба пеши падарут:
«Арзут кунуме, хушма бурдаи писарут».

Дар пеши дарут гули анори дубара,
Дар руи сафед холи сиёи дусара.
Ошики чигарсухта, дилозори ту ман,
Болишти таги сарам сангои дара.

Ина раҳи қачмақач, ина раҳи рост,
Ҳаргиз нарава қачмақачак бо раҳи рост. \

Мардум меган: «Қачмақачак ёри шумост»,
Шояд ки дуруғи мардумо гардад рост.

- а) Дар қадаки дарвоза чӣ истодаи рост,
Ақли тура кӣ бурду хушут ба қучост?
Мардум меган: «Ҳамӣ бача ёри шумост», '
Шояд ки дуруғи мардумо гардад рост.

- б) Эй мичақачу абруқачу мичгонрост,
Раҳ рафтани ту миёни сад кас пайдост.
Мардум меган, ки: «Майдак ёри шумост»,
Гар ёраки мост, бахти мову давлати мост.

Чинора бубин, барги Сулаймон дора,
Сабзиназанак шоли Зарафшон дора.
Гуфтам, биравам, дар бағалаш бозӣ кунам,
Дар сараки раҳ ҳазор раҳвон дора.

Оху ба сари қухи баланд лола чарид,
Ин куртаи ёр мисли гули лола дарид.
•Мардум меган: «Куртаи ёр бахчӣ дарид?»
Ч,онона кашиду мо кашидему дарид.

Тангкуча дароз, миёни тангкуча дароз, ' - .
Ҳар ду хоҳарон шиштан бо муи дароз.
Хурдаш — гули арғувон, калонаш — гули ноз,
Ман банда ба арғувон, ғуломи гули ноз.

— Мурғак, ба сари чашма чӣ кор омадай,
Ё гушна шудӣ, ё ба шикор омадай?
— Не вушна шудам, не ба шикор омадаам,
Девона шудам, аз ғами ёр омадаам.

- а) Мо кафтаракем, ай раи Роғ омадаем,
Ташна шудаем, хурдани об омадаем.
Не ташнаю не гушнаю не хурдани об,
Дилгир шудаем ёра суроғ омадаем.

Аз қуи баланд, чура, ба об омадай,
Пурсидани дилҳои хароб омадай.
Қузата бимон, биё, бишин дар пешам,
- Ҳарчанд ба кори изтир.об омадай.

Чашмат ачабай, гушаи чашмат ачабай,
Ҳар кас ки тура бидид, насузад, ачабай.
Булбул ба^кафас-кафас миёни оташ,
Қафас сузаду булбул насузад, ачабай.

Эй беди баланд, навдаи хамта садқа,
Роғунибача, қади баландта садқа.
Мо қади туро дидем, хушдор шудем,
Бо таънаи духтаро гирифта шудем.

Дар пуштаки мактабо гандум коштум,
Дар даруни мактабо дугона доштум.
Гандума дурав кардум, нестай сарақуш,
Дугона суроғ кардум, нестай дарақуш.

Хезен, хезен, нигоҳ кунен поёна,
Ин куртасафеди лави новардона.
Гуфтум, ки равум, чахтуш кунум меҳмона,
Монуш, бурава, бачаи гапгардона.

Аз хона баромадӣ, ба долон гаштӣ,
Долон баромадӣ, ба майдон гаштӣ.
Қач мондани токиат надорад айбе,
Ошиқ шудию зуд пушаймбн гаштӣ.

Қошке ки намешуд хонатон дар гузарум,,
Қошке ки намедидум, намесухт чигарум.

Хар боре ба суи хонатон менигарум,
Ов ай ду дидам реза, хун ай чнгарум.

Ман садкаи ту, садкаи ту, садкаи ту,
Ман садкаи абрувои пайвастаи ту.
Мардумохама сиву ду руз руза гираи,
СиВу ду рузум садкаи як бусаи ту.

Мав садкаю. ман садкаю, ман садкаи ту,
Мая садқа ба у қошои пайвастаи ту.
Ай ёрум чудо шудум ай бахшаки ту,
Хок бар сари ошикии дурузаи ту.

Дахани дарат бутта задай кокутӣ,
Ошук шудам ба бачаи сияхлутӣ.
Кокутӣ биёр, ошакум явғонай,
Сад ёр гири, ба пешакум хайронай,

Э аспи сиё, маро ба боло барӣ-чӣ,
Қамчин бизанум, ба тахти даръё барӣ-чӣ?
Нукра бихарум, сумбота гулкорӣ кунум,
Як бори дигар пеши рафико барӣ-чӣ?!

Ай руваки бом тугмаи зар ёфта манам
Шаҳбози сафеди резапар кофта манам.
Худ гуфта будӣ: «Дар ин чаҳон якка манам»,
Ту зиндаҳаёт, ёри дигар ёфта манам.

Ту меравию ман тура кай ме(?инум,
Дар ҳавлии гаштагит пай мебинум.
Дар ҳавлии гаштагит пай дида нашуд,
Овозта дар нолиши най мебинум.

Эй ҷураи найнавозу найовозум,
Ман най бихарум, туро ба най бинвозум.
На овози най расаву на овозум,
Ман дарди туро чӣ гуна дармон созум?!

Ёрум ба дара, худум-45а болои дара,
Ёрум гули сурх, худум анори дубара.
Ҳар касе мана ба пеши ёрум бубара,
Нумол метиём, ғучумша шамол бубара.

Шабҳо ба ситораҳо равад нолиши ман,
Аз оби ду дида тар шавад болиши ман.
Эй дӯст, биё, ту бар сари болинам,
Дида руҳи дӯст, кам шавад нолиши ман.

Қадди ту алифу қомати ман долай,
Як лаҳза ҷудогиат баром сад солай.
Ҳарчанд қасам хурдам, бовар нақунӣ, -
Ин чехраи зарди ман гувоҳи ҳолай.

Ошиқ ману.му не шав қарорум не руз,
Ошиқ шудуме ба сузани бахмалдуз.
Сузан гиру ришта гиру чашмонума дуз,
То қур шавум, пешут бишинум[^]шаву руз.

Эй гулбадани бадангули гулдаста,
Ними чигарам бо чигарат пайваста.
Ҳар кас ки маро аз ту ҷудо мехоха,
Баргашта биё, дари ҷудогар баста.

Чормағзи дари хавлита баргуш майда,
Ин душмана бин, дар паюм мегарда.
Рав, душмана гу, ки давру даврон нақуна,
Оҳе мекашум, хоки замин мегарда.

Имруз мусофирем дар шаҳри шумо,
Пуга биравем, ғаниматай руи шумо.
Пуга, ки мерем, ғаниматиш мемуна,
Ҷидоқуни мо дар охират дармуна.

Қулоб ғариб, сарҳади Қулоб ғариб,
Бемор шудем, ба сар надорем табиб.
Қу падару қу модару қу хеши қариб,
Бегона ҷӣ донад, ба қучо мурд ғариб.

Чинора бубин, барги парешун дора,
Мулки падарум лоики хешун дора.
Хешунма бигу, пур ғарибум нақунан,
Ай дидани рушун бенасибум нақунан.

Ай дурии дуриҳо ҷу най месозум,
Монандаи ҷуби тар ба нам месозум.
Ай гардиши чарх, ай ситамҳои фалак,
Билло ба худо, ба сад алам месозум.

Ёрам тую чонам тую ғамхорам ту,
Дорам ҳама дам умеди бисёр аз ту.
Ту чала бихар, дасти маро нур андоз,
Сад сол гузарад, ёри вафодорам ту.

- а) Ёрам тую чонам тую ғамхорам ту,
Дорам ҳама дам умеди бисёр аз ту.

Гар мемурам, пояи тобутама гир,
Хушнуд шаванд халқои олам аз ту.

Бача-бачае, дар дили зорут садка,
Дар гардиши чашмои хуморут садка.
Ту гуфта будӣ, ки ҳардумон ёр шавем,
Дар гардани қачи интизорут садка.

) Духтар-духтаре, дар дили зорут садка,
Дар гардани қачи интизорут садка.
Тӯ гарданта қач нахӣ, ёрут мешам,
Дар пеши бари силсиладорут садка.

Э яктасафед, музаҳот мирзоя,
Бо қачи алифи ту шудум шайдоӣ.
Э яктасафед, яктаат қарқ¹ шудааст,
- Ай мун чӣ шунидӣ, дилут сард шудааст?

Духтар-духтаре, дасмонаҳо дар дастут,
Моро мекуша қошои сиёҳи мастут.
Моро накуша қошои сиёҳи мастут,
Садсола умри ширини ман дар дастут.

Ин себаки сурхинум сузанзадагӣ,
Як ёраки хуб дорум, дар банд задагӣ.
Дар банд назан, чура, халосут мекунам,
То уне ки чон дорум, талошут мекунам.

Аз боло миёӣ, тоқии қустӣ ба сарут,
Делоҳои таҳқардаи руи усталут.
Чашмақим бикун, омада шинум да барут,
Ёрум, ки намеғирӣ, биреза қигарут.

Ҷононаву ҷонона, ҷононаи ман,
Ҷаҳдуд қардум, намерағӣ ҳонаи ман.
Ту қабғи ҳаросонӣ дар и бомақи ман,
Ту сур шидӣ, намечинӣ донаи ман.

Офтоби сари қалъа сияҳтобам қард,
Ишқӣ духтари мардум ба ин ҳолам қард.
Ишқӣ духтари мардум илоҳим сузад,
Оҳир ба балои бад гирифтарам қард.

Ман беда туюм, тақья ба беда дигарӣ,
Ман ёри туюм, ошиқ ба ёри дигарӣ.

¹ Қарқ — ифлос.

Мо қавлу қасам қардём бо ҳамдигарӣ,
Ин қавлу қасам дуруғ, ба пеши дигарӣ.

-) Ту себи манӣ, соя ба боғи дигарӣ,
Ту шамъи манӣ, нури чароғи дигарӣ.
Ғамгин манаму ту ғамгусори дигарӣ,
Бадном манаму ту дар канори дигарӣ.

Ерум, ки намегирӣ, дилозор нақун,
Баҳти аввалут мешам, мара хор нақун.
Ҳар ноҳалафе ба пешақут бад гуя,
Зинҳор ба гуфти ноқасон қор нақун.

Ин дашти дароз рафтани ёр хуш аст,
Садбарги сафеди резапардоз хуш аст.
Ғар ёр гири, ёри вафодор хуш аст,
Ин ёри вафодор ба гулзор хуш аст.

Ман садқа ба қадӣ на баланду пастант,
Ман садқа ба қашони ба ҳам пайвастант.
Он рӯз чӣ рӯз аст, ки бинем дидор,
Гулдастаи ишқро диҳам бар дастант.

Ин дашти дарбзу осӣбғардонум,
Навбатум бите, ёр омадаи меҳмонум.
Табақуш қунум, дар пешақуш бимонум,
Дар қашои пайвандиш бароя қонум.

Ёракма бигу, ки бемаломат боша,
Ай мо, ки қидо шидаи, саломат боша.
Ай мо, ки қидо шидаи ба лавзи мардум,
-Рӯзе ки қидо шидаи, қиёмат боша.

-) Имсол чи солаи, пурмаломат боша,
Аз ёрам қудо шудам, қиёмат боша.
Аз ёрам қудо шудам, дилам месуза,
Ҳар қо боша, ёрам саломат боша.

Қаддум зира, тамоми қаддум зира,
Қошке ки намеқардум ошиқира.
Дар сар бастум нумоли бадномира,
Баҷа овардаи духтари қишлоқира.

Эй баҷаҳаке, пуштта ба дар мемонӣ,
Ай суҳтани дил сина ба ях мемонӣ.
Аҳде, ки худат қардаи, худат медонӣ,
Оҳир ту мара миёни раҳ мемонӣ.

Эй чураи чон, хайфи хамун давронмон,
Ситора баланду шишганой хайронмон.
Душмано намонд, бушкана ормонмон,
Хок бар сари душманони гапгардонмон,

Ай хона баромадӣ, гули лолаи ман,
Бо кас манишин, ки мекафа талхаи ман.
Мардуми чаҳон барои ту душмани ман,
Сузад дили душманояю равшан дили ман.

Кабгут бигирум, кабутарут ном кунум,
Худма ба ту, бевафо, чӣ бадном кунум?!
Ту кабги рамидаию дар хар сари роҳ,
Ман дона тиюм, туро ба худ ром кунум.

- а) Кйбгут бигирум, кабутарут ном кунум,
Худма ба ту, бевафо, чӣ бадном кунум?
Бадномзадаи куй ту кардан мора,
Шояд ки ба як ханда тура ром кунум.

Бача ба даруни боғ сар паст мекард,
Оташ ба даруни дил алангаст мекард.
Кашидани тамокуву сар додани дуд,
Кач мондани токиш маро маст мекард.

Чононаи чон, мисоли ман зор шавӣ,
Монанди дилум хаставу афғор шавӣ.
Тиреро задӣ рост миёни чигарӯм,
Дар чигари худ занӣ, хавардор шавӣ.

- а) Бача-бачае, мисли манӣ зор шавӣ,
Мисли мани паршикаста афғор шавӣ.
Доғе ту ниҳодай даруни дили ман,
Дар синаи худ бимон, хабардор шавӣ.

Эй дил, ки давидию давидӣ, бас кун,
Дар муи сарат сафедӣ дидӣ, бас кун.
Харчанд давидӣ аз паи лоларухон,
Аз лоларухон чизе надидӣ, бас кун.

Муят гулу руют гулу дар сар задӣ гул,
Раҳ гаштани ту мисоли ларзидани гул.
Дар боғ равӣ, бишинӣ дар сояи гул,
Мухтоҷ шавам барои як дидани гул.

Ман хоб будум, ки ёр омад сахарӣ,
Пушида либоси савз монанди пари.

- Гуфтумуш: «Кучо мерай, эй кабки дарӣ?
- Хабарӣ мара ба пёши дустон бибарӣ».

Зулфи сияҳат, ки мекунад маст маро,
Дил мекашаду намерасад даст маро.
Гуфтам, ки ба куӣ ошиқӣ сад тавба,
То дида бидид, тавба бишкаст маро.

Фаръёд, ки як умр гадоём, дарёғ,
Борони баҳору бебаҳорем, дарёғ.
Сад сол агар умр вафоғӣ бикунад,
Охир, ки чудоему чудоем, дарёғ.

Ситора далелу мо далелем, дарёғ,
Дар шаҳри мусофири ғарибем, дарёғ.
Дар шаҳри мусофири ғариб бисъёрай,
Гӯё ки ғарибу мунтазирем, дарёғ.

Эй бор худо, маро ҷаҳонгард нақун,
Аз баҳри тамаъ ранги маро зард нақун.
Аз баҳри тамаъ ранги маро зард кардӣ,
Муҳтоҷи дари хонаи номард нақун.

Доро, ки шароб меҳӯрад, меғузарад,
Сад нуқлу кабоб меҳӯрад, меғузарад.
Бечора ба косаи гадоӣ ноноро
Тар карда ба об меҳӯрад, меғузарад.

Ғам гирди сари пурхунарон меғарда,
Шодӣ ба дили беҳабарон меғарда.
Ҳар кас ки дар ин ҷаҳон суҳанфаҳм нашуд,
Ҳайвонсифатай, гирди ҷаҳон меғарда.

Дунёё ҳама ҳеч, кори дунёё ҳама ҳеч,
Ин салтанати боғу ҳарамҳо ҳама ҳеч.
Дурузаи умри худ ба шодӣ гузарон,
Рузе ки аҷал расад, аламҳо ҳама ҳеч.

Дунёё барбод, кори дунёё барбод,
Лаънат ба касе, ки дил ба дунёё меод.
Ҳар кас, ки ба ин хирмани мо орад ру,
Қоҳаш ба замин резаду донаш бар бод.

- а) Дунёё барбод, қорои дунёё барбод,
Наълати касе, дилша ба дунёё меод.
Дунёёталабо дар ҳаққи дунёё мурдан,
Мақсадталабо қон ба саломат бурдан.

Исторашабасту мо шабистон мурдем,
Ёрон ҳама чамъу мо парешон мурдем.
Ёрон ҳама дар роҳи аҷал мемураданд,
Мо дар раҳи орзуи ёрон мурдем.

Дунъё ба мисоли одами раҳгузарай,
Андар дили ман ҳазор фикри дигарай.
Гуфтам, ки бароям ба тамошои ҷаҳон[^]
Дидам, ки тамошои ҷаҳон даргузарай.

Дунъё ба мисоли тири партофтанист,
Дар ковиши у машав, ки ноёфтанист.
Ҳар чиз, ки чуӣ, бозъёбӣ осон,
Чуз суҳбати дустон, ки ноёфтанист.

- а) Дунъё ба мисоли тири партофтанист,
Одам ба мисоли чизи ноёфтанист.
Ҳар чиз талаб кунӣ, биёбӣ ба ҷаҳон,
Фарзанди падар меваи ноёфтаиист.

Намози шом ғарибӣ руҳ ба ман тсард,
Дилам ҷавлун заду ёди ватан кард.
Намедонам, падар кард ё бародар,
Маро гушанишини ҳар ватан кард.

Биродархо, шумо бошен саломат,
Ки мо рафтем ай ҷавру маломат.
Худо хоҳад, биёем ё наёем,
Ватан дар гуру ваъда дар қиёмат.

Шамолак мезанад бо барги гандум,
Мусофир гаштаям дар шаҳри мардум.
Мусофири маро дилгир кардаст,
Фалак бар гарданам занҷир кардаст.

Фалак доду фалак доду фалак дод,
Фалак аз дасти ту сад доду бедод.
Аз он рузе, ки тақдир менавиштанд,
Қалам дар баҳти ман ёрӣ намедод.

Ало духтар, ки дар шаҳри шумоем,
Ғарибу бекасу беошноем.
Чилимро тоза кун баҳри мусофир,
Қи имшаб инҷаву фардо' кучоём?! !

Ба ёрон алвидоъ гуфтему рафтем,
Ба ҷону дил дуо гуфтему рафтем,

Ҳамон ёре, ки бо мо дошт улфат,
Нигахвонаш худо гуфтему рафтем.

Сари кӯхи баланду дав-давонам,
Ка'мон бар китфу ханчар дар миёнам.
Илоҳо бишкана дасти камонсоз,
К-аз ин дасти камон бехонумонам. .

Фалак, дидӣ, ки бар чонам чихо кард,
Ғами олам насиби чони мо кард.
Ғами олам ҳамаш реги биёбон,
Фалак барчиду дар домони мо кард.

Сари кӯхи баланд як тори гандум,
Ғарибӣ мекунам дар шаҳри мардум.
Ғарибӣ карда-карда тор гаштам,
Миёни дӯсту душман хор гаштам.

Сари сарчашма рафтам ман ба вахте,
Ба оби дида биншондам дарахте.
Шамол омад, дарахтам решақан шуд,
Мани мискин надорам ҳеч бахте.

Кафас тангай, наметонум парида,
Ватан дурай, наметонум расида.
Агар мурғи ҳаво ояд ба сӯям,
Зи ахволи шумо дар чустучӯям.

Ситора дар ҳаво кабки зарин аст,
Худам ангушттарин, ёрам нигин аст.
Худовандо, нигинамро нигаҳ дор,
Ки ёри аввалу охир ҳамин аст.

Чӣ шаб, махтоб дорад ё надорад,
Ду чашмат хоб дорад ё надорад?
Ҳамон себе, ки дорӣ, ёр, дар даст,
, Надонам, об дорад ё надорад?!

Сари кухи баланд, ёр, манзилат нест,
Муҳаббатҳои аввал дар дилат нест.
Ма қурбони муҳаббатҳои аввал,
Фаромуш кардай, дар хотират нест.

Агар сузан шавӣ, торат намешам,
Агар ошиқ шавӣ, ёрат намешам.
Агар бозор равӣ, худро фурушӣ,
Ба чону дал харидорат намешам.

Ғубор омад, аброра панокард,
Чита золим мара ай ту чидо кард?
Чита золими габри номусулмон
Мара мухточи дидори шумо кард?!

- а) Қади пасти туро девор пано кард,
Қадам золим маро аз ту чудо кард?
Қадам золим, қадам хонахаробе
Ма.ро аз ёри худ зиндачудо кард?!

Дилв дорам, дили носуда дорам,
Хаёли зинда, доғи мурда дорам.
Хаёли мурдаро хости худо буд,
Чудои зиндаро тоқат надорам.

Маро дар куча дидӣ, ханда кардӣ,
Ба сад нозу карашма банда кардӣ.
Накардӣ аз таҳи дил ошноғӣ,
Ба назди чураҳо шарманда кардӣ.

Ду-де руз аст, ки буи гул наомаД,
Садои хондани булбул наомад.
Равед, аз боғбони гул бипурсед,
Чаро булбул ба пешӣ гул наомад.

- а) Шаби махтоб хоби ман наомад,
Задам фаръёд, ёри ман наомад.
Задам фаръёд ба гуши боғбонон,
Чаро булбул ба сайри гул наомад.

Нигори нозанини аҳли дардам,
| Сарамро гар бурӣ, аз ту нагардам.
/ Сарамро гар бурӣ бо ханчари тез,
Ба хун ҷавлон занам, гирди ту гардам

Диле дорам, ки аз султон натарсад,
Зи банди кундаву зиндон натарсад.
Дили ошиқ мисоли гурги гушна, •
Ки гурги гушна аз чупон натарсад.

Агар боди сабо пайдо намешуд,
Даҳони ғунҷаи гул во намешуд.
Агар Лайлира медодан ба Мачнун,
Дар олам ошиқӣ расво намешуд.

— Лабат қанду даҳонат лонаи канд,
Харидорат манам, кимат бигу, чанд?

— Агар гуям баҳои ростиро,
Хуросрну Бухорову Самарқанд.

Нигоро, ту гули сурхию ман зард,
Ту аз шодӣ шукуфию ман аз дард.
Биё, он сурхгул бо зардгул нех,
Ки дар боғ ин ду гул бо якдигар бех.

Алиф будум, зи ишқут дол гаштум,
Кулоҳ пушидуму абдол гаштум.
Гуле будум миёни тозагулҳо,
Ғариб афтодуму чун хор гаштум.

Илоҳӣ ошики зори- ту бошам, * •
Ба ҳар куча харидори ту бошам.
Агар рузе дусад борат бубинам,
Хануз муҳточи дидори ту бошам.

Илоҳӣ мисли ман бе ёр бошӣ,
Ба ранг зарду ба тан бемор бошӣ.
Шунидам ёри нав дар бар гирифтаӣ,
Ба ҳар паҳлу бигардӣ, хор бошӣ.

Илоҳе то чиён бошад, ту бошӣ,
Замину осмон бошад, ту бошӣ,
Замину осмон бар ман-чӣ хочат,
Дуогӯи ту бошам то киёмат.

Дилам ғам дораду ғам дорад имрӯз,
Миёни лола шабнам дррад имрӯз,
Намедонам, бигирьям ё бихандам,
Ки ёрам қасди рафтан дорад имрӯз.

Қадат хиргоху муют банди хиргоҳ,
Ба гулчинӣ биёӣ, ҳар саҳаргоҳ.
Ба гулчинӣ биёӣ, гул наёвӣ,
Ту дар кишти, ки мо дар мавчи дарёё.

Нигоро, як шабе ёдам накардӣ,
Ба пайғому салом шодам накардӣ.
Ба мактабхонаи ишки ту будам,
Сабак додиву устодам накардӣ.

Шаби шанбе, ки кайко мезанан н«ш,
Биё дилбар, ки дар пешам қасе нест.
Илоҳо бишқаста дасти намадрез,
Намад тангаӣ, ки ҷои дилбарам нест.

Шаби шанбеву беҳобӣ кашидум.
Чилими нукрагӣ холи кашидум.
Чилими нукрагӣ, дасташ биринҷӣ,
Зи ёри камбуғал хорӣ кашидум.

Гули сурху сафеди арғувонӣ,
Ба ҳуснат мекунам ман боғбойӣ.
Гули сурху сафед ай мо рамидай,
Ягон ҳарфи баде ай мо шунидай?

Гули сурху сафедам — ҳар ду лола,
Ба чашмони ту дорам оху нола.
Агар як шаб шавӣ меҳмон ба пешам,
Худам соқӣ шавам, чашмам пиёла.

Гули сурху сафеди қандахорӣ,
Миёни сад чавон обру ту дорӣ.
Миёни сад чавон бошӣ саломат,
Дуогуи ту ҳастам то қиёмат.

Кабутарбаччаи сабзи ҳавой,
Мийёни мрву ту қардан чидой.
Ҳамон кас, ки чидоиро бино қард,
Сахар хезад, хурад тири ҳавой.

Диле дорам, ки беҳбудӣ надора,
Насихат мекунам, суде надора.
Ба бодаш медиҳам, қай мебарад бод,
Ба оташ мезанам, дуде надора.

Ба мактаб ҳамсабақ будем, дугона,
Ба хӯрдан ҳамтабақ будем, дугона.
Маро беболу пар қардӣ, дугона,
Дарахти бесамар қардӣ, дугона.

Ало духтар, ки рафторат марокушт,
Садои кафши булғорат маро кушт.
Садои кафши булғорат чӣ бошад,
Ду холи⁴ зери рухсорат маро кушт.

Ало духтар, ду хол дорӣ ба рӯят,
Ту ро лоиқ набинам ман ба шӯят.
Дуое мекунам, шӯят бимирад,
Ки як лаҳза нишинам рӯ ба рӯят,

Азизам, аз лабат бӯи гул ояд,
Л^аро аз ту чудой мушқил ояд.

Маро гӯянд: «Чудой кун, чудой»,
Чудой гар кунам, чонам барояд.

Фидои баччаи хамсоя мешам,
Агар офтоб шава, ман соя мешам.
Агар кафтар шава зери дарахте,
Ба умеди шикори боша мешам.

Сарам дард мекунад, сарвар биёред,
Табиби шои Искандар биёред.
Табиби шои Искандар набошад,
Равед, аз хонаи дилбар биёред.

Сари чашма расидам, нола кардам,
Назар бар хонаи чонона кардам.
Назар қардам, надидам ёри худро,
Гиребон то ба доман пора кардам.

Сари кӯҳи баланд то кай нишинам,
Ки лола сар барорад, ман бичинам.
Чу лола сар баровард, бебако шуд,
Чилими нукрагин аз даст чудо шуд.

Сари кӯҳи баланд най мекашад ёр,
Ба қошаш усмаи тар мекашад ёр.
Намедонам, ки устозаш кӣ бошад,
Қалам болои дафтар мекашад ёр.

Сари кӯҳи баланд чуфти ситора,
Чувони навхати бистудусола.
Чувонон, кадри ҳамдигар бидонед,
Худо кай медихад умри дубора.

— Нигори нозанини резадандон,
Маро ай бахши ту бурдан ба зиндон.
— Дута гушвор дорам харчи зиндон,
Чаро ғам мехурӣ, эй ёри нодон?!

Чавони нозанини зирадандон,
Миёни синатон будас гулистон.
Миёни синатон як шаб бихуфтам,
Надонистам, баҳор буд ё зимистон?!

Нигори нозанин, ҳастам ғуломат,
Бигир дастам, бубар болои бомат.
Агар болои бомат кас набошад,
Бите бўса аз он даври лабонат.

Аз ин чо то Бухоро лола боша,
Хамеша кори ошиқ нола боша.
Ту мегӯй, ки ошиқ мурданӣ нест,
Илоҳӣ умракут садсола боша.

Сиёчашмак, ки чашмак мезанӣ ту,
Диламро бурдай, гап мезанӣ ту.
Диламро бурдай бо сеҳру чоду,
Чаро лофи муҳаббат мезанӣ ту?!

Сиёдона, сиёҳолат шавам ман,
Ба ҳар маҷлис равӣ, ёрат шавам ман.
Ба ҳар маҷлис равӣ, ган мезанӣ ту,
Балогардони овозат шавам ман.

Сари роҳат нишинам, ту биёй,
Фидоят мекунам ҳар чӣ бихоҳӣ.
Надорам тухфае аз ҷон қиматтар,
Аз он тарсам, ки ҷонамро нахоҳӣ.

Дута қафтар будем дар токи айвон,
Ки шаб дар хонаву рӯз дар биёбон.
Қадам золим, ки ҷуфтро тоқ кардаст,
Диламро то қиёмат доғ кардаст.

Арақ гирди лабат шабнам гирифтас,
Дили мискини манро гам гирифтас.
Биё, эй ҷура,
аз'ҳолам хабар гир,
Сари роҳи маро душман гирифтас.

Ало духтар,
таманноӣ ту дорам,
Назар бо қади болоӣ ту дорам.
Тамоми мева дар боғи ҷаҳон хаст,
Тамаъ аз меваи боғи ту дорам.

Қади сарват илоҳӣ ҳам нагардад,
Дили шодат ба даври ғам' нагардад.
Илоҳӣ бонлию садсола бошӣ,
Ки соят бар сари мо кам нагардад.

Сари роҳи маро девор кардан,
Маро мухтоҷи руи ёр кардан.
Илоҳо қур шава чашми ҷидогар,
Маро аз хонумон безор кардан.

Ало духтар, намешносӣ худоро,
Парешон кардаӣ зулфи сиёро.
Наметарсӣ зи фардои қиёмат,
Чаро куштаӣ чувони бегуноро?!

Ба дастат косаи хоси биринҷӣ,
Ду рухсори ту, ёр, зери фаранҷӣ.
Намоён кун ду рух, шояд шавам сер,
Ва ё бусам лаби лаълат, наранҷӣ.

Дуто духтар ба суи хона мерафт,
Якаш пешу дигар гул чида мерафт,
Ма қурбони қади пешина духтар,
Ду кокул то миён чунбида мерафт,

Ба боло мерава духтару модар,
Ки очаш барги гул, духтар кабутар.
Илоҳо ту мара шохин бигардон,
Бигардум сар-сари роҳи кабутар.

Нигори нозанини дона-дона,
Арақ гирди лабонат карда хона.
Арақро пок кунем бо як баҳона,
Зи лаб буса гирем, ҳеч кас надона.

БАЙТ

Муҳакқикони мӯътабари адабиёти даҳанакию хаттии тоҷик тахмин кардаанд, кӣ байт чун як жанри мустақил ханӯз дар замони Рӯдакӣ ва хаттс) пеш аз истилои араб маъмул будааст. Ин фикрро дар асосе пеш рондаанд, ки дар эҷодиёти асосгузори адабиёти классикии тоҷик Абуабдулло Рӯдакӣ ва ҳамзамонони ӯ байтҳои чудогона — фардбайтҳо мавқеи калон доштаанд. Байти зеринро яке аз ҳамасрони Рӯдакӣ Абӯ Ҳафси Суғдӣ эҷод кардааст, ки дар охириҳои асри IX ва аввалиҳои асри X умр ба сар бурда будааст:

> Оҳуи кӯҳӣ дар дашт чӣ гуна давадо,
Ў надорад ёр, бе ёр чӣ гуна равадо?!¹.

Байти Абӯ Ҳафсба байтҳои имрӯзаи халқӣ шабохати диққатангезе дорад:

Масҷоба мурам, ки чашмасорҳо дорадо,
Обҳои хунуку лолазорҳо дорадо!

Қафтар шавамо, боғу чаманро бинамо,
Оху шавамо, кӯҳи баландро бинамо!

Байт чун рубой дар тамоми давраҳои мавҷудияташ эҳсосоти ҳаёлотии рангини мардум, ғаму шодӣ; фикру зикр, орзуи умед ва шмқояту эътирози одамнро ифода намуда, ҳодисаҳои ғунуғуни зиндагӣ ва ҳаёти иҷтимоӣ, маишию маънавии халқи меҳнаткашро инъикос карда омадааст. «Ба ин маънӣ байтҳо манбаи муҳимме барои донишмандони тарзи зиндагӣ, муносибатҳои ҷамъиятию оилавӣ, фикру андеша, олами ҳиссиёт ва психологияи оммаи меҳнаткашанд»². Дар ҳолати диққат додан ба мундариҷаи байтҳо чунин таассурот ҳосил мешавад, ки қисми калони

> *Ашбори ҳамасрони Рӯдакӣ*, Сталинобод, 1958, саҳ. 25.

⁸ *Р Амонов*. Лирикаи халқии тоҷик, Душанбе 1968, саҳ. 206.

онҳо гӯе масъалаҳои ишқу ошиқӣ, азоби ишқ, шавқи дидор ва зарурати вафодорӣ, душвории фироқ ва монанди инҳоро дар бар кардаанд. Мана, намунаҳои ин қабил байтҳо:

Аз дарди тура хавлитба мерам сад бор,
Сазои сари касе, ки мешад хушдор.

Ман рафта дили дилбарама бардорам,
Парвои алоби дузахаш кай дорам?!

Ту гул. шавию аз лаби чу канда гирам,
Сад сол гузарад, доғи ҷудогит ба дилам.

Тоқат неяд ба дари хунат гузарам,
Як бори дигар дидората дида мурам.

Агар кас бо диққати махсус мутолиа намояд, мебинад, ки ҳар кадоми ин байтҳо ягон ҳиссиёти одамиро ба ҷилва меорад ва вазъияту воқеаҳои дар байтҳои шабех тасвир гардида низ тафовутҳо доранд.

Дар байтҳои ишқӣ хусни инсон дар партави эҳсосоти самими дилҳои муҳабатманзил ба воситаи таъбирҳои ҳаёлофарин, таъкидҳо ва болобардориҳои хотирнишин падида оварда мешавад:

Аз ҳар ниғаҳат чаман-чаман гул резад,
Аз мӯи ту даста-даста сунбул резад.

Изҳори садоқат ва вафодорӣ дар- байтҳо пурқувват ва пуртаъсир садо медиҳад:

Ошиқ шудиям на шаб қарор асту на рӯз,
Сузан гиру ришта гиру ҷашмонама дуз.

Дар мавриди таъкиди нашъаи дидор ва висоли ёр ба зебоиҳои табиат, ба лаззати обу ҳавои диёр ишора намудан яке аз хусусиятҳои асосии байтҳо қарор гирифтааст:

Об аз сари шарраҳои боло резад,
Гул аз бағали духтари раъно хезад.

Байтҳо дар тасвири ҳислатҳои неки духтаракони шармгину боҳаёи дехот назир надоранд:

Ту дар лаби бом шиштай тут мебезӣ,
Ҷашмат ба ману арак зи рут мерезӣ.

Дар бисёр байтҳо ҳолатҳои рӯҳӣ ва вазъиятҳои нозук ба **вазар** мерасанд:

Ҷашмони туя алас-палас мебинам,
Румоли туя ба дасти кас мебинам.

Яке аз мавзӯҳои муҳимтарин ва асосии байтҳои халқӣ, чун рубоӣҳо, никоҳи маҷбури ва оқибатҳои фоҷиаовари он, инчунин бедилӣ мебошад:

Ёре, ки ба ҳуни дил қардамаш рум,
Сузи дили ман шуд, ёри дигарун.

Офтоб задас зардиш сари анчиранда,
Ерам ба тааддӣ дасти харпиранда.

Эй кошқалам, ту ба киён афтодӣ?
Гулгунча ба- дасти ноқасон афтодӣ.

Дар бисёр байтҳои оиди ин мавзӯ аз хусуси муносибати ошиқ ва шавҳар, муносибати шавҳари дилноҳох ба зане, ки дар дасти вай азоб мебинад, суҳан рафтааст:

Ошиқ шудамо, серӣ надидам руша,
Дар куча шунидам таънаҳои шуша.

Дар куча будам, ки шуи гандат тура зад,
Зардоби дилам монанди дарё лаб зад.

Мавзӯи ғарибӣ ва зиндаҷудои дар байтҳо низ чун дар рубоӣҳои халқӣ яке аз мавзӯҳои асосӣ қарор гирифтааст. «Байтҳои ғарибӣ, — менависад Р. Амонов, — як қатор хусусиятҳои ҳаёти ғарибон ва мусофиронро бо оҳанг ва обу ранги дигар мучассам менамоянд». Бисёр байтҳои дар ин хусус гуфта шуда аламангез ва таъсирбахшанд:

Ман байда намедонам, рубоӣ мегум,
Ин байда барои зиндаҷудой мегум.

Хар шумо сахар, чунуна, чашмам ба дарат,
То умадаша хун аз дилам мегузарад.

Ман байт гуям, дуство, шумо гуш доред,
Зардоби мани ғариба мебардоред.

Чанд сол бозе мусофири дарбадарам,
Об аз ду рухам резад хун аз чигарам.

Ерам-ёрам, ман дар ғамат беморам,
Чун дар кафи даст маътали дидорам.

Байтҳои ҳам вомехӯранд, ки дарди зӯри инсонӣ дар шароити ҷамъияти синфӣ ба азоби саҳт гирифтадор шударо ифода мекунад:

Дарди дилама ба кас наметом гуфтан,
Поҳомба кашан задан, наметом рафтан.

1 Р. Амонов, асари мазкур, сах. 221.

Дидори тура бинам надорам армун,
Сад дарду алам дидам дэр рӯи чиюн.

Мо дар байтҳо инсонро гоҳ дар сурур, гоҳ дар ҳузну алам,
гоҳ дар ҳола-ти рӯҳбаландӣ ва ё оташинию ноқаноатмандӣ ме-
бинем. Дар ин байт қахрамони лирикӣ дар вазъи хавотирӣ ва
нооромӣ тасвир шудааст:

Роҳ мегардию ягон-ягон механдӣ,
Хона биёӣ, озурдаю дардмандӣ.

Ба андеша рафтан, дар сари муаммоҳои зиндагӣ ҳаёл карда
мондан, ҳайрат, ҳарссонӣ, дудилагӣ, хотирпарешонӣ ва маҳзунӣ.
барин хислатҳои гуногуни инсонӣ дар байтҳо гаштаву баргашта
намоён мегарданд. Байтҳо олами ниҳонии одамонро ошкор ме-
кунанд ва аҳволи онро дар нозуктарин лаҳзаҳои зиндагӣ, маҳ-
сусан дар лаҳзаҳои, ки тақдир одамӣ ҳал мешавад, ба пеши
чаشم меоранд. Ошиқ ба чӣ сабабе хоҳиши аз баҳри ишқ ба-
ромадан ва ё аз ёр чудо шуданро кардааст ва дар айни замон
ҳеч намехоҳад, ки ин хоҳишаш амалӣ шавад:

Чунун, ба руҳат назар кунам ё накунам?!
Ин ишки тура тарк к>нам ё накунам?!

Гул мешукуфад ҳамеша дар фасли баҳор,
Меғӯм, чудо шавем, намешад дилн зор.

Мо байтҳоро мутолиа карда, ба худ саволҳо медихем: гӯянда
ё сарояндаи байт кист, дар чӣ ҳолат байт гуфтааст, дар гуф-
тори ӯ чӣ хислате акс мешавад, оқибати кори вай чӣ мешуда
бошад. Масалан, духтаре, ки аз маҳбубаш ранҷидааст, ба рн
қарнодон хитобан гуфтааст:

Савзиначувон, сарам ба савдои ту нест,
Сад сол гузарад, диламба парвои ту нест!

Бисёр байтҳо ба хавфу хатар ва фочиаҳои зиндагӣ ишо-
ра мекунанд. Баъзан, кас агар аз асли воқеа воқиф набошад,
ба ин ишора сарфаҳм -намеравад. Чунончи, дар байти зерин⁹
зотан духтаре тарси худро аз омадани ҷавони асптоз изҳор
кардааст. Мо фақат дар натиҷаи ба ёд овардани як суруди
халқӣ, ки дар он духтаронро зӯран.гирифта рафтани ғоратга-
рон тасвир ёфтааст, ба маънои байт сарфаҳм меравем:

Дар куча будам, гурум-гурум боз омад,
Дастама гиред, чувои асптоз омад.

Байтҳо, дар зимни ин гуна ишораҳо хатман ҳолат ва хоҳи-
ши дили одамонро акс менамоянд:

Хушам ба ту шуд, пома бурид потеша,
Аз омадани очат кунам андеша.

Рӯймолсафед, рӯймолта тов андохтӣ,
Маро дидӣ, худта ба хов андохтӣ.

Ёрам ба деху худам ба кӯҳ беморам,
Абре шаваму болои ёрам борам.

Дар кисми калони байтҳо сухан аз ёр рафтааст ва гила аз ёри бевафо чун дар рубоӣҳо яке аз мавзӯҳои асосии байтҳо ро ташкил додааст:

Ишк овардӣ, ба доманам пайвасти,
Бемор шудам, нагуфтӣ: «Бехтар хастӣ?»

Аз сухтанама ман мефуриям лаби об,
Ёр-чигари сухтагимба чошид намакоб.

На дар ҳамаи байтҳо гила ва ғаму алам ифода шудааст. Бисёрӣ байтҳо, ки дар замони мо ба вучуд омадаанд, пурсуру ҳаётдӯстонаанд. Дар онҳо озодии дилдодагон дар интиҳоби ёр, зиндагии осуда, имконияти донишгирӣ, меҳнати дастҷамъӣ, ҳамчун ҳодисаи хурсандибахш қайд мешавад:

Дардат зананде, ҷонунаи маҷлисшин,
Орзу дорам, як дам биё, пешам шин.

Таъбили идораба гузаштас нумат,
Таъбилҷӣ шавам, мерам ба гуши бумат. ;

Ман садқа шавам у дашти боғмайдун,
Ман садқа шавам духтари мактабуна.

Байтҳо, чунон ки ишора шуд, моҳияти ҳаёти мардумро хеле бурро ифода мекунанд. Ба заноне, ки ҳуқуқи худро шинохтаанд ва аз бахт баҳра мегиранд, имрӯз ҳокимона ва бепарвоёна гуфтугӯӣ қардан мумкин нест:

Аз хона баромадам, ба рӯи раста,
Ғапгӯӣ наметоям занои маста.

Яке аз мавзӯҳои, ки занони мо гаштаву баргашта дахл мекунанд, дониш аст. Дар онҳо шавқу ҳавас, орзуи нияти ҷавонон дар бораи хондан, маълумот гирифтани васеъ акс ёфтааст:

Мактаба кушод ба рӯи моҳо Ленин,
Илм омӯхта, мо мешавем марди матин.

Дастатба китоб рафта ба мактаб хонӣ,
Ту майдаҳаку боадабу пурдонӣ.

Мактаб мерамо, мактаби Ленинобод,
Дардат занудо, духгари Захматобод.

Дар байтҳо, ки ақидаи мардумро дар бораи ҳодисаҳои ғуногуни ҳаёти шахсӣ, оилавӣ, ҷамъиятӣ ва иҷтимоӣ дар бар кардаанд, ҳодисаҳои ҳаёти нав, алалхусус ташкили колхоз, хизмати аскарӣ, хифзи Ватани социалистӣ ва дигар воқеаҳои муҳими рӯзгори мардум борҳо мавриди ифтихор ва сарфарозӣ қарор гирифтаанд:

Ман садқа шавум беҳи дурахтундавака,
Ман садқа шавум Қуввати аскарравака.

Қоғаз омадо, меравам аскарӣба,
Таҳсин қунед, ин аскарӣ фалғариба.

- Сесола равед, Армияро буд қунед,
Э ҷураи чун, доим мана ёд қунед.

Еди ватан, меҳри он, орзуи баргашта дидани зодгоҳи азиз мундариҷаи як қатор байтҳо ташкил -додааст. Изҳори садоқат ба Ватан, азми ҳар супориши онро аз ҷону дил ба ҷо овардан дар байтҳо бо самимияти тамом ифода гардидааст. Модарон, падарон, хохарон, бародарон, маҳбубаҳо аз он сарбаланду хурсанданд, ки ҳешовандон ва дӯстдоштагонашон хизмати Ватани маҳбуби худро адо менамоянд:

Дарвозаи кибла кӯҷаи ростанда,
Ақои худам дар солдатӣ-постанда.

Ман мебуравам, сайри гули боғи ҷаман,
Посбунӣ қунам, ёр, ҳоки озоди Ватан.

Аскарбачае ба боғ болида гузашт,
Қорд дар сари даст, қалам тарошида гузашт.

Миннатдорӣ аз дохили муаззам В. И. Ленин, Давлат ва Ҳукумати ғамхори Советӣ, ки ба аҳли меҳнат озодӣ ва хушбахтӣ, ба қанону духтарон баробарҳуқуқӣ додааст, дар байтҳои зиёде ифода гардидааст:

Мо қамбағало, не фикри боё дорем,
Мо бар сари худ Давлати доно дорем.

Ҳукумати Шурай додас ба -мо озодӣ,
Ақнун зану духтаро ҳама дар шодӣ.

Дар байтҳо ҳамаи он тағйиротҳои бузурге, ки дар давраи советӣ дар ҳаёти хоҷагӣ ва маишию маданияти халқи тоҷик, ба вучуд омадаанд, гаштаву баргашта ва бо қаноатмандӣ ишора шудааст. Мардумро таъсиси клубу кино, театрҳо, артельҳои дӯ-

зандагӣ, ободихои ҳамаи гӯшаҳои диёр, фаъолияти самарабах-
ши комсомолону коммунистон, муаллимон, сардорони звено ва
бригадаҳо хушнуд ва шодком кардааст:

О духтари комсомол, мурам дар адабат,
Ман тугма шавам дар кастуми бекасабат.

Дар болои мошини савор аст додар,
Камзул сари китфу камсамол аст додар.

Ин бачаи комсомол хушкардаи ман,
Дардаш задай дар чигари сухтаи ман.

(Эй духтари комсомол, маҳи осмонӣ
Дар илму адаб шоистаи давронӣ!

Пахта чинему ичро намоем плана,
Бо меҳнати худ розӣ намоем Ватана.

Дар байтҳо манзараҳои дилкушои зиндагии мардум, таби-
ати маҳалҳое, ки байтгӯӣ одат шудааст, равшан намудор аст.
Бо таъсири бевоситаи ҳодисаҳо, шароитҳои табиӣ ва рӯзгори
мардум гуфта шудани бисёр байтҳоро мисолҳои зерин тасдиқ
карда метавонанд:

Соғу ба сарат об меравад руютба,
Ман чунама қурбун мекунам муятба.

Алафи лаби вота банд мебасти,
Байт мегуфтию мунанди кабки мастӣ. ^

Барфак задаст ағба таноб афтодаст,
Хуни чигарам руи алоб афтодаст.

Ба ҳаёт наздик будани байтҳоро ҳамин ҳам исбот мекунад,
ки дар онҳо ҷои рӯйдоди воқеаҳо, номҳои маҳалҳо*и гуногун ва
шахсони конкрет зуд-зуд дучор мегарданд:

Аз Кавра намогон барало боғи шумо,
Тошканд мерамо, чура, дилам доғи шумо.

Дилварзин равам, Тошканд назик мемунад,
Кучида равам, Масчо сабил мемунад.

; ; "у

V

Бозори Уротеппа маиз арзон шуд,
Конуни Ҳукумат — зангири осон шуд.

Дастӣ мана гир, буром ба девори баланд,
Дастпуна харам бари ту аз **шаҳри Хучанд**.

Пеш-пеш кунамо, гусолаю **говн** ало,
Говчушиба аз занои Дардар ту бало.

Бисьёр байтҳо дар иазар содда менамоянд, аммо агар кас дурусттар мулоҳиза қунад, мебинад, ки онҳо аз ягон чихат, махусан аз чихати баёни фикру хис чолиб буда, хусусияти забони гуфтугӯ ва хусни ин забонро дар бар қардаанд. Дар онҳо калимаю ибораҳо, тарзи талаффузи хоси ин ё он маҳал равшан мушоҳида мешавад. Чунончи, бароба, соғу, вот, кошпаррон, хушханда, арақпаррон, уреб, хушқош, чока, меботам, мекутат, неяд, аспӣ қантарӣ, қоши ҳолқуфтагӣ, беҳи дарахтундавак, духтари қошукрӯй, рухсорай хунҷакон барин калима ва ибораҳо бештар ба забони мардуми воҳаи Зарафшон хос аст:

Эй духтараке, лаб-лаби вот мегардӣ,
Дуррат сари қош, бо дили шод мегардӣ.

Порудба¹ даромадам, ки ёр шуд ҷотса,
Соғу ба сараш мэнанди кабки тока.

Аз хона баромадиву чумун-чумун,
Дардат занудо, чувунзани қошпаррун.

Э духтараки сафедакч хушханда,
Умрат гузарад ба ин ҷавони ганда.

Бинобар ин, ба назари мо барои ҳар як хонанда, дар зимни мундариҷаи ғоявӣ ва бадеии байтҳо, шакли ифода, хусни забони зиндаи гуфтугӯй низ мавриди эътибор қарор гирифта метавонад. Илова бар ин ташбеҳ, истиора, рамз, тавсиф, муболиға барин санъатҳои сухан дар байтҳо мавқеи қалон доранд. Масалан, дар байти зерин ба абрувони кабк ташбеҳ қарда шудани абрувони ёр ва ба бекасаб монаид қардани рӯи маъшука диққатангез аст:

Қошота қунам ба қоши кабк андоза",
Аз бекасабам зиёда рӯят тоза.

Ташбеҳе, ки дар байти зерин мушоҳида мешавад, ботароват ва дилҷасп ба назар мерасад:

Шоҳи ҷамани шикаста мегуяндам,
Як бега ба пеши ёр наместунандам.

Доираи ташбеҳшаванда дар байтҳо пурвӯсът аст, алалхусус ба ҳаёти маишӣ доман андохтааст. Ба ин даъво байти зерин мисол шуда метавонад, ки дар он шабоҳати абруӣ ва дук аз чихати борикӣ қайд шудааст:

Думми қошат аз думи дукам борик,
Як лаҳза набинам, бе ту, дуйном торик.

¹ *Поруд* — номи маҳал.

Байтхое дучор мешаванд, ки дар ташбех бунъед ёфтаанд:

Қадат ба мисоли чавдаи навсарзада буд,
Руют ба мисоли барги шабнамзада буд.

Дар байтҳои имрӯза низ чун дар байтҳои тоинқилобӣ тасвири ҳусни инсон мавқеи калон дорад: истифодаи рамз, ташбех, истиора, муболиға ва тавсифҳои анъанавии гул, булбул, сарв, махтоб, ситора ва монанди инҳо зиёд мушоҳида мешавад:

Хобам бурдас ин бега, ёр дар бағалам,
Бедор шудам, аланга дорад чигарам.

Сухтам бари номи хуши ту, э ёри азиз,
Таспи баданат зиёда аз мохи тамиз.

Ман мемурамо, ба холи банди днли ёр,
Ёр барги гул асту очаш гули хор.

Ситора ба мах бурумаду ман дидам,
Қаҳрӣ будамо, ба дилбарам хандидам.

Қаддат гула монадо, ду абру — махи нав,
Девонаи руи ту гардам вақти дарав.

Эй чураи нозанини дандонзира:
Берун, ки намебурой, махтоб хира.

Ситораи рӯз мисоли руют бошад,
Ин моҳаки нав мисли абруят бошад.

Байтҳо чун рубоӣҳо ба андоми инсон зиёд аҳамият медиҳанд, ки ин албатта, бесабаб нест. Аз ҳусни инсон мутаассир шудани дилҳо ба ин боис шудааст. Муаллифони байтҳои зимнан ҳусни рафтори инсон ба шавқ овардааст:

Аз хона баромад як духтари сабзина,
Яг даст ба китобу яг даст ба руи сина.

Қадат гулу рӯят гулу рухсорат гул,
Қошат қаламу ду тори муят сунбул.

Дар тори сарат қарсн сафеди дубара,
Дар рӯи гулат холи сиёи дусара.

Аз сарви чаман қаддч ту боло бошад,
Аз дастаи гул руи ту зебо бошад.

Яке аз воситаҳои асосии тасвир дар байтҳо рамз аст. Рамз ҳамон роле дорад, ки дар рубоӣ адо кардааст. Дар санъатҳои тасвир аломатҳои ҳаёти имрӯза низ кам ба назар намерасанд:

Тилфуни идораҳо ду мели муят,
Монанди электрик сафедаи рӯят.

Дар байти зерин нури барқ равшаниро ифода кардааст, ки дили ошиқро фаро гирифтааст:

Дар болои сарам электрик рӯшноӣ,
Ошиқ шудиям ба духтари масчоҳӣ.

Дар мисоли қаробати рубой ва байт мо як ҳодисаи муҳими фольклорӣ—алоқа ва таъсири дутарафаи ин ду жанри машхури лирикиро равшан мушоҳида менамоем, ки инро санъатшинос С. Мирсаидов ҳам қайд кардааст¹. Бисёр байтҳо аз рӯи қор дар асоси рубоӣ ба вучуд омадаанд. Аммо чунон ки муҳаққиқи ин жанрҳо Р. Амонов қайд менамояд, аксарияти он байтҳо тағйир ёфта, аз ягон ҷиҳат аз рубоӣ маълум фарқ кардаанд, бинобар ин онҳоро асарҳои мустақил ҳисоб кардан мумкин аст². Дар ин ҳолат лозим доништа шуд, ки байтҳои шабеҳи мисраъҳои ягон рубой ва ё рубоӣ ба ин ё он байт монанд ба маҷмӯа дохил карда шаванд, то ки ба муҳаққиқон ва хонандагони асари халқ алоқаи ин ду жанри машхур ва таъсири самарабахши дутарафаи онҳо равшан гардад.

Масалан, байтҳои зерин дар байни рубоӣ қаринаҳо доранд:

Ҳушам ба Дичик, чушу холам ба Дичик,
Садбарги сафеди дилқушоям ба Дичик.

Эй духтараке, алафн ошат бошам,
Холои катори думи кошат бошам.

Рубоӣҳои низ дида мешаванд, ки ҳамоно аз байтҳои ҷудогона тартиб ёфтаанд:

Ман бомба намебаром, куртам тунук аст,
Ман ёра намегирам, дилам хунук аст.
Ин оба намехурам, ки об хас дорад.
Ин ёра намегирам, ки ин кас дорад.

Тошкандба фурумадам ба руи раста,
Додгӯи неметунам авозам хаста.
Додгӯи наметунам авозам хаста,
Гапгӯи наметоям занои маста³.

Кабкак шаваму шинам ба нӯги қаламат,
Мурғак шаваму дона чинам да бағалат.
Сабза шаваму ба остинат хона кунам,
Булбул шаваму хазору як нола кунам⁴.

¹ С. Мирсаидов. Байт ҳамчун жаири фольклорӣ. «Садои Шарқ», 1964, VII, сах. 151—153.

² Р. Амонов, асари мазкур, сах. 204.

³, ⁴ Байту рубоӣҳои кӯхистони Зарафшон. Чамъкуианда ва тартибдиҳанда С. Мирсаидов. Душанбе, 1982, сах. 156, 167.

Як микдор байтхое, ки ба адабиёти китобӣ, эҷоди аҳли калам тааллуқ доранду дар байни мардум паҳн шуда нусхаҳо пайдо намудаанд, мазмунан ишқӣ ва пандомезанд ва аз ҷиҳати шакл сазовори диққат буда, барои омӯхтани робитаҳои адабиёти хаттию даҳанакӣ ҳамчун маъхази муҳим хизмат карда метавонанд, дар мачмӯа дохил шудаанд.

Хулоса, намунаҳое, ки ба ин китоб дохил гардидаанд, хусусиятҳои яке аз жанрҳои машҳур маъмул ва мутараккии лирикаӣ халқии тоҷик будани байтро нишон медиҳанд.

Нурулло Азимов.

БАЙТҲО

Ёри мана гу, аз бум фуруд айвунаш,
То чун наравад, нагардам аз фармунаш.

Эй чураи чун, ай хад гузаштай аламут,
Бурдай дилама қоши сиёи қаламут.

Шамоли сари ағба арақпаррун аст,
Ишки духтари мардум чигарсузун аст.

Қаддатба мурам, қадди ту паст афтодай,
Чашмони ту пурхумори маст афтодай.

Дар гушаи румоли ту гард афтодас,
Ҳайфи тани нозукат ба дард афтодас!

Эй ёри азиз, дарда набинад баданат,
Тақдир кунад нону намаки ватанат!

Ман масти туям, ту дар хумори дигарӣ,
Ман гашта хазон, ту навбахори дигарӣ.

Румоли сари ёрам қаноти зоғас,
Вай ғамзада мегардад, дили ман доғас.

Ин бачаи истодая чашмонаша бин,
Баргашта назар қардани ҳайронаша бин!

Ман боғ даром, буи ту аз боғ биёд,
ЁДИ ту кунам, ба синаам доғ биёд.

Гул мешукуфад ҳамеша дар фасли баҳор,
Оху ба камар мераду додар ба шикор.

- а) Гул мешукуфад хамеша дар фасли баҳор,
Меғӯм, чудо шавем, намешад дили зор.

Рӯймоли сари чурем шудас барги анор,
Байтои мана хонда равад то сари кор.

Аз дарди тура хавлитба мерам сад бор,
Сазои сари касе, ки мешад хушдор.

Тоқӣ лаби қош истоданат мир борин,
Ман сайди хароб, миҷгуни ту тир борин.

Э чураи чон, ман ба қошот банда,
Ту меравию ман ба кӣ мунум зинда?!

Дасти мана гир, буром зи девори баланд,
Дастпуна харидам ба ту аз шаҳри Хучанд.

Қади ёрам ниҳолаки араразор,
Раҳ меравадо замин наёбад озор.

Рӯймолсафед, рӯймолта тов андохтӣ,
Моро дидӣ, худта ба хов андохтӣ.

Ду дастата, ёр, ба гарданам андозӣ,
Ошук шудиям, ҳешу табор норозӣ.

Чумчук сари беду пои чумчук сари бед,
Ду қоши сиё муносиби руи сафед.

- а) Ду қоши сиёх муносиби рӯи сафед,
Бо ғамза ва ноз гашта гуфт: «Кай мейед?»

Қошке ки намедидам тӯро вақти дарав,
Чонро бари хотири ту мондам ба гарав.

Қошота, қунам ба қоши кабк андоза,
Аз бекасабам зиёда руют тоза.

Ду қоши сиёҳи ту ба монанди алиф,
То умр бувад,
дил нақанам аз Худгиф'.

Ин бачаи комсомола ёраш бошам,
Дар пахтачинӣ ҳамдами қораш бошам.

' *Худгиф* — деҳа дар райони Мастчоҳи кӯҳна.

а) Ман духтари пахтачина ёраш бошам,
Дар пахтачинӣ фартуки кораш бошам.

Ман садқа шавам у дашти боғмайдунa,
Ман садқа шавам духтари мактабхунa.

Ошук шудиям ба зираи дандунат,
Бар ғум-ғуми чарху бар лаби хандунат.

Оби хунука ба оби чуш андозед,
Байтои мани сухтаба гуш андозед.

Хар шуму сахар, чунуна, чашмам ба дарат,
То умадата хун аз дилам мегузарад.

Дируз ба маҳфили ситам ҳор будем,
Дар курсаи¹ нуни мурғакӣ² зор будем.

Шамоли сари қуххо дарахтҷунбунай,
Ин чураи сарвиноз чигарсузунай.

Чанд сол бозе мусофири дарбадарам,
Об аз ду рухам резад, хун аз чигарам.

Ерам таги арку ман дари дарвоза,
Ерам гули сурху ман бунафши тоза.

Торик шаваду руи ту равшан гардад,
Зиндон зи тамошои ту гулшан гардад.

Оби шуҳа бин, сангора ғелунда бурафт,
Сабзиназанак худаша ларзунда бурафт.

Я даста гулум да дахани дарвоза,
То гав назанӣ, намешава овоза.

Ин куртаи ёри ман-ку авлон бошад,
Накши чиякаш бофти Бадахшон бошад.

Дар пуштаки дар будам, кушодӣ дарата,
Чононаи чон, ҳаргиз набинам ғамата.

Духтар-духтаре, алафи ошат бошам,
Як даста гули болои қошат бошам.

• *Курса* — як лаб нон, порчаи нон.

* *Мурғакӣ* — нони ба хокистар афтида.

Дар ҳаққи туя савдогари гулқандам,
Рӯмол хараму болои қошот бандам.

Баргои дарахт рехтас ба руи Дардар¹,
Хухари шумо пазмуни руи додар.

Ёрам ба деху худам ба кӯх беморам,
Абре шаваму болои ёрам борам.

Сузан гиру ришта гиру чашмонама дуз,
То кур шавам, пешат бишинам шабу руз.

Хонаи ёрам дар пуштаки девор аст,
Ҳар гоҳ, ки равам, дарбачаба тайёр аст.

Духтар-духтаре, ман дар ғамат беморам,
Чун кабки рамидаи сари кӯхсорам. -

Дар ниспишабӣ чароғи равшан-духтар,
Дар руй замин зебаки гулшан-духтар.

Эй ёри азиз, туят муборак бошад,
Дар банди дилат садаф каторак бошад.

Аскар шудиям синама доштам тирба,
Сина сипар кунам ҷони камандирба.

Мун садка шавум беҳи дурахтундавака,
Мун садка шавум Қуввати аскарравака.

Байтҳои шумо ҳаргиз нарад аз ёдам,
Сухбати шумо шому сахар мебодам².

Як санг задӣ ба гурдаи дардинам,
Ман мушти тура ба ҷои дармон бинам.

Ҳар кора хунар дораму андеша кунам,
Қонун зур аст, ман кора аз реша кунам.

Э куртасафед, курти шумо даридагӣ,
Аз ёди шумо ҳоби шабам паридагӣ.

- а) Ин куртаи авлуни шумо даридагӣ,
Ҳоби сахарам барӣ шумо паридагӣ.

¹ *Дарбар* — деха дар райони Айнӣ.

² *Мебодам* — мебоядам.

Румолчаи дастата гирам ёдгорӣ,
Хуш чурагиҳои бемалоле дорӣ!

- * Ер ёрӣ кунад, асло намешем ганда.
Ерӣ накунад, дар куча мо шарманда.

Ин руи хаво гирумагир афтодас,-
Гусола ба дасти гови пир афтодас.

Дардат занудо, дар ваҳти гули гандум,
Ғамгин манамо, дар ватанои мардум.

Ғапҳои ту гуфтагӣ расид дар гушам,
Андеша накардӣ дилбари сирнопушам!

Эй чураи чун, ба даст китобе дорӣ,
Дар кучаи ишқ аҷаб шитобе дорӣ.

Як ёр дорам аз ағба уру ватанаш,
Мунандаи хумқаймоки чавзо баданаш.

- а) Як ёр дорам аз ағба уру ватанаш,
Аз куртаи шохӣ менамояд баданаш.

Гуфтам, ту усул бикун ба савти сетор,
Дидори мубораки ту кардас мана хор.

Имруз мусофирора ёди ватанай,
Ду булбули чулида ба шохи чаманай.

Дар лабаки бум шишта занам дутора,
Маст карда барам ин дилбари айёра.

- а) Дар гушаи бум шишта занам сетора,
Маст карда фурурам ман ҳамун барнора.

Сабзиназанак, номата додам ба газит,
Ин номи азизат то ба марказ бирасид.

Офтоб задай катӣ фуруем таги бурс,
Ҷононаи кошсиё, ту холи мана пурс!

Қадат гулу руют гулу рухсорат гул,
Қошат каламу ду тори муят сунбул.

Девонаи синачокам аз рузи азал,
Рухот мисли гулу худи ту канду асал.

Ии куча дароз, сархади ин куча дароз,
Хар ду хохарон нишаста бо муи дароз.

Мактабба фуром, чура, ба вақти дарсат,
Даспона шавам, гирӣ, ба банди дастат.

Масчоҳ равамо, ба ағбаҳои вайрун,
Холам чӣ шавад, охир манам саргардун.

Болои Қаротегин абри даввун,
Ошиқ шудиям ба духтари қошпаррун.

Раҳақои Душаибе ниҳолҳои азиз,
Аскарбачаҳора сувор кардан да поиз.

Дар шари мусофирӣ холам чу гадо,
Гапам назанед, дустон, дилам обу адо.

Мурғобӣ шуда, даром даруни даръё,
Булбул шуда, нола занам дар саҳро.

Сабзиназанак, чорбоғи боло ватанат,
Бурдас дилама қоши сиёҳи қаламат.

Ман дар лаби ҷӯй шиштаму ёр дар айвон,
Истода табассум мекунад, ман хайрон.

Ман байт гуям, байти манам яг даръё,
Байтои мани сухтагӣ дардадба даво.

Қад-қадӣ тағоб меравам то Вору',
Ошиқ шудаам ба духтарони гулру.

Гушворои тиллоӣ зеби гӯшам,
Эй бачаи комсомоли кастумпӯшам.

Дар таҳақи тиреза анор афтодас,
Ишқам ба бачаи комсомол афтодас.

Сабзиназанак, ачаб зани айёри,
Афсун кардӣ,
ақида кардам — морӣ.

Шоир нестам байту рубоит гуям,
Сесада ғазала баҳри ҷудоит гуям.

» *Вору* — деҳа дар райони Панҷакент.

Соғу-ку¹ ба сар дорию даспона ба даст,
Дардат ба сарам, эй ёри бегонапараст!

Аз хона баромадӣ ба сад дарду алам,
Холҳои катори думби кошотба мурам.

Ман садкаи он ду зулфи анбарбуяг,
Эй ёри азиз, бўса бидеҳ аз руюг.

Румоли сари ёрам амбарбуӣ,
Зориш кардамо: «Чиба ако мегӯӣ?!»

Ин бачаи танбурҷии танбур сари даст,
Дар нағмаи танбурат шудам булбули маст.

Дар боғи шумо руид анору ангур,
Ин меҳри шумо намеравад аз дил дур.

- а) Чононаи гӯшти кабку оби ангур,
Ҳаргиз наравад меҳри ту аз синам дур.

Рафтам ба даруни боғ, кандам як гул,
Дидам қадаҳи нағма ба дасти булбул.

Рафтам лави ов, боша надорам сари даст,
Дар гӯр сари бебачагиш, орзум нашикаст.

Дастпонаи нукрагини банди дастам,
Ақои бурафтагии кабки мастам.

Омад баҳори оламу вақти алаф,
Дар банди дили сафеди чонона садаф.

Аз ишки ту дард мекунад дандонам,
Монанди таноби чарх саргардонам.

- а) Аз дарди тура дард мекунад дандунам,
Аз чабрата месузад тамуми чунам.
- б) Аз дарди тура дард мекунад дандонам,
Шоҳад², ки балои ту занад бар чонам.

Дойрая баландтар зан, ки ӣн тӯӣ акем,
Имшаб мебиёд аруси дӯструӣ акем.

¹ Соғу — зарфи чӯбин.

² Шоҳад — шояд.

Байтои тура навистиям дар дафтар,
Раҳ рафтани гаштанот мисоли кафтар.

Не руи ту шуд, не руи ман, хайр гуем,
Тағдиру нарафт, як шаб та руз, дард гуем.

Чупунбачаи куху ба кух, дашту ба дашт,
Хайфи тани нозукат, ки бебуса гузашт.

Ерам бурафта манба кардас армун,
Изҳор накунед, чигар барояш бирыюн.

Мусат кардам дар тангиҳои лаби дашт,
Дастот шикаиад, ба гарданам халка нагашт.

Долони баланд дорию пешаш арча,
Ду қоши сиёҳ дорию рӯят лахча.

- а) Долони баланд дорию чубаш арча,
Синаи сафед дорию шуи бача.

Хобамба дарумадед, эй зебо келин,
Ду зулфи сиё аз зихи румол берин.

Се моҳ шудасо бурафтани шаҳрота,
Вакташ, ки гузашт, чико кунам пайдота.

Даратба равам, садо кунам мисли гадо,
Як буса бидеҳ садакаи радди бало.

Боғи хама боғу боғи мо арарзор,
Нри хама ёру ёри мо чонбезор.

Озодачухун, кастуми зебо ба танат,
Монанди исполкуми райюн суханат.

Аз хуна бурумадӣ, канду асалӣ,
Ишки ту мана, барно, кардас касалӣ.

Ман хов будам да тагаки деворут,
Бедор шудам ба нағмаи дуторут.

Румоли саратба, чура, мушк андохтӣ,
Зорит кардам, бераҳм, мушт" андохтӣ!

Даръёи Хучандба мо бурафтем ба қайқ,
Ер бозикунун биёд, дасташба ҳақиқ.

Додар гуша, хавлии додар гуша,
Шамоли кадум куча биёрад буша?

Ман очаю додо, ки надорам хорам,
Як чӯрагӣ кун, ман аз ту миннатдорам.

Қадди ту, санам, аз навдаи гул борик,
Як шу дорӣ, дилаш чу гури торик.

Даратба равам, дарат калит¹ афтидас,
Ин ларза ба чони баччагит афтидас.

Навруз расид, руи замин сабза гирифт,
Сахрою лаби чую чаман ғамза гирифт.

Э кафтари сулҳ, буро баланд аз абро,
Бинад турае тамуми халқи дунё.

Дар ағба нарав, ки ағба пирьях дорад,
Кошотба мурам, ки чӯрагӣ вақт дорад.

- а) Ин ағба намебурам, ки он ях дорад,
Балота гирам, чудошавӣ вақт дорад.

Қадди ёрам ниҳоли гандумзебай,
Рухсорай руи ёр нахши себай.

Олуча шинондӣ дар таги айвонат,
Хумор доран ду халқаи чашмонат.

Хат мекуние, чӯра ту, ман гириёнам,
Дар шаҳри мусофири чигарбирёнам.

Бача-бачае, меравӣ боми ба бом,
Сайёду шавум, туро бигирум дар дом.

Ин бедаи баланду сарнавишти азалам,
Тағдири мана харгиз надонист падарам.

Дарде дорам зи дарди дандон бадтар,
Охи сахарам аз кандани чон бадтар.

Басманда² равон чонона бо кади базеб,
Кошони сиёҳ дораду рӯйҳои сафед.

¹ *Калит афтодан* — кулф, маҳкам будан.

* *Басманда* — деҳа дар райони Ғонҷӣ.

Ҳамсоя бало, духтари ҳамсоя бало,
Ҳаргиз накунад духтари ҳамсоя вафо.

Басманда равам, ёра зи Басманда гирам,
Айбам накунад, агар ки пасмунда гирам.

Дунёи дуруза хасту умри барбод,
Як бор намокунӣ мани сухтара ёд.

Ман рафта дили дилбарама бардорам,
Парвои алоби дузахаш кай дорам?!

Кокул ба миюнат дастаи гул борин,
Байт гуй агар, хониши булбул борин.

- а) Хониши ту чахчаҳи булбул борин,
Зулфи қачат дастаи сумбул борин.

Дидори тура бинам, надорам армун,
Сад дарду алам дидам дар руи чиюн.

Ин чураи поринам худи гул борин.
Додо дорад чаллоди хунхур борин.

Камзулча сиёҳ, садафча чиндас барно,
Аз ганда баро, ки мегирам сад билло!

Қадқади тағоб ниҳоли дулуна барод,
Кошке ки хавози чура аз хуна барод!

Аз дур ишоратат қунам, бархезӣ,
Монанди қаламфури Бухоро тезӣ.

Дулонаи пешорура бин бастанаша,
Чувонзани бебачара бин гаштанаюа.

Аз Дарғи' калун буромадем се бача,
Ман мемурамо ба ҳасрати гулғунча.

Дар руи замин мисоли гард афтодам,
Аз хурдани ғами ту ба дард афтодам.

Дар хоб будам, сабзина умад бағалам,
Бедор шудам,
аланга дорад чигарам.

• Дарғ — деҳа дар райони Айний.

Махтоби шабасту ба дарат зам¹ сангча,
Боби дили ман чавонзани бебача.

Боло меравӣ, ситора талқонаша гир,
Чодир задаю духтари-деҳқонаша гир.

Сабзиназанак, алову оташ борин,
Хулқи хуши ӯ мисоли очаш борин.

Синема ба ях мондаму шиштам ба аёс,
Сад хайф, ки Обидахон надорад дили рост,

- а) Яг рума ба ях мондаму як ру ба аёс,
Тохир манамо, Зуро намешӣ ту халос!

Гар об равӣ, мана хабар дода гузар,
Ду себа тиям, тушаи ро карда гузар.

Маҳтовшавай ман мебаром бумҳора,
Кай мебинам хушқоши бепарвора?!

Ери мана бин: дар қаллаи Вайроғат²,
Дарди мана тоза мекунад ҳар соат.

Кучаи шумо як боғи пургул дорад,
Як духтари нозаини булбул дорад.

Аз куча гузар накун, ки ман баднумам,
Дар бағали нозуки ту кай сар мунам?!

О духтари комсомол, мурам да'р адабат,
Ман тугма шавам дар кастуми беқасабат!

- а) Эӣ духтари комсомол, мурам дар нумут,
Сақичи сиёҳ шавам ба тахти кумут.

Рафтам ба сари болини ёри бемор,
Гуфтам, ки: «барои хотирам сар бардор».

Имсоли дароз ба фикри ту афтодам,
Корам мунду ба зикри ту афтодам.

Дар гушаи буми мо нашин бехуда,
Моро ба ту бад гуянд, эӣ носуда!

¹ Зам — задам.

² Вайроғат — калъаест дар наздикии деҳаи Пастигави райони Мастчохи кӯҳна.

Хандун-хандун барно бурумад сари вот,
Курбуни ҳамун хандаи шеринат акот.

Аз дир¹ ишоратат мекунам хезу биё,
Ин қиссаи ошиқӣ будай дар хама чо.

Эй очаи чун, куртаи ғам пора бикун,
Шабҳои дароз, духтар биғӯ, нола бикиви!

Боло мерам ба марзаҳои гандум,
Ошиқ шудиям ба духтарои мардум.

Кафтар шавамо, боғу чаманро бинам,
Оху шавамо, кӯхи баландро бинам.

- а) Оху шаваму кӯхи баландро бинам,
Як бори дигар нозукбаданро бинам

Эй духтари сабзинаи мағзи гандум,
Тарс аз падарат дорам, ваҳми мардум.

Ситораи оспуна шумурдам саду бист,
О ёри хутуркакам, буро, кучаба ист!

Барфак задаст, ағба таноб афтодаст,
Хуни чигарам руи алоб афтодаст.

Хонатба намедаром, ки одам бисъёр,
Мисли ҷазза месузад дили ошуқи зор.

Э ёри азиз, худат зи хурони биҳишт,
Дар гушаи румоли ту гулҳора кӣ кишт?

Садбарги сафед мебуравад бозикунун,
Ранги мана мекунад ҳуди барги хазун.

Чойникаки қирмизӣ руи дуконам,
Ин акаи майдаҳаки пурармонам.

Дурраш² чакатоб, ёр умад бар лаби бум,
Бо чашми харосонаш нигоҳ кард ба рум.

Ой камзурпуш, об буро ман бинам,
Зоре ки кушода шад, дили ғамгинам.

¹ Дир — дур.

² Дурра — рӯймол, пешонибандак.

а) Чашмам ба раҳаш, ёрам биёяд бинам,
Шояд ки кушода шад, дили ғамгинам.

Эй духтари нағз, тугмара баргак духтӣ,
Ту ин дили.девуная бе гап сухтӣ.

а) Дар банди дилат тугма каторак духтӣ,
Тақдири мани бадбахта имсол сухтӣ!

Ой чураи чун, хардумоям гул борин,
Аз ман чиба мехаросӣ бедил борин?

Махтоби шабаю меравам боми ба бом,
Аз чаври ҳамон лоларухи химчамиён.

а) Урам бигузашт ба гаштани боми ба бом,
Аз боиси он ҳақиқлаби химчамиён.

б) Кафшам бидарид аз гаштани боми ба бом,
Ер адраси нобуриду ман нукраи хом.

Кафтар шудаю парвоз кунам бо бумат,
Овора макун ба ваъдаҳои хумат.

Додот шавадо розӣ,. барою мана гир,
Меғуд, ки дилам доғ асту гап дар тағдир.

Думми қошат аз думи дукам борик,
Як лаҳза набинам, бе ту дуйном торик.

Берун набаро, тар мешавӣ дар борун,
Дар оби ду дидаят мурам, чураи чун!

Ту гул шавию аз лаби чу канда гирам,
Сад сол гузарад, дбғи чудоғет ба дилам.

Ман мор шавамо, ба нӯги мӯт овезам,
Обдаста шавам, да сару рӯт об резам.

Ид умадасо, идӣ барем мо бари ёр,
Сесади шутури сафеду марворид бор.

Ман мурғ неям, дуруни мурғун ёбӣ,
Охубараям, мана зи куҳ меёбӣ.

Обе хураме, оби Зарафшон бошад,
Ёре гираме, ёраки хандон бошад.

а) Як обе хурам, ки обаки соз бошад,
Як чӯра гирам, табельчи колхоз бошад.

б) Ерера гирӣ, ки ёри косиб бошад,
Ҳар чоба равӣ, ба ту муносиб бошад.

Як бор рафтам ба роҳ Бадалмо во хӯрд,
Дида мана вай се-чор бор пешпо хӯрд.

Сабзиназанак, сабзу мунаввар гардӣ,
Баъд аз сари ман кӯша кабутар гардӣ.

Қадат ба мисоли химчаи навсарзада буд,
Рӯят ба мисоли барги шабнамзада буд.

Дар долунӣ пешору мо шишта будем,
Ин сухани ҷудоира кай гуфта будем?

Тоқат неяд ба дари хунат гузарам,
Ях бори дигар дидората дида мурам.

Қоғаз умадо, меравам аскариба,
Таҳсин кунед ин аскари фалғариба,

Дар кунчи тагобу ман ниҳоли бурсам,
Ҳар кас ки биёд, аз дилбарам мепурсам.

Болохонаи сафедаки гачкорӣ,
Маълимақон, биё хурем чанголи¹.

Рафтам ба лаби чуи Самарқанду Бухор,
Ғайр аз ғами ту дигар надорам ҳеч кор.

Дар гушаи бум шиштас, ёрам бемор,
Дил месузад, ҷигаркабобам бари ёр.

Мактуб кунамо, ёр дар сари хат бошад,
Ҳар чоба равад, ёрам саломат бошад.

Духтар борик, мижғони духтар борик,
Ҳолаш чӣ шавад дар хонаҳои торик.

Румол ҷигарӣ, миёни румол ҷигарӣ,
Ғам мехурамо,
ту дар канори дигарӣ.

Чанголи — таом.

Чашмони тӯ бе сурма сиёҳӣ дорад,
Лабҳои ту боби ошноӣ дорад.

Дар хонаи мо намакфуруш омада буд,
Пушти лаби ёр арақ ба чуш омада буд.

Чунам гирамат, миёни чунам гирамат,
Пайваста ба мээзи устахунам гирамат.

Офтоб ба дуруни авр тобиш дорад,
Ин танбала бин, сояба нолиш дорад.

Масчоба мурам, ки чашмасорхо дорад,
Обҳои хунуку лолазорхо дорад!

- а) О чашмаи Барчушак, чӣ обо дорад,
Обашба мурам, чӣ чои хобо дорад.

Рав, очата гу, мана ба думодӣ гирад,
Ин банда ғуломи зархариди падарат.

- а) Рав, очата гу, маро ба домодӣ гирад,
Ин ғунҷаи ангура ба савғотӣ гирад.

Дар хавлии боло дилкашонӣ дорам,
Дуом нақунед, умри чавонӣ дорам.

- а) Дар кучаи боло дилкашунӣ дорам,
Айбам нақунед, ишки дарунӣ дорам.

Э куртасафеди ширамағзи гандум,
Ту меравӣ, дилма ба кӣ мебандум?!

Ағбара сар кардам ба пушти бурсо,
Чашмам чорай, дилам кашони Масчо.

Сабзиназанак, ачаб зани гирдпасти,
Ту дар назарам мисоли кабки масти.

Мактуби саломатӣ кунам ман бари ёр,
Аз ошуқи чонсухта дуои бисъёр.

Гулҳои лаби чубор чӣ буе доранд?
Хар ду хуварун чӣ гуфтугуе доранд?

Ман мемурамо ба холи банди дили ёр,
Ер барги гул асту очаш гули хор,

Ман шишта будум, ёрум гузашт ба доргӣ¹,
Аз сухтани дил байдӯш мондум яборгӣ.

Гундишк париду олама нур гирифт,
Ёрам мана дида рохаша дур гирифт.

Ин гаштани Дилварзин² фаромуш нашавад,
Сузад раҳи Масчоҳу ангишт нашавад.

Ман шона шавам ба зулфи тобдори ту, ёр,
Е ойна шавам ба руи зебои.ту, ёр.

Ман байт гуям, дусто, шумо гуш доред,
Зардоби мани ғариба мебардоред.

Шумат бинам, намози шумат бинам,
Ситора бишав, ки баъди шумат бинам.

Аз Тангӣ³ намоён шуд дуди борик,
Бе ёр, доим, дунё ба чашмам торик.

Аз кор умадам, дар куча дидам ёра,
Ниспи чигарам кабоҳу ниспаш пора.

О чураяки чавкору гандумқорам,
Яг бору намеғуй, ки «ман ёр дорам».

Гумчу шуда, гум кардиям ман ёра,
Аслоҳ намеёбам хисоби кора.

Аскарбачае ба боғ болида гузашт,
Қорд ай сари даст қалам тарошида гузашт.

Мо, камбағало, не фикри боё дорем,
Мо бар сари худ давлати доно дорем.

Аз ағбаи -Хишекат⁴ бурод абри баҳор,
Асои қаландарӣ гирам дар ғами ёр.

Бумои мактаб ҷои тамошо бошад,
Ёрам гузарад, дар дил таманно бошад.

¹ *Доргӣ* (дургӣ) — аз дур намоён шуда гузашта рафтани.

² *Дилварзин* — дашт дар соҳили рости дарёи Сир.

³ *Тангӣ* — гузаргоҳ дар наздикии деҳаи Овҷии райони Ғонҷӣ.

**Хишекат* — Ҳушкёт деҳаи райони Айни.

Эй чураи чон, ба ман нагу гапҳота,
Молома фурухта метиям додота.

Шаб то ба сахар дидаи бедор дорӣ,
Дардат занудо, чогаи беёр дорӣ!

Як абри сафед аз тарафи қибла гузашт,
Ин куртасафед аз ин ҷа бо ҷивла гузашт.

Кадатба муносиб кокулое дорӣ,
Аз тири говара сар намебардорӣ.

Аз сарви чаман қадди ту боло бошад,
Аз дастаи гул руи ту зебо бошад.

Фа-рдо, ки худо қозӣ шавад дар арасот,
Аз дасти шумо, камзулсиё, гуям дод.

Сахроба бурумадам, ки ёр қаҳрӣ гузашт,
Зориш кардам: «Аз ман чӣ кутӯҳӣ гузашт?»

Дар куртаи сурхи дурнамохай, ёрам,
Бо амри қазо аз ман ҷудохай, ёрам.

Кошке ки худо муаллимам гардунад,
Китобча ба даст, фуруд, ба пешам Хунад.

Мошина савор шудаму рафтам Вота,
Аз баҳри худо як бор надидам рута.

Аз хуна барумудо, салум дод ёрам,
Ду руш ба мисоли гул, тамошо дорам.

- а) Ҳар бор ба долун мебарояд ёрам,
Ман қомати зебоша тамошо дорам.

О чураи чун, ҳар думо хуб доғем.
Ду булбули пошикаста дар як боғем.

Дар тори сарат қарси сафеди дубара,
Дар руи гулат холи сиёи дусара.

Як бедаи баланди якка дорад, ёрам,
Ду қоши сиёҳи ҳалқа дорад, ёрам.

Ёр, бе ту шабам руз нашавад дар дунё,
Бад бошам агар, ҳаволаи ман ба худо.

Байдои мана хабар баред ёрамба,
Румолча гирад, гирья кунад ҳоламба.

- а) Мактуб карда фиристонам ёрамба,
Румолча гирад, гирья кунад ҳоламба.

Аз дур назора мекунам ёрамро,
Садбарги сафеди нозбардорамро.

Ин духтари майдиякба сесалта забон,
Ҳам дарди сарам шидасту ҳам қотили чон.

Шабҳои дароз уй¹ мекунам, уйи дигар,
Дастамба пиёла мехурам, хуни чигар.

Сабзиназанак ба шӯи гандеш габ зад,
Зардоби дилам монанди дарьё лаб зад.

Мошина қатор кардан ба роҳи Ревод,
Се йигити сабзина мурад дар зебат.

Аз хона баромадам, ёр, дар сари роҳ,
Румолчаи гирбишин қард руша панох.

Кухҳои баланд-баланду бурсои кабут,
Мисли ёрам озода оламба набуд.

Эй наргиси тар, ту дил набанд чои дигар,
Бо ёди ту мегардам сад соли дигар.

Дарди дили ман ба руи олам ру зад,
Дар ҳаққат агар бад гум, забунам сузад.

Шаҳри ҳукумат бурдагӣ аз ҳад дурай,
Посилка — румоли шоҳиҷом манзурай.

Сарлавҳаи табилба гирам ҳучагита,
Як бус натӣ, бас мекунам чурагита.

Ман масти туам, ту дар хумори дигарӣ,
Ман гашта хазон,

ту навбахори дигарӣ.

Дар дасти шумо пиёлаи чои кабуд,
Монанди шумо райони Масҷоба набуд.

1 Уй — фикр, ҳаёл.

Дар дашт будам, ки лоларо шабнам зад,
Дар руи дилам ду доғ руи хам зад.

Ман кадди туро аз ғобии дар' дидам,
Дар банди дилат ду тугмаи зар дидам.

Дар тори сарат румоли бахмал дидам,
Дар гирди сарат чил кокули зар дидам.

Ин духтараке, дутор ба дастат дидам,
Хоб рафта ба руи сабза мастат дидам.

Хар бега равам хавлии ёр об задагӣ,
Ду зулфи сиё дар бари руш тоб задагӣ. ^

- а) Хунатба даром, хунат мудум об задагӣ,
Дар руи сафед зулфи сиё тоб задагӣ.
- б) Аз хона баромад кафтари куш² задагӣ,
Ду зулфи сиёҳ дар бараки руш задагӣ.

Омад хабаре, ки дилбарам бетоб аст,
Дар шаҳри мусофири дилам зардоб аст.

Эй духтараке, дар танат куртаи лас,
Як буса дихӣ, мани чонсухтара бас.

Эй чураи. чун, дар раҳи даштат дидам,
Афтодаю хеста кабки мастат дидам.

Ман мемураме, дара ба лелак заданот,
Давида буро, ёр, сарам дар қадамот.

Шабҳои дарозу болинам дар бум аст,
Ду чашмаки ман каландари рахбун аст.

Раҳ меравиё, кокул ба пуштат ларзон,
Гап мезаниё, дилбар, ба ман хандақунон.

Дар тори хаво ду чуфт кафтар дидум,
Худро ба канори гарми дилбар дидум.

Рафтӣ ба алафчинию шиштӣ ба замён,
Шуе, ки ту хуш кардӣ, ахволаша бин!

¹ *Ғобии дар* — роғии, шикофии дар.

² *Куш* — лочин,

Садбарги сафед дар сари хор гирыюн аст,
Ниспк чигарам барои ту бирыюн аст.

Румоли ғичим дореду курти ласчит,
Аз ман чӣ гуноҳ гузашт, ки дилтун ранчид? ,

Ман дар лаби чу ду барги ларзун дидам,
Ин бачаи беочара ҳайрун дидам.

Эй саллакабуд, саллаи ту зангорӣ,
Ман туба намерасам, ки ту зан дорӣ!

Колхозчӣ ба кор бурод ин нур аст,
Давлати Советӣ дар чахон машхур аст,

Мактаб мерамо, мактаби Ленинобод,
Дардат занано, духтари Захматобод.

Каддат ба мисоли навдаи борикас,
Бемор шудӣ, ёр, дунё ба ман торикас,

Обе, ки ба руи сабза — оби дидам,
Ман дилбарама бори дигар медидам!

Рафтам ба дарат, ба дас задам занчират, ,
Кошке ба мани зор шавад тақдират,

Нуми ин дашт савхози «Ленинобод»,
Техника қати инчара кардем обод.

Дар пушти лаби чувонзанак хол дидам,
Бемор шудам, тамоми шаб нолидам.

Дар хонаи мо равшан чироғи Ленин,
Ман бачаи даврон мешавам марди матин,

Мактаба кушод ба руи моҳо Ленин,
Илм омухта, мо мешавем марди матин.

Дар дасти шумо ангуштарини зардас,
Ҳар кас ба шумо ошук наяд, номардас.

Эй чураи чон, биё кунем ошноӣ,
Ин хонаи торикам шавад рушноӣ.

Бемор шудам, ёрам наомад дидан,
Андуҳи дили бечораро пурсидан,

- а) Бсмор шудиям наумадй, ёр, дидан,
Ахволи дили беморима пурсидан.
- б) Бемор шудам, наомадй дидани ман,
Гўё ки ризо шудй ту ба мурдани ман.

Шишта лаби даръёи Зарафшунанда,
Шона мезанй зулфи нарешунанда.

Дастпонаи дастома тиям заргариба,
Ерам мана партофта бирафт аскариба.

Эй чураи чон, харгиз наёфтам дилата,
Аз муи сарат зиёд хурдам ғамата.

Дахта йигито мебураван бахри Ватап,
Саркарда шудан Азизу Мирзою Ҳасан.

Шамоли таги ағба дарахтчуммон аст,
Ишки духтари мардум балои чон аст.

Се моҳ бозай надидаям дилбарама,
Ерун чй кунам сухтани банди дилама?

Барфои сарй ағба хамаш борунай,
Ошукию маъшукй хамаш даврунай.

- а) Ин абри сиёра окибаш борунас,
Дар хунаи додом гаштанам даврунас. •

Каклик Манаме, макони ман дар камар аст,
Пурдард диламе, чураи ман беҳабар аст.

Э чура, чиба мою ту бошем дилгир?
Шояд ки ба ҳам пайваста бошад тақдир.

Ошука дилаш харобу рангаш зард аст,
Ин корои ошукй оху дард аст.

Хушам ба Дичик¹, хушу холам ба Дичик,
Садбарги сафеди дилкушоям ба Дичик.

Омад хабаре,
ки чураам шу кардас,
Аз оби ду дидаам замин чу кардас.

¹ *Дичик* — деҳа дар райони Айнй.

Ҳар кас, ки ба колхоз кор кунад, ёраш ман,
Румоли бирешими сабукбораш ман.

Девори тура қулуаш аз санг аст-чӣ?
Ман мунтазирам, дастои ту бандас-чӣ?!

Эй ёри азиз, дар кисаат мағзу мавиз,
Сирҳои гузаштаре нагуӣ ҳаргиз.

Ёри мана бин: айвуни додошанда,
Румол бастасо болои қошошанда.

Чупонбача, молат дар Чаққил¹ хоб аст,
Тез гашта биё, дилаки чурет об аст.

Ёр, гавҳару тилло ба ту ҳай зебанда,
Ҳайфи тани нозукат ба шуи ганда.

Ин бега чӣ бега буд, ки ваъдам додӣ,
Поҳом ба замин намерасад аз шодӣ.

Дар боғ даром, ангур хурам дони маиз,
Ошук шудам ба духтари хурди раис.

То қай мешинӣ сари баландӣ танҳо,
То қай мекунӣ дили мана пурсавдо?!

Хумдун² фурумадам ба рузи майрам³,
Бе дидани ёр орум надорам як дам.

Санги таги ҳавлии ту монанди мазор,
Ҳар бор ба зиёратат равам, ошуки зор.

- а) Себои дари хонат монанди мазор,
Ҳар лаҳза зиёратат буроям, дилдор.

Ошукию маъшуқия ёдам додӣ,
Мачнун шудам, акнун ҷавобам додӣ!

Дар пеши танур нун мепазад атласпуш,
Гуфтам, ки мусофирам, зи ман рута напуш.

Қоғазба гирам ман сурати зебота,
Савғоти Душанбе мебарам гапота.

1 *Чаққил* (чаққилғозӣ) — номи мавзеъ.

2 *Хумдун* — Хумдон — даштест дар Мастҷох.

3 *Майрам* — ид.

- е) Пешатба шинам, тамошо кунам қошота,
Фрунтба равам, савғот барам гапота.

Зира-зираё, баргаки зира-зира,
Ниспатам¹ барафт, фикру хаёло гира.

Дар назди тирезаи шумо гул дидам,
Худро ба канори вай чу булбул дидам. !

Бурванда будй, ба ман чиба дил додй?!
Як қабза алоба дар дилам андохтШ

Э, духтараке, бари ту синам чок аст,
Беаклй накун, ки дидаям намнок аст.

Аз кухи баланд фурумадам пушти мазор,
Як даста гуле кандам барои дилдор.

Қададба мурам, кадад ниҳоли зира,
Бузчушй равй, нумоли шохед хира.

Об те гуфтам, оби зулолам додй,
Се руз гуфта, се моҳ фиребам додй,

- а) .Об те гуфтам, ба коса обам додй,
Ман гул будамо, гирифта тобам додй.

Ту ваъдара дар намози шумам додй,
Дардат занудо, ваъдаи хумам додй.

Борон резадү сабза дамад пой мазор,
Кабкак шаваму ағба баром дидани ёр.

Ошуқ шудиям ба духтари мактабхун,
Аз тарси муаллимо шудам саргардун.

Харчанд кунам чудо намешад, дили зор,
Муғе, ки тамум бепару болам бари ёр.

Ошиқ шудиям, имсол соли чор аст,
Дил туба² намекунад, аҷоиб кор аст!

- а) Даспонй ба даст дораду гушворй ба гўш,
Ман мемурамо, ба шиштанои лаби чўш, !

¹ *Нисбат* — ошиқ, номзад, кинғола.

² *Туба* — тавба.

Айбам накунед, ки ин дилам ғамдор аст,
Ҳар чоба равам, дилам кашуни ёр аст.

Чор кокули пуштат дастаи қамчинас,
Додот намурад, илочи қорам қинас.

Анҷир дона, миёни анҷир дона,
Ҳаргиз нашавад ёри қадим бегона.

Ҳасрат дорам тамом кунӣ мактабата,
ДастмОл кунам қошони серравғаната.

Эй ҷураи чон, мактуб куну кучаба ист,
Аз банди дилат тугма канам яксаду бист.

Айвуни баланд дорию пешаш рават аст,
Ин сухтани ман барои зулфи хамат аст.

Қошат дона, миёни қошат дона,
Ту раҳми мана кай мехурӣ, чонона?

- . Чашмони ту охубарраи сур афтод,
- Нозукбадан зи пеши ман дур афтод.

Раҳмат ба Совет кушода қард мактабаша,
Ҳар кас ба қоғаз медихад мақсадаша.

Румоли сарат ҳазору як гул дора,
Мегум гирамут, қонун намебардора.

- a) Румоли сарат ҳазору як гул дорад,
Сад нақшу нигору акси булбул дорад.

Аз боми баланд ба боми паст афтидам,
Гусоласуроғ рафта, ба даст афтидам.

- a) А буми баланд ба буми паст афтодам,
Динангӣ арус ба ранги зард афтодам.

Зардолуи зарди обба таркардаи ман,
Аскарбачаи ба ноз хушкардаи ман.

| Эй қошқалам, ту ба киён афтодӣ?
Гулғунча, ба дасти ноқасон афтодӣ!

I Қоши серравған — қоши ғафси сиё\, чило-
, дор-

Дар якуми сентябрь равӣ мактабхонӣ,
Қадри мани беилма ту кай медонӣ?!

Дастатба калан(д) кор мекунӣ дар сахро,
Нуматба мурам,
таърифи ту дар ҳар чо.

Эй духтари майдияки чени дили ман, .
Рав очата гу: «фалончиай ошики ман!»

- а) Ман бачаву ту бачаву ту лоики ман,
Рав, очата гу: «фалонӣ буд ошики ман!»

Дастатба китоб рафта ба мактаб хонӣ,
Ту майдаяку боадабу пурдонӣ.

Чашми ману чашми ёр бозӣ дорад,
Чашми дигаргун замунасози дорад.

Ман мемурамо, ду гур ковед бари ман,
Якташ бари ман,
якташ бари зардобам.

Кадат ба даруни курта бозӣ дорад,
Ин хона ба гаштани ту шодӣ дорад.

Бозор мериё, чӣ мебиёри бари ман?
Дер омадӣ, токат надорад дили ман!

Ноаҳд будӣ, диламба чошидӣ алоб,
Сухтам ба фирок,
як чакра надодӣ об.

Сад сол гузарад, ёри вафодорат ман,
Аз лаъли лабат буса талабгорам ман.

Э духтараки сафедаки буи баҳор,
Қаддат ба нихол монаду руют ба анор,

Э ёр, зи лабони ту чакад оби набот,
Аз духтарият додот тура манба надод.

Аз сухтанама ман мефуроям лаби об,
Ёр чигари сухтагимба чошид намакоб.

Кади ту алифу қомати ман долай,
Як лаҳза чудогият ба ман садсолай.

Гулои бухор шукуфту неяд¹ гули ман,
Шодас дили булбулою ғамнок дили ман.

Ту дар лаби об шишгиго обат набарад,
Болина баландтар мон, ки хобат набарад.

Соғу ба сарат сой мефуруй бари об,
Кошке ба мани сухта кунӣ дастайроб.

- а) Соғу ба сарат сой мефуруй бари об,
Гуё мана мекушӣ ба зулфони дутоб.

Ёр чашми сиё, забони булбул дорад,
Мехраш ба даруни сина ғул-ғул дорад.

Болини шумо болини сармонӣ набуд,
Дил дода будам, чои пушаймонӣ набуд.

Кадат гула мемунаду руют маи нав,
Девунаи руи ту шудам вақти дарав. ;

Звенои мо духтараки серкорай,
Хоб надораде, дар сахарӣ бедорай.

Ту куртаи шохӣ дорӣ, гиребонат ман,
Ту ёри дигар дорию банномат² ман.

Эй духтараки сабзинаи хушқумат
Дар меҳнати колхозӣ бошӣ салумат.

Дар даст соғуи шир, дар сарат соғуи об,
Дардат занудо, рост биё, рута натоб!

- а) Кадатба муносиб дар сарат кузаи об,
Эй ёри азиз, пештар биё, рута натоб!

Он чо дили ту кабоб, ин чо дили ман,
Ту дар ватанат карор, сарсон сари ман.

Духтар-духтар, мухои ғул-ғул дорад,
Ду коши сиё, овози булбул дорад.

Ёри мана бин, чилта кокул дорад,
Дардаш занодам, овози булбул дорад.

¹ Неяд — нест.

* Банном — бадном.

Аз себи дари хавлит гирам як навда,
Байтои мана шунда мегуд ганда.

- а) Аз себи дари хонет гирам як навда,
Гапҳои ту не, гапҳои бобот ганда.
- б) Ай боғи калон ба мо расид як навда,
Ай чамъи чавон ба мо расид як ганда.

Аз чашмаи зери санг хурам як курт об,
Як муси¹ Савлатмо чу каймоқи тағоб.

Се моҳ шудас қор мекунам дар раҳи Фун²,
Ошиқ шудаям ба хониши патифун.

А хона баромадӣ дилам сард шудай,
Ҳокистари ман барои ту гард шудай.

Дафтар гиру қалам гиру мактуба навис,
Сухти ту мана монанди офтоби тамиз.

Аз ёд фаромушам накун, ёрат ман,
Сад сол гузарад, чура, харидорат ман.

Ин абри сиёҳ хаёли борон дорад,
Мушкил ба касе, ки ёри нодон дорад.

- а) Ин абри сиёҳ хиёли борон дорад,
Мушкил ба касе, ки ёри ҷӯпон дорад.

Таспи дилама паскунӣ рафтаи лаби об,
Ҷононаи ноинсоф ба ман дод намақоб.

Таърихи чакун нуми Тағарина навишт,
Якум шуда вай киштии кайҳониба шишт.

Додар-додар, ба гаштанат зорам ман,
Чашмони туро ба зар харидорам ман!

Як гул ба ду гул мобайни Яғноб афтод,
Кулли зани нағз ба шуи нобоб афтод.

Курола гирифтаму бурафтаи Берлин,
Мактуб кардаму ҷавоб надодед, келин.

¹ Мус — бӯса.

² Фун — номи дарё.

Чонона, кучо чуфт мебарӣ, нун барамат,
Як коса шароб, ду кабки биръюн барамат.

Орзум нашикаст ба манзилои падарат,
Овора манам ба ваъдаҳои сахарат.

Ҳам улфати ман будию ҳам кулфати ман,
Гаправ шудаё, нашишти дар сухбати ман.

Руймоли сарат бирешимай, чанг нагнрад,
Ҳар кас, ки ба ёди ту шинад, зан нагирад.

Ман банда ба шистани лаби оба-тба,
Ду чашми сиё, муи муғултобатба.

Дар сари шумо якта гули пайвандӣ,
Дардат занудо, икка чиба механдӣ?!

Осиё нарав, ки осӣ навбати ман,
Ёр меравадо, чӣ мешавад ҳолати ман?!

Як гул манамо, яктул лаби обанда,
Маҷнун манамо, Ширини ман хобанда.

Чашмам ба даруни Сталинободай,.
Дар кучаи ошиқӣ дили ман шодай.

Да боғи диёт¹ як-та ниҳол пайвастам,
Чӣ рӯзи сиёҳ буд, ки ба ту дил бастам.

- а) Дар боғи шумо якта ниҳол пайваستم,
Билло ба худо, мо ба шумо дил бастем.

Маҳтобшаб аст ман меравам обдорӣ,
Дастпонаи дасти ту ба ман ёдгорӣ.

Сабзиназанак, аз ту намегардам ман,
Аз шуи лаванди ту наметарсам ман!

- а) Ишки туя хурдиям, намегардам ман,
А хешу тавори ту наметарсам ман.

Ин беи баланди нугакаш пайвандӣ,
Эй чураи чон,
аз мо чаро дил кандӣ?

• Диёт — додо, падар.

Дар лаваки бум шиштай поовезун,
Акат мегум, ба дил нагир, чураи чун.

Чашмак занамо, сухан нагуй, чӣ қунам,
Як киссаи ошуқӣ нагуй, чӣ қунам.

Ишқ овардӣ ,ба доманам пайвастӣ,
Бемор шудам, нагуфтш «бехтар ҳастӣ?»

Духтар-духтаре, аз чашма об овардӣ,
Ман садқа шавам, шаҳра ба дод овардӣ.

Сабзиназанак, аз ту наосудам ман,
Аз руи гулат як бор набусидам ман.

Бача будамо, заврақи ишқ овардам,
Сесад гули сурха аз Димишқ овардам.

Хобат дидам мисли алоб дар назарам,
О чура, биё, илоҳӣ дардат ба сарам!

Дафтарба кашам ситораи панҷгуша,
Мактуб рафтаи бари амакаш куша.

Шабҳо ба ситора мерасад нолиши ман,
Дар оби ду дида тар шавад болиши мая.
* »

Эй ёри азиз, чилвагарӣ дар назарам,
Як куча буро, ба роҳи ту менигарам!

Об овардам, да куза об овардам,
Ҳалоли дилам¹, ба ганда тоб овардам.

Дарди дили ту дар дили озурдаи ман,
Мурғе, кӣ шуда бисмилу номурдаи ман.

Тушама биёр, ки аз Фалғар мерам,
Бар зидди фашисто мани аскар мерам.

Кошки намешуд хавлият дар гузарам,
^Х^н шуд диламо,
садпора гаштас чигарам,

Ситораи руз пеш мебурод ё Парвин,
Руи раҳата гирам шинам, то пешин.

1 *Ҳалоли дилам* — офарин ба ман.

- а) Ситораи руз пеш мебурод ё Парвин,
Сӯзи дили бачагим намешад таскин.

Сад неш задӣ бар дили озурдаи ман,
Аз рафтани ту холи шудас гурдаи¹ ман.

Ту шаъми шабунасузу ман парвуна,
Лайлии чигарсузию ман девуна.

Эй ёри азиз, гулои остинат ман,
Сад ёра гирӣ, ёри нахустинат ман.

Ин кутали молраҳаки шуми назарам,
Тири ғами молбарор зад дар чигарам.

Ерум зан гирифт ба сад макру овоза,
Як духтари кошукруй, найрангбоза.

Ҳукумати Советӣ додас озодӣ,
Мегум: халқо меҳнат кунад а шодӣ.

- а) Ин давраи мо ҳаст давраи озодӣ,
Мардону занон кор мекунем бо шодӣ.

Ту навданихоли хуб будӣ дар назарам,
Чун, чои дигар дил додай, беҳабарам.

Ери мана бин, худаш каммунист-партин,
Руяш худи матоб,
ду чашмаш Парвин.

Аз равивиёт замин нагирад озор,
Чура, бари ман чӣ мехарӣ аз бозор?

Қадди ту мӯътадил: на болою на паст,
Чашмони ту пурхумор: на хушбӯро на маст.

Оҳ чураи чун, аҳдора бархам назанед,
Сирри худа пушеду ба кас дам назанед!

Ҳар нек табассумат баҳои олам,
Ман дар ғами ту шуму сахар менолам.

- а) Хуршеди чаҳон ҳар гаҳ бурод бар олам,
Ман дар ғами маъшуқаи худ менолам.

¹ Гурда—ба маънои пахлӯ

Ин бачаи комсомол хушкардаи ман,
Дардаш задай дар чигари сухтаи ман.

Ман хоб будам таги чанори Патакон¹,
Бедор шудаям, токима бурдан занакон.

И руюки чу шинӣ ту, уруяш ман,
Ту куртаи шой пуш, тугмаш аз ман.

Дар пахтачинӣ будам, ки ёрам омад,
Ороми дилу барори корам омад.

Дасти чапата иреби² дарвоза нақун,
Вай ёри ман аст, нигоҳи беҳуда нақун.

Сабзиназанак, моили чашмунат ман,
Дарди сару хогири парешунат ман.

Аскарбачаё, асири чашмунат ман,
Хуш лоики он сафед дастунат ман.

Эй себаки сурх, ту гул куну ғура нақун,
Ман ёри туям, мана ту бегуна нақун!

Бозору равем, мавиз харем ё пахта,
Хуштумани ноахла сараш да тахта.

Ин хунаи ёр рупаруи дари ман,
Аз кулли чихонзано³ базеб, чураи ман.

Шабҳои дароз барои ман нола нақун,
Оби чашмата, ёр, худи чола нақун.

Чизҳои ту додагӣ ба дастам умад,
Оҳ, ошуқи чонсухта, мурам дар нумад.

Дар соати ҳафт мебурой пахтачинӣ,
Эй чураи чон, дунъёба харгиз намури!

Эй чураи чун, аз ту чудоғӣ нақунам,
Бо ҳар касу нокас ошноғӣ нақунам.

Ман дар лаби об будам, ки ёрам умад,
Соғу ба сараш гули бухорам умад.

1 *Патакон* — мавзё.

2 *Уреби* — чониби, тарафи.

3 *Цихонзано* — чавонзанко.

Рафтам ба сари барозу омад аз пеш,
Зориш кардам: «Гучо будӣ духтари хеш?»

Дар куча будам, гурум-гурум соз омад,
Даस्ताма гиред, чувони асптоз омад.

Махтоби шабас, ки мебароям пешат,
Ду кокули ту ба гардани ман печад.

Обдорӣ равам, нигоҳ ба боғат накунам,*
Дур афтодӣ, чура, суроғат накунам!

Дар хавлии боло об набуд, об умад,
Се латтасафед¹ сайли гули боғ умад.

Аз рузи бурафтанат ба ғам печидам,
Дидори тура бори дигар медидам!

Чонат сузад, ёр, дил надодӣ ту ба ман!
Дил чои дигар додӣ, маломатзада ман.

Аз ра гузарӣ, ёр, салумат накунам,
Андеша ба фардои қиюмат накунам.

Ҳар чанд сухбат кардам ба вай то пешин,
Алоби дилам ҳаргиз намешад таскин.

Дар боғи диём ниҳоли яктора манам,
Бе ёраки худ ғарибу бечора манам.

Чунун, ба рухат назар кунам ё накунам?
Ин ишки ту тарки сар кунам ё накунам?

Дар дашт будам, ду кафтари рум² умад,
Ёри мана бин, ба гушаи бум умад.

Булбул шавам, шинам ба пешайвунат,
Гуй сухане аз он лаби хандунат.

О, ёри азиз, бебақоғӣ накунед,
Ман ёри шумо, зи ман чудоғӣ накунед. •

Ин маҳа бубин миёни оспонанда,
Вилояти мо бурчи қухистонанда.

1 *Латта* — рӯймол.

• *Рум* (ром) — ромшуда.

Дар куча будам, омад шамоли печун,
Ду зулфи сиёҳ дар бари рут элечун¹. *

Хар боре равам, чонона, гул медӯзӣ,
Моро ба умеди ваъдаҳот месӯзӣ.

Додои шумо зотехники колхозӣ,
Балот занано, ика чаро менозӣ?!

Хар шаб ба ҳаёли ёр ҳайрунам ман,
Дар руи алоб гушти бирьюнам ман.

Дар кучаи ошуқӣ дурумад накунед,
Ман айб надорамо, мулумат накунед.

Ман аз раҳи дур дав-давон умадиям,
Ман пешаки ёри меҳрубон умадиям.

Имрӯз баром ба пахтачинӣ пешат,
Мардум мегун: «Олуфтамо ҳай хешат»,

Матоби шаб аст, ситораи рузат ман,
Оҳ чураи чун, ошики дилсузат ман!

- а) Маҳтоби шабӣ, ситораи руз манам,
Мачнун тую Лайлии дилсуз манам.
- б) Маҳтоб туй, ситораи руз манам,
Ту мушки тарӣ, анбари дилсуз манам.
- в) Парвин ту ҳай, ситораи руз манам,
Бедил ту ҳай, ошуқи чонсуз манам.

Кӯкӯтӣ² баланду қадакам намерасад,
Ин ёр гузашту зӯракам намерасад.

- а) Олуча баланд шудасу қадам нарасид,
Бойдухтар калон шудасу зурам нарасид.

Эй духтари комсомол, маҳи осмонӣ,
Дар илму адаб шоистаи давронӣ!

Колхозӣ шуду аъзо шудам аз ҳама пеш,
Ту хури бихишт шавӣ, намешам ба ту ҳеҷ! . '

1 *Элечун* – овезон..

* *Кӯкӯтӣ* – пудинаи кӯҳӣ.

Даръёи Хучанд чуш мезанад, чушаш ман,
Оташ, ки аланса мезанад, дудаш ман.

«Арзанчиниба бурумадӣ вақти намоз,
Лабхота тамошо мекуям — пусти пиёз.

Садбарги сафед шукуфтанаши осонай,
Ларзидани гушворош балои чунай.

- б) Садбарги сафед шукуфтанаши осонай,
• Дил додану дил бурдан балои чонай.

Ошиқ шудаем ҳардуи мо пинҳунӣ,
Ин дарди дили сухтара кай медуниРГ

Ҳар чоба равӣ, ёрам, назан гапи мана,
Зурат нарасид, баднум накун нуми мана.

Охубарраи масти гурезун-ёрам,
Хушқоматаки ризймарезун¹ — ёрам.

Руи ту сафед, барно, мисоли пахта,
Дастама бигир, кадам занем дар раста;

Хусне, ки худо додас, таманно дорӣ,
Дар руи гулат ду холи зебо дорӣ.

Ту ёри манӣ, шакарлаби гулғунча,
Мирзои дари идора, мири кӯча.

Ту бачаи бой бошию ман камбағалам,
Оё ба муроиди дил расам ё нарасам?

- а) Ту духтари бой бошию ман камбағалам,
Аз ишқи тура соли дароз дарбадарам.

Эй бачаи комсомоли камдидорам,
Аз мехри тура Падроха² дуст медорам.

- а) Э духтари комсомоли камдидорам,
Аз боиси ту мактаба дуст медорам.

Ваъда додӣ, буромадам ман каппат,
Ошуқ манамо, ба холи руи чаппат.

• *Ризймарезун* — хушрӯ, зебою дилкаш.

1 * *Падроҳ* — деҳаи Мастҷоҳи кӯҳи.

Кошои сиёи ту мана авгор кард,
Шахрои мусофирӣ мана бемор кард.

Дар сараки санг навишта монам ба шумо,
Мактуба гиред, хонед рози дили мо. .

Аз хоби шабам чуммунду бедорам кард,
Як буса талаб кардам, гунахкорам кард.

Ишки ту, парӣ, сузунду бирьюнам кард,
Ин дарди чудоғӣ, чӯра, гириюнам кард.

Киштии совет ғулула дар олам кард,
Дусто хама шодӣ, душманно мотам кард.

Афтоби сари қалъа сиёхтобам кард,
Ишки духтари мардум бетобам кард.

Доғам кардию доғимадоғам кардӣ,
Дар фасли баҳор-булбули боғам кардӣ.

Румоли сарат соя ба мӯят кардай,
Девона мана ду холи рӯят кардай.

Дар гушаи бум як себи сурх даст кардам,
Сад бор ба тамошои рухат қасд кардам.

Аз дур дидам туракт ишорат кардам,
Аз тӯғрии ҳавлият иморат кардам.

Аз дир хиёли гули лолат кардам,
Қаҳрӣ будиё, ошті хиёлат кардам.

Чунунаи нозанина мехмун кардам,
Ман аз чигарам қабоб бирьюн кардам.

Аз хона бурумадӣ, нигоҳат кардам,
Монанди маҳи чордах ҳаёлат кардам.

Маҳтоби шабай, ҳаёли рузаш кардам,
Аз гушаи бом ёзида бусаш кардам.

Рафтам лаби об оба тамошо кардам,
Ишки туя, ёр, дар дилакам чо кардам.

Мактуб кунамат аз оби Фалғар уру,
Хатту хабарат намебиёяд иру.'

Боруни бухор сабзаро сероб кардас,
Ишки ту мана, о чура, беҳоб кардас.

Лайлоки баланду чои мирон Каррук¹,
Чуғоти хунуку оби яхтон Каррук.

. Такфон² рафти, кастума болишт кардӣ,
Меҳре, ки ба мо доштӣ, фаромӯш кардӣ.

Румоли фаранг бастиго доғум кардӣ,
Овора ба Палдораку Роғум³ кардӣ.

То зинда ҳаям тура намунам ба касе,
Баъд аз сари ман ту дону ҳар хору ҳасе.

Танбуру дутор гирифтанат каттагитай,
Моро-ку назар.накарданат баччагитай.

Дар гушаи бум шиштаг мисоли кафтар,
Ишки ману ту имсол мешад дафтар.

Усто шавамо, пешам биёр кафшота,
Як кук занамо, синча кунам кошота.

- а) Усто нашудем, духта тиям кафшота,
Габба гираму ниго кунам кошота.

Аз хавлии мо баландтараш хавлии кӣ?
Ин чомаалоча мебурод, чураи кӣ?

Э духтари кокулзарди кокулмалла,
Ҳайфо, ки худат нағзию додот ганда.

Рузҳои дароз вақт намеёбам аз кор,
Маҳтоби шаб аст,
ки мебуrom дидани ёр.

Гуфтам равам,
пухта кунам корамро,
Аз чангӣ ҳариф чудо кунам ёрамро.

Аз хона баромадӣ ба дастат коса,
Ларзида шинам ман дар таги дарвоза.

> *Каррук* — мавзӯ дар деҳаи Зимтути райони Панҷакент.

* *Такфон* — деҳа дар райони Айни.

8 *Палдораку Роғ* — деҳаҳои рағши Мастздки кӯҳна.

0 чураи чун, ягун-ягун ёдам куп,
Симоби дари куют шудам, обам кун. -

Сарчашмаи нав миёни камчзоранда',
Ман мемурамо карашмаи ёранда.

Эй беди баланд, балан баро, майлон кун,
Эй ёри хучек², лайлок биё, даврон кун.

Гандуми сари мазора фуру хуша кун,
Аз мехнати колхозет ба ман туша кун.

Чупонӣ равам, ба куху дашт нола кунам,
Ин чигари сухтагима чӣ чора кунам?!

Шамшоду шавам, зулфи сӣёҳ шона кунам,
Мӯбофу шавам, дар кадамат бозӣ кунам.

Чунама фидои чашми масти ту кунам,
Дастунама ман чойруби дасти ту кунам.

Саъба шаваму дар остинат хона кунам,
Булбул шаваму хазору як нола кунам.

Имруз дилам ҳаво кунад, ман чӣ кунам,
Майли бағали ошиқ кунад, ман чӣ кунам?!

Дасти мана аз домани ту қанда қунапа,
Хоханд, маро ба нокасе банда қунанд.

Ошукбозира кунӣ бухоранда кунӣ,
Ин бусу канора лолазоранда кунӣ.

Чонона, ту арзи бандаро гуш кунӣ,
Бо як нигоҳат олама хомуш кунӣ.

Худои карим, дили мана шод кунӣ,
Ёри гулама аз золим озод кунӣ!

Дилварзина бин чои хубу дашти кушод/
Мардону занон қор меқунанд бо дили шод.

Авлон мана кушт, куртаи авлон мана.кушт,
Ду қоши сӣёи синақунбон мана кушт,

1 *Камчзор* — камишзор.

2 *Хучек* — хурдакак, майлаяк.

Дируз фурумадам ба қадди куча,
Ин духтари комсомол худи гулғунча.

Дар даҳани дарвоза ту чӣ гуфтӣ мана?
Бо ун лаби пурханда гирифтӣ чони мана.

Модар чӣ кунад, ҳилаю дармони мана,
Кирмон хуранд ду чашми бодоми мана.

Боло мерӣ, салом бугу ёри муна,
Ай банди бало халос куна чони муна.

Имруз мусофирӣ асар кард мана,
Тири ғами ту пораҷигар кард мана.

Сабзиназанак, аз ёр чудо кардӣ мана,
Дар вақти гули сабза адо кардӣ мана!

Бо як нигоҳат мубтало кардӣ мана,
Партофта, ба гирдоби бало кардӣ мана.

Рафтӣ-рафтӣ, аламот кушт маро,
Кардӣ ба даруни дил фаромуш маро.

Партофтӣ мана, худо напартофт мана,
Ёре ёфтам, ба дида бардошт мана.

Қадат, санамо, осоиши чони манай,
Лунчат санамо, зебиши дандони манай.

Ғӯш¹ манамо, навдаи сарғӯш манамо,
Оинаи духтарони рӯпӯш маламо.

Дилтангӣ накун, ки дилкушои ту манам,
Ғамгин машав, ки бовафои ту манам!.

Обе, ки ба руи сабза ғелида манам,
Як булбули чонсухта дар ин кулба манам.

Аз дарди тура бо чигари сухта манам,
Танҳо ба руи худат чашмдухта манам.

Эй ғунчаи гул,
ба ҳар сари хор марав,
Бо гуфтаи одамони бадкор марав.

• *Ғӯш* — дарахти мустаҳкамаи кӯҳӣ.

О, чураи чун, биё шинем дар марза,
Аз хайбати додота дилам дар ларза.

Румоли сарат бирешими Марғелун,
Дузд умадасо, бурору дар токаш мун.

Даст андохта гирифтам аз марчунаш, <
Дар банди гулуш мундас балоғардунаш'.

Духтар-духтаре, дар ҷамолат мастам,
Ҳаргиз нарасад гирди канорат дастам!

Ёрам мегуд: «Дар ҷамолат мастам,
Шарбат шуда, дар лаъли лабунат часпам».

Дар айни ғурури бачагӣ ман мастам,
Сад оху дареғ, ҷавонӣ рафт аз дастам!

Аз дуру ниё² қунам ду ҷашми мастат,
Ту неъматӣ ноёфт, ман замини пастант.

Эй себи Самарқандӣ, ба буют мастам!
Ман мисли ту не, ман ба аҳдам ҳастам.

Чупонӣ буром, фурурамаст барги матор³,
Ҳасрат дорамо, ойим, сар аз хоб бардор!

Аъзо шудиям дар ширкати матлубот,
Румол ба сарат, қулуши панҷум дар пот,

Мун садқа шавум холи лаби маҳвашро,
Дар чогаи гарми ман бизад оташро.

Дар парраи торунзор бурумад маҳтоб,
Аз толеи пасти мо Зулайҳо бетоб.

Рухсораи руи ёр худӣ маҳтобас,
Хайфи тани нозукаш, ки танҳо хобас.

Расво қунамо шуи тура дар майлис,
Дубора тура аз қор намунад ҳаргиз.

Зулфони сиёи ёр худӣ маҷнунбед,
Сад қас ба вай ошиқасту мо ҳам ба умед.

¹ *Балоғардоӣ* — мӯҳра.

² *Ниё* — нигоҳ.

³ *Матор* — растаниҳои кӯҳӣ.

Қадди ёрам ниҳолаки мачнунбед,
Аз ман насиҳат ба гапи гапгу наравед.

Қаддат ба хирочи мамлакат меарзад,
Кокул ба миёни борикат меларзад.

Чашмони ту баҳри ошукӣ меарзад,
Аз сухтанама тамуми чун меларзад.

Алафи лаби вота ту банд мебасти,
Байд мегуфтӣ мунанди кабки масте.

Сар кардани ағбанда хаёл мебардам,
Буи хуши дилбара шамол мебардам.

Ту **дар** лаби бом шиштаю тут мебезӣ,
Чашмат ба ману арақ зи рут мерезӣ.

Аз синчаи ту тири чафо мебинам,
Дар хандаи ту аҳду вафо мебинам,

Ду кӯҳи баланда сар ба сар мебинам,
Ёри худама ман дар сафар мебинам. .

Обам мебод, оби тагобам мебод,
Саргашта шудам, духтари бобам мебод.

а) Обам мебод, оби тагобам мебод,
Аз дасти ту як коса шаробам мебод.

Бозори Уротеппа анорам мебод,
Корам равамо, суҳбати ёрам мебод.

Зебои ширин, зи хусни худ меболи,
Рузе мерасад дар ишқакам меноли!

Борони баҳор шимир-шимир меборад,
Ғамдор нолад, беғам чӣ парво дорад.

Э ёри азиз, нур аз сарат меборад,
Дил рафта аз ихтиёр, шодӣ дорад.

Шабнам резад, боди сабо меботам,
Банди дили қоғазӣ шумо меботам.

Ҳангоми сахар боди баҳор мебодам,
Рухсораи себи сурхи ёр мебодам.

Тошканд дур аст, ман бенаво мегардам,
Мошукр сарам, ай ёр чудо мегардам.

Дар ишки ту, ёр, дида пуроб мегардам,
Афтода ба сад холи хароб мегардам.

Кошке ки ба ту хамсоя мегардидам,
Ҳар шуму сахар руи тура медидам.

Мунанди булбули чаман мегардӣ;
Ман мебуравам, ту дар ватан мегардӣ.

Румоли сарат шамола мегардунад,
Шамоли сахар мухота меларзунад.

Эй кабки рамида, ман салОм мегумтун,
Ҳаргиз наравад латофати бачагитун.

Ман аз бари Ленин як китоб байт мегум,
О чура, шунав, ки вай азизи мардум.

Ман байда намедунум, рубоӣ мегум,
Сесад ғазали зиндачудоғӣ мегум.

Ҳар кас, ки тура гирад, зи чон мегузарад,
Аз хешу табору хонумон мегузарад.

Шохи чамани шикаста мегуяндам,
Як бега ба пеши ёр наместунандам.

Зангир шудиям, хешу тавор не мегун,
Аз чураи сарвиноз чудо шав мегун.

Байте, ки турам дунӣ, манам медунам,
Сад байти тура гирди сарам гардунам¹.

Мактуб кунамат, чура, худат медуни,
Шояд ки чавоби хатама гардунӣ.

Дар биргади ду дарав мекард ёрам,
Як буса талаб карданба шарм медорам.

Эй ёри азиз, лотиния медонӣ,
Дафтар гирию ой ба пешам хонӣ.

1 *Гирди сар гардондан* — хеле азиз, кимат до-
нистан.

- а) Ох чураи чун, лотинира медунӣ,
Мора гирию ба пеши худ хунунӣ. •

Дар шаҳри мусофирӣ ямоқ медузам,
Дар нозу карашмаи санам месузам.

Усто шудаё похотба кафш медузам,
Кафш пушу гузар, ман аз чигар месузам.

Раҳмат ба Совет Совети дӯст медорем, •
Аз техникаҳои ӯ мо миннатдорем. *

Ақочунакам, ҳаво-ҳаво мегардед,
Солҳои дароз аз мо ҷудо мегардед.

Лабам ба лабат расад, ҳаёт меёвам,
Аз зери лабат, ҷура, навоҷ меёвам.

Ман дар шаби тор раҳи тура меёвам,
Дар ишқи ту, гул, шому сахар бетобам.

Рузе, ки ба кучатун гузар мекардам,
Аз апаи золиматун ҳазар мекардам.

Сар кардани ағбаю шамол мезанатам,
Буи ватанам гоҳ-гоҳ ҳаёл мебаратам.

Очетба мурам, очет далелам мекард,
Дар гармои руз, боғча нишебам мекард.

Ман гандуми тирмоҳӣ дарав мекардам,
Ман ноза ба хонаи падар мекардам.

- а) Гандумаки колхоза дарав мекардам,
Ҳар ҷо ки равад, ҷура хабар мекардам.

Аз хунаи пастакат сарам мекутта¹,
Ҷурат мурад ба синаҳои мутта².

Аз ағбаи Оббурдон³ дилам меларзад,
Дар ҳар қадами ҷурам мурам, меарзад.

Қошони сиёт мисли қалам мемонад,
Ту меравию дилба алам мемонад.

¹ *Мекутта*—мерасад, мезанад.

² *Мут*—майда, хурд.

³ *Оббурдон* — деҳа дар райони Мастҷоҳи кӯҳна.

Румоли сиё болои кошаш мемонд,
Чандин йигита нигохи масташ сузонд.

Эй бачияке, пушта ба тах мемонӣ,
Аз сузишата сина ба ях мемолӣ.

Мо мебуравем, армон ба дил мемонад,
Ин ёри қаламқошам ба кӣ мемонад?

Ту корба равӣ, аз акибат менигарам,
Исто, катӣ рем¹, дарду балоят ба сарам.

Ҳар бор сари қӯҳи баланд менигарам,
Об аз ду рухам резад, хун аз чигарам.

Ҳар бор ба суи модардорон нигарам,
а) Об аз дидам резад хун аз чигарам.

Мунанди оҳуи ярадор менолам,
Як бору хабар намегирӣ аз холам.

Дар фасли саҳар булбул ба боғ меояд,
Пурсида гири, гула суроғ меояд.

-Ер, аз нафаси ту буи гул меояд,
Дар суҳбати ту шиштан мана мебояд.

Ту гуфта будӣ, ки: «рузи даҳ меоям»[¶]
Даҳ-понздаҳ шудааст, ман раҳ мепоям.[¶]

Мақтаб гирадам, о ҷура, хундан мерам,
Ёрам бошад, ёрама дидан мерам.

Мурғобӣ шуда тағ-таги даръё мерам,
Бе ёр, ки ҳаям, киноба танҳо мерам.

Даръёи калон ба ҳар сари хас мерад,
Вай ёри кӣ хай, чилвақунон дарс мерад?

Зандолу пазад, дайро сари хас мерад,
Ин ошиқи мо ба дасти нокас мерад.

Нур аз ду руҳу чашмони ту мерезад, *
Дурр аз даҳану дандони ту мерезад.

• Рем — равем.

Мехнат дорад, арақи руш мерезад,
Танбал вая дида, ба дарав мехезад.

Ман гуфта будам юрта тамошо мерам,
Уреб гузашта пеши Бадалмо мерам. •

Дар гушаи бум шистаю чарх мересад,
Хуштак занамо, чилвакунун мехезад.

Соғу ба сарат сарчашма гаҳ-гаҳ мерӣ,
Монандаи аспӣ қантарӣ раҳ мерӣ.

Ёрам раҳи дуру мана месузонад,
Ҷигари мана об карда мерезунад.

Румол ба сарат, рангу ба ранг метобӣ,
Аз ҷабри қадум душманата бетобӣ.

Роҳ мегардию ягон-ягон механдӣ,
Хона биёӣ, озурдаю дармандӣ.

Як булбули хушхун дар қафас мехунад,
Гӯё, ки хама дарди дилам медунад.

Ҳар лаҳза ба чунам байдата мехунам,
Бв гапи турам, мақсадата медунам.

Мақтаб гирадам, ба пеши ёр мехонам,
Эй ёри азиз, дарду балот бар чонам.

Соғу ба сараш а лаби об мехезад,
Хушаш ба мано, а руш арақ мерезад.

Баъд аз се руз дараву хирман мешад,
Як қора баҳона карда мерам пешад.

Себарга дамад баҳори олам мешад,
Як мус бите, ғами дилам кам мешад.

Офтобе, ки Зосуна¹ шинад, шом мешад,
Додар, ки биёд, ғами дилат кам мешад.

Эй духтараке,
ту хунда мулло мешӣ,
Аз байрақи сурхи комсомоло мешӣ,

1 Зосун — деҳа дар райони Айни.

Имшаб ту биё, мекунамат меҳмунӣ,
Ман чуни азизама кунам курбунӣ.

Ин чашмая бин булук-булук мечӯшад,
Комсом.олкая бин, дуста гов мечӯшад.

Эй кошқалам, ду даста кардӣ ба миюн,
Ҳар кас, ки тура гирад, мурад беармун.

Эй баччаки қалпоқбасари румолбамиён,
Ҷуххоя ту кандӣ, оба хурдан дигарон.

Аз хона бурумадед мижгун-мижгун¹,
Ҳам дарди сарам шудед, ҳам кохиши чун.

Роҳ меравӣ, замин зи ту миннатдор,
Дар ҳар қадами ту мемурам сесад бор.

Озодачувон, ман аз ту миннатдорам,
Ҳоки раҳата ба дида мебардорам.

Духтар шаваде, гавора мечунбонам,
Писар шаваде, дасти ба даст гардонам. '

Дар кунчи работ шиштаю буз мечушӣ,
Бачаи мардума дидаю ру мепушӣ.

Ҳез, муну бурав, ки холи мечуяндат,
Як лаҳза~ба пеши ман наместунандат.

Эй рафиқи чун, хуна бура меҳмонӣ,
Ту лаззати ошиқира чӣ медонӣ?!

Офтоб задай тори чубтораи² мо,
Зангор гирифт руи рухсораи мо.

Як бори дигар қадам ба Масчоҳ монам,
Булбул шаваму дар ҳаққи духтар хонам.

Шоир нашудам, ду-сета байдад-мунам,
Сафедии дандунат балои чунам.

Ту очата зорӣ кун, ки ман кас мунам,
Ин меҳри туро дар банди дил таспунам.

1 *Мижгун*—мижгун—чашмакзанон.

2 *Чубтора* — навъи хона.

0 ёри азиз, дар бағалат сар мунам,
Аз ваъда нагард, ки мебурояд чунам.

Саргардунам, сара ба санго мунам,
Ақдам нарасид, дар қадамат сар мунам.

Ҳар бор ту кадам мунӣ, ман сар мунам,
* Дар кошу кабоки пурхуморат чунам.

Садбарг корам, ту пота дар руш мунӣ,
Ошуқ шудиям, дардама кай медуни?

Боғбонаки боғ шудаму аз боғ мондам,
Кардам сафари дарозу аз ёр мондам.

Ерам, ки бурафт, чашми харосон мундам,
Дустон, ба фирокаш зору гирён мундам. >

Ман бачаяме, ба бачагим мунетам,
Аз пеши ҳамин барно нахезунетам.

Чонона, дарав равӣ ба суи Хати мор¹,
Бозгашти сафар ба ман гули лола биёр.

Қад-қади Зарафшон меравем дар мошин,
Халқи Масчоҳ дар кори роҳ ҳаст лочин.

Ери мана бин, сувор шуд дар мошин,
Сангоби Самарқандба фуриям пешин.

Гуфтам, ки кучо меравӣ, э мохпора?
Дар ҳачру фироқи ту шудам овора!

Холои катор дорӣ мунанд худӣ мош,
Мунандаи чунварон чинемшун баталош.

Дар қадди ниҳоли навниҳоли ту мурам,
Дар руи сафеди беғубори ту мурам.

а) Қадатба мурам, қади ниҳолатба мурам,
Ин омаданой бемалолатба мурам.

Дар банди дили сафеди чунуна мурам,
Дар руи сафеди духтари хуна мурам.

1 *Хати мор* — мавзё дар деҳаи Басмандии рай.
они Ғонҷӣ.

Эй ёри азиз, овози хандатба мурам,
Чоқа¹ шудани кучаи тангатба мурам.

- а) Духтар-духтар, лабҳои қандатба мурам,
Истодани кучаҳои тангатба мурам.

Чашмони сиёҳи пурхуморатба мурам,
Дандони сафеди обдоратба мурам.

Аз хона баромадию хандетба мурам,
Ду зулфи сиёҳи чоркардетба мурам.

Болоба мурам, ҳавлии болоба мурам,
Румолсафед — духтари барноба мурам.

- ; Аз лаби ҳавз парвоз кард мурғобӣ,
Ошиқ шудиям ба духтари сурхобӣ.

Дар даври Совет не козию не муфтӣ,
Мо дасту ба даст равам, Ҳукумат розӣ.

Бозор равам, харид қунам собуни мушк,
Дарду аламот, барно, ба ҳасрат мана кушт,

- а) Бозор равам харид қунам собуни мушк,
Раҳ гаштани духтарои холам мана кушт.
- б) Тошканд равам, харид қунам собуни мушк,
Ду қоши сиёҳ, руи сафедат мана кушт.

Аз пой муборакат кашидам муза,
Мумкин бошад, суҳбат кунем т^{*б} руза.

- а) Дар пой ту, ёр, ҳаяд калушу муза,
Дар ҳақи ту, ёр, ғазал хонам то руза.

Ранги тура, ёр, дида дид² кард муям,
Руи гулата ба оби дидам шуям.

Шамолаки сахарӣ вазад бар муят,
Ёрат шавамо, буса гирам аз руят.

Чашмони ҳумор, аз оби тилло муят,
Ошук шудиям ба лолаҳои руят.

1 Чоқа — намоён.

* Дид — дуд.

Аз хуна бурумадию пупак сари му,
Сабзиназанак, дарду давои мана гу!

Садбарги сафед, нути муят мулча¹,
Пазмони ишоратат шудам, гулғунча.

Ман сухтаямо, намебурояд нафасам, :
Мунандаи кабке, ки мудом дар кафасам.

Ёр, ошукиҳои бачагит овоза нашад,
, Норбун қати рав, ғичасти дарвоза нашад.

! Дар қишлоки мо як духтари куртасафед
Хушу ёдаш мегуд: «Мана мактабба баред!».

Чашмо дорӣ аз чаши бум ҳам нағзтар,
Бисёру ниго нақун, ки мешам ахгар.

I Як бори дигар ба ҳам шинем ё нашинем,
Армуни дила ба ҳам кунем ё нақунем.

Байтои мана румолба бардор худи нақш,
Эй дилбари чун, гуноҳи кардагима бахш!

Сабзиназанак, деволи додот нақшин,
Орзу дораме, як дам биё, пешам шин.

Савзиначувон, сарамба савдои ту нест,
Сад сол гузарад, диламба парвои ту нест. ^

Рафтаи сари қор, юхлӣ² кунам, ёрам, не,
Аз сухтанама мадори рафторам не.

- а) Ангор⁸ равам, сайр кунам, ёрам нест,
Сухтаст чигарам, мадори гуфторам нест.
- б) Колхозчира сайла мекунам, ёрам не,
Поезд набарад, мадори рафторам не.

Тошкандба мувофиқи қадат кастум нест,
Дар пеши шумо баромадан осун нест.

¹ Мулча — мўлчок, мўхра.

² Юхла — чустучў, пурсучў.

⁸ Ангор — мавзеъ дар райони Айний.

- а) Хич чоба мувофиқи қадат кастум нест,
Хич кас ба мунанди шумо сарсун нест.

Болоба равам зарра қарорам неяд,
Поёнба биём ёр дар канорам неяд.

- а) Ошук шудиям як дам қарорам неяд,
Гулғунчаи ман, чашми хуморам неяд.

- б) Эй чураи чун, бе ту қарорам неяд,
Дар чисми адошуда мадорам неяд.

Дар кунчи тағоб хафсалаи қорам нест,
Моил ба туям, забони гуфторам нест.

Тошканд рафтаю кардам ниспатбозӣ,
Ошуку шудам, хешу табор норозӣ.

Бо чашми ҳросун мекунам туба ниго,
Душман мурад, аз ҳам шудем зиндачудо.

Нисфи чигарам сухтай, нимаш шуда ов,
Хостгор мундиям очаш намегуяд хов¹.

- а) Чупун шаваму хуштак кашам нову ба нов,
Одам мундамо, очаш намегуяд хов.

Ин ағбара сар кардам ба оху нола,
Ту духтари бой бошию ман бечора.

Булбул ба фироки гул дорад нолиш,
Дар сояи гул кӣ мекунад осоиш?!

Ду қоши сиёт бурдас дили нолонам,
Ду зулфи сиёт қачақ задас бар чонам.

Аз хуна бурумадӣ нолон-нолон,
Беҳрин² набуро, тар мешавӣ дар борон!

Сардафтари ошиқон бошад номам,
Машҳури ду олам шавад достонам.

Гуфтам, ки равам, бинам гули норамро,
Садбарги сафеди нозбардорамро,

1 Хов — ха.

а Беҳрин — берун.

« Аз даври қадим шеринас ошукбозӣ,
Кошке ки ту оху шавию ман тозӣ.

Гулғунча будам, сиё шудам дар офтоб,
Сухтам бари ту, тамуми чунам зардоб.

Эй чураи чон, биё кунем ошной,
Ин хонаи торика кунем рушной.

Руймол дузам фиристонам пинхонӣ,
Гоҳ руюта пок кунюю гаҳ пешонӣ.

- а) Румол дузам ба ёракам пинхонӣ,
Гоҳ дасташа пок кунад, гоҳ пешонӣ.

Мактуб нависам ба дилбарам пинхонӣ,
Аз файзи сахар хонию хоҳ бегонӣ.

- а) Мактуб кунаму фиристамат пинхонӣ,
Сухтай чигарам, чавобаша гардонӣ.

Пахта чинему ичро намоем плана,
Бо мехнати худ розӣ намоем Ватана.

Як ёр дорам дар гузари поёнай,
Як руз набинам, чигаракам бирьёнай.

Ерат мурад, эй бачаи поюнӣ,
Ман сухтиям, бача ту кай медунӣ?!

Аскар шуда равам ба шаҳри Польша,
Хуш карда гирам як духтари серқоша.

Ду гови ало доштемү додем пора,
Осакола гу, ёбад хисоби кора.

Аа рахна¹ дарояд ёри хурипокам,
Зоро ки кушода шад, дили ғамнокам.

Ту лаб-лаби вот равию ман таг-таги пот,
Ин муси худа хабар набар бар додот.

Обба мерӣ кафшои нуғайча² ба пот,
Хоки кадамот сурмаи қошони акот.

¹ *Рахна* — чои кӯчида, афтидаи девор.

* *Кафши нугайча*—навъи кафши пошнааш паст.

Ҳушам ба ту шуд, пома бурид потеша, .
Аз омадани очат кунам андеша.

"Аз сухтана ман мефириоям сари пул,
Аз чамъи чурахояш ёрам худи гул.

Кай амри худошавад, фуриоям сари пул '
Ҷонама фидо кунам ба он навдаи гул.

а) Борун сари пул, ки шохчаборун сари пул,
Ҷонама фидо кунам ба ун навдаи гул.

б) Борон сари пулу резаборон сари пул,
Ҷомеш тару тоқеш тару ру хирмани гул,

Ин додари майдияки ман вазни пулай¹,
Румоли миюни додарам ғарқи гулай.

Шамоли бароба меба]ад пупаката,
Як гап дорам, дилбақ, дор гушаката.

Ман байд гуям аз ин дили пурдардам,
Зарханда накун, ёри гули садбаргам.

Ин нолиша аз булбули сахро пурсёд,
Тири ғами ишқа аз Зулайҳо пурсед.

Ин беда баланд нуқақуш пурқаламай,
Хешом раи дур дилакум пураламай.

Туто пухтасо, тутои боло пухтас,
Солои дароз чигари додо сухтас.

Парти ману парти чурам пуштимапушт,
Ҳар лаҳза нигоҳи зери чашмаш^ мана кушт.

а) Парти ману парти чураям пушти ба пушт,
Ду зулфи сиёҳи қачмақачаш мана кушт.

Се моҳ шудааст, қаландари раббонам,
Оҳи сари чурагӣ занад бар ҷонам.

Ох, чураи нозанин,
биё сайлба равем,-
• Имруз мусофирему пагоҳ мебуравем.

1 *Вазни пулай* — азиз, кимат аст.

Мурғобӣ шавам, чура, лаби об равам,
Ту гул бошӣ, дар сояат хоб равам.

Каланд сари кифт карда ту обдорӣ равӣ,
Ё баҳри мани дилсухта гулкорӣ равӣ.

Ту гавҳари дайроию ман оби равун,
Кадрата худам медунамо, чураи чун.

Шиштам ба умед дар лаби оби равун,
Ер чилвазанун бурафту мундам хайрун.

Чонона биё, ки ҳардумон дашт равем,
Мо дасти ба даст гирифта, гулгашт равем.

Повиска ба дастам меравам ман район,
Фотиҳа надод оймчаи лаби бом.

- а) Повиска дастам доду мерам район,
Апаш мана диду духтараш гашт гирён.

Эй чураи чон, ҳавлитба коштам райҳон,
Ери аввалат хонаба мондас хайрон.

Сесад гули сурху як гули райҳонӣ,
Ошук будани мана худат медонӣ.

Дар даври Совет ҳар кас муродашба расид,
Бе мачбури ёраки дилхоҳашба расид.

-Тошкандба фуромадам ба руи раста,
Байдгуй наметунам, овозам хаста.

Мехмун шудам ба хонаи руфтагитун,
Сад бор мурам ба руи холкуфтагитун.¹

Аз лаъли лабат ташна ба даръё рафтам,
Аз сузиши дил Кукан тамошо рафтам.

Дар давраи Шуро зангирӣ осунай,
Ҳар кас, ки қалин гирад, ду сол сарсунай.

Ошиқ шудам кори дигар аз ёд рафт,
То чашм кушодам,
ки умр барбод рафт.

¹ *Холи куфтагӣ* — холи сунӣ.

Пойхомба кишан, ба пеш натонам рафтан,
Дарди дилама ба кас натонам гуфтан.

Ангуштарини дастам ба даръё рафтас,
Ин ёри қаламқошам ба савдо рафтас.

Офтоб нагирад руи гули раънота,
Сумбул шаваму соя кунам болота.

Боруни бӯҳор тар мекунад раҳора,
Қошои сиёи ёр барад дилхора.

Не зан дорам, не бачаю на рузгор,
Дар хасрати^рӯи ёр мегардам зор.

Имруз ман асири каманди ту шудам,
Хайрони каду қоши сиёи ту шудам.

Фалғарба¹ намеравам, ки регистонай,
Ишки духтари Фалғар балои чонай.

Аз орази ту чаман-чаман гул резад,
Аз муи ту даста-даста сунбул резад.

Аз Хукмати Шуроӣ бидидем роҳат,
Аз шукронаш равем ба суи меҳнат.

Дарвозаи қибла кучаи ростанда,²
Ақои худам дар солдати-постанда².

Ере, ки ба ҳуни дили худ кардам рум,
Сузи дили ман шудаю ёри дигарун.

Оина гирифт чурам ба дасти росташ,
Нумола намебандат дили нохосташ.

Чанд вақт боз аст, надидиям ман рӯят,
Мунанди ду мори печзада гесӯят.

-) Се моҳ бозас надидиям чун рӯта,
Шамоли сари авға биёрат бӯта.

Меҳмун шудиям, дара кушо бар руям,
Дар ҳаққи худат ду-сета байт мегуям.

¹ *Фалғар* — номи собики райоҷи қозираи Айний.
а *Пост* — навбатияй.

Гуфтам, ки равам, буса гирам аз бари рут,
Афсус, ки нахобида будас гандабурут.

Шояд ки дар ин диёр бинам руют, '
Қаландари дилсухта шудам дар куят,

Аз хона баромадӣ надидам руют,
Румола кашидӣ ба хама абруят.

Эй чураи чун, ёдам ба ёди руют,
Шаббодаи боло мебиёрад буют.

Румоли барешимин гирифтас рута,
Дар куча шунидам ғазабои шута.

- а) Ошиқ шудамо, серӣ надидам руша,
Дар куча шунидам таънаҳои шуша.

Ойначаи додагимба шишт нақши рухат,
Аз байдӯ ғазал манба фиристундӣ ду хат.

Дар болои сарам электрик рушноӣ,
Ошук шудиям ба духтари масчоҳӣ.

- а) Лампушка ба болои сарат рушноӣ
Як буса гирад ин бачаи масчоҳӣ.

Шабнам задасо, ба руи баргу сабза,
Ошук шудиям, доим дилам дар ларза.

Дил додаямо, ба бачаи сабзина,
Чашмои хумораш мебурада кина.

Духтар-духтаре, говчушаки сабзина,
Дардат занудо, чура, шумо бадкина.

А хона баромад як духтари сабзина,
Яг даст ба китобу яг даст ба руи сина.

Дарди тура нолида равам то Самчун¹,
Ин гардани борики ту боби марчун.

Чоно, ба фирокат,
ин дилам сад пора,
Ба дидани ту ҳаргиз наёфтам чора.

1 *Самчун (Самчон)*.— деҳа дар Масчоҳи
кӯҳна.

Ту бошаи сур¹ бошию ман сайёдам,
Феъли хуши ту намеравад аз ёдам. '

- а) Ту қарчиғаю ман аз қафот сайёдам
Руи хуби ту намеравад аз ёдам.

Румоли бирешимй ту андохтйба сар,
Як бори дигар ҷониби ин сухта нигар. ,

Аз дур чӣ донистй, ки ман дарди сарам?
Румолата те, бандам, тасаллои дилам.

- а) Аз дур чӣ донистй, ки ман дарди сарам,
Э дилбари чун, кай мебиёй ба барам?!

Имсоли мусофирим шудай дарди сарам,
Ин дуди сиёҳ халка задай дар чигарам.

Аз хона баромадй бухчат ба сарат,
Худата худат кардй, сазои сарат.

Румоли ғичими сурхи зебо ба сарат,
Шинам сари кучаҳою ёбам хабарат.

Қад-қади тағоб медарон сурху сафед,
Пешангиякаш ёри худам — латтасафед.

Мардум сари кӯҳ шуданду ман дар сахро,
Ҷононара гу: биёд, ки мондам танҳо.*

Қад-қади тағобу меравам селобча,
Дардат занудо, келинчаки беоча.

Ҷо-ҷо гули олу ҳаю ҷо-ҷо гули себ,
Хушбу гули санчитаю шохаш ба нишеб.

Паншанбе мерай, чумъа надора соат,
Ғарибй мерай, дилум надора тоқат.

Ҷонам сузад, тамоми ҷонам сузад,
Номата гирам, кому зубонам сузад.

Сузундй мана, илоҳй ҷунат сузад,
Дарди мана тоза кардй,
хунат сузад!

1 Сур — ромнашуда, гурезон.

Очаг намурад ба тарзи духтардориш,
Духтлр намурад ба ин кадар зебоиш.

Сарчапшаи Устомард¹ обои зулол,
Роҳ рафтани чонона чун мурғи хилол.

Рӯзе, ки туро говорабандон карданд,
Дар банди дилат гандума бирён карданд.

Рафтам ба дараш, ки охи бешуй кашид,
Овози мани бечора аз куча шунид.

Қадатба мурам, кади ту бориқӣ кунад,
Румоли сарат Хумдуна ториқӣ кунад², |

Олуча туруш, лаззати олуча туруш,
Як ёр дорам тегинхури гандабуруш³.

Эй чомакабуд, чома қафо мекуни ту,
Ҳар лаҳза ба ман ҷавру қафо мекуни ту,

Ери мана бин, печида румоли фаранг,
Дар банди дилаш чордах садаф рангу ба ранг,

Сари мйнбар буром, дунёе намояд,
Додари аскар биёт, аз дар дарояд.

То кай мешини сари баланди танҳо?
То кай мекуни дили худа пурсавдо?

Ёри мана бин, дар.хона шиштай танҳо,
Мо дар ғами ёр, ёр зи мо бепарво.

Яг бори дигар дилбара ёбам танҳо,
Дар сояи беду дар шамоли даръё.

Ёр, аз хона бурумади ба сад ташвиқот,
Розӣ шудани тура намехоҳад акот.

Аз хона бурод ёри телпакпушам,
Зоре ки ба ин ҷура бурояд кушам⁴.

¹ Устомард — номи шахс.

² Ториқӣ кардан — ишора ба калонии рӯймол.

³ Гандабуруш — базеб, бадафт.

⁴ Бурояд кушам — зиндагӣ кунам, хушбахт шавам.

Гоҳ домани гул гираму гоҳ домани тер,
Гулгунча ба дасти нокасон, оху дарег!

Э духтари майдияки оби тилло,
Бад уйла накун, мегирамат сад билло!

Досандозит зебандаю тобанда,
Ман дар талабам, барно, даро хобамба,

Ту байт гуфта, алоба¹ кардӣ тоза,
Ҳусни тура ман бо кӣ қунам андоза?!

Сад бор мурам ба ранги сурхи тозат,
Ҳар лаҳза ба гушам мерасад овозат.

Булбул шавам, чаҳ-чаҳ занам шабхби тор, '
Кабкак шавам, ағба буром дидани ёр.

Ман шишта будам намози шуми торик,
Пешамба расид навданиҳоли борик.

Дунъё ба ғамат дар назарам торикас,
Ёр, кади гулат аз навдарам борикас.

Румоли сарат барешуми тор-тора,
Шуи бағалат аракхури бекора.

Кошони сиёи чиндаи тор-торат,
Ман мемураме, ба халкаи гушворат.

Э чураи чун, қаддат кади торун аст,
Ду қоши сиё дорӣ, балои чун аст.

Гитлери чаллод, нолаву фаръод аз ту!
Зулму ситаму хо[^]ию бедод аз ту!

Ин беи баланд, баланд баро, барг аз ту,
Ман дил накам, эй гули садбарг, аз ту.

Эй чураи чун, чашмора ранг бастай ту,
Сози ғами дунъёра надонистай ту!

Имруз дилам намекушояд бе ту,
Сад қанд хурам, захр намояд бе ту.

¹ *Алоба кардӣ тоза* — ғам ё алами дила кардӣ тоза.

Шйринсухано, ёри вафодорам ту,
Дар даври Совет рафику ғамхорам ту.

Дар ин дунё ҳиҷ чиз надидем ману ту,
Аз гулшани дидор гул начиндем ману ту.

Маҳтоби шабу ситораи рузам ту,
Шабҳои дароз рафики дилсузам ту.

Эй моҳи баландам, осмун хунаи ту,
Бераҳмӣ накун, банда девунаи ту!

Ошук шудиям ба чашми шерунаи ту,
Ду чашми ман ба чуниби хунаи ту.

Қанот ёвам, парида равам пеши туба,
Е ин ки кунам ҳасратама хеши туба.

Дулонаи баста-баста мегуян тура,
Шох ай чаману гулдаста мегуян тура.

Лабхот худи қоғазӣ хитоист тунук,
Гапои рақиб қатӣ нашав, чӯра, хунук.

Маҳ аз лави шах гуфт, ки: «ман руи туям»,
Аз боғ бунафша гуфт, ки: «ман буи туям».

Чархам тутӣ, пояи чархам тутӣ,
Ошиқ шудиям ба духтари киштутӣ¹.

Мун садқа шавум катушаву² тупота,
Душманкушаки зи марг бепарвота.

Як ёр доштаме, монду бурафт Урметан³,
Гуё ки с#ри мана чудо кард аз тан.

Аскар шаваму равам ба қадди Фалғар,
Хат карда фиристам дар қаноти кафтар.

Ҳар **кас**, ки тура зи ман чудой фармуд,
Се моша сийёҳ пушаду се моша кабуд.

1 *Киштут* — дараест, ки Совети кишлоки Рӯ-
дакию Воруии райони Панҷакент он ҷо во-
кеъ шудааст.

2 *Катуша* — катюша—навъи аслиҳаи артиллерии
реактивӣ.

* *Урметан*-деҳа дар райони, Айний.

Ман мебуравам рӯзи душамби-фардо,
Ду чашмам пуробу дилам пурсавдо.

Шириндустон, қанду асал — фарзандам,
Малҳам карда, ба мағзи чонам бандам.

Эй ёраки майдияки фармонбардор,
Дардот занатам, дастаматир аз девор.

Аз хуна бурумаду кардам фаръёд,
Яг умри чавуним бари ёрам барбод.

Оштони хунук намегирад нони фатир,
Ин духтари ёш намегирад шавҳари пир.

Ёри хамазеб, дилама бурдӣ ба фиреб,
Қошҳои сиёҳ дориго рухсори базеб.

Эй ёри азиз, намебиёяд хабарат,
Сад бор мурам ба тупии пеши сарат.

Дар тори ҳаво дидум як села фохтак',
Чонум садқаи очат, ки туро сохтак.

Як даста гула фирист барои хабараш,
Зоре ки ба буи гул биёд бар ватанаш.

Сад қанд хурам, рангам барои ту хазун,
Сад сол гузарад, мегирамат чураи чун.

- а) Сад сол гардам, умрам барои ту хазун,
Як бори дигар бо ту шинам беармун.

Маҳтови шав, ки шимшими барги хазун,
Сад ошука мекушӣ, тӯ, э химчамиюн.

Дар пот муза, дар сарат ҳаст шойрӯймол,
Аз нусхаи кошони ту мегирам ман тумор.

Шабнам задасу боди сабо барги хазун,
Аз хонаи пушти чу бурод офати чун.

Яг ёр дорам дар гузари Хайробод,
Ними чигарам кабоб,
нимаш обод.

Фохтак — мусича

Доим ба лаби ту бозӣ дорад ханда,
Дардат зананде, ақлатба мешам банда, -

Мошинба савор шудему кардем ханда,
Дилварзин барои коргурезҳо ганда.

- Ин каппа хасас, девори ин каппа хасас,
Ман роҳгузарам табассуму ханда басас.

Ман хат кунамо, Чурем гирад, рост хезад,
Оби дидааш ба чоки кастум резад.

Дар фасли сахар овози мурғон хезад,
Духтар ба ҳавои буса ларзон хезад.

Болои Ҳисор товаҳои¹ таспидагӣ,
Бевара бине, ба ёри ман часпидагӣ.

Э куртасафед, куртет гарди хирман,
Шарманда нақун дар байни дусту душман!

Э чураи чун, дашт меравӣ ё хирман,
Қошои сиёта уреб кунӣ чониби ман.

Офтобаи сарнукрара поёнаш хишт,
Тағдири мана ба чои нодида навишт.

Мичча мезанӣ, ду чашми мастат пури хоб,
Девунаба як ниго кун аз баҳри сабоб.

Рузе, ки мурам, дилбар мана бинӣ ба хоб,
Хунам гирадат, аз худ гирӣ, чура, алоб.

Ин бегаҳи чоршамбе ба ёдат хобам,
Мисли ту, санам, ман аз кучо меёбам?

Шабҳои дароз уй мекунам дар хобам,
Се руз бозас духтарака мекобам,

Шамоли сари ағбаву чули Ховас²,
Ду зулфи сиёҳ дореду руи қоғаз.

-) Аз Даҳна³ нишеб шудам ба чули Ховас,
Ёр қоши сиёҳ дораду руи қоғаз.

1 *Това* — санги калони суфта.

2 *Ховас* — номи дашт.

3 *Даҳна* — номи кӯҳ.

Эй гулпарие, дар руд дидам як хоЛ,
Субат карда мешинем мо дар сари мол¹.

Аз дур назора мекунам холота,
Милкома фурухта метихам додота.

Кафтарбадани сафедаки холгардан,
Моро ба шумо тухмати ноҳақ кардан(д).

Ер дар таги долонай, ман дар хона,
Овозеша шунидам, шудам девона.

Сангҳои сари ағба қариби хуна,
Дар ҳаққи шумо, чура, шудам девуна,

Обе, ки бурод, аз миёни хона,
Ману ту хурем, зара хурад бегона.

Эй ёри азиз, тезтар буро аз хуна,
Ба қадди базеби ту кунам шукрона.

Рафтам сари санг, бурумадӣ аз хуна,
Чашмони тура дида шудам девуна.

Аз парраи Шур² менамояд хунаш,
Ин духтари румолсурх фуруд аз бумаш.

- Ёри мана бин, аз бом фурумад хонаш,
Чонам раваду нагардам аз фармонаш.

а) Чураи мана гу, фуруяд аз буми хунаш,
То умр дорам нагардам аз фармунаш.

Ин ҷо гули санчитаю он ҷо гули хор,
Печида шавадмуи ману кокули ёр.

Садбарга бубин, мешукуфад дар сари хор,
Умри хуши ман мегузарад аз бари ёр.

Се боми қатору боми минеш хорзор,
Гуфтам, ки даром, додои гандеш бедор.

-Беақл будам, шарманда кардам худама,
Не дуста чудо кардаму не душманама.

¹ *Сари мол* — сари рама.

² *Шур* — мавзеъ.

Боғба даром, ангур хурам чилағй,
Хона даром, қоши занам чнндағй.

Соғу ба сараш мерад ба кадди чубор,
Бо куртаи чити майданахши гулдбр.

Чўғй¹ шаваму занам ба боғат чодир,
Дардат занаве, биёю ту дастама гир.

Чашмам ба раҳи авғи Камодун чорай,
Ду пом ба замин мерам, ба пуштам борай.

Порутба² даромадам, ки ёр шуд чоқа³,
Соғу ба сараш, монанди кабки тоқа.

- а) Дар куча будам, ки ёри ман шуд чоқа,
Токиш лаби қош, мунанди кабки тоқа.

Бозори Уротеппа мавиз арзун шуд,
Рухсораи руи ёр паи дандун шуд.

- а) Бозори Уротеппа маиз арзон шуд,
Қонуни Ҳукумат зангирӣ осон шуд.

Садбарги сафед дар сари хор гирыон шуд,
Кулли зани нағз дар ғами ёр бирыон шуд.

Дарвозини рупарума бин, занчир шуд,
Ин ёраки мо да боломо зангир шуд.

Офлобу расид, сари кухҳо ларзон шуд,
Мири Ғозибек⁴ ба захми тир нолон шуд;

Аз пахтаи мастчоҳӣ Ватан мамнун шуд,
Номи хуши у дар ҳама чо маълум шуд.

Дар банди дилам буғмаи дард пайдо шуд,
Ишқи ту, чувон, дар дили зорам чо шуд.

Ёр, гуфта будам,
ёри вафодорам шав,
Ҳар шому сахар мана хабардорам шав.

» Чўғй — лўлӣ.

2 Порут — маҳал.

3 Чоқа — намӯён.

* Мири Ғозибек — яке аз сарқярдаҳои босмаҷи.
ён дар музофоти Мастчоҳи кӯ*на.

Бечора касе, бемахал бева шава,
Хокистари кӯча дар саруш туда шава.

Духтар, ки ба хонаи падар пир шавад,
Аз бахти сиёҳи худ дилгир шавад.

Дур афтодӣ, илочи корам чӣ шавад?!
Ер, бе ту зимистону баҳорам чӣ шавад?!

Районба равем, ЗАГС кунем, туй шавем,
Тағдир, ки рава билло зану шуй шавем.

Ту розӣ шавӣ. ҳардumo ёр шавем,
Дил додаю дил гирифта ғамхор шавем.

Ман байт гуям, ғами дилам. тоза шавад,
Бо байти шумо гуфтагӣ андоза шавад.

Қошои сиёҳ дорию шони шамшод,
Як **бор** намекунӣ ман» сухтая ёд.

Овули шумо шудас шаху шахпора,
Аз ишқи шумо сӯхта мани. бечора.

- а) Боғоти шумо чура сари шахпора,
Дар ҳакки шумо мурдам мани бечора.

Чайлоби баланд до-рӣ, пояш шингӣ¹,
Синаи сафед дорӣ, шуй фунгӣ².

Обам додӣ, пиёла ғалтиду шикаст,
Як **бусай** додагитба орзум нашикаст.

Ери мана бин, дар ҳади поюн шиштай,
Руи гулаша ба оби борун шуштай.

Дар ёди ду рухсораи ту хастам шод,
Дардат занате, о чураи қадшамшод!

Валентина, ту духтари даврунӣ,
Қандата зану дунъёнда кун кумрунӣ!

Аз хуна бурумадӣ, ба қасди ту шудам,
Савдозадаи ду чашми масти ту шудам.

¹ Шингӣ — дарахти саҳти кӯҳӣ. ; •

² Фунгӣ — фанг, манка.

Ман умадиям, ду куза дар дасти шумо,
Чашмам ба ду чашми наргиси масти шумо.

Мурғи дили ман мурғи мусаммои¹ шумо,
Ранги зардам ҳамаш аламҳои шумо.

Аз дур назора мекунам якбараро.
Ин бачаи туписурхи боронзадаро.

Кокутӣ биёр, ошаки ма явғонай,
Сад ёр бигирӣ,
| дар пеши ма ҳайронай.

Ту духтараки сафедаки якдуна,
Чашмои тура дида шудам девуна.

Дар ҳавлини шумо ниҳоли якатут,
Рухои сурх дореду камзули кабуд.

Панҷ сол бозас ману шумо дар Янток²,¹
Ҷононаи сарвинози ман вақтшун чок.

Боруни баҳорӣ мезанад дар ғалмуш³,
Хунбориш шавад, ҳаргиз нагардам аз руш,

Ҷура, ба фироки ту мудум ғамгинам,
Чор сол шудасо,
руи гула кай бинам?!

Аз хуна бурумадӣ ба нозу ғамза,
Ман руи туро дидам, дилам дар ларза.

-) Дар гушаи бум шишгӣ ба нозу ғамза,
Ман шуи тура дидам,
шудам дар ларза.

Шаҳроба мусофир шудиям, ғамнокам,
Оё ба кадом чулу биёбон хокам.

Кафтарбачаи сафедаки ғамнокам,
Оби дидат резад ба руи хокам.

1 *Мурғи мусаммо* — мусамман — мурғи фарбех,
равранин.

2 *Янток*, — номи пештараи маркази райони Маст«
чохи нав, ки дар ҷои он ҳоло посёлкаи типии
шаҳрии Бӯстон. бунёд гардидааст.

3 *Ғалмуш* — ғалбер.

Чупои шудиям, мола фурорам Ғурфкат¹,
Ошук шудиям ба духтарои Сурхкат².

Тагоба намедаром бари навдаи ғуш,
Ин чураи чун сурхӣ задай дар бари руш.

Ере, ки вафо кунад, сарам дар кадамаш,
Ере, ки чафо кунад, хок дар даҳанаш.

Аз хуна бурумадаӣ, дидам қадата,
Аз муи сарам зиёда хурдам ғамата.

Накқош ду қоши ту кашидаӣ ба қалам,
Мактуби навистагит пури дарду алам.

Абруи кушода дорию холҳои Қатор,
Аз руи сафедат задасам буи баҳор.

Дар кучаи мо сета сафедори қатор,
Дар кучаи поён чура бесабру қарор.

Май шиштаям ба сари сангҳои қатор,
Чакман ба танаш, умед, дасташба дутор,

Борони баҳор гира, мо дар қафасем,
Ҳар кае, ки ёр гӯяд, мо дар хавасем.

Хонеки моҳо дар минаҷои қишлоқ,
Ҳамсоҷаи мо арақхури бадахлоқ.

Эй курғасафеди руи буми қозӣ,
Ман сайди ту неям, ки тир андозӣ!

Аз дур сиёҳӣ мекунад қошонат,
Монанди садаф сафедии дандонат.

Нумоли гули барра ба руи қошот,
Садсола шавӣ, чура, ба ин хусни расот!

Ин абри сиёҳа жола зад дар боғот,
Румоли гули барра ба руи қошот.

Э духтари комсомол, дидам қошота,
Қоғазба кашидам қомати зебота.

> *Ғурфкат* — мавзё.

2 *Сурхкат* — деҳа дар райони Ғонҷӣ.

Ёри мана бин, усма кашид кошоша,
Охир ба замин зад сухани додоша.

Таг-таги тагобу овулои куша,
Бойбача мурад, гирам зани хушруша.

Гуфтам ба худам, туро бигирам ба хавас,
ДОРИ дили ман шудию ёри дига кас.

Мактуб кунамо, ба дасти зоғони хаво,
Серуза омаданот алоби дили мо.

Қошони сиёҳ дорию хардуш куша,
Якташ ба ману якташ ба гирду гуша,

Аз дарвозаи мактаб даромад ба хавас,
Як буса бидех, чура, ду-се сол мана бас.

Боруни шибир-шибир, мо дар хавасем,
Мо кавгаки тоқаем, даруни кафасем.

Дар куча тура дида шудам ман хайрун,
Аз дарди ту, ном-арда, чигарам бирьюн.

Соли ману соли духтарат хамдуна,
Зангир шудиям намебарод аз хуна.

- е) Соли ману соли духтарат хамдуна,
- Вай ёри манас, вудаш бурор аз хуна.

Қошке ки намешуд бачаи хамсоя,
Ёр беда баланд неяд, шинам дар соя.

Мулчи дастат сурху. сафед, харранга,
Хар чӣ гуямат, нақун мана шарманда.

Дар гушаи бом шиштӣ, фарқат хиллон¹,
Ту дар ватанат қарору ман саргардон,

- , Румоли сарат румоли хиндустунӣ,
Золим падарат давои қабристуни.

Дар хонабудам, омад овози ҳоят,
Ту курпара парто,
ки шинам дар соят.

1 Қиллон — шоназадагӣ, дурахшон, тоза.

Як бор хабар намегири аз холам,
Бисъёр дилам шикаста шуд дар олам.

Мохи чавзо аёни сарбастанӣ чав,
Досора гиред, тезтар фуруеҷ ба дарав.

Сесола равед, Армияро буд кунед,
Э чураи чон, доим мана ёд кунед.

, Қад-қадӣ тағобу меравам чавдаравӣ,
Румолчаба мағзу а қафом медавӣ.

Ситора буромадас қариби чавзо,
Ҳайфи тани нозуқат, ки ҳар шаб танҳо!

Эй чураи чон, ман туро кай кардам ҷанг?
Рафтӣ ба мусофири дил бастӣ ба санг!

Махпорара бин, файзи саҳар лаб-лаби ҷар,
Раҳ меравадо, пора шудас-ними чигар.

Ситораи шаб ҳамраҳи матоби ҷиён,
Ман дар бари ту ҳалқа занам, чураи чун.

Қошати кашидӣ усмаи ҷойдорӣ,
Сад сол гузарад ба дасти-номард хорӣ.

Қошота сиё кардӣ, балот бар чунам,
Болин, ки надорӣ, бар кучо сар мунам?!

Эй ёри азиз/дарду балот бар чонам,
Мақтаб барадо,
дар пеши ту мехонам.

Эй чураи чон, чоначум дар чонут,
Марворӣ шавам гирди лаву дандонут.

Урҷукресун¹ бум мебурад ҷунона,
Ман қаддаша дида, мекунам шукрона.

Ҷашмон дорад пиёлаи ҷигдагулӣ,
Ёр дар тағи бед шиштас монанди парӣ.

а) Ҷашмун дорад пиёлаи ҷигдагулӣ,
Дилбари худам беҳтар зи ҳар хуру парӣ.

1 *Урҷук*, — чиллик — асбоби ресандагӣ»

Як кафтари сурху як сафед дар лаби чӯ,
Эй чура, ба ман гапҳои беҳуда нагу!

Модар-модаре, ман дар таги Эльбрусам,
Хар кас, ки биёд, аввал туро мепурсам,

Соғучаба об гирифт зи чуи Узвор¹,
Мусаш талабам, мегуд, ки одам бисъёр.

Пуштак² бастӣ нумолаки хушрута,
Ноз карда дар лаби чуй мешуй рута,

Ин себаки сурх сардарахти шодӣ*,
Худам гули сурх, аком гули бағдодӣ.

Налат ба касе, ки хат кашид⁴ дар девор,
Гугирд задаю⁵ мана чудо кард аз ёр.

Қадат гулу руют гул, муят гулу газ,
Дар ошуқии руи ту мурдаи сад кас.

Қаддат гулу руют гулу муят гули нағз,
Такдир ба яке, доғат ба дили чанд кас.

Эй духтари шухмашуҳи гулгунпушам,
Ман шири сафедама дар хаво мечушам*.

Аз ағба фиромадаму нолиш кардам,
Сангои дари хоната болиш кардам.

Мошина савор шудаму оҳе кардам,
Суи ватани чурам нигоҳе кардам.

Хондан рафтӣ, дурра таинат кардам,
Ақидаи меҳри аввалинат кардам.

Эй ёри.азиз, бевафогӣ кардӣ,
Аз ман чӣ шунидӣ, ки чудоғӣ кардӣ?

Ангорба даромадию иллат кардӣ,
Як мусаи додагета миннат кардӣ!

1 *Узвор* — деҳаи Мастчохи қӯҳна.

2 *Пуштак* — тарзи рӯймолбандӣ.

3 *Сардарахти* шодӣ — дарахти баҳосият.

* *Хат кашидан* — бадном кардан.

5 *Гугирд задан* — иғво кардан, шӯр андохтан. -

6 *Ба ҳаво чушидани шир* — аз фарзанд гу-
зашт кардан ва оқ кардани ӯ. -

Румолчаи дастата намоюн кардӣ,
Ер, хотири чамъама парешун кардӣГ

Ман боғба будам, ашулата сар кардӣ,
Ман омадаму ошукита бас кардӣ.

Ай лаваки нумолум бисозе кафанум,
Дар гур бирава хама тани беватанум.

Тағдиркаша гу, тағдирама дида кашад,
Нунҳои хамирама ба як пушта пазад.

Ер омаду гуфт, ки: «мондаҳои сари қор»,
Гуфтам, ки: «саломат бошӣ, эй абри баҳор».

Қади раҳи Дилварзиро гандум қорам,
Як падару як ёраки раҳдур қорам.

Эй бор худо, дарахти қурборам қун,
Ду дасти маҷна ба қардани ёрам қун,

Боруни бухор қар меқунад қурора,
Қошҳои сиёҳи ёр қард дилқора.

Як ёра ба нағ қуртан, як ёра ба санг,
Дасту қур санг. маҷна дилқо қур нағ.

Қурқарди худам, биё, бишин қори қарам,
Қурқарди қорам гум шақад аз нақарам.

Да қор муза, қар қарат қарси қаред,
То қури нақохата қарам маҷна ба умед.

Қашмон қори қорари қарзи қарам,
Маҷнадаи маҷна ёр маҷнаёби қарам.

Аз қур қар доқот мақарам шуму қарам,
Қар аз худате, мақарам ёри қарам.

Қармоли қари ақба мақор қарангай,
То қарри мақун, қарно, қари маҷна тангай.

Қашмон қори, мақоли мақури мақоҳ,
Як қор ба мақури маҷна мақозури мақоҳ.

Қармоли қарат мақарули мақармақо,
Қармақтани мақармақо мақармақо.

Ошуқ шудиям ба қадду басти созат,
Ман банда шудам ба шеваҳою нозат.

Чашмони ту чун ситораи думдор аст,
Ошиқ хама шаб ба ёди ту бедор аст,

.. Ин коза хас аст, боми ин коза хас аст,
Мо раҳгузарем, ба мо ҳамин коза бас аст,

Рафтор базебу коматат шамшод аст,
Ин умри чавонӣ дар ғамат барбод аст.

Дар гӯшаи бум шиштаю дар сояи бед,
Монанди гуле мешукуфад сурху сафед.

Шукрона кунам, акам дарояд бинам,
Вай кулча хурад, ба паҳлуяш ман шинам,

Дардат занЯдо, химчамияни борик,
Ту шамъи манӣ, ёр, шабои торик.

Рафтори ту, ёр мурғи хиромун бошад,
Ошиқ бари ту хамеша нолун бошад.

а) Рафтори шумо мисоли кафтар бошад,
Ду холи шумо Фалғару Дардар бошад.

Эй ёри азизи ман, азизат бошам,
Ту гандуми сабзу ман мавизат бошам:

Эй ёри азиз, банди қазоқет¹ бошам,
Яқ даста гуле дар таги тоқет бошам. /

Шабҳои дароз хобу хаёлам ту будӣ,
Эй куртаало, аввала ёрам ту будӣ.

Дарав ганда, дарави уғун² ганда,
Духтари амак, мана нақун шарманда..

Румоли сарат афтиду Ангора гирифт,
Лаънат ба касе, ки ёри зандора гирифт.

Эй додари чон, ту меравӣ аз гузарам,
Мегӯм, ки балои ту занад дар чигарам.

1 Банди қазоқӣ — навъи гиребони курта.

2 Уғун — растании кӯҳӣ. ,

Сел омаду себарга тар карду гузашт,
Тири ғами чунуна асар карду гузашт.

Қаддат чу ниҳолу рӯи ту гулдаста,
Аз комату рӯи ту дилам хун баста.

Эй духтараке, сокаи мӯзат гулдор,
Ту раҳ равию замин наёбад озор.

Рӯмолчаи додагит гулу гулкорӣ,
Дардат ба сарам, садои булбул дорӣ.

Ман аҳди туя халқа кунам дар гӯшам,
Зулфони туя савдо кунам, нафрӯшам. •

Овул баромадам, шудам дамкӯта,
Қошзин баландӣ кард, надидам рӯта.

Эй чӯраи нозанини дандонзира,
Берун, ки намебарой, маҳтоб хира.

Кад-қади тағоб як гулай дар дастам,
Аз бӯи қаламфурои куртат мастам.

Сӯзад дилакам, такья кунам бар девор,
Девор гӯядам: чавони бесабру қарор.

Рафтам лаби чӯ, як гули хандон дидам,
Дар паҳлуи вай хори мағелон дидам.

Имшаб чӣ шабай, ки мебаранд дилбарама,
Чӣ дору кунам сухтани банди дилама?!

Хулбӯи лаби чашма чӣ бӯҳо дорад,
Додар ба хохар чӣ гуфтугӯҳо дорад.

Зарбеди баланд, баландтараш зарбандӣ,
Румола ба қасди ошиқон мебандӣ.

Дар дасти шумо ангуштарини зардаӣ,
Ҳар қас, ки шумора нагирад, номардаӣ.

Румоли сиёҳи ранг-рангат зебо,
Чашмони сиёҳи оҳурангат зебо.

Янтоқ раҳи дур, ба гуфтано шаҳри калун,
Қандшуна занан ба пахтаи киштагишун.

Мошинба савор меравӣ шаҳри калон,
Дардат занудо, мӯт аз миёнат поён!

Инкутали качмакачу похом **дард** кард,
Як бӯса надода дарду хасрат сар кард,

Маҳтоби шаба хӣели руют кардам,
Буи кашнича хӣели муят кардам.

Ман сӯзани заргарии байни ду касам,
Оё ба муроди худ расам ё нарасам.

Қад-қади чашмаҳо баромад кору',
Кулли алафи ватан ба одам дору.

Чашмун дорӣ, ки мурдара зинда кунад,
Фарзанди азизи мардума банда кунад.

Борони баҳор мекунад кӯхбориш,
Мурғи дили ман ҳамеша дорад нолиш.

Кафтарбачая ба зӯрӣ ром кардам ман,
Аскарбачая охир ба дом кардам ман.

Дарвозара боз карду ниғаҳ кард мана,
Банди дилаша қушоду чо кард мана.

Ишқат сузад, ишқат адо карда мана,
Аз хешу табори ман чудо карда мана!

Монандаи чашмаи пур аз чӯш манам,
Оинаи духтарони рӯпӯш манам.

Қад-қади Зарафшона гузар мекардам,
Духтарои хушқада назар мекардам.

Мактуби саломатӣ кунам, мехонӣ,
Кошке ки ҷавоби қоғаза гардонӣ.

Ду қоши сиёҳ дорию дастат ба миён,
Хар кас туро гирад, мурад беармон.

Эй духтараки сафедаки мӯрчामीён,
Як бӯса бидех,
маро нақун саргардон,

1 *Кору* — растани кӯхӣ.

Занчири дари сароя мунад муят,
Равшан кардай Тагоба шамъи руют.

Дар ишки ту ман қаландари рахгузарам,
Қошои сиёҳ, дандони тиллотба мурам!

Эй духтари ҳамсоия дасти ростам,
Аз рӯзи бино, чӯра, тура мехостам.

Чононаи ман нишастааст дар сари санг,
Ду қоши сиёҳ дораду рӯмоли фаранг.

Румоли сарат бирешими симдӯзӣ,
Эй духтари нозанин, мана месӯзӣ!

Ман боғ даромадам бари сурхангур,
Дар ишки ту ду дидаам гаштас кӯр.

Ери мана бин, қор мекунад дар Сурхоб,
Нисфи чигарам сухта, нисфаш шуда об.

Ақои маро аа хама четаӣ¹ хонаш,
Печида баромадаӣ ду гул аз бомаш.

Қабқак шаваму равам ба шохи чаманат,
Хундан гирамо, сузад тамоми баданат.

Сеятба мурам, сеят гули як чаманед,
Сабзинаю сурхинаю рангинбаданед.

Рӯмоли арӯса мебарад шаббода,
Очаш лаби бом мезанад фаръеда.

Овулба буром: ё шир хӯрам, ё ширбиринҷ,
Балота гирам, чувонзани дандонбиринҷ!

Чонона сафар карда равад ярмарка,
Хат карда фиристам ба қаноти акка.

Ду духтаракон қанори даръё ғамнок,
Овозаи харду меравад то афлок.

Румоли бирешимиву давраш ничимин,
Ери мйна бин,
фариштаи рӯи замин.

1 *Чет* — қанор, гӯша.

Дарвозаи додота кушоям ба хавас,
Ду коши сиёҳ, рӯи сафедат мана бас.

Дар ишки ту ҳар руз равам бар хезум,
Рози дилама ба хору бурсо мегум.

Шомас ҳолӣ, намози шомас ҳолӣ,
Кӯчаба буром, чоҳои гаштат ҳолӣ.

Куртат авлун, дар савза дорӣ чавлун, -
Чашматба мурам, пурак ба пуштат ларзун.

Ту кабк шавӣ, туро гирам дар лаби чар,
Ту ноз накун, ки мешавам ёри дигар.

Ту дар лаби об шиштию ман дар лаби чар,
Як бор нигоҳ кун ба мани сӯхтаҷигар.

Тупии сари арӯс сурхи чигарӣ,
«Победа» савор шудай. намози дигарӣ.

Ман об шавам, равон шавам чӯй ба чӯй,
Бо дасти муборакат бизан бар сару рӯй.

Даръеи калон чӯш мезанад чӯшона,
Ин чураи чон гап мезанад гӯшона.

Аз дурӣ сафедӣ мекунад дандонат,
Ду зулфи сиёт шамола мегардонад.

Қадатба мурам, ту гашти раъно дорӣ,
Қошони сиёҳ, комати зебо дорӣ.

Юртои мусофир чӣ гирад дарди сарам,
Мемунаму мебуравам ба шари падарам,

Қалпоқ ба сарат, қалпоки заррин ба сарат,
Ин футаи пошшой ба даври камарат.

Дил дар талаби дидори ту об шудагӣ,
Аъзои бадан пур-пури зардоб шудагӣ.

Эй ёраки майдияки фармунбардор,
Дардат капатам, дастама гир аз девор.

Чашми сияҳат ба чашми кабк андоза,
Рухсораи ту зи беқасабат ҳам тоза.

Қад-қади тағоб ниҳоли дулуна барод,
Қошке ки ҳавози ҷура аз хуна барод!

- а) Қад-қади тағоб тути бедона барод,
Қошке, ки садои ёр аз хона барод.
- б) Тағ-тағи тағоб ниҳоли дулуна бурод,
Шинам сари санг, ёр аз хона бурод.

— Парвин ба миёни осмон рахшон аст,
— Ишки зани мардумон балои ҷон аст.

Аз хоби шабам ҷуммунду бедорам кард,
Як буса талаб кардам, гунаҳкорам кард.

- а) Ман хоб будам, ҷонона бедорам кард,
Бе бўсаву бе канор гунаҳкорам кард.

Аз хонаи мо баландтараш хонаи кист?
Ин куртаалоча ёри ҷононаи кист?

Эй кургасафед, куртаят масковӣ,
Махтоб шуда аз он бара метовӣ.

Ситораи осмон баромад кӯша,
Дар дастаки додарам надодам тӯша.

- а) Ду қоши сиях дориву ҳарду кӯша,
Ман одами роғиям, надорам тӯша.

Ин кабка бубин, нул мезанад чархора,
Ин духтара бин, об мекунад дилхора.

- а) Кабкак сари санг меканад гулхора,
Духтар ба карашма хун кунад дилхора.

Ин кучаи Днлварзӣ ба номи Айнӣ,
Девона шудас духтар мисоли Лайлӣ.

Зардолуи зарди ғурангаӣ — акам,
Дехқонбачаи ҳимматбаландаӣ — акам.

Мо гандуми сабза дарав андозем, •
Дар ҳавлии душманно алав ағҷозем.

- , Рӯмоли сарам даруни майдон афтод,
Бечора сарам, ба ёри нодон афтод.

Баргҳои кабуд рехтас ба гирди арча,
Аскарони рафтагӣ ҳамеш бача.

- а) Баргҳои кабуд рехтас ба гирди арча,
Ғамҳои дилам барои аскарбача.

Ман мору шавам, печам ба ёли аспат,
Орзу дораме, лиҷом гирам а дастат.

Эй духтараке, ман дилхароб афтадам,
Ошӯқ шудаям ба ин азоб афтадам.

Дур афтадамо, дуруматур афтадам,
Мунанди кабобе ба танур афтадам.

Дар пупаки кокулам ду тугми базеб,
О додари чун, ту мана бурдӣ ба фиреб.

Эй ёри азиз, то кай кунем байтхунӣ?!
Ошиқ будани мана ту нағз медуни.

Ду қоши сиёҳ дорию болои баланд,
Ҷонона, муборакут шавад ҷои ба қанд!

Ту ҷони манию ман ба ҷонат банда,
Да ваъдаи ҳамдигар шинем арзанда.

Рафтам ба сари куҳи баланди баҳаво,
Ман лаҳча надорам, ки бихонам: «ту биё.»

Дар хони шумо як одами бегона,
Дар пушти лабаш холи сиёҳ як дона.

Қади ту бед, каду болои ту бед,
Чашмак занамо, шумо тағи майдун бед.

Ҳар кас бинад рангома мегуд: «бемор»,
Сухтас чигарам, аҳгар шудас аз бари ёр.

Додом бечо, хаёли додом бечо,
Уй карда тиян додом мана ҷои бачо.

Ин бегаи ҷоршанбе ба ҳобат бинам,
Қуртат гули нор дар лаби обат бинам.

- а) Қуртат гули нор дар лаби обат бинам,
Аз миннати хуштуман харобат бинам.

- Хукумати мо қадам ба панчо бнникод,
Мехнат шараф аст, халки чахон шуд обод.

Дунъё барбод, корои дунъё барбод,
Оғушта ба ишқам, кай кунам мурдана ёд.

Гӯё ту гули садбаргӣ, ман бодумам,
Кошке шавӣ гандум, ки ман об мунам.

Холи лаби ёр мисли гул*1 бодумай,
Лахти чигарам мисли алов сузунай.

- Хурса-нд шудам, додош бурафтас бозор,
Дар ҳасрати коқулои химчаш ман зор.

Қошота хурам, чашмот дорад бозӣ,
Хайрам накунӣ, як дам шинӣ ман розӣ.

Ошукбозӣ дасти тура кард боло,
Дар ҳасрати васли ту манам вовайло,

Се хол чудо: ду пасту якташ болъ,
Чанд ошиқи чулидара кард вовайло.

Ин духтари чилкокул шиштас лаби бом,
Себашро накан, ки вай ниҳоли додом,

Дарде бошад, дарди ёрӣ бошад,
Дарди дили ман зиндачудой бошад. •

Ин себа газам, себаки майдун бошад, •
Як ёр дораме,

аз худи Ремун бошад.

{
Ин куча нарав, ки куча сернам бошад,
Як ёре кунӣ, ки ёри беғам бошад.

Ин давраи кор давраи кимат бошад,
Ҳар соати ин давра ғанимат бошад.

Муаллими мӯйсардор,
ёрат бошам,
То чон надихам дар канорат бошам.

Як даста гули даруни майдун бошӣ,
Ту ёри манӣ,

ҳамеша хандун бошӣ.

Хоят додам намебури¹ аз боғат, ,
Мобайни ду шохи себ чои хобат.

Долуни баланду пешаки вай боғай,
Аз рафтанакот ин дилаки ман доғай.

Ин роҳи қадим ағбаи Оббурдан буд,
Мехнаткаш аз шуришу барф диязан буд.

Дар давраи пеш аҳволи моён бад буд,
Бо куртаи карбосӣ рангҳо зард буд.

Дар музаи пот мурам, ки музат булғор,
Раҳ рафтани хуб дорӣ дар фасли бухор.

Поин мерӣ, суратата дода бурав,
То мурданама аз ман чудоғӣ нашунав.

Ёрам худи посчоҳ буду очаш-ку вазир,
Мо чойники чой шавему ёр косаи шир.

Даръеи калун гузарғаҳи шоҳу гадо,
Хар чо, ки равӣ, малуматот бар сари мо.

Ин қавши гирифтагем рехташ ганда,
Аз ёраки хуш кардем шудам шарманда.

Аз омадани роҳҳои дурат гардам,
Аз гаштанаки лаб-лаби бумат гардам.

Хобам бурдасо, дар хонаи гачкорӣ,
Ёрам омадас айёми гандумкорӣ.

Дар соати ду фуромадам ман горсад,
Саргашта шавӣ,
биё, шинемак соат.

Эй ёраки чун, мола ниғаҳ дошта гузар,
Ғами дили чандсолема бардошта гузар.

Аз дур биёяд додараки гулдастам,
Кушода шавад банди дили ғамбастам.

Чулҳои Малика кардиян гулкорӣ,
Қандаша занад райони Масчоҳ номӣ.

1 *Намебури* — намебарой.

Мактабба фаром салом диҳам гулҳора,
Ин духтари куртасурхаки Масчора.

Мо садои мошинара андохтем гуш,
Марду зани Масчоҳ бахмалу шохипуш.

Тур-тури трактор расид бар гушам,
Тракторчира дидаму паридай хушам.

Ту гул будиё, аз ду рухат лола дамид,
Гул шуна зада, ба руи ту соя давид.

Руют гули лолаву садаф дандунат,
Ман банда шавам ба қомати мавзунат.

Рафтам ба Замини Нав, ки гандум даравам,
Аз баҳри Ватан ҳарчи тезтар биравам, . "

Ин ҷои нишастам шуд таги дарвоза,
Номи бади ман ба мардумон овоза.

«Тиллои сафед» барои давлат даркор,
Ҷонона ба сидки дил мерад сари кор.

Кабутари сулҳ пар занад бар дастам,
Ман дар сафи пеши сулҳҷӯён хастам.

Бофанда ҳаям доим ҳунар дар дастам,
Мунандаи нақши беқасаб пайвастам.

Соат шавам, гирӣ ба банди дастат,
Муаллим шавӣ, равам ба вақти дарсат.

Гул дидаму гул дидаму гулҳо дидам,
Гулғунчара дар Ш.аватки Боло дидам.

Ин кутали қачмақача кайҳо дидам,
Ду духтари куртасурха танҳо дидам.

Сабзиназанак, ҳаргиз наёфтам дилата,
Пазмон шудиям алафчинӣ рафтганата.

^x Мактуби тура, ёр, ман гирифтам дина,
Хат карда фиристонам ба дасти Нина.

Коргар шудие, дар кони Дичикруд,
Як буса бите, ёри азиз, аз бари рут.

Аз,донаи талх шикаста ёр мағзам дод,
Дасташ, ки расид, ширин шуд аз қанду набот,

Болои Бидев шӯъла ба махтобам дод,
Ҳабиба ба дасти нозукаш обам дод.

Эй ёри азиз, пуштора борат додам,
Аз сузишата ба муштам обат додам.

Дар кучаи тангматанг салом додамата,
Дилхо, ки пури ғам шуд, ҷавоб додамата.

Додар-додар, гули чамарғай додар,
Ҳайфи додар, арусакаш бемодар.

Дар чиллаи чилруза сафар кард, додар,
Аз хешу табори худ гузар кард, додар.

Э латгасафед, латта ба шустан додӣ,
Ёри ту манам, дилат ба душман додӣ!

Сабзиназанак, ту рлама ғам додӣ,
Дилсузата ширчоӣ баравған додӣ!

Эй куртакабуд, як-та гирам аз зотат,
Ту дуну худо, домод шавам мебодат?

Ҳар бега ғулумам дар таги долунат,
Молдор шавӣ, худам шавам чупунат.

Ҳар кас, ки ба Ростровут ёре дорад,
Мунед буравад, дили харобе дорад.

Ленинободи мо баҳори зебо дорад,
Чорсуӣ базеб, чоӣ тамошо дорад.

Қади ёрам сию ду пайванд дорад,
Румоли сараш гули Самарқанд дорад.

Пушти лабатон холи сиёхе дорад, .
Духтари шумо зеби раисӣ дорад. -

Духтар-духтаро, ин ҷа биё, гап дорам,
Ғами дили бачагета мебардорам.

Ой апа, кучо мерӣ, ки гапат дорам?
Як дам шинӣ андуҳу ҳасрат дорам.

Эй куртасафед, ту азми боло дорӣ,
Чашмони сиёҳу кади раъно дорШ

Аз ман ту зиёдтар конун дунӣ,
Дар байни муаллимони софдил хунӣ.

Чихратба нигоҳ кунам ту аз ҳад дуно,
То гул натиям, намекунӣрумба ниго.

Чанд солу шудас, ки аз ватан хастам дур,
Аз савдои ту бар чашмунам нестай нур,

Садбарги сафеди дастон — духтар,
Аз гапои задагеш пушаймон духтар.

Даҳ рузи дигар мебуравем Душанбе,
Эй дилбари нозанин, биё, ваъдам те!

Ленин-падари халқи ҷихон аст, дустон.
Беҳурмати лозим нест бар халқи ҷаҳон.

Эй ҷураи чун, ҳамеша ту дар ёдам,
Осмен, ки баланд, намебарод файродам.

Пеш аз сахарӣ ба ёдам омад рухи ёр,
Хонашба даром, ҷойники ҷояш тайёр.

Рафтаи сари боғ, ки умад ёрам,
Асло назар накард ба холи зорам.

Барозба баромадам, салом кард ёрам,
Мегуд: «— Кучо мерӣ, ки ман гап дорам?»

Аз дараки магазин бурумад ёрам,
Ҳам ҷураи акокаму ҳам хушдорам.

Ерон-ёрон, шумо ачаб ёронед,
Ер мебуравад, аз раҳ намегардонед.

Дар даруни мактаб дилата ман ёфтам,
Зулфони базебата ба дастам тофтам.

Рӯймоли сарам бирешими зангора,
Ошиқӣ намезебад марди зандора.

Муҳои сари духтар заррин-заррин,
Духтар мегуд: «кучоқи Едгор ширин».

Умад рамазун — офати чуни занун,
Ду даст сари зонуу чашмо бари нун.

Ойим, мурамо ба қошу чашми зебот,
Бар лаъли лабу сафедии дандонот.

Ошук шудиям ниспи зимистонанда,
Музгар мондиям замину осмонанда.

Дилгир шудиям Маччохи зиндунанда,
Меғум буравам Хучанди шохунанда.

Хукумати мо-хукумати дилсофай,
Ин азоби Яғноб мисли кухи Қофай.

А чигари сухтам мебурод буи кабоб,
Пайғуми мана набурдӣ аз баҳри савоб.

Сузундӣ мана, кардӣ чигарама кабоб!
Ман дар ҳавасам, суханба гардунӣ чавоб.

Ой, аз сари шарраҳо хурам оби кабуд,
Чашм андохтам, чонона дар хона набуд.

Румоли сари чураму чиншоли кабуд,
Дар солаки панчопанч муҳочир шуда буд.

Повиска ба дастам дод раиси Каздун,
Аскар шуда меравам ба шаҳри Гирмун.

Раҳмат ба Совет колхозира барпо кард,
Занҳои таги фаранчира доно кард.

Аз зулму ситам Хукумат озодам кард,
Дар руи дилам як зарра ҳам неяст дард.

Дар боғчаи регистун матор гул кардай,
Ин духтари майда ёри худ гум кардай.

Дар вақти намоз трактора ҳай кардам,
Охе ба дилам кашида ёдат кардам.

Аз **руи** ҳаво нахуда бирыон кардан,
Товути мана суи биёбун кардан.

Бодкуби сари ағба ҳалокам кардас,
Ишқи духтари Яғноб хуморам кардас.

Румоли сарат мисли қаноти қарғас,
Вақти бурафтани ёрам шудай марказ.

Ман ойна наям, ки руша бинад ҳар қас,
Ман об наям, ки даста шуд ҳар қас.

Рузоба надорам вақт, ки ҳунар зи китоб,
Ёрам ба ту арз дорам, ҳисоби мана ёб.

Озору гузор накун, ки ман қолхозам,
Ҷонама фидои кокулат месозам.

Қай соати ҳашт шавад, бароям сари қор,
Табельчӣ шавам, меҳнат нависам бари ёр.

Як даст ба китоб, як даст ба бели қорӣ,
Руятба муносиб чашми шахло дорӣ.

Фармон диҳамат раву ба сахро қор қун,
Як меҳнатакат монад, биё, даъво қун.

Авора мана қадӣ болои ту қунад,
Девона мана ҳусни расои ту қунад.

Ҳар лаҳза барои руҳи ту гирья қунам,
Ҳоки раҳата ба чашми худ сурма қунам.

Овози тура шунида ман нола қунам,
Шудгори замината баҳор мола қунам.

Хой, аз сари сайёдӣ, ёди ту қу-нам,
Ҳар чомақабуд бинам, ҳаёли ту қунам.

Ман мемурамо, гури мана ҳор қунед,
Дастуни мана дар беруни ҳок мунед.

Се-ҷор-та шуда, дуство, ғазалхунӣ қунем*
Дар даври Совет шодшо шодмунӣ қунем.

Қаддат Лайле, қоматат чун Лайле,
Ту дар мани носуда нақардӣ майле.

Вақти гули зардолу буром лалмқорӣ,
Бо дастаки худ гирӣ, бари ман қорӣ.

Меҳрам даруни хунатун ба боғи Ленин,
Сад сум тиям, кино дароед қелин.

Дар таи марза ду гули сурх, як лола,
Нумата намедунам, кадумит Лола?

Як курта харидор шавам аз магазин,
Ду қоши сиёи духтари хуная бин.

Эй ёри азиз, ба чони ман чабр макун,
Ин мохи рухат ба зери хар абр макун[^]

Ман мебуравам, ғам нахуред, ёр, бари ман,
Дилам ба шумо бошаду чонам пайванд.

Не токати дарду доғ дорад, дили ман,
Не токати сайли боғ дорад, дили ман.

Э беди баланду бар сари роҳат ман,
Қурбуни сафар қардани хар моҳат ман.

Нумола баҳо қунед, харидораш ман,
Сар то сари нумол ошиқи зораш ман.

Им бегаи чоршанбе хайронам ман,
Аз рафтани Масчоҳ пушаймонам ман.

Хамроҳи сари"шахча чӣ хамроҳи ман аст,
Вай куртасафеди рузахур ёри ман аст.

Бедат манамо, пуштаба бедат манамо,
Чорубкашаки ҳавлии сафедат манамо.

- а) Ман дар таги қӯшаҳои бедат бошам,
Чорубкаши долунӣ сафедат бошам.

Банда шудиям ба бандаҳои мардум,
Дилрехта шудам дар ватаноӣ мардум.

Шуд душмани чони ман ду чашми мастат,
Соат шавамо, бандӣ ба банди дастат.

Хуб қор қунаду ҳор нашавад мачҷой,
Се соли дигар мебинӣ, ки ободӣ.

Ҳусни ту ба ман равшаниӣ маҳтоб аст,
Гармии руҳи ту гармии офтоб аст.

Хондам-қу китоби «Лайлию Мачнуна»,
Ишқи зани бева қард мана девуна.

Камзулбахмал, ханда кунӣ меарзад,
Чон дар баданам мисоли бед меларзад.

Аз токча назар кардам, ки орд мебезӣ,
Як буса талаб кардам, чаро меларзӣ?

Офтоб гармас, сояба хобам мебод,
Аз духтари ҳамеоя кабобам мебод.

Роҳ меравӣ, кокул чудо мегардад,
Як мус талабам аз ту, дилам меларзад.

Девона шудам хайру худоит мегум,
Як буса барои ошноит мегум.

Он руз, ки туро дар пахтазор медидам,
Бо ғайрати дучанд пахтаро мечидам.

Колхозия, чура, худатам медунӣ,
Хавлит наравам, хар руз ту одам мунӣ.

Қалпоки урусият ба ту мезебад,
Қаҳрӣ нашава, гардам ба феъли тезат.'

Ман роҳи гузаштани тура меёфтам,
Зулфони тура ба дасти худ мебофтам.

Аз болои хотири ту мепурсандам,
Як лаҳза ба пеши ман шинӣ, хурсандам.

Ёр куртаи сурхи гулгулак мепушад,
Дасташба пиёлаю қандчой менушад.

Асроргулаке куртаи чит мепушад,
Таспи баданаш чойчушба Об мечушад.

Аз рузи бино баҳти туба месузам,
Бе суҳбати ту шаб нашавад як рузам.

Бача будамо, Кули Дароз мерафтам,
Зулфои ёра дида ба ноз мерафтам.

Колхозӣ шуду хама ба сахро меранд,
Аз неъматӣ дунёе хама халко серанд.

Хат карда фиристондасу ман мехунам,
Бо нозу карашмаҳои духтар чунам.

Як шаб шинамо, бе ту худи сол мешад,
Едат кунамо, рангам гули хор мешад.'

Чойчушба алов мунед, ки мехмун мешум,
Ман тавқи гули сафеда пазмун мёшум.

Мошини ғазалчиҳо фуруд қӯш мешем,
Шахроба равем, чура, зану шӯ мешем.

Пешатба буром ту гул шуда мешукуфӣ,
Ой чураи чун,. илоҳӣ ҳаргиз намури!

Номи Стахановӣ гирем аз мехнат,
Рузи мехнат аз ҳама чизас қимат. .

Ин духтари комсомол шудай мехмунам,
Хайрри шудиям, дар пеши у чӣ мунам? '

Чипари¹ дари хоната мечунбондам,
Ерам хобас, дилша намеранчондам.

Бибӣ-бибиё, ман аз шумо миннатдор,
Румоли бирешими Бухоро қарздор.

Хурсанд шудем аз кардаи Давлат мо,
Ин пахтаи мо бошад баҳои тилло.

Шабҳо ба ситора мерасад нолиши мо,
Аз оби ду дида тар шавад болиши мо.

Қад-қади тағобу меравам овули мо,
Умрам ба нигоҳ қардани ин бача адо.

Холи лаби ёр холи палангро монад,
Зулфони нигор бастаи чангро монад.

Зулфони ту гандумак, дандунат мор,
Аз чавру ситамҳои ту сухтам мани зор.

Дастата гирам, барам,
ба мактаб мунам,
Дурри сарата дар руи устал мунам.

Як бори дигар кадам дар Самчун мунам,
Булбул шаваму дар ҳаққи барно хунам. '

1 *Чанарӣ* — дариҷаи аз шох бофташуда.

Э беди баланд, баландбуроитба мурам.
Э шамъи равун, хунадароитба мурам.

Гулҳои муруду тозагулҳои муруд,
Бурафтани додарама чанд сол шуда буд.

Ин қадаки борикат малимзебай,
Чон дар баданат мисоли барги бедай.

Дардат ба сарам, гулғунча — насли наврас,
Як буса буге, савғот ба ман имсол бас.

Дар кӯтали Вағанзой аспам надавид,
Дар гардани Ҳабиба дастам нарасид.

Сухтам ба ғамат, рута намегардунӣ,
Дар ошуқиё бари кӣ саргардунӣ?

Мактаб хондан не таънаю не ор аст,
Ҳар касба акнун партия ғамхор аст.

Ман гул будаму сад дод ба ман гулзор нест.
Монанди шумот абри баҳорон, ёр нест.

Маҳпӯраи чун, маро ту шарманда нақун,
Ман ошиқи ту ба ҳар касе ханда нақун.

Қадде дорӣ, ки дар чаман саврам нест,
Қошон дорӣ, ки усма дар шаҳрам нест.

Дар тани худам куртан чити нимдошт,
Рухсораи дилдорама офтоб бардошт.

Ман хунаи рогифихо дароям ба ният,
Пиёлаба чоям дод, ки чунсухта хурад.

Сад гул бастаю сади дигар нобаста,
Рухсора ақиқу абруяш пайваста.

Булбул шудамо, гули дарахт нодида,
Ман дар орзуи чехраҳои ноҳандида.

Қонуни Ҳукумат неъматӣ ноёб аст,
Келинча ба шуяш дар лаби чу хоб аст.

Ман дар ҳақи ёр як касали ноқумам,
Дафтар гираму «Лайлию Мачнун» хунам.

Кордат гули нор, дастаи кордат гули нор,
Ҳар чо, ки равӣ, дер намони зинҳор!

Дар соати панҷ туро дидам дар раҳи об,
Аз руи гулат як мус гирам — оби набот.

Ин себӣ Самарқанд ба лабат овардам,
Шарманда сарам савғот камат овардам.

Дар даври амир мошин набуд дар олам,
Дар давди Совет мошин омад ба дарам. I

Чои аниқам колхозии Охунбобо,
Ҳар кас, ки биёд, суроғ кунад ёбат мо.

Ҳамсоя шудию кардӣ шума ошук,
Аз банди дилат зардоб гирам> бо қошук.

Ленин ба тамоми халқи олам падар аст,
Аз меҳнати он халқи ҷаҳон баҳравар аст.

Шаб то сахара дар обу лои падарам,
Душман мурате, аз нолишои сахарам.

Аз дастат гирам, барам ба пеши падарат,
Гапом ҳамин: «дилама бурдаст духтарат,>

Аз ҳақи ту байт гуям саду панҷота,
Ноштои пагоҳирузӣ мекунам гапота.

Қафтарбачаи сафедаки парқанда,
Ҷақербачаи ширинлаби пурҳанда.

Ер, усма нақаш, ҳусни ту зоида зи парӣ,
Мунандаи қабки маст биёӣ сахарӣ.

Шабҳои дароз кузеки гул да пешам,
Уйла мекунам мусофири бехешам.

Имшаб маҳтоб, рафтани наметом пешат,
Ҷангӣ шудасе, аз ман тамуми хешат.

Шурай-Ҳукумат ҳама қораиғба пилон,
Хоҳем мекунем мо душманора яксон.

Румоли сарат ҳазору як рангубаранг,
Қабкӣ, ки ба ғамза мебарой, оари санг, ;

Мошин, ки нашуд, пиёда рам то Парза,
Ман ганда ҳаям, буро, ту гир як нағза.

Ҷонона, биё, ки навбахорон расид,
Дар руи гуло шабнаму борон расид.

Ин чураи ман рафтас ба дашти Рахшин,
Аз дур назар кардам, ки курташ нахшин.

Ман хоб будам, хобу хаёл омаду рафт,
Бедор шудам, мичаҳумор омаду рафт.

Як сол бозас дар куча кардам туя рум,
Э гандападар, хуна даро, дардама гум.

Пешонии саҳти ман надидаст роҳат,
Санг аз сари санг мундан азобу меҳнат.

Аз хуна бурумадаму руям суи рут,
Райкуми сарӣ раюна мемунад шут.

Ери мана бин,-зулф бурид бо руяш,
Борон шавам, ғелам ба қадди муяш.

Лола-лола, дилам шудас садпора,
Мунаш биравад маъшуқи бепарвора.

Тошкандба фуромадам бабоғи санатур,
Фаҳмидам акун, ки ошиқа дардаш зур.

Ин қабки бағамза мебурояд сари санг,
Рафтори базеб дорад, ду қисаш пури қанд.

Дардар сараяс, боғчеки Дардар сараяс,
Румолчасиёҳ — ниспати додар сараяс.

Ман хоб будам, ки ёрам дарумад¹ ба сарам,
Дар пеши похот мурам, валастно¹ набарам.

Ша² кардану салла бастанги гирди сарат,
Аппат мурадо, ба пупаки пеши барат.

Румоли алою кокули гирди сарат,
Дар раксу ашулаи ту чурат намурад.

1 *Валӣсто* — сардори волость.

2 *Ша-шо*[^] — домод.

Гул гуфт, ки аслу насаби ман покай,
Аз дасти ачал домани ман чокай.

Ин абра бубин, дар осмон шашпора,
Шиштас гули сурх, чигарам садпора.

Муза да потон, музи хиром да потон,
Ман садқа ба он карашмаи чашмотон.

Болора нигоҳ кунам ё пбюна,
Ё латтасафеди гушаи долуна.

Рафтам дари хунат, дарат пушида,
Озору гузори Лола нури дида.

Аз шаҳри Самарқанд кай бурем раюн,
Ер, дасту ба даст гирем, дароем раюн.

Да гушаи токит гул занам ё райхун,
Халқо ба тамошои чамолат хайрун.

Як румолча, чура, садки саратун,
Гучоба равед, ман оби пеши рахатун.

Меноламу меноламу мешам сардари,
Дар хаки шумо тамуми чунам гард-гард.

Чашмони ту чун ситораи сарпой,
Остина ба гардани кӣ мепартоӣ?

Да пушти лабат ушқуфаю холи сафед,
Ман дору кунам рузи дарозе ба умед.

Ниёкуниёт, ёр, мисоли кабки сахро,
Ман дар ғами ту сухта шудам обу адо.

1

Чашмун дорӣ оҳуи сури сахро,
Не дар ватанат қарор, не дар шахро.
Вай ёри манай пахтачини сахроӣ,
ҚоШота хурам, эй дӯхтари масчой.

Дар тани шумо нимчаи селони сиё,
Ошики шумо сардори колхозчизано.

Тақлиф кунам ман-духтари сурхпуша,
Дар орзу будам, як бор бинам руша.

Қандак мана сухт, чубои қандак мана сухт,
Ин бачеки мактабхун бахти мана сухт.

Қолхозӣ мисоли модару фарзандас,
Ҳар кас, ки гумони бад кунад, номардас.

Қошот қаламу чашмот ангури тағоб,
Акот гардаде ба вақти об умаданот.

Боруни баҳор мекунад.чумая тар,
Қу ёри вафодор, кушод занчири дар.

Аз сухтанама хоб меравам дар тарӣ,
Ҳеч кори гуноҳ накардиям, ёр қаҳрӣ.

Ман сухтиям ба тобаҳои тафсун,
Ҳуни чигарам дар ағбаи Шаҳристон.

Ин қули дароза тобаҳош тафсунас,
Норафтагиё дар ҳасрату армунас.

Ман садқа шавам даръёи обаш теза,
Ин духтараки пахтачини колхоза.

Барози шумо-барози тика-тика,
Охир мемурам дар ишқи Эвазбика.

Чашмони сиё дорию ҳамчун товус,
Охир мана мёкушӣ барои як мус.

Ин ток чӣ ток, сояи ин току чӣ ток?
Эй ток, сабил монӣ, дар ин сузу фирок!

Маччора қухаш баланду обаш тоза,
Ин рафтани Дилварзӣ шудай овоза.

Ширинсухано, ёри вафодорам ту,
Дар даври Совет рафику ғамхорам ту.

Дилу чигарам аланга дорад бари ту,
Ҳар лаҳза ниго кунам ба суи дари ту.

Ҳайфам бар ту, ҳазор хайфам бар ту,
Сад хуру шавӣ, ки дил надорам бар ту,

Бол ману боша ману шохин ту,
Қанд ману набот ману шерин ту.

Булбул шаваму равам дари ҳавлии ту,
Давида буро, эй духтари чингиламу.

Кордам тугма, гулбанди кордам тугма,
Қошота хурам, говчуши гови фурма.

Шамоли сари ағба тӯфон-тӯфон, • -
Да гардани ёри ман ақиқу марҷон.

Булбул манаму гул манаму хор туй,
Ман тани сихат дораму бемор туй.

Мактуба тиям, чура, да он рузи хушӣ,
Метарсам аз он мактуб, ки моро накушӣ.

Ҳамсоия ман будӣ ту дар шаҳри Хучанд,
Лаъли лабата макидаму гуфтам: — «қанд», •

Дар кифт камону дар миёнат ханҷар,
Бо нозу карашма меравӣ лаб-лаби чар. .

Харсе хухарун сахари барвақт хезем,
Ғалбера гирем, хоки ғарибӣ безем.

Авлоди Накибхун будиян хешотун,
Орзу дорам, як дам шинам пешотун.

Қад-қади тағоб мерӣ ба воти-хирман,
Ғапои мана нагу ба дусту душман.

То кай мешинӣ ту, сояи хонанда,
Як тир мезанӣ чигари садпоранда.

Ман дар ҳақи ёр китоби Мачнун хонам,
Як зарра табассум кун, ба холот чонам.

Мақтабба фурум ,мегум, қаторат хунам,
Дар ҳасрати оғуши ту сухтас чунам.

Боло мерам, раъно буро аз хуна,
Дар холи лабат мунам пай дандуна.

Аз байни тирезам менамоёд хонат,
Духтарчияке, ман мемурам дар номат.

Интернати давлатиба се сол хундам,
Зехнама ҳамеша. ба китоб мемунам.

Дидори мӯбораки ту кард олама хор,
Булбул ба шукуфтани гули садбарг зор.

Ер, гул будию печида рафтӣ ту ба хор, -
Дар ҳаққи ту ман чигаркабоб, сар бардор!

Ёрам гули хору додарам наштари хор,
Сад вою дарег, дилам гирифтас аз ёр.

Офтоб задас ба сари кухи хора,
Ер меравадо, ин дили мо садпора.

Такфун хунук аст, калоти Такфун хунук аст,
Ин чумаи бекасаби додом тунук аст.

а) Овулаки якшанбара обаш хунук аст,
Сафедаки коғазира курташ тунук аст.

а) Овулаки якшабара обаш хунук аст,
Чононаи майдияка рангаш зард шуд.

Мактуб кунам, чура, бо мурғуни чаман,
Масчоҳба намеғунчад алови дили ман.

Як даста гули сафеда кардам чодар,
Дар сар задаму ҳамеша гуфтам: «модар.»

Чӯғӣ шаваму занам ба боғат чодир,
Дардат занате, биёю ту дастам гир!

Э додари чун, кучо занам чодарата?
Фардо, ки биёранд, ёри бемодарата.

Ман дар сари чаррои Чаланд¹ чупунам,
Ҳар шому саҳар бари шумо раҳбунам.

Ошук ба касе шавӣ, ки арзанда шавад,
Хоки қадамаш сурмаи²ду дида шавад.

Саъйгар ба балои бад гирифтор шавад,
Аз буми баланд афтаду хуншор шавад.

Ту дардата гу, ки ман давои ту шавам,
Парранда шавӣ, гул,
. ман қаноти ту шавам,

1 Чаланд — мавзъ:

Сабзиначавон, хазору садсола шавӣ,
Мисоли Рудакӣ ба халқ афсона шавӣ.

Чоршанбе ба руи растаҳои шаҳрам,
Кошке ки қанотам тӣ, ба Маччо паррам.

Эй ёри азиз, биё, ки бо ҳам шинем,
Дар боғи ҳаёт гулҳои мақсуд чинем.

Ман тағи дараҳти мевадорат шиштам,
Қошои сиёи сурмадорат куштам.

Аз тоқча назар кардам, ки сеят шиштӣ,
Дутета чӣ ко қунам, ки яктет куштӣ!

Дз баҳти ҳушу даврони нек шодонӣ,
Рафт аз бари ту бадбаҳтию нодонӣ.

Колхоз шудан баъд роҳи Масҷох сар шуд,
Васеғии роҳба халқи мо хурсанд шуд.

Се моҳ шидаӣ хирман тирифтём дар бод,
Кохуш ба заминрезаму донаш бар бод.

Ҳар гоҳ равам, оина ба дастат бошад,
Шабҳои дароз ду қас ба қасдат бошад.

Як себи самарқандию як себи Бухор,
Қай гуфта будам, ба ман ту рӯймол биёр.

Мо дар сарӣ об боғи шӯмо сероб шуд,
Мо дар хонаю дили баъзе зардоб шуд.

• Гапам назанед, дусто, дилам хун шудагӣ,
Ман дар ғами ёрам сухта, бирыён шудагӣ.

Шиштам ба умед, мунтазири ёр шудам,
Рафтам ба баҳона чой харидор шудам.

Румоли сарат гули Уротеппа шудай,
Чурам, ки маро бидид, саросема шудай.

Ман шишта будам, ки ёр нотоб шудай,
Дил мисли зироатҳои беоб шудай.

Повискам дод, равони боло шудиям.
Савдозадаи ишки ту танҳо шудиям.

Аз шаҳри Расӣ равонаи Масчо шудиям,
Дар банди дили сестра ман чо шудиям.

Байтои тура шунида хушдор шудиям,
Дар руи гулат мурам, гирифтор шудиям.

Чид сол шудааст Хукумати Шурора,
Чамъ карда гирифт чамии муфтхурора.'

Дар майлиси колхоз мекунам эълунз
Аз пахтаи якум пур кунем пилуна.

Ин хунаи ёрум ру ба руи Ярмай,¹
Хуснаш як навъ, билло ситораш гармай.

Да ойна нигоҳ кунам ғичимруймола,
Аз тавки гулеш канда гирам тумола.

Овулакя руи дашта руяш якамех,
Чор духтари кошсиёю шиштан сари теғ.

Гардондани доси чураям як кавз аст,
Аз чамъи ударникоеи колхоз нағз аст.

Гул, дар таги дастам меравӣ як қавза,
Ман аз бари ту партоғтиям соф нағза.

Пеш-пеш мерӣ, назорат созам зи кафот,
Ман банда ба арғуштои руи намаот.

Аз хуна баромадам, ки ёр қаҳринамо,
Қаҳрӣ нашавед,
чуни манам ини шумо.

Як зарра намедунам раҳи конуна,
Хукумати ман аввал дароз кард нуна.

Ин духтари нозанин кор рафт ба хавас,
Ҳам хондану рафтори базебаш мана бас.

ГЭС месозем дар оби Норақ ба хавас,
Равшании вай ба ҳамаи олам бас.

Якдил шуда саҳроба бурем соати хашт,
Хест, Гитлери нобакор ба мо чанг пайваст,

1 Ярм — деҳаи М^Ҷстчохи кӯҳна.

О чураи чун, дар пот кафши хунари,
Як бори дигар ба гирди хавлим гузарӣ.

Конуни Ҳукумат бар хама пиру чувун,
Одам мешам гуй, даро мактаба хун!

Даравгара бин, дос мекашад бо дилу чон,
Амбор пур шавад — донаи гандум марчон.

Раҳмат ба ту, эй партияи чоночон.
Ин бахти базеб додӣ ту бар халки чахон,

Дар шахр будам, рафт коғази чунуна,
Як шунаю як собуну як даспуна.

Як даста гула дар чаман шод карданд,
Ин хоки маро дар зиндагим бод карданд,

Сарбанди мазор баромадам, ёрам нест,
Бархезу биё, ки чӯрачон, тобам нест.

Фаръёд, ки дар чигар ту чошидӣ намак,
Ҳокистарама шамол буровард ба фалак,

Эй очеки чун, гаҳ хобу гаҳ бедорӣ,
Нолишои фарзандата гӯш медорӣ.

Дар сахари паншанбе кардӣ ту сафар,
Нисфи умрам кам шуд, чура, мана бар.

Сарсунаму ҳам дурам аз ёри улфат,
Дар Қалъача доимо кашидам кулфат.

Дустуни азиз, як лаҳза орумам нест,
Гучоба равам, ёри дилррумам нест.

Ту гулаки бебахору бетобистун,
Ман булбули пошикаста дар гуристун.

Ҳоки қадамат шавам ба рӯям гардӣ,
Эй ёр, мисоли гул хазунам кардӣ!

Безорам аз ун рафтани дер умаданаш,
Як чунаки ман закоти ҳар як қадамаш.

Сад бор мурам ба қадӣ зебот дилбар,
Хун мегирьям бари ту ҳар шуму сахар.

Дар хокрахи хунаят хунам кардай,
Ғамҳои ту, бепадар, хазунам кардай.

Бемор шудиям нуни ғарибим нестай,
Ман нола кунам, ёр дар қарибим нестай.

Ох, ёри мана аз роҳ бери кӣ кард?
Ду чашми мана ба ҳар сари роҳ кӣ кард?

Туто пухтасо, тутои боло пухтас,
Солҳои дароз чигари ёро сухтас.

Қафтарбачаи сафеди ан-гор-ангор,
Болақ заду рафт, мана чудо қард аз ёр.

Дастпушаки дастата гули зар дӯзам,
Муни буравӣ мисли алов месӯзам.

Дар дастаки ёр ангуштарин у- фирӯза,
Аз ғамати ёр нолиш кунам то рӯза.

Дар қоғазисоф навиштиям нуми тура,
Гӯрсон шавамо дидаи гириҷони тура.

Аз Кавра намоён барало боғи шумо,
Тошканд мерам, чӯра,
дилам доғи шумо.

Ман сухтиям осухтаро¹ мемунам,
Оташ задиям алангаро мемунам.

Ман банда ба табақои тобат бошам,
Бечора ғариб шаб дар сарбғат бошам.

Мошина савор шуду нагуфт; «мегардам»,
Бе ту кӣ назар кӯнад ба ранги зардам?

Мо бӯи гуластему сабо овардас,
Моро ғами ҳичрони шумо овардас.

Эй ёр, барои диданат зор ҳаям,
Бо шиштану сӯхбатот талабгор ҳаям.

Эй чӯпонбача, сар-сари қир мегардӣ,
Фӯтит гули нор аз мо ту дур мегардӣ,

1 *Осухта* — чӯби нимсӯхта.

Биё-биё, ки духтарам барги гулай,
Ин ёраки хушкардат садбарги гулай.

Ин телпаки сангловия пӯшад писарам,
Ин бачаи пириям шудас дарди сараи.

Додар, ки сафар кардай, гул дар камараш,
Накши пои чонварун дар пеши бараш.

Ду кош дорӣ, муносибат лавху калам,
Як шӯ дорӣ, дилат пур аз дарду алам.

Эй додари чун, биё, ки ман шрьюнам,
Ту додари якторай мағай чунам.

О додари чун, ёраки нодун дорӣ,
Ҳар чо, ки рави, кори намоюн дорӣ.

Ту сохиби як гулию ман бегуна,
Гапои туя ба гур барам, чонуна,

Ҳар ғот меравам ба пешгахи айвунат,
Чун лолаи навшукуфта бинам руют.

Махтобқдпабай, ки мебвром Роброғат,
Ту бачата бус накун, надорам токат,

Ман оҳ кашамо, қоқ шавад оби равун,
Сатил ба сарат сой рави гириякунун.

Нумол ба хутотун мана баднум кардед,
Ман мебуравам соку салумат гардед.

Бедои дари мактаба об мебояд,
Духтараки барнора кабоб мебояд.

Афтоби сари кухо шинад, шаб мешад,
Ҳар гах, ки ба пешат равам, ёр, гап мешад.

Шахсе накунад ошуқӣ вай инсун не,
Дунъё ба қади ошуқӣ чунсузун не.

Дар вақти мавизчошӣ ту обам накунӣ,
Мунандаи олуҳти алобам накунӣ!

Аребчасафед куртаи гермун дорад,
Ман гап занамо, гапа намебардорад,

Ман бачаи роғию мундам байта,
Оим фахмадо, тамуми чунам майда,
Як ёр дорам мунда бурафтас Евун,
Аз беҳи гулеш садаф чинам то поюн.

Айрунаки додош додагӣ об дорад,
Ду зуфли сиёи ёракам тоб дорад.

Имсоли дуроз об умадай дар чуйбор,
Кафшои арус печундагӣ дар руймол.

Ман ошуқи печунат шавам, сояи гуле,
Тӯтӣ шуда хунданот ҳавози булбуле.

Чанд вақт бозас, барно, чиба ғамнокӣ?
Ғамхот занам, ту духтараки покӣ!

Сухтас чигарам, ахгар тамоми суюкам,
Инсофба биё аз ҳама ёри тузукам.

Рӯи ту офтоб, хусн махтоби чихун,
Аз талъати рут сухта мешам бирыон.

Аз сурхии рут хун макамо як кошук,
То зинда ҳаям барно катӣ ман ошук.

Ҳавлит равам, ёр, хеста буро бо рӯям,
Дар ҳақи худат ду-се-та ҳасрат гӯям.

Баҳор, ки шавад, дарахти олуча кунӣ,
Ду дасти мана ба гардани навча кунӣ.

Мубораки гуфтагита куллуқ мегӯм.
То зинда ҳаям ман дарди ошук мегӯм.

Аз вақти намоз ман шиштиям дар хуна,
Чашмам нигарун, бурод, ки гум армуна.

Қад-қади тағоб ман меравам селобча,
Дардат занам, келинчаки беоча.

Дастои сафед дореду боби карсун,
Кошои сиё дореду мӯси арзун.

Эй сабзина, хишова мерӣ ба замин,
Ман мемурамо, рангаки зардамро бин!

Қарсои сар.ата шамол мебардорад,
Аз лаъли лабони ту дур меборад.

Қадатба мурам, қадат ниhoли химча,
Ман вақт намеёбам, қунамтун синча.

Монанди шумо зебо надидам дигара,-
Аз аввали шаб гирия қунам то саҳара.

Ёрам сари асп мерад назараш боло,
Ман сухтияму асло надорад парво.

Соғу ба сараш сой мефурад чилвакунун,
Дуо қунамо, қоқ мешавад оби равун.

Қадди ёрам ниhoлаки бойчечак,
Аз чаври туя бурафтиям Панчекат.

- Дорам ба худам машки дутору тамбур,
Аз ҳар ду рухи чунуна меборад нур.

Имсолу чӣ сол аст — соли серборунӣ,
Эй чӯра, равам тагоби серторунӣ.

Дандон-дурру лаб-байни гулу тан — тоза,
Дар хусну адаб байни ҳама мумтоза.

Духтараки зебора баландай хунаш,
Печиди бурумадай ду гул да бумаш.

Мо шод шавем, ки ҳамсои дарбадарем,
Ҳар лаҳза ба пеши якдигар мегузарем.

Парвин, ки бирафт, ситора аз дунболаш
Феълаш, ки хамин бошад, намешам ёраш.

Рафтам сари шаррахо — алафзори манай,
Он латтасафеди дурнамо ёри манай.

Сабзиначавон, сабзу мунаввар гардӣ,
Баъди сари мо мисли қаландар гардӣ.

Дар гирди ҳаёти худ накардам тоат,
Дар ошиқихот дилам надорад токат.

Эй духтарако, меред ба чӯи шарра,
Овози манба гӯш андозед як зарра,

Ман роҳи гузаштани тура меёфтам,
Зулфони тура ба дасти худ метофтам.

Румоли фаранг бастас ба гирди сараш,
Дил мебародо, ҷилваҳои хоҳараш.

Имрӯз шунидам, ки подабунай барно,
Сарчашмаи Гирдак мефарояд танҳо.

Дар гушаи боғ шистаму ёр дар сари роҳ,
Румолаки шохӣ мегирад руи чу моҳ.

Хучанд рафтам, ишки ту даркорам шуд,
Масҷоба биём, малуматот борам шуд.

Сабзинаҷавон пушти мазор об медод,
Ин ҷураи вай зулфи сиё тоб медод.

Ин духтари хутуркака дидам дар хоб,
Афтодиямо, намебаром аз гирдоб.

Мимони равораваму рухсат талабам,
А гуфтугузори душмано пураламам,

Савғотӣ надорам, ки барорам бари ту,
Дил метападо, ду дида шармандаи ту.

Қадди тура, ёр, алиф кашам дар ғазалам,
Рухои тура фатир қунам дар бағалам.

Сабзиназанак, таклиф ба ширам кардӣ,
Қошота напаррун, ҷура, пирам кардӣ.

Хафт рузи дароз ба дашту сахро гаштам,
Ман сайд шаваму ба шасти зебо афтам.

Қошота хурам, ту гулхуморе бошӣ,
Дар дилаки ман доғи алобе бошӣ.

Эй ёри азиз, ту коғазӣ пайвандӣ,
Истода ба душмано чаро механдӣ?!

Як тангая харҷ кардам арбчи гардӣ,
'Чое, ки- манам, ту дар кучо мегардӣ?'

Холи лабата дандони мо бардорад,
Шӯи сарата дарди вабо бардорад.

Шистй ба замин, нигоҳ накардй тарафам, I
Як бӯс бите, ки хушк намонад нафасам.

Хунеки шумо аз чӯи Ангор боло, ' *
Новдунак равем, имо кунед бепарво.

Гуфтам, ки равам намози шом пуштаки дар,
Пешама гирифт химчамиён, навдаи тар.

Овул меравем, дар овуло манзил нест,
Ошук шудани мою шумо ҳазил нест.

Очеш мегӯд, «Духтари ман садбарг аст,
Ороми дили^як бачаи тармарг аст».

Ин куртаи авлуни танат рангибаранг,
Ту баста буро чаккатба румоли фаранг.

Хавлитба рафтам вақти гули картушка,
Ғамчад занам, чура буро бумгуша.

* * »

Нигини дасти ман андар Яман нест, .
Мисоли ёри ман гул дар чаман нест. •

Сирри худро аз ду кас пинҳон мадор:
Аз табиби ҳозику аз ёри зор.

Рӯзи Наврӯз аст фасли навбахор,
Боғ пургул гашту сахро лолазор.

Чаро ғам мехурӣ, эй марди содда?
Ки як дар баставу сад дар кушода.

Хар кас, ки бадӣ бувад хаёлаш,
Охир зи бадон расад заволаш.

Саре, ки ишқ надорад, кадуи бебор аст,
Лабе, ки ханда надорад, сурохи девор аст.

Дар ин хавлӣ, ки ду духтар калон аст,
Яке хушқад, яке ширинзабон аст.

Э вой, чонам аз ғами бисёӣ бинолад,
Аз нолаи зораш дару девор бинолад.

Ҳирси дунъё оташи сузон бувад,
Бо бадон улфат балои чон бувад.

Ҳар ки худро кам гирад, мард он бувад,
Худписандӣ пешаи шайтон бувад.

-Гар ростӣ кунӣ, хока гири зар гардад,
Гар калбӣ кунӣ, рӯят сиёҳтар гардад.

Гул гуфт, ки «мана савоқи гулдаста баред,
Ман нозуки оламам, мана оста баред.»

Дунъё ба мисоли равоти дудар аст,
Ҳар рӯз дар ин равоат қавми дигар аст.

Ҳамон ёре, ки майли ёр дорад,
Кучо парвои дару девор дорад?

Сар то сари деволи тура пашша надидаӣ,
Бингар, ки кабутар ба чӣ минвол паридаӣ.

Мо софдилонему ба кас кина надорем,
Шахс аст ба мо душману мо бо ҳама ёрем.

Ёри азиз, дили ғампарварат ман,
Балогардони чашми кофарат ман.

Илм агар мебоядат, такрор кун,
Нон агар мебоядат, шудгор кун.

Гар нахонандат, ба хони кас марав,
Аз паи ҳар мурдор чун каргас марав!

Одамӣ аввал гулу охир хазон,
Номи нек бояд гузорад дар чаҳон.

Аҳд додию лек туро паймон нест,
Дон, беаҳдӣ шарафи ҳеч инсон нест.

Биҳишт он ҷо, ки озораш набошад,
Касеро бо касе кораш набошад.

Агар ёдат кунам, дардам шавад зӯр, -
Фаромӯшат кунам, «ашмам шавад кӯр.

Биё булбул ба боғи мо назар кун,
Бизан фаръёду Лайлиро хабар кун.

То ба кай ту нуни муздур мехури,
Бо чафову ғуссаву зур мехури?!

Барафкан дарахте, ки хор оварад,
Дарахте бипарвар, ки бор оварад.

Чун дар дили ту нест вафо дар як пӯст,
Дар чашми ту якранг бувад душману дӯст,

Таги дарвоза рафтам, бонуюм рафт,
Кувват аз дасту пою зонуям рафт.

Бидидам духтареро дар Самарқанд,
Лабаш лаълу кадаш сарву худаш канд.

Қалам гуфто, ки ман шохи чаҳонам,
Қаламкашро ба мақсад мерасонам.

Боғбонат ман будам, боғи туя ов кӣ дод?
Ошуқи рӯят будам, зулфи туя тов кӣ дод?

Чашм пӯшида, рух тофта, зи мо мегузарӣ,
Ин хама мегузарад,
дидаву рӯ мемонад.

Дар миёни чор чарх чархи мо оби равон,
Дар миёни чил чувон ёраки мо ширинзабон,

Сад бор бадӣ кардию шарми ту наёмрад,
Некӣ чӣ бадӣ дошт,
ки як бор накардӣ?!

Қарор дар кафи озодагон нагирад мол,
На сабр дар дили ошиқ, на об дар ғирбол.

Эй парӣ, аз як нигои масти ту девонаям,
Не ба шабҳо хов дорам, не қарори хонаям.

Қоқулатро аз паси гӯшат намоён кардаӣ,
Хонаи чандин мусулмонро ту вайрон кардаӣ,

Е) Қоқулатро аз паси гушат намоён кардӣ ту,
Хотири чамъи маро аз он парешон кардӣ ту.

Рафтани ноомаданро мо зи об омӯхтем,
Сӯзиши дилҳои худро аз қабоб омӯхтем.

Дӯст, ман омада будам, ки туро дида равам,
Ҳай, оссои¹ дилама ман ба ту гуфта равам.

Сурататро чӣ кунам, гар ту надорӣ сират,
Кас ба як чав нахарад ин сурати бесиратро

Гул будам," булбул будам, охир хазонам сохтӣ,
Ман ниҳоли сабз будам, заъфаронам сохтӣ.

Лабат бар коса расад, пур аз шароб шавад,
Назар ба холи ту афтад, чигар кабоб шавад.

Дар миёни хубрӯён муддаои ман туй,
Куфр мегардад агар гӯям: «худои ман туй.»

Бар сари фарзанди одам ҳар чӣ ояд, бигзарад,
Навбати пирӣ.дарояд, навчавонӣ бигзарад.

Ба чуз руи гулат дигар ба чашмам хору хас бодо,
Ғами ту то нафас бокист, бо ман ҳамнафас бодо.

Кошки дар бепулӣ дар боғ арар мешудам,
Ё сутуни хонако, ё таммаи дар мешудам.

- а) Аз ин беҳуда гаштан, май каландар мешудам, бех
Сутуни хонако ё зулфи духтар мешудам, бех буд.

Дилбарам болои бому ҳар ду чашмам сӯи вай,
Мекашам ман интизорӣ, то бубинам руи вай.

Илоҳо мисли ман ошиқ шавӣ, дар ишқ дармонӣ,
Ба дасти нокасе афтӣ, бисӯзӣ, кадри ман донӣ!

Мурда будам, бӯи ёри дилнавоз омад ба ман,
Бори дигар чони аз тан рафта боз омад ба ман.

Садои булбулон.аз гушаи гулзор меояд,
Садои мо, ғарибон, аз таги девор меояд.

Қад баланд, қомат баланд, гардан дарозӣ мекунад,
Дар миёни ҳар ду қошаш хол бозӣ мекунад.

- а) Қад балалд, қомат, баланд, гардан дарозӣ мекунад,
Мезанам танбурро, дилдор бозӣ мекунад.

Ба поят кафши бахмал, мохи мо касди кучо дорӣ?
Қадат гардам, муборакрӯй, ки душман зери по дорӣ.

1 *Оссои* — асрори, сирҳои.

Хушо, дар пеши ман ҳозир дилороми ман аст имшаб,
Ки даврони фалак гардида бар коми ман аст имшаб.

Чашмат ба карашма нархи чон мешиканад»
Озурда дилам ба ҳар замон мешиканад.

Бар сарам афтода, эй барно, ҳавои кокулат,
Печу тобе мехӯрам, баҳри ризои кокулат.-

Намеояд бурун аз ёди ман харгиз нигоҳи ту,
Балои чони ман будаст ин чашми сиёҳи ту.

Меравӣ чилвакунун куштай маро чилваи ту,
Як нигоҳ агар кунӣ, дасти ману думани ту.

Ошукам мегӯю аз ман намегирӣ хабар,
Ваъдаҳои хоми ту маро кунад хуни чигар.

Эй фалак, қардӣ маро аз ёру дӯстонам чудо,
Аз гулу гулзорҳою боғу бӯстонам чудо.

Лоларо гуфтам: «Сияҳдил буданат аз баҳри чист?»
Гуфт: «Ҳолаш ин бувад, ҳар кас, ки дар сахро нишаст».

Ман намедонистам ғарибӣ, ёр, фикандӣ ту маро,
Ман ки мурдам дар ғарибӣ, хуни ман гирад туро.

Миёни синааш гул дидаму оташ гумон кардам,
Ба ёри бевафо дил додаму кори хато кардам.

Дар миёни чор даръё тахтабандам қардаӣ^.
Боз мегӯӣ, ки: «доман тар макун, хушёр бош.»

Ба боғат ром қардӣ, қафтари бегбнаи манро,
Ба зулфат ошно қардӣ, дили девонаи манро.

Гуле, ки бӯӣ надо^ад, ба вай чаман хайф аст,
Диле, ки дард надорад, ба вай сухан хайф аст.

Хайфи он чехра, ки аз баҳри тамаъ зард шавад,
Хайфи он мардест, ки мӯхтоҷ ба номард шавад.

Дар ғарибӣ нола кардам, ҳеч кас ёдам накард,
Дар қардам чон додаму сайёд озодам накард.

Мехр агар бо мехр зам гардад, дучандон мешавад,
Дӯстӣ гардад дучандон, мушкил осон мец!авад.

Ошноғихое булбул бар рухи гул мекунад,
Гул тағофил дораду фаръед булбул мекунад.

Наврӯзу навбахорон-фасли гул асту лола,
Кумри ба чӯшу мастӣ, булбул ба оху нола.

Шуд мунаввар аз кудуми дӯстон кошонаам,
Хона-фонӯс, мехмон-шамъу ман-парвонаам.

Ман асири ғурбатат, рохи ватан гум кардаам,
Ту ватан гум карда бошӣ, ман чигар хун кардаам.

Боғбуни гул будам, харгиз нақандам як-та гул,
Гул ба даети ноқасону ман ҳазони як-та гул.

Вах, дареғо, мохи ман дар абр пинҳон гаштааст,
Базм барҳам хӯрдаву шоми ғарибон гаштааст.

Офтоб аз дар дарояд, соя хамидан гирад,
Аз дили пурҳасратам зардоб чақидан гирад.

Авр агар а қибла хезад, саҳт борун мешавад,
Пошшо одил набошад, юрт вайрун мешавад.

Чун сафедӣ шуд зи мӯ, хушбӯр мебояд шудан,
Субҳ чун равшан шавад, бедор мебояд шудан.

Аз худ хабар надорам, аз ин хабар шунидан,
Аз дӯст як ишорат, аз мо ба сар давидан.

Чудой то наяфтад, дуст кай донад чудоиро,
Шикасти устухон донад кадри мӯмиёиро.

Кокулат андар хаму ҳар як хамаш сад аждаҳор,
Рӯи ту чун барги гул, чашмони мо дар интизор.

Ошукию маъшукӣ дар гӯшаи сахро хуш аст,
Косаи чинӣ ба дасти дилбари раъно хуш аст.

Парешонхотирам, чоно, нагӯӣ имрӯз Наврӯз аст,
Касеро хотири чамъе бувад, ҳар рӯз Наврӯз аст.

Э писар, дар хизматат чонам фидо созам, кам аст,
Хоки поятро ба чашмам тӯғиё созам, кам аст.

Тақаллум бо касе кун, к-аз сухан ӯ баҳравар бошад,
Бар он кас ошноӣ кун, ки аз худ бохабар бошад.

Бубинад сад бало ҳар кас, ки халкero биёзорad,
Ба оташ ҳар ки шуд наздик, хаф аз сӯхтан дораd.

Андичону Марғелон ҳардуш тифоки Тошканд,
Ҳар ду шаҳре як ша-вад, як кӯчабоғи Тошканд.

Азизонам, шумо аз ман ба дӯстонам салом гӯед,
Ба додарҳои хушбахту ёронам салом гӯед.

Дар биёбон нола кардам, хирмани гул дар гприфт,
Ҳайфи рӯи беғуборам, чанги хокистар гирифт.

Чу газид мори ишқаш чигари кабоби моро,
На табиб мешиносад, на ҳаким ин даворо.

Агар аз осмон афтам, умеди зиндагӣ дорам,
Агар аз токи абруи ту афтам, барнамехезам.

Мо, ки аз дур омадем, андешаи дур мекунем.
Мо ба кас ошноӣ кунем, аз таги дил мекунем.

Ҳар сахар мехезаму ёдам ба ёди додарам,
Гул ба гул мепечаму чигаркабоби додарам.

Э чувуни нозанин, имшаб ба хоби ман даро,
Ман ба гия¹ роз гуям, ту ба ханда лаб кушо.

Май бихӯр, мусхаф бисӯзу оташ андар Каъба зан,
- Сокини бутхона бошу мардумозорӣ макун.

Курта гулгун пӯшида, аз дур намуду ханда кард,
Бо каманди абруяш моро хариду банда кард,

а) Куртасурх аз дар даромад, дид моро, ханда кард,
Чор'тоби кокулаш моро асиру банда кард.

Як гуле аз гулшани боғи ҷиҳон гум кардаам,
Булбули мастам, ки роҳи бустон гум кардаам.

Нозбӯи ман мабодо нокасон бӯят кунанд,
Бо бадон камтар нишин, тарсам, ки бадхӯят кунанд.

Ҳар замон ёдамба оӣ, сухта дудам мебарод.
Булбуле бошад, ки хонад, ин ғамо аз дил барод.

1 Гия • — гирья.

Агар ошиқ набошад, хусни хубон хор мегардад,
Агар маъшук набошад, ошиқаш бемор мегардад.

Сухан мастона мегӯям, вале хушбӯр мегардам,
Мисоли хӯшаи гандум, ба гирди ёр мегардам.

Намедонам чӣ толеъ буд, ки заррам хок мегардад,
Ба дастам қарчиғай гирам, ваям калхот мегардад.

Аҷоиб толее дорам, ки ширам чурғот мегардад,
Ба дастам қарчиғай гирам, ваям калхот мегардад.

Омад хазон, омад хазон, торочи боғон карду рафт,
Наварусони чаманро хонавайрон карду рафт.

Нафас дар снна сокит бош, ки имшаб ёр меояд.
Табиби бемуравват бар сари бемор меояд.

Мусофир ҳар гичо бошад, ватанро дӯст медорад,
Чу булбул бар қафас афтад, чаманро дӯст медорад.

Аз он рӯзе, ки дар мактаб сабақ бунӯд мекардам,
Алиф мегуфтаму номи хушатро ёд мекардам.

Дилбари номехрубон, кай мехрубонӣ мекунӣ?
Лаззати умрам гузашт, кай зиндагонӣ мекунӣ?

Моҳӣ тобон, аз бароят сина бирӯён мекунам,
Чони ширинро бароят шишта қурбон мекунам.

Гар ба мехмонӣ қадам дар кулбаи мо менихӣ,
Лутф мефармоию бар чашми мо по менихӣ.

Сабзаи пушти лабут фардо намоён мешавад,
Чигари ошиқ ба мисли нор бирӯён мешавад. ,

Ҳар касе ду зан гирад, охир пушаймон мешавад. •
Чои хобаш дашту сахрою биёбон мешавад.

Дарди дандон дораму дандон ба дандон мондакам,
Токати кандан надорам, зору ҳайрон мондакам.

- а) Дарди дандон дораму дандон ба дандон мондаям,
Рози дил дорам, забонам баста, ҳайрон мондаям.

Чашми ӯю чашми ман, аз сурма шахло мешавад,
Ин қадар ошук нашав, ки шӯру ғавғо мешавад. . ,

Рухат офтоби олам, қоматат шамшодро монад,
Камон китф кардану рах. рафтанат сайёдро монад.

Оби дидам рафт-рафт монанди абри навбахор,
Кӯҳ агар лангар тияд, дарёе намегирад қарор.

Намедонам, дар ин олам касе бе ғам намебинам,
Агар бинам касеро дидаеш бе нам намебинам.

Ин замин-шӯразамин, тухми гиёе коштам нашуд,
Аз барои ёракам чонам фидо кардам нашуд.

Ман шунидам як чувони моҳи тобон омадас,
Нури чашми очу додош малҳами чон омадас.

Аз Бухоро як чувони моҳи тобон омаданд,
Ақла бурда, хӯша бурда, хоҳиши чон омаданд.

Барои зеби дастат, шоҳи ман, гулдаста овардам,
Дили булбул шикаста, шоҳи гулро баста овардам.

Аз ақибӣ пода гаштам, ҳанги поям қанда шуд,
Чои хобам зери хору соябонам қанда шуд.

Аз қафои ёр рафтам, риштаи пом қанда шуд,
Чои хоб болои бому соябонам қанда шуд.

Фасли Наврӯз омаду як тӯрба қаҳ як танга шуд,
Порчаи нон ёфт нашуду домулло шарманда шуд.

Ба Соли Нав қама гулҳо баромад, тозаю тар шуд,
Ки солаш нек ояд, ки рӯзу шаб баробар шуд.

ЁДИ майгунилабат қардам, хуморам тоза шуд,
Гулша'ни рӯи туро дидам, баҳорам тоза шуд.

Дар қаҳон ҳаргиз набинам ман руҳи зарди туро,
Бо кӣ гуям, нола созам ин ғаму дарди туро.

Бетамизиҳои мардум аз сухан пайдо шавад,
Пистаи бемағз агар лаб во, қунад, расво шавад.

Эй санам, румола боло қун, қурбонат шавам,
Сатқаи лаълӣ лабу себи занаҳдонат шавам.

Чашм боло қун, қи ман қурбони чашмонат шавам,
Бандаи зулфи сиёҳи номусулмонат шавам.

Куча-куча меравам, куча гузаргоҳи шумо, -
Ранги сурхам зард шуд, хамин аламҳои шумо.

Ту ба хуснат ғарка бошӣ, ман ба кокулат ғулом,
Ту агар дил канда бошӣ,
ман умедворам мудом.

Зи бемехрии махбубон дилам аз ғусса хун гардад,
Илоим хонаи мехру мухаббат сарнагун гардад.

Агар он дилбари танноз ба даст орад дили манро,
Ба руҳи фаррухаш бахшам тамоми чону ҳам танро.

Биё соқӣ, ки ман мурдам, кафан аз барги токам кун, -
Баоби замзамам шушта, дари майхона хокам кун.

Бахт гашт аз мани бадбахт, сиёҳ шуд ҳоли ман,
Соям душман шуду афтод аз дунболи ман.

Ба дил хун мехурам, аммо ба зохир хандае дорам,
Ғаҳе гирьям, ғаҳе хандам, ачаб ҳангомае дорам.

Сафедори баланд яг навдаю сад барги тар дорад,
Писар дар кӯи ишқ афтад, чӣ парвои падар дорад.

Тавон кардан тамоми умри худро сарфи обу гил,
Ба умеде, ки як соҳибдиле ин чо кунад манзил.

Чироғам хира ме.сӯзад, намедонам чӣ сир бошад,
Миёни пилтааш борик, магар рӯған тамаъ дорад?

Еракам дар пешакам бошад, забондонаш кунам,
Мисли кабки навқафас дар қафас ромаш кунам.

Дилам тушпера металбад тавоқи лангарӣ¹ бошад,
Дарунаш мурчу гармдору,
ба рӯяш занчабил бошад.

Ба ман як ёри қобил аз таи дил муддао бошад,
Миёнаш борику табъаш баланд, ақлаш расо бошад.

Себи сурҳи оташин аз кунчи боғам мекашӣ,
Гар ба кӯи ту равам,
дуд аз димоғам мекашӣ.

1 Лангарӣ — қалон.

Сиёхчашмак, ду чашми ту ба чашмам мекунад бозӣ,
Ду абруи сиёхи ту ба маргам мекунад розӣ.

Косаи заррини мардум пурасал бошад, манӯш,
Косаи чубини худро гиру дар майхона бош.

Аз ин пас, эй гулам, бо ҳар ки мехоҳад дилат, биншин,
Ки ман аз ин чаман чун лола бо доғи чигар рафтам.

МУНДАРИЧА

Аз тартибдихандагон	5
Рубой	7
Рубоихо.	23
Байг	159
Байтҳо	170

СОКРОВИЦНИЦА УСТНОГО ТВОРЧЕСТВА

в шести томах, том I,

четверостишия и двустишия

(на таджикском языке)

Мухаррирон *Ш. Шараф, М. Собиров*
Рассом *Т. Исакаева, Г. Гдадили*
Мухаррири расмҳо *С. Логинов*
Мухаррири техникӣ *Е. Гуськова*
Мусаххех *М. Холматова*

БИ № 631

Ба матбаа 26.02.85 супурда шуд. Ба чопаш 03.07.85 имзо шуд. Формати 60X90Лв. Когази типографии Д6 2. Гарнитурааш адаби. Чопаш барҷаста. Чопии шартӣ 18,0. Чузӣи рангаи шартӣ 19,0. Чузӣи нашрию ҳисобӣ 14,33. Адади нашр 30000. Супориши № 5638. Нарҳаш бо муқоваи № 5 1 с. 30 тин. ва бо муқоваи № 7 1 с. 60 тин.

Душанбе, нашриёти «Ирфон», кӯчаи Айнӣ, 126.

Матбааи № 1 Комитети давлатии РСС Тоҷикистон оид ба корҳои нашриёт, полиграфия ва савдои китоб. *
Душанбе, хиёбони Ленин, 37.

